

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА"

На правах рукопису

УДК: 727.82

Воронкова Іванна Святославівна

**АРХІТЕКТУРНО-ТИПОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ РЕНОВАЦІЇ
БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ**

18.00.02 – архітектура будівель і споруд

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури

Науковий керівник:
доктор архітектури,
професор **Проскураков В.І.**

Ідентичність усіх примірників дисертації

ЗАСВІДЧУЮ:

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради

/Петришин Г. П./

Львів–2016

ЗМІСТ

Терміни та визначення понять.....	4
Скорочення.....	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ І БУДІВНИЦТВА БІБЛІОТЕК ТА МЕТОДИКА ЇХНЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1. Бібліотека як феномен соціокультурного простору.....	15
1.2. Аналіз літературних джерел за темою дослідження.....	28
1.3. Методика дослідження архітектури бібліотек ВНЗ.....	36
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	46
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРИ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	
2.1. Еволюція архітектурних просторів бібліотек вищих навчальних закладів в Україні.....	48
2.2. Сучасні тенденції формування архітектури університетських бібліотек у світовій практиці.....	63
2.3. Класифікація українських бібліотек.....	76
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	89
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	
3.1. Вплив політичних, ідеологічних, фінансово-економічних, соціальних і культурно-освітніх чинників на функціональну і архітектурно-планувальну структуру бібліотеки	92
3.2. Основні вимоги бібліотекарів і користувачів до організації просторів бібліотек вищих навчальних закладів України	104

3.3. Особливості функціонально - планувальної організації бібліотечних просторів.....	119
3.4. Вплив сучасних інформаційних технологій на архітектурно-просторову організацію бібліотек вищих навчальних закладів.....	134
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	144

РОЗДІЛ 4. ПРИНЦИПИ РЕНОВАЦІЇ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

4.1. Організаційно-методичні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України та заходи для їхньої реалізації	149
4.2. Функціонально-планувальні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України та заходи для їхньої реалізації	157
4.3. Об'ємно-просторові принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України та заходи для їхньої реалізації	164
4.4. Моделі бібліотек вищих навчальних закладів в Україні та способи їхньої реновації.....	172
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4	190

ВИСНОВКИ	193
-----------------------	-----

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	198
---	-----

ДОДАТКИ	246
----------------------	-----

ДОДАТОК А: Акти впроваджень.....	247
---	-----

ДОДАТОК Б: Апробація результатів дослідження.....	251
--	-----

ДОДАТОК В: Анкети соціологічного опитування.....	267
---	-----

Терміни та визначення понять

Бібліотека – це інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки [136].

Бібліотека вищого навчального закладу – бібліотека, що входить до структури вищого навчального закладу та здійснює збір, зберігання і розповсюдження творів друку й інших документів, необхідних для забезпечення навчально-виховного процесу та науково-дослідної діяльності.

Бібліотека публічна – бібліотека, доступна для різних категорій населення незалежно від віку та соціального статусу.

Бібліотека електронна – це розподілена інформаційна система, що дає змогу зберігати і використовувати різноманітні колекції електронних документів (текстових, графічних, аудіовізуальних тощо) завдяки глобальним мережам передачі даних в зручному для користувача вигляді [192], [193].

Бібліотека цифрова – система інформаційних послуг, в межах якої усі інформаційні ресурси існують в електронній формі, придатній для обробки на комп'ютері, а функції отримання, збереження, захисту, поновлення, доступу та перегляду інформації здійснюються шляхом застосування цифрових технологій [282].

Бібліотека віртуальна – це розподілена у просторі телекомунікації мережа загального користування, орієнтована на обмін даними між бібліотеками [176].

Бібліотечний простір – приміщення (будинок), обладнане відповідним устаткуванням, документальним фондом, засобами інформатизації та інформаційно-комунікаційними технологіями тощо для ефективного функціонування бібліотечної інституції [59].

Бібліотечний фонд – упорядковане зібрання документів, що зберігається в бібліотеці: твори друку (книги, періодичні видання), а також інші документи (діафільми, мікрофільми, цифрові документи) [166].

Вищий навчальний заклад – суб'єкт освітньої діяльності, яка здійснюється з метою задоволення освітніх потреб особи, суспільства і держави. В Україні розрізняють такі види вищих навчальних закладів: університет, академія, інститут, консерваторія, коледж, технікум (училище) [135]

Відвідувач – особа не зареєстрована в бібліотеці, яка може користуватись обмеженою кількістю послуг без права використання бібліотечного фонду.

Депозитарій – бібліотека, яка забезпечує постійне зберігання бібліотечного фонду, сформованого з документів, що мають наукову або художню цінність, проте рідко використовуються [159], [161].

Інформаційні технології – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу і використання інформації в інтересах її користувачів [202].

Користувач – особа зареєстрована в бібліотеці, яка має право користуватись бібліотечними послугами та фондом.

Медіатека – бібліотеки, які завдяки розвинутим інформаційним технологіям поступово перетворюються в центри, де концентруються найновіші досягнення в галузі інформації [23, с. 96]; організований простір для індивідуальної та колективної роботи користувачів з інформацією на електронних носіях [226].

Реновація – це комплекс архітектурно-будівельних заходів, які включають в себе часткову або повну реконструкцію приміщення чи будівлі та їх адаптацію до нових умов функціонування та експлуатації; а також комплекс заходів, спрямованих на оновлення методів роботи, способів надання послуг, використання технічних засобів для якісного функціонування архітектурного об'єкта (у даній роботі – бібліотек вищих навчальних закладів) [267], [145, с. 16].

Соціокультурний простір – загальнодоступна територія, призначена для проведення різноманітних культурно-просвітницьких заходів.

Скорочення

[] – посилання на джерела інформації (перші цифри – порядковий номер джерела з бібліографічного списку; через кому – номер сторінки з вказаного джерела)

[a] – посилання на авторські розробки та ілюстрації

[*] – посилання на джерело з фонду бібліотеки

виш – вища школа

ВНЗ – вищий навчальний заклад

НБ – наукова бібліотека

НТБ – науково-технічна бібліотека

НТУ – національний технічний університет

НУ – національний університет

ДУ – державний університет

ДНАББ – державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека

КМА – Києво-Могилянська академія

ЛНУ – Львівський національний університет

од. зб. – одиниці зберігання

ВСТУП

Писемність – головний елемент культури будь-якого народу. Завдяки своїй здатності зберігати та передавати інформацію вона стала одним із найбільших надбань людства. Основним сховищем пам'яток писемності є бібліотека. Перші згадки про неї сягають III тисячоліття до н. е., коли на території Месопотамії – в Ассирії, Вавилоні, Урарту, Шумері – з'явилися спеціальні приміщення для зберігання перших носіїв інформації.

За довгий період свого існування бібліотеки пройшли складний шлях розвитку: від закритих приміщень-складів до відкритих архітектурних будівель із широким спектром послуг. Впровадження додаткових функцій, переосмислення ідеології у відносинах "бібліотека – відвідувач" на користь відвідувача, використання новітніх інформаційних технологій перетворили бібліотеку на новий тип соціокультурного простору. Бібліотека як соціальний інститут, як феномен культури, стала осередком інформаційного та науково-освітнього середовища.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. відбулись "революційні" зміни, які спричинили появу абсолютно нових стильових і смислових особливостей у бібліотечній архітектурі. Форми будівель набувають нової якості та архітектурної тектоніки, архітектурно-просторова структура бібліотек формується за ознаками відкритості та доступності, конструктивні рішення забезпечують можливість бібліотечному простору стати гнучким і багатофункціональним.

Актуальність теми дослідження. Значне зростання об'ємів і потоків інформації, які циркулюють у всіх сферах діяльності людини, інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, а також інтеграційні процеси в міжнародному інформаційному просторі змінили підходи до бібліотечної справи в усьому світі.

Загальні засади діяльності бібліотек і бібліотечної системи в Україні визначають Закон "Про бібліотеки і бібліотечну справу", постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, укази Президента України та інші

нормативно-правові акти. Зазначений вище Закон відносить бібліотеку до інформаційного, культурного, освітнього закладу або структурного підрозділу, що забезпечує акумуляцію і загальнодоступність інформаційних ресурсів, які містять і зберігають знання, набуті в процесі розвитку людства, сприяють піднесенню інтелектуального та культурного потенціалу суспільства [136].

Окреме місце в Законі України "Про бібліотеки і бібліотечну справу" займають спеціальні бібліотеки. Стаття 6 Закону відносить до цього виду наступні бібліотеки: академій наук, науково-дослідних установ, навчальних закладів, підприємств, установ, організацій. З-поміж усіх цих бібліотек вагому роль відіграють бібліотеки вищих навчальних закладів (ВНЗ). Бібліотека є важливим структурним елементом будь-якого ВНЗ, тому вона повинна сприяти підвищенню рівня освіти, оволодінню інформацією про світові науково-технічні досягнення, а її фонд має відповідати вимогам стандартів в освітній діяльності.

Сьогодні в Україні функціонує близько 300 бібліотек вищих навчальних закладів, приміщення і будівлі яких вирізняються незручною функціонально-планувальною організацією, неефективним архітектурно-просторовим рішенням, використанням морально та фізично застарілого технічного обладнання тощо. Такі умови діяльності бібліотек тісно пов'язані зі складним історичним розвитком української освіти і держави загалом. Значну частину бібліотек українських вишів складають заклади, засновані у радянський період, коли бібліотеки, здебільшого, розміщувались у пристосованих приміщеннях, а нове будівництво здійснювалось за типовими проектами, позбавленими індивідуальності. Бібліотечні будівлі, зведені в Україні на початку ХХІ ст., хоч і відрізняються наявністю нових приміщень і технічного обладнання, проте й надалі не відповідають сучасним світовим тенденціям формування архітектури бібліотек вищих навчальних закладів.

Значний теоретичний і практичний внесок у розробку проблем проектування та будівництва бібліотечних будівель зробили Ф. Пащенко, Я. Мишковський, Л. Альошин, Л. Амлінський, В. Нефьодов, Ю. Обросов, А. Зимоненко. На особливу увагу заслуговують дослідження питань організації та проектування

бібліотек вищих навчальних закладів А. Паперно, О. Анісімова, Г. Черненко. Зазначені наукові роботи залишаються актуальними й дотепер, проте вони не висвітлюють особливостей функціонально-планувальної та об'ємно-просторової організації бібліотек в умовах їхньої реновації та модернізації. Разом з цим, в Україні відсутні науково-обґрунтовані системні підходи та рекомендації щодо реформування діяльності бібліотек, оптимізації організаційних процесів, реновації їхнього архітектурного середовища.

Змінити і покращити ситуацію, яка склалася в державі в сфері архітектурного дизайну бібліотек, можна розробкою та застосуванням основних архітектурно-типологічних принципів і методів реновації бібліотечних будівель і приміщень, спрямованих на вдосконалення та якісне оновлення їхнього середовища, технічного та технологічного стану, створення комфортних умов праці та відпочинку для людей з різними фізичними можливостями, формування нового архітектурного образу. Тому актуальним науково-технічним завданням даного дослідження є системна розробка та впровадження новітніх методів архітектурного проектування приміщень і будівель бібліотек на основі аналізу, прогнозування та сучасних наукових досліджень бібліотечного середовища.

Мета дослідження – розробити архітектурно-типологічні принципи та методи реновації бібліотек вищих навчальних закладів в Україні.

Завдання дослідження:

- проаналізувати та узагальнити досвід проектування бібліотек в Україні та за її межами; розробити методику дослідження архітектури бібліотек вищих навчальних закладів; дослідити історію формування та розвитку архітектурних просторів бібліотек вищих навчальних закладів в Україні;

- виявити сучасні тенденції формування архітектури бібліотек у світовій і вітчизняній практиці; дослідити основні прийоми та засоби реновації бібліотечних приміщень і будівель, які застосовуються в європейській практиці;

- визначити головні напрямки формування архітектурно-планувальної організації бібліотек вищих навчальних закладів;

- розробити основні архітектурно-типологічні принципи та заходи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України;

- сформувані основні об'ємно-просторові та функціонально-планувальні моделі бібліотек вищих навчальних закладів України та запропонувати варіанти їхньої реновації.

Об'єкт дослідження – архітектурне та предметне середовище приміщень, будівель і комплексів бібліотек українських і закордонних вищих навчальних закладів.

Предмет дослідження – функціонально-планувальна та об'ємно-просторова організація бібліотек в умовах реновації.

Методи дослідження:

- аналіз і систематизація наукової літератури, нормативно-правових документів, архівних матеріалів, публікацій у друкованих і електронних виданнях;

- аналіз графічних і фотографічних матеріалів, проектної документації;

- порівняльний аналіз українського і закордонного досвіду проектування, будівництва та реновації бібліотек вищих навчальних закладів;

- узагальнення візуального спостереження та натурного обстеження приміщень і будівель бібліотек в Україні та за кордоном (дисертанткою обстежено 47 бібліотек, що склало 55 експлуатованих об'єктів);

- експертне опитування шляхом інтерв'ювання та анкетування проєктантів і науковців з архітектури, фахівців бібліотечної справи, користувачів і відвідувачів бібліотек (дисертантка провела анкетування працівників 14-ти бібліотек України та анкетування понад 800 користувачів 10-ти українських бібліотек вищих навчальних закладів);

- експериментальне, конкурсне та реальне проектування.

Межі дослідження:

- типологічні межі визначені функціонально-планувальною та об'ємно-просторовою організацією пристосованих, перепланованих, а також спеціально спроектованих приміщень і будівель бібліотек вищих навчальних закладів.

Наукова новизна одержаних результатів:

- визначено чотири основні етапи розвитку архітектурних просторів бібліотек вищих навчальних закладів в Україні: зародження бібліотек, становлення бібліотек, період інтенсивного будівництва, період стагнації;
- удосконалено уніфіковану класифікацію бібліотек України, яка враховує шість найістотніших ознак: форму власності бібліотеки, призначення бібліотеки, склад фонду, обсяг фонду, доступність фонду, спосіб надання послуг;
- виявлено архітектурні типи приміщень і будівель бібліотек ВНЗ України: спеціально запроектовані, пристосовані, переплановані, а також встановлено залежність їхньої функціональної структури від обсягу фонду, кількості відвідувачів, чисельності персоналу та виду діяльності;
- визначено особливості функціонально-планувальної організації бібліотек вищих навчальних закладів в Україні та закордоном, які характеризуються появою в бібліотечній структурі нових функціональних зон, розширенні спектру послуг, впровадженні новітніх цифрових технологій;
- розроблено архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України з врахуванням експлуатаційних характеристик та особливостей їхнього функціонування;
- запропоновано основні об'ємно-просторові та функціонально-планувальні моделі бібліотек вищих навчальних закладів України та удосконалено методи та заходи їхньої реновації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на основі результатів теоретичних та емпіричних досліджень розроблено науково-обґрунтовані архітектурно-типологічні принципи та заходи реновації бібліотек вищих навчальних закладів в Україні.

Результати роботи можуть бути використані в проектній практиці та навчальному процесі вищих навчальних закладів архітектурного напрямку, у підготовці нових методологічних документів з бібліотечної справи, у розробці нових державних будівельних норм ДБН для проектування, будівництва та реновації бібліотек, при формулюванні завдань для навчального та конкурсного

проектування бібліотек різних видів, в експертному оцінюванні виконання проектних рішень, для оптимізації процесу проектування бібліотек.

Отримані під час дослідження результати дають змогу скоротити терміни та витрати для науково-дослідних робіт, у проектуванні та розробці технічної документації, при реновації і бібліотек вищих навчальних закладів, і бібліотек інших видів.

Результати дослідження впроваджено у пошукових, експериментальних, навчальних і конкурсних проектах бібліотечних просторів, що здійснювалися за безпосередньою участю здобувача на кафедрі дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету "Львівська політехніка"; втілені у реальному проектуванні (в проекті інтер'єру книгарні видавництва Національного університету "Львівська політехніка", розміщеної в корпусі студентської бібліотеки університету; в проекті реконструкції будівлі Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Г. Заболотного; в проекті реновації Староакадемічного корпусу наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянська академія" для потреб Дослідницької бібліотеки; в проекті реновації бібліотечних корпусів наукової бібліотеки Львівського Національного університету ім. І. Франка; у проекті реновації бібліотеки Львівської академії мистецтв); під час підготовки навчально-методичної літератури [13]; у розробці завдань на курсове та дипломне проектування для студентів IV–VI курсів напряму "Архітектура".

Особистий внесок здобувача. Основні результати роботи отримані самостійно, про що свідчать одноосібні публікації [2], [4], [6], [10], [11], [13], [15], та авторська частина у публікаціях, виконаних у співавторстві. В працях, написаних у співавторстві з професором В. І. Проскураковим: [1] – опрацьовано і проаналізовано результати анкетування, проведеного в 14-ти бібліотеках вітчизняних ВНЗ; [3], [12], [17] – проаналізовано й узагальнено досвід кафедри дизайну архітектурного середовища у дослідженні, проектуванні та модернізації бібліотечних будівель і просторів, відображених у навчально-пошукових студентських проектах; розроблено об'ємно-просторові моделі бібліотек і

запропоновано шляхи реновації їхнього архітектурного та предметного середовища; виконано ілюстративну частину; [5] – проаналізовано різні типи просторів, призначених для зберігання, поповнення і передачі інформації, і виявлено сучасні тенденції формування та розвитку архітектури бібліотечних приміщень в умовах інформатизації суспільства. В працях, написаних у співавторстві з Р. С. Самотий: [16] – проаналізовано сучасні інформаційно-технічні засоби і висвітлено їх вплив на функціонально-просторову організацію бібліотечного середовища; [18] – досліджено сучасні методи реновації університетських бібліотек Європи та Америки, проаналізовано їх архітектурні рішення, внутрішнє планування, елементи облаштування інтер'єру. В праці [8], написаній у співавторстві з О. Є. Колодій, виявлені особливості формування простору для масових видовищ і театральних дійств на відкритій території студентської бібліотеки Національного університету "Львівська політехніка".

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації викладено й обговорено на 22-х наукових конференціях і семінарах, проведених в Україні та за її межами: XVII–XX наукових сесіях наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 2006–2009); Міжнародній науковій конференції „Стародубовские чтения – 2006” (Дніпропетровськ); V Міжнародній науковій конференції молодих вчених у ВАТ КиївЗНДІЕП (Київ, 2006); Міжнародній конференції "Preservation and public utilization of parks, gardens, cemeteries and other forms of designed green spaces and their public promotion" (Варшава, Польща, 2006); науково-практичній конференції в Державній науковій архітектурно-будівельній бібліотеці імені В. Г. Заболотного (Київ, 2008); Міжнародному семінарі "Перший Трансатлантичний семінар з театального мистецтва" (Львів, 2009); XVI міжнародній науково-практичній конференції „Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w 21 wieku" (Краків, Польща, 2010); Всеукраїнській науково-практичній конференції "Дизайн архітектурного середовища. Проблеми і перспективи розвитку" в Полтавському національному технічному університеті (Полтава, 2011); Львівському бібліотечному форумі "Партнерство для розвитку" (Львів, 2011); III міжнародній науково-практичній

конференції "Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства" (Львів, 2011); XVI міжнародному семінарі LIBER LAG 2012 "Reshape, refurbish, reorganise: designing the sustainable library" (Прага, Чехія, 2012); Зустрічі професіоналів "Бібліотечна будівля в умовах інформаційного суспільства: погляд архітектора" в рамках Всеукраїнської акції "Кожній бібліотеці – сучасну будівлю" (Київ, 2012); Міжнародній науково-практичній конференції "Сучасна бібліотека: філософія, інновації, якість роботи" (Харків-Полтава, 2013); Міжнародній конференції "IV Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy" (Вроцлав, Польща, 2013); Науково-практичній конференції "Трансформація бібліотечного простору – шлях до "Відкритої бібліотеки"" (Кіровоград, 2013); XVII міжнародному семінарі LIBER LAG 2014 "Designing the Future – From Concepts to Library Buildings" (Гельсінки, Фінляндія, 2014); Міжнародній конференції, присвяченій 125-й річниці з дня народження Ф. Кізлера (Чернівці, 2015); Міжнародному семінарі зі сценографічної майстерності (Львів, 2015); Семінарі "Будівлі українських бібліотек" (Київ, 2016).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 19 наукових праць: 7 статей – у фахових виданнях України, 3 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав, 5 тез – у матеріалах конференцій (1 за кордоном), 3 публікації – у інших спеціалізованих виданнях (1 за кордоном), 1 методична вказівка.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі словника термінів та визначення понять, переліку скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, ілюстративної частини.

Обсяг дисертації: 146 сторінок основного тексту, 53 сторінки з ілюстраціями та таблицями; список використаних джерел – 363 найменування.

РОЗДІЛ 1

**СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ І БУДІВНИЦТВА БІБЛІОТЕК
ТА МЕТОДИКА ЇХНЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ****1.1. Бібліотека як феномен соціокультурного простору**

Поява всесвітньої комп'ютерної мережі Інтернет, стрімкий розвиток мас-медіа, використання нових методів обробки, зберігання та поширення інформації, а також широке впровадження новітніх технологій у різні сфери людської діяльності спровокували в сучасному суспільстві необхідність у швидкому і якісному доступі до будь-якого виду інформації. Тому цілком закономірно, що в сучасній архітектурній практиці розвинутих країн Світу все частіше з'являються об'єкти, що обслуговують інформаційну та комунікаційну інфраструктуру. До цих об'єктів належать теле- і радіостанції, інформаційні центри та медіа-лабораторії, комп'ютерні клуби та інтернет-кафе, які за допомогою сучасних технологій збирають, аналізують і опрацьовують будь-який вид документації для отримання необхідної інформації та її розповсюдження [71, с. 22], [72, с. 141].

Проте значним потенціалом в галузі інформації володіють бібліотеки, оскільки вони, за висловом Т.Богуша, "... завжди виконували роль посередника між людиною та інформацією. Вони мають солідні інформаційні ресурси, значні напрацювання в сфері інформаційного обслуговування користувачів, висококваліфіковані кадри" [17, с. 3]. Підтвердженням цього є багатовікова історія формування та розвитку бібліотек, в ході якої бібліотека зуміла стати не лише основною книгозбірнею у сучасному світі, але й відповідно до вимог часу і потреб користувачів трансформуватись у нові бібліотечні різновиди, про які мова піде далі.

Оскільки термін "бібліотека" має ряд визначень і понять, тому спершу доцільно дослідити етимологію цього слова (табл. 1.1).

Визначення терміну та поняття "бібліотека"

Визначення терміну "бібліотека" [136]	
<p>Бібліотека - це інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки.</p> <p>Закон України "Про бібліотеки і бібліотечну справу". Постанова ВР N 33/95-ВР від 27.01.95. Стаття 1.</p>	

Найпоширеніші визначення слова "бібліотека" [319]	
<p>Установа, де література та художні матеріали такі, як книги, періодика, газети, брошури, у вигляді друкованої продукції чи в медіа-форматі, розміщуються для загального користування</p>	
<p>Зібрання серійної чи обов'язкової літератури, яка видається видавцем</p>	<p>Колекція друкованої продукції чи медіа-матеріалів, що зберігаються для загального користування</p>
<p>Колекція стандартних комп'ютерних програм чи підпрограм, які зберігаються і доступні для невідкладного користування</p>	<p>Комерційна установа, яка позичає книги за плату</p>

Найпоширеніші види бібліотек	
 <p>Бібліотека-депозитарій бібліотека, яка забезпечує постійне зберігання бібліотечного фонду, сформованого з документів, що рідко використовуються і мають наукову та/або художню цінність [159], [161]</p>	 <p>Медіатека організований простір для індивідуальної та колективної роботи користувачів з інформацією на електронних носіях [23], [226]</p>
 <p>Бібліобус сучасний мобільний бібліотечний центр, з постійно оновлюваним книжковим фондом, який надає доступ до Інтернету, бібліотечних, правових і різноманітних спеціалізованих баз даних [249]</p>	 <p>Електронна бібліотека інформаційна система, що дозволяє зберігати і використовувати різноманітні колекції електронних документів (текст, графіка, аудіо, відео тощо) завдяки глобальним мережам передачі даних в зручному, для кінцевого користувача, вигляді. [192], [193]</p>

Основні функції бібліотеки в сучасному суспільстві	
 <p>Накопичення і зберігання інформаційних джерел [239]</p>	 <p>Зручне перебування користувачів і відвідувачів [a]</p>
 <p>Каталогізація, впорядкування і селекція фондів [338]</p>	 <p>Можливість науково-дослідної роботи [a]</p>
 <p>Доступність інформації в галузі культури та наукових знань [a]</p>	 <p>Обмін досвідом завдяки спілкуванню [297]</p>
 <p>Формування суспільної свідомості, освіченості та культури [337]</p>	 <p>Організація простору для дозвілля та розваг [a]</p>

Слово "bibliotheka" грецького походження: "biblion" означає "книга", "theke" – "склад, сховище", що свідчить про первинну роль бібліотеки, яку вона виконувала на початку своєї історії – накопичення і зберігання книг, рукописів, фоліантів тощо [264]. У I ст. н. е. християни називали "бібліотекою" священні книги Старого і Нового Заповіту. У III ст. з'явився новий термін латинського походження для позначення невеликої бібліотеки – "armarium", який на початок IX ст. вживався навіть частіше, ніж "bibliotheka". Починаючи з X ст., термін "armarium" почали застосовувати переважно для позначення архівів, а в мовний обіг увійшло нове слово "libraria", яке означало книгосховище. Згодом слово "biblioheque" повністю витіснилось латинським відповідником "libraria", і лише з кінця XVIII ст. кожен з цих двох термінів знайшов для себе власне специфічне й усталене значення. Сьогодні термін "biblioheque" присутній у більшості європейських мов: іспанській, італійській, німецькій, російській, французькій, чеській тощо [61, с. 7], а "libraria" (англ. "library") застосовується у вжитку лише англomовних країн, зокрема у Великобританії та США.

Термін "бібліотека" має низку тлумачень. Найбільш вживаними серед них є наступні [319]:

- установа, де література та художні матеріали такі, як книги, періодика, газети, брошури, у вигляді друкованої продукції чи в медіа-форматі, розміщуються для загального користування;

- колекція друкованої продукції чи медіа-матеріалів, що зберігаються для загального користування;

- зібрання серійної чи обов'язкової літератури, яка видається видавцем;

- колекція стандартних комп'ютерних програм чи підпрограм, які зберігаються і доступні для невідкладного користування;

- комерційна установа, яка позичає книги за плату.

Міжнародна організація ЮНЕСКО визначила, що під терміном "бібліотека" необхідно розуміти будь-яке впорядковане зібрання книг, періодичних видань чи інших графічних і аудіовізуальних матеріалів, а також обслуговуючий персонал бібліотекарів, які забезпечують зручність користування бібліотечними

матеріалами, необхідних читачам для отримання інформації, наукової роботи, освіти чи для загального розвитку [5, с. 13].

У Статті 1 Закону України "Про бібліотеки і бібліотечну справу" затверджено дещо інше визначення терміну "бібліотека", де бібліотека трактується вже не як абстрактне зібрання, а як окрема структурна одиниця. В Законі визначено, що "бібліотека – це інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки" [136].

Подібне значення терміну "бібліотека" наводить Енциклопедія сучасної України: "бібліотека – це інституція, що організовує збір творів друку та інших документів, їх зберігання і суспільне користування ними. Їй належить провідна роль у збереженні та розповсюдженні документів, які мають суспільну цінність, у сприянні культурного прогресу та інформатизації суспільства" [36, с.644].

Необхідно зазначити, що наведені дефініції терміну "бібліотека" стосуються будь-яких бібліотек, не залежно від об'єму їхнього фонду, кількості приміщень і призначення (детальніше описано в Розділі 2 п. 2.3), діяльність яких базується на використанні традиційних методів роботи з інформацією (збір, збереження, розповсюдження) та наданні звичних послуг користувачам (каталог, книговидача, абонемент). Такі бібліотеки умовно можна назвати "традиційними" або "класичними". Традиційні бібліотеки, зазвичай, розміщувались в монументальних будівлях, які були акцентами міської забудови, а їхня архітектура відображала панівний стиль періоду будівництва з додаванням національних чи інтернаціональних ознак.

Істотне зростання об'ємів інформації, поява нових технологій для її зберігання, опрацювання, поширення та доступність завдяки комп'ютерній мережі Інтернет, призвели до появи нових видів бібліотек. З'явилися бібліотеки, які розвинули або видозмінили функції традиційної бібліотеки. Найбільш популярними серед них є медіатеки, електронні бібліотеки, депозитарії та бібліобуси.

Інтенсивне впровадження комп'ютерних технологій у сучасне функціонування бібліотек, стали передумовою виникнення інформаційного простору нового типу – медіатеки. Так прийнято називати бібліотеки, які завдяки розвинутим інформаційним технологіям поступово перетворюються в центри, де концентруються найновіші досягнення в галузі інформації [23, с.96]. Термін "медіатека" має кілька визначень, проте в архітектурному аспекті його використовують, щоб позначити організований простір для індивідуальної та колективної роботи користувачів з інформацією на електронних носіях [226]. Медіатека може бути структурною одиницею традиційної бібліотеки або самостійним окремим закладом, в якому інформація на електронних носіях переважає друковану продукцію, або повністю її замінює.

Впровадження у бібліотечну діяльність нових методів роботи з інформацією, а також поява глобальної мережі Інтернет спричинили виникнення такого явища, як "електронна бібліотека" – це інформаційна система, що дає змогу зберігати і використовувати різноманітні колекції електронних документів (текстових, графічних, аудіовізуальних тощо) завдяки глобальним мережам передачі даних в зручному для користувача вигляді [192], [193]. Розрізняють також цифрову та віртуальну бібліотеки (див. "Терміни та визначення понять", с. 4).

Бібліотечний фонд, який є мало затребуваним користувачами, зберігається у спеціальному приміщенні чи будівлі, які називають "депозитаріями". Депозитарій – це бібліотека, яка забезпечує постійне зберігання бібліотечного фонду, сформованого з документів, які мають наукову або художню цінність, проте рідко використовуються. В Україні бібліотеки-депозитарії створюються на базі великих наукових бібліотек усіх установ і відомств для раціонального комплектування своїх фондів маловживаними документами за галузями знань і темами, закріпленими за ними, в кількості одного-трьох примірників [159], [161]. В закордонних бібліотеках роль депозитаріїв, як правило, виконують великі книгосховища закритого типу, в яких зберігаються контрольні примірники видань, що перебувають у вільному доступі тих же бібліотек.

Для того, щоб заохотити різні вікові і соціальні групи населення до читання, було створено "бібліотеку на колесах" – бібліобус – сучасний мобільний бібліотечний центр з книжковим фондом, що постійно оновлюється та доступом до мережі Інтернет, бібліотечних, правових і різноманітних спеціалізованих баз даних. Термін "бібліобус" говорить сам за себе – це автобус, переобладнаний на бібліотеку, який курсує за визначеним маршрутом [249].

Впродовж багатьох років свого існування бібліотека істотно впливала на формування свідомості і розвиток культури суспільства. Навіть в періоди, коли бібліотеки ще не були загальнодоступними, вони розміщувались в центрі великих міст, що вказувало на їхнє високе суспільне значення. У ХХІ столітті відбулися кардинальні зміни в усвідомленні значення бібліотек для суспільства. Про це пише Є. Жабко: "Трансформація внутрішніх бібліотечних технологій і процесів обслуговування вимагає нового погляду на бібліотеку як соціальний інститут, визначення його цілей, функцій і змісту діяльності" [196]. Якщо раніше бібліотека відображала традиційну концепцію бібліотеки-сховища, а її внутрішні простори здебільшого призначались для опрацювання, зберігання та захисту друкованих видань, то сьогодні бібліотека стає соціально ваговою, відкритою і доступною інституцією, що динамічно розвивається, забезпечує комунікацію місцевої громади та розвиток її інтелектуального життя. Сучасне молоде покоління потребує цілком нового середовища, у якому поєднувалися б зосереджена праця та розваги, нові технології та креативність, навчання і пізнання світу з середовищем для зустрічей, спілкування та реалізації спільних проектів тощо [134, с. 384], [264, с. 150]. Саме тому основними функціями сучасної бібліотеки можна назвати наступні: накопичення і зберігання інформаційних джерел; каталогізація, впорядкування і селекція фондів; доступність інформації в галузі культури та наукових знань; формування суспільної свідомості, освіченості та культури; зручне перебування користувачів і відвідувачів; можливість науково-дослідної роботи; обмін досвідом завдяки спілкуванню; організація простору для дозвілля та розваг.

Нові соціокультурні умови вимагають від бібліотеки переосмислення її діяльності та перевтілення у новий соціокультурний простір для реалізації сучасних вимог користувачів. Ці перевтілення повинні відображатися і в бібліотечній архітектурі. Як зазначила К. Лаврова "...сучасні бібліотечні будівлі проектуються таким чином, що акценти в об'ємах приміщень зміщуються від створення умов для зберігання документів і для читання, до створення умов для реалізації найширших соціокультурних функцій" [223, с. 159]. Подібної думки дотримується і В. Зверевич: "... сучасні бібліотеки не лише не втрачають свої "енциклопедичні" функції, але й в дусі свого часу беруть на себе нові, розширюючи, тим самим, сфери своєї діяльності. В сучасній бібліотеці можуть і повинні існувати та органічно доповнювати один одного усі види комунікацій – книжкова, електронна, усна. При цьому сама суть бібліотеки залишається незмінною. Тобто, бібліотека зовсім не втрачає, а навпаки, набуває" [199, с. 92].

Окрім функцій, які виконує бібліотека, і послуг, які вона надає, важливе значення мають приміщення, в яких вона перебуває. Як зазначила Т. Пантелеєва, "говорячи про якусь бібліотеку, ми безпосередньо асоціюємо її з приміщенням чи будівлею, в якій вона розміщується. Бібліотечна будівля є головною складовою матеріально-технічної бази бібліотеки, отже, найважливіше значення має, яка ця будівля, як вона спроектована та побудована" [248, с. 113-114].

У проектуванні та будівництві спеціалізованих будівель для бібліотек закладений сенс подальшого їхнього використання багатьма поколіннями. Усі цивілізовані країни в будь-який історичний період зводили бібліотечні будівлі, які відповідали їхнім потребам, можливостям і вимогам часу. Сьогодні будівля бібліотеки містить цілком нове змістове навантаження: її архітектура стає відображенням нових парадигм – інформаційної та соціальної. Новий підхід у співпраці з читачем вимагає від бібліотек підвищеної уваги до створення індивідуального архітектурного образу, пошуку іміджу, підвищення престижу в середовищі своїх постійних і потенційних користувачів. Важливе значення має зовнішній вигляд бібліотеки, оскільки він формує перше враження про неї. Як влучно зазначила Ж. Гаскюель "Зовнішній вигляд будівлі – візитна картка

бібліотеки. Бібліотека може привертати до себе, запрошувати увійти; може залишитись непомітною, а може навіть відштовхнути від себе мало мотивованого читача" [28, с. 14], [8].

Питання спорудження бібліотечних будівель актуальне в усьому світі – про це свідчить поява великої кількості нових об'єктів, що вирізняються оригінальністю та індивідуальним підходом у проектуванні. Застосування в архітектурі бібліотек сучасних конструкцій, оздоблювальних матеріалів, світлотехнічних засобів дає змогу створювати нові цікаві об'єми бібліотечних будівель, в архітектурний образ і форму яких закладено основний зміст функціонування сучасної бібліотеки – відкритість, доступність, зручність (рис. 1.1).

Одним з багатьох яскравих прикладів нової бібліотечної архітектури є бібліотека Дельфтського університету (Голландія), яку побудовано в 1999 р. за проектом місцевої архітектурної групи "Меканно". Ідея бібліотеки полягала у створенні, насамперед, загальнодоступного освітнього простору. На образ і форму будівлі вплинуло довкілля, в якому вона розташована, і функція, яка в ній закладена: з одного боку – це скляний фасад, який відображає навколишнє середовище і "розчиняється" в ньому; з іншого – це експлуатований "зелений" дах, пронизаний металевим конусом, що символізує технічний характер інформації, що зберігається в бібліотеці [79].

Не менш цікавим зразком оригінальної бібліотечної архітектури є будівля Олександрійської бібліотеки (Єгипет), зведеної в 2002 р. за проектом норвезької фірми "Снохетта". В основі образу бібліотеки закладена ідея сходу сонця, підтримана відповідною формою будівлі – зрізаним циліндром, що піднімається з водяного плеса. Головний фасад бібліотеки формується унікальною секційною структурою даху, який одночасно є світловим ліхтарем і забезпечує впродовж року оптимальний рівень природного освітлення основного читального залу [350], [322].

Нетиповою архітектурою вирізняється Філологічна бібліотека Берлінського університету, побудована в 2005 р. за проектом архітектора Н. Фостера. Будівля

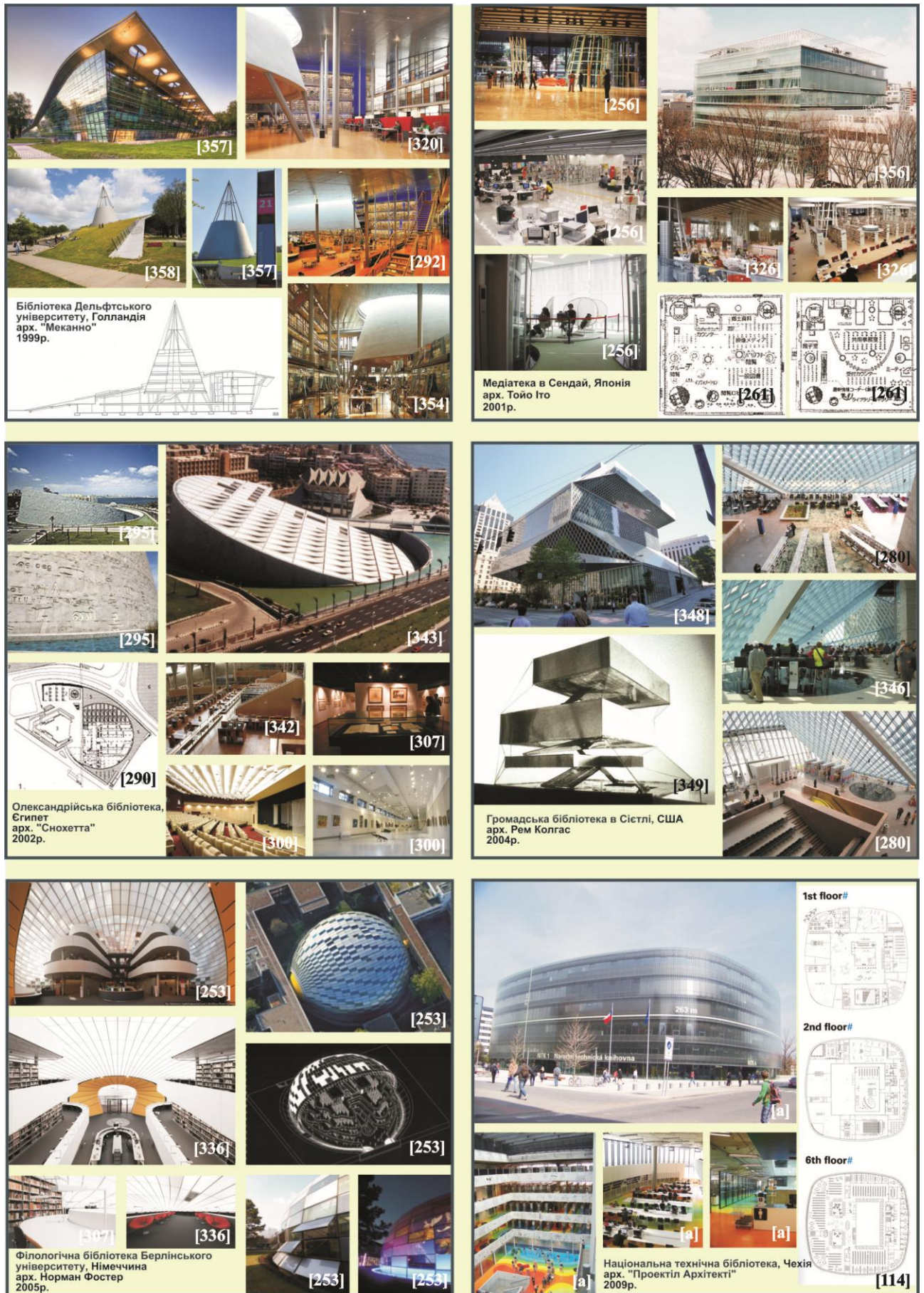

Рис. 1.1 Образ і форма сучасної бібліотеки

має форму еліпсоподібного купола, оздобленого скляними панелями різної прозорості, розміщеними в шаховому порядку. Купол виконує функцію гігантського світлового ліхтаря, який забезпечує рівномірну природну освітленість всередині будівлі. Хвилеподібні в плані панелі міжповерхового перекриття, розміщені один над одним у вигляді терас, створюють гнучкий внутрішній простір бібліотеки, який завдяки своїй формі отримав назву "Мозок Берліну" [253], [336].

Як вже зазначалось раніше, кінець другого тисячоліття ознаменувався широким впровадженням інформаційних технологій в усі галузі людської діяльності. Сучасний користувач перебуває у постійному інформаційному полі – створює, отримує, накопичує і обмінюється інформацією. Коли об'єм цієї інформації вийшов за рамки можливостей людського мозку, виникла потреба у створенні спеціальних медіа-об'єктів, які б не тільки володіли потужними резервами її накопичення у великій кількості, але й були б здатні забезпечити швидку і якісну інформатизацію суспільства і адаптацію людини в інформаційному просторі. Саме в такі медіа-об'єкти почали перетворюватись традиційні бібліотеки, набуваючи нових архітектурних рис і соціокультурного значення.

Яскравим втіленням образу електронної епохи і широкого впровадження інформаційних технологій в освітній процес стала Медіатека в м. Сендай (Японія), реалізована в 2001 р. за проектом архітектора Т. Іто, першочерговим завданням якої стало усунення усіх бар'єрів між суспільством і сферою знань, між технологією і природою. Вільне й гнучке планування на поверхах будівлі, скляні вікна від підлоги до стелі та стіни, що виконують роль лише прозорі оболонки, символізують відкритість закладу для усіх і кожного [256].

Революційною в галузі бібліотечної архітектури стала будівля Громадської бібліотеки в Сієтлі (США), побудована в 2004 р. за проектом архітектора Р. Колгаса. Об'єм будівлі відображається у яскравій композиції геометричних форм, завдяки пластичному поєднанню прямих і похилих площин, підкреслених

контрастом гострих кутів і ухилами скляних дахів, що в результаті створило незвичну архітектуру і незабутній образ бібліотеки [5, с. 99], [347].

Особливий статус бібліотеки як важливого соціального інституту, відображено в будівлі Національної технічної бібліотеки в Празі (Чехія), зведений в 2009 р. за проектом архітектурної студії "Проектіл Архітекті" (Projektıl Architekti). Партер бібліотеки сформовано за принципом закритої громадської площі, спільної та доступної для усіх бажаючих. Тут передбачено наявність таких функціональних просторів, як кафе, мистецька галерея, книгарня, конференц-зал, читальний зал цілодобового обслуговування. В дизайні екстер'єру та інтер'єру бібліотеки також закладена ідея "технічного підручника", підтримана використанням відповідних графічних і технічних елементів, які допомагають відвідувачам краще зрозуміти, як будинок спроектований і як він функціонує [114], [332].

Впродовж усього періоду свого існування бібліотека завжди відігравала роль важливого культурно-освітнього закладу, навіть у ті часи, коли вона ще не була загальною доступною. Підтверджується це не лише тим, що доступ до її фондів спочатку мали тільки багаті та знатні люди, але й тим, що до їх проектування зазвичай залучались найвідоміші архітектори (рис. 1.2).

В античні часи – це були Вітрувій, який у своєму трактаті з будівництва й архітектури "Десять книг про архітектуру" вказав необхідну орієнтацію вікон читального залу за сторонами горизонту; Аполлодор Дамаський – автор форуму Траяна в Римі, в складі якого було спроектовано дві бібліотечні будівлі [228], [179], [153].

В період Відродження Мікеланджело Буонаротті запроектував бібліотеку при базиліці Сан Лоренцо у Флоренції (Італія), яка стала першою громадською бібліотекою Західної Європи; Доменіко Фонтана в кінці XVI ст. запроектував будівлю Ватиканської бібліотеки [231], [187], [304].

В добу Просвітництва – Крістофер Рен, найвидатніший представник англійського класицизму став автором бібліотеки Триніті-коледжу Кембриджського університету, а Джеймс Гіббс – автором неокласичної будівлі

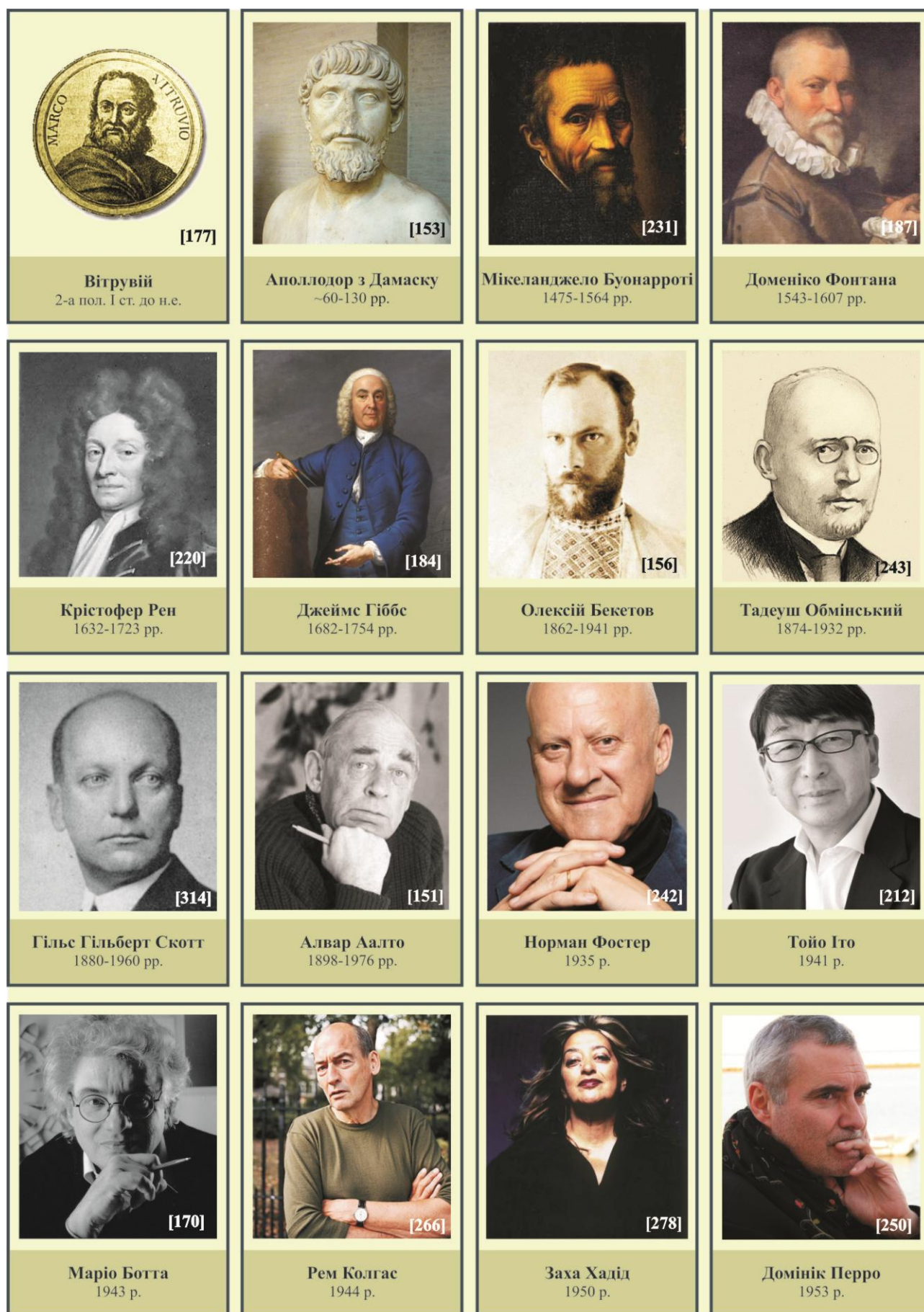

Рис. 1.2. Архітектори, які проектували бібліотеки

Редкліф Камера (Radcliffe Camera) для бібліотеки Редкліфа Оксфордського університету [220], [363], [184].

На зламі XIX-XX ст. яскравим представником архітектурного напрямку в Україні був архітектор Олексій Миколайович Бекетов – автор будинку Харківської громадської бібліотеки (сьогодні – ХДНБ ім. В. Короленка) [156], [157].

XX ст. виявилось найпродуктивніше на бібліотечні об'єкти, архітектуру яких створювали провідні фахівці. На початку століття відомий англійський архітектор Гільберт Скотт запроєктував будівлю бібліотеки Кембриджського університету і новий корпус Бодлеанської бібліотеки в Оксфорді [314]; український архітектор Тадеуш Обмінський став автором будівлі Наукової бібліотеки "Львівської політехніки" [243]. В цей же час працював і творив один з найславетніших світових архітекторів – Алвар Аалто, в творчому доробку якого нараховується шість реалізованих бібліотек: бібліотека Скандинавського центру в Рейк'явіку (Ісландія), університетська бібліотека в Орегоні (США), бібліотека міського центру в Рованіємі, міська бібліотека у Выборзі, бібліотека в Сейняюкі, університетська бібліотека в Отаніємі (Фінляндія) [151], [1], [29].

Не менш вагомими постатями в світовій архітектурі кінця XX – початку XXI ст., крім вже вище згаданих, є Маріо Ботта – автор бібліотек в Дортмунді (Німеччина) та Бергамо (Італія), Заха Хадід – автор бібліотеки Віденського економічного університету (Австрія), Домінік Перро – автор нового будинку Національної бібліотеки Франції [170], [278], [250].

Архітектура окремих бібліотек, побудованих за останнє двадцятиліття відомими архітекторами сучасності, свідчить про те, що бібліотека стає зразком нових відносин між користувачем і бібліотекарем, що статус традиційної бібліотеки підвищується до рівня нового інтелектуального соціокультурного простору, а її феномен полягає у постійній адаптації до мінливих потреб соціуму та умов науково-технічного прогресу.

1.2. Аналіз літературних джерел за темою дослідження

Питання дослідження архітектури та будівництва бібліотек актуальне в усьому світі. Про це свідчить велика кількість наукових публікацій, присвячена даній тематиці (табл. 1.2). Серед них праці Л. І. Альошина, А. Б. Андера [7], А. Р. Анісімова, С. Артамонової, О. Башун, А. Вальчак [362], В. М. Виноградова, Д. Гаврецького, Л. С. Головіної, О. А. Дубініної [188], Є. Д. Жабко, В. В. Зарудка, Б. Р. Зельцле, К. Б. Лаврової [223], І. Лялюк, А. МакДональда [325], В. Нефьодова, Ю. П. Обросова, В. В. Куцевича, О. П. Пацелі, Л. О. Степанової, К. Є. Трубецкова [65], [274], [275], Г. М. Черненко тощо.

Значний теоретичний і практичний внесок в розробку проблем проектування і будівництва бібліотечних будівель зробив Ф. М. Пащенко. Ним написано більше 100 наукових праць. Він пов'язав проектування бібліотек з методами обслуговування читачів, з технологією функціонально-структурних підрозділів, першим розробив структурні схеми різних приміщень бібліотеки, запроєктував десятки бібліотечних будівель. Ф. М. Пащенко запропонував нові форми планування фондосховищ, обґрунтував доцільність будівництва книгосховищ без природного освітлення, розрахував норми місткості різних видів видань. У 1941 р. Ф. Пащенко виклав свої ідеї в книзі "Архитектура и строительство библиотечных зданий" [53], в якій закликав створити систему критеріїв та правил проектування бібліотечних будівель, що відповідають технологічним і технічним вимогам.

Основні питання проектування бібліотек висвітлив у своїй науковій роботі Я. І. Мишковський [147]. Він розглянув принципи розміщення будівлі бібліотеки в місті; підкреслив важливість архітектурного образу будівлі ще на стадії її проектування; розробив принципи побудови бібліотечного комплексу, які базуються на взаємозв'язку трьох основних груп приміщень – обслуговування читачів, книгосховища та службово-виробничих.

Особливої уваги заслуговує дослідження А. Б. Паперно "Вопросы организации и проектирования библиотек высших учебных заведений (на примере библиотек многоотраслевых вузов)" [149], де він розглянув особливості бібліотечного

Таблиця 1.2

Науковці, які досліджували бібліотечні питання

Архітектура та будівництво бібліотек	Історичні аспекти еволюції бібліотек
<p>Л.І. Альошин, А.Б. Андер, А.Р. Анісімов, С. Артамонова, О. Башун, А. Вальчак, В.М. Виноградов, Д. Гаврецький, Л.С. Головіна, О.А. Дубініна, Є.Д. Жабко, В.В. Зарудко, Б.Р. Зельце, К.Б. Лаврова, І. Лялюк, А. МакДональд, В. Нефьодов, Ю.П. Обросов, В.В. Куцевич, О.П. Пацеля, Л.О. Степанова, К.Є. Трубецков, Г.М. Черненко, Ф.М. Пащенко, Я.І. Мишковський, А.Б. Паперно, А.Р. Зимоненко, О.В. Анісімов, Л.З. Амлінський, Ж. Гаскюель, П. Лейтон, Д. Вебер, У. Санвольд, Е. Пйотровська, Г. Фолкнер-Браун</p>	<p>Б.Ф. Володін, Т.Д. Рубанова, Т.Є. Пантелєєва, Ю.М. Столяров, К.І. Рубінський, М.М. Зарубін, А.М. Ванєїв, О.І. Талалакіна, Р. Мотульський, Р. Боровик, І. Мілясевич, М.Б. Кальницький, Н.Г. Солонська, К.І. Абрамов, В.Є. Ясієвич, Н.В. Огурцова, Н.Е. Кунанець, І.К. Журавльова, Н.М. Березюк, І.Г. Левченко, Р.П. Чигринова, Г.І. Солоіденко, К.А. Кобченко, М.О. Подрезова, Є.В. Полевщікова, Є.В. Савельєва, Р.С. Самотий, І.О. Белоус, А. Климчук, О.О. Погребна, Н. Певснер, А. Поттер, Р. Уїлліс, Дж. Уїлліс Кларк, Дж. Оутс, К. Якоб, Б. Толес, Дж. Кампбел, У.А. Віганд, Д.Дж. Дейвіс, М. Гаріс.</p>
Типологія бібліотек	Основи бібліотечного дизайну
<p>А.Б. Паперно, Ю.П. Обросов, М.І. Акіліна, Ю.М. Столяров, С.М. Лінда, В.В. Зверевич, К.Є. Трубецков, А.В. Анісімов, Г.Д. Кармішенська, Л.І. Альошин, Н.С. Карташов, В.І. Проскураков, Н.Розколупа, Є.Н. Гусєєва, Є.Б. Виноградова</p>	<p>Балашова Є.В., Тищенко М.Н., Ванєїв А.Н., Гаврецький Д., Зімоненко А.Р., Павлова І.А., Кортикова А.С., Фенелонов Є.А., Обросов Ю.П., Стружецька Л.Г., Самотий Р.С., Курбатов Ю., Лаврова К.Б., Матліна С.Г., Капранова С., Д. Лазарева, А.К. Гончарова, Є.М. Ястребова, В.А. Нефьодов, С.В. Дригайло, С.А. Єзова, Т. Мерфі, Д. Облінгер, Л.В. Діль</p>
Особливості бібліотечного обслуговування	Реконструкція та реновація бібліотечних будівель і просторів
<p>А.Б. Паперно, М.Я. Дворкіна, М.С. Карташов, Ю.М. Столяров, Т.А. Недашковська, А.А. Бабій, Н. Богун, Є.Д. Жабко</p>	<p>А.М. Жугастр-Лушина, І.Т. Привалов, Г.А. Кісловська, Г.А. Войцехівська, К Дідьє, А. Келлерсон, У. Джонс</p>
Роль бібліотеки в умовах інформаційного суспільства	Формування архітектурного простору бібліотек вищих навчальних закладів
<p>Бабій Л., Т. Богуш, Гусєва Є.Н., Дронова Н.А., Самотий Р.С., Тікунова І.П., Конечна Д., Пучков М.В., Зверевич В.В., Говорова Т.В., Опаріна О.Д., Розколупа Н., Ярошенко Т.О., Є.Д. Жабко, Т.В. Соколова, Б.Ферет, Н.Є. Пряншніков, О.Н. Куліш, В.М. Волинець, О.А. Санченко, Я.Л. Шрайберг, Т.В. Єрьоменко, М. Сенченко, Т. Вилегжаніна, М. Дуцев, Т. Іто, А. Полетаєва, К.Є. Трубецков</p>	<p>А.Б. Паперно, А.В. Анісімов, Г.М. Черненко, Л.В. Бобрицька, М.В. Кузнєцова, Л.С. Головіна, Л.О. Степанова, Т.В. Говорова, О.Д. Опаріна, А. Павлікова, Дж. Кларк, Г.М. Едвардс, Е. Кобєрська-Мацюшко, Г. Голлендер, П. Лейтон, Д. Вебер</p>

обслуговування, побудови бібліотечної мережі, а також основні питання організації і проектування центральних наукових бібліотек вузів і їх філій. Впродовж багатьох років на теренах СРСР ця робота була єдиною, присвяченою архітектурі бібліотек вищих навчальних закладів.

Наприкінці 80-х рр. ХХ ст. актуальними для проектування бібліотечних будівель стали наукові праці А. Р. Зимоненко [144] та О. В. Анісімова [141], [142]. А. Зимоненко запропонувала концепцію оптимізації середовища масових бібліотек шляхом урізноманітнення умов перебування в ньому відвідувача. Натомість, О. Анісімов виявив основні вимоги до об'ємно-просторової організації бібліотек вищих навчальних закладів, які полягали у наявності комунікаційного та інформаційного ядра, у застосуванні багаторівневого об'єму, у використанні вільного планування та функціонального зонування.

Організації архітектурного простору бібліотек присвячені праці таких вчених: Л. І. Альошина [5], Л. З. Амлінського [6], В. А. Нефьодова [241], Ю. П. Обросова [12].

У 1988 р. вийшла у світ монографія "Композиційно-планувальні рішення і технічне обладнання наукових бібліотек: бібліотекознавчий аспект" Л. З. Амлінського, який вважав, що архітектурно-планувальне рішення бібліотечної будівлі значною мірою відображає результат і ступінь ефективної співпраці бібліотекознавця та архітектора.

Питанням бібліотечної архітектури присвячені праці багатьох закордонних спеціалістів: Ж. Гаскюель [28], П. Лейтона і Д. Вебера [111], У. Санвольда [122], Е. Пйотровської [118] та багатьох інших.

Англійський архітектор Гаррі Фолкнер-Браун, відомий будівельник бібліотек і член ІФЛА, на міжнародному семінарі в Бордо (1987) сформулював 10 головних вимог, яким повинні відповідати бібліотечні будівлі. Ці вимоги, так звані "10 заповідей Фолкнера-Брауна", вплинули на погляди спеціалістів усього світу і покладені в основу багатьох праць, присвячених архітектурі бібліотек [325].

Історичні аспекти еволюції бібліотек розглядали Б. Ф. Володін, Т. Д. Рубанова [58], Т. Є. Пантелєєва [248], Ю. М. Столяров [62], К. І. Рубінський,

М. М. Зарубін, А. М. Ванєїв [8], О. І. Талалакіна, Р. Мотульський [14], [50], Р. Боровик, І. Мілясевич, М. Б. Кальницький, Н. Г. Солонська, К. І. Абрамов, В. Є. Ясієвич, Н. В. Огурцова [41], Н. Певснер [117], А. Поттер, Р. Уїлліс, Дж. У. Кларк [88], Дж. Оутс, К. Якоб, Б. Толес, Дж. Кампбел, У. А. Віеганд [91], Д. Дж. Дейвіс [91], М. Гаріс [107].

В Україні історію формування та розвитку бібліотечної справи досліджували Н. Е. Кунанець [44], [45], І. К. Журавльова [198], Н. М. Березюк [10], І. Г. Левченко [10], Р. П. Чигринова [10], Г. І. Солоіденко [61], К. А. Кобченко [43], М. О. Подрезова [54], [55], [255], Є. В. Полевщикова [56], Є. В. Савельєва [56], Р. С. Самотий [59], І. О. Белоус [11], А. Климчук [214], О. О. Погребна [254] тощо.

Типологія бібліотек представлена у роботах А. Б. Паперно [149], Ю. П. Обросова, М. І. Акіліної [4], Ю. М. Столярова [63], [64], С. М. Лінди, В. В. Зверевича [39], К. Є. Трубецькова [65], [275], А. В. Анісімова [141], Г. Д. Кармішенської [39], Л. І. Альошина [5], Н. С. Карташова [42], В. І. Проскурякова [70], [131], Н. Розколупи [14, с. 23-25], Є. Н. Гусєвої [183], Є. Б. Виноградової [172].

Основи бібліотечного дизайну досліджували такі науковці як Є. В. Балашова [8], М. Н. Тищенко [8], А. Н. Ванєїв [8], Д. Гаврецький, А. Р. Зімоненко [144], І. А. Павлова, А. С. Кортикова, Є. А. Фенелонов, Ю. П. Обросов, Л. Г. Стружецька, Р. С. Самотий [59], [269], Ю. Курбатов, К. Б. Лаврова [223], [224], С. Г. Матліна [48], С. Капранова, Д. Лазарева [46], А. К. Гончарова [40], Є. М. Ястребова [76]. Аспекти дизайну сучасних бібліотечних будівель розглядаються в працях В. А. Нефьодова [241], С. В. Дригайло [34], С. А. Єзової [191], Т. Мерфі [110], Д. Облінгер [334], Л. В. Діль [32].

Особливостям бібліотечного обслуговування присвячені праці А. Б. Паперно [149], М. Я. Дворкіної, М. С. Карташова, Ю. М. Столярова [62], Т. А. Недашковської, А. А. Бабій, Н. Богун, Є. Д. Жабко [196].

Роль бібліотеки в умовах інформаційного суспільства, а також впровадження нових технологій в бібліотечний простір відображено у дослідженнях Л. Бабій [15, с. 21-22], Т. Богуша [17], Є. Н. Гусевої, Н. А. Дронової, Р. С. Самотий [134], [361], І. П. Тікунової, Д. Конечної, М. В. Пучкова [265], В. В. Зверевича [199], Т. В. Говорової [179], О. Д. Опаріної [245], Н. Розколупи, Т. О. Ярошенко [75], [291], Є. Д. Жабко [197], Т. В. Соколової [197], Б. Ферета, Н. Є. Прянішнікова [264], О. Н. Куліш [221], [222], В. М. Волинець [178], О. А. Санченко [178], Я. Л. Шрайберга, Т. В. Єрьоменко, М. Сенченка, Т. Вилегжаніної.

Особливості формування архітектури медіа-об'єктів досліджували М. Дуцев [189], Т. Іто [211], А. Полетаєва [256], М. В. Пучков [265], К. Є. Трубецков [274]. Особливої уваги заслуговує праця Д. В. Куліша "Архитектура медиа-центров" [146], в якій автор сформулював визначення "медіа-центру" та проаналізував об'ємно-планувальні рішення медіа-центрів, спроектованих і збудованих у період 1996-2006 рр. У своїй роботі Д. Куліш виявив, "...що архітектурно-образні рішення медіа-центрів мають на меті утвердити роль медіа-об'єкта в структурі громадських зв'язків через візуальний образ джерела інформації", що безпосередньо відображається на композиційно-образних рішеннях їхніх фасадів [146, с. 113].

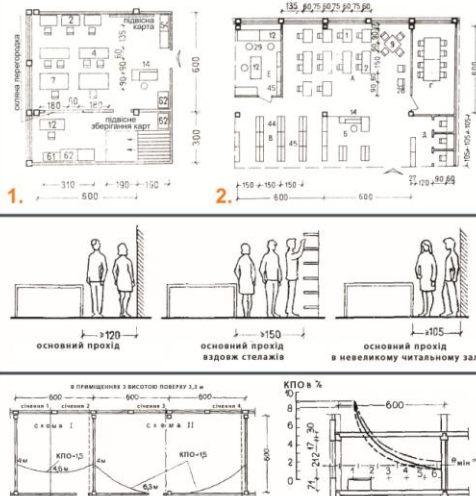
Питання реконструкції та реновації бібліотечних будівель і просторів висвітлені у наукових працях А. М. Жугастр-Лушиної [37], І. Т. Привалова [37], Г. А. Кісловської [213], Г. А. Войцехівської [21], К. Дідьє [303], А. Келлерсон [317], У. Джонса.

Особливості формування архітектурного простору бібліотек ВНЗ та умови його функціонування висвітлені у дослідженнях А. Б. Паперно [149], А. В. Анісімова [141], [142], Г. М. Черненка [150], [283], [284], [285], Л. В. Бобрицької [168], М. В. Кузнецової [168], Л. С. Головіної [180], Л. О. Степанової [180], Т. В. Говорової [179], О. Д. Опаріної [245], А. Павлікової [247], Дж. Кларка [88], Г. М. Едвардса [90], Е. Коберської-Мацюшко [94], Г. Голлендера [94], П. Лейтона [111], Д. Вебера [111].

Важливо зазначити, що станом на 2015 рік серед діючих в Україні Державних будівельних норм не існує чітких нормативів і рекомендацій для проектування, будівництва та реновації бібліотек різних видів. Відсутні нові стандартизовані вимоги до структури і форми бібліотечних будівель, їх проектного, будівельно-конструктивного, техніко-технологічного забезпечення. Нормативні вимоги, якими сьогодні користуються архітектори, розроблені ще у радянські часи: у 1976 р. – "Нормали планировочных элементов жилых и общественных зданий. НП 5.4.1-74. Библиотеки" [139], у 1983 р. – "СН 548-82. Инструкция по проектированию библиотек" [140] (табл. 1.3).

Важливим для проектування бібліотек є також ДБН В.2.2-9-2009 "Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення", у якому подано перелік основних груп будинків та приміщень громадського призначення. Згідно додатка А ДБН В.2.2-9-2009 бібліотека належить до п.5 "Будинки, споруди та приміщення культурно-видовищних, дозвіллевих та культових закладів". Норми, обов'язкові до виконання для всіх громадських споруд, передбачені у таких нормативних документах: ДБН 360-92** "Планування і забудова міських і сільських поселень", ДБН В.2.2-17:2006 "Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення", ДНАОП 0.00-1.32-01 "Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок", ДБН В.2.5-28-2006 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення", ДБН В.1.1.7–2002 "Пожежна безпека об'єктів будівництва", ДБН В.2.5-13-98* "Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд", ДБН В.1.2-7-2008 "Система забезпечення надійності та безпеки будівельних об'єктів. Основні вимоги до будівель і споруд. Пожежна безпека", ДБН В.2.5-56.2010 – Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту", СНиП 2.04.05-91* "Отопление, вентиляция и кондиционирование", ДБН В.2.5-23:2010 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення".

Дослідження норм проектування бібліотек

Нормативний документ	Зміст	Норми та вимоги, графічне зображення, примітки																																																																																																																		
<p>ДБН В.2.2-9-99 Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди</p>	<p>Подано перелік основних груп будинків та приміщень громадського призначення</p>	<p>Згідно додатка А, ДБН В.2.2-9-2009 - бібліотека належить до п.5 Будинки, споруди та приміщення культурно-видовищних, дозвілєвих та культових закладів</p>																																																																																																																		
<p>ДБН В.2.2-16-2005 Будинки і споруди. Культурно-видовищні та дозвілєві заклади</p>	<p>Наведено вимоги до забудови земельної ділянки, пожежної безпеки, конструктивних рішень, санітарно-гігієнічні вимоги та інженерне обладнання будинків</p>	<table border="1" data-bbox="831 577 1321 734"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Найменування приміщень</th> <th rowspan="2">Розрахункова температура повітря в приміщенні у холодний період року, °С</th> <th colspan="2">Кратність повітрообміну за годину</th> <th rowspan="2">Додаткові вказівки</th> </tr> <tr> <th>приміт</th> <th>вигляд</th> </tr> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Аудиторія, виставки</td> <td>18</td> <td colspan="2">Кількість змін глибокої</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Методичний кабінет, пропозиційно-експертно-методиста</td> <td>18</td> <td>1</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Читальний зал</td> <td>18</td> <td>3</td> <td>2</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table> <p>Таблиця 23 Необхідні параметри повітря, що повинні забезпечити системи вентиляції і кондиціонування</p> <table border="1" data-bbox="831 750 1321 929"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Найменування приміщень</th> <th colspan="7">Кількість відвідувачів, осіб</th> </tr> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> <th>7</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Загальна місткість групи у тому числі:</td> <td>25</td> <td>50</td> <td>100</td> <td>200</td> <td>300</td> <td>400</td> <td></td> </tr> <tr> <td>лекційно-інформаційна група приміщень:</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>відеоконференція (відеозал, відеокабінет, відеозал)</td> <td>10</td> <td>25</td> <td>30</td> <td>30</td> <td>30</td> <td>50</td> <td></td> </tr> <tr> <td>аудиторія (класовий)</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>60</td> <td>110</td> <td>150</td> <td></td> </tr> <tr> <td>зал святкування та об'єднань</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>40</td> <td>40</td> <td>50</td> <td>50</td> <td></td> </tr> <tr> <td>виставочний зал (музей)</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>30</td> <td>50</td> <td>90</td> <td></td> </tr> <tr> <td>навчальний кабінет (бізнес-клас)</td> <td>15</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>30</td> <td>30</td> <td>30</td> <td></td> </tr> <tr> <td>бібліотека, тис. од. зберігання</td> <td>-</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>6</td> <td>25</td> <td>25</td> <td></td> </tr> <tr> <td>місце у чит. залі</td> <td>-</td> <td>5</td> <td>10</td> <td>10</td> <td>30</td> <td>30</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Додаток Е Склад і розрахункова кількість відвідувачів функціональних груп клубного комплексу</p>	Найменування приміщень	Розрахункова температура повітря в приміщенні у холодний період року, °С	Кратність повітрообміну за годину		Додаткові вказівки	приміт	вигляд	1	2	3	4	5	Аудиторія, виставки	18	Кількість змін глибокої		-	Методичний кабінет, пропозиційно-експертно-методиста	18	1	-	-	Читальний зал	18	3	2	-	Найменування приміщень	Кількість відвідувачів, осіб							1	2	3	4	5	6	7	Загальна місткість групи у тому числі:	25	50	100	200	300	400		лекційно-інформаційна група приміщень:								відеоконференція (відеозал, відеокабінет, відеозал)	10	25	30	30	30	50		аудиторія (класовий)	-	-	-	60	110	150		зал святкування та об'єднань	-	-	40	40	50	50		виставочний зал (музей)	-	-	-	30	50	90		навчальний кабінет (бізнес-клас)	15	20	20	30	30	30		бібліотека, тис. од. зберігання	-	2	2	6	25	25		місце у чит. залі	-	5	10	10	30	30	
Найменування приміщень	Розрахункова температура повітря в приміщенні у холодний період року, °С	Кратність повітрообміну за годину			Додаткові вказівки																																																																																																															
		приміт	вигляд																																																																																																																	
1	2	3	4	5																																																																																																																
Аудиторія, виставки	18	Кількість змін глибокої		-																																																																																																																
Методичний кабінет, пропозиційно-експертно-методиста	18	1	-	-																																																																																																																
Читальний зал	18	3	2	-																																																																																																																
Найменування приміщень	Кількість відвідувачів, осіб																																																																																																																			
	1	2	3	4	5	6	7																																																																																																													
Загальна місткість групи у тому числі:	25	50	100	200	300	400																																																																																																														
лекційно-інформаційна група приміщень:																																																																																																																				
відеоконференція (відеозал, відеокабінет, відеозал)	10	25	30	30	30	50																																																																																																														
аудиторія (класовий)	-	-	-	60	110	150																																																																																																														
зал святкування та об'єднань	-	-	40	40	50	50																																																																																																														
виставочний зал (музей)	-	-	-	30	50	90																																																																																																														
навчальний кабінет (бізнес-клас)	15	20	20	30	30	30																																																																																																														
бібліотека, тис. од. зберігання	-	2	2	6	25	25																																																																																																														
місце у чит. залі	-	5	10	10	30	30																																																																																																														
<p>Нормали планувальних елементів житлових і громадських будівель. НП 5.4.1-74 Бібліотеки</p>	<p>Наведені нормативні та вихідні дані, номенклатуру меблів і обладнання, функціонально-технологічні схеми різних приміщень бібліотек; наведено приклади планувальних рішень основних приміщень; подано дані природнього освітлення та засобів механізації</p>	 <p>Спеціалізовані читальні зали: 1. Читальний зал картографії; 2. Читальний зал відділу іноземної літератури; А - читальні місця Б - кафедра видачі В - фонди відкритого доступу Г - кімната для занять в групі Д - бокси читальні Е - виробничі роботи</p> <p>Величина проходів у читальному залі</p> <p>Графік природнього освітлення</p>																																																																																																																		
<p>Інструкція з проектування бібліотек. СН 548-82</p>	<p>Містить нормативні показники і вимоги до розміщення будівлі на ділянці, об'ємно-планувальні рішення, інженерне обладнання будівель і приміщень, призначених для влаштування бібліотек</p>	<table border="1" data-bbox="831 1496 1321 1668"> <thead> <tr> <th rowspan="3">Приміщення</th> <th colspan="4">Кліматичні райони</th> </tr> <tr> <th colspan="2">I, II</th> <th colspan="2">III, IV</th> </tr> <tr> <th colspan="4">Орієнтація світлових прорізів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>оптимальна</td> <td>допустима</td> <td>оптимальна</td> <td>допустима</td> </tr> <tr> <td>Приміщення для читання, кабінети для занять в групах і індивідуальних занять, робочі кабінети співробітників</td> <td>Сх, Пн, Пд-Сх, Пн-Сх</td> <td>Не більше 20% площі приміщення на Пд-Зх, Зс</td> <td>Пд, Сх, Пд-Сх, Пн, Пн-Сх</td> <td>Будь-яка, окрім Зх, Пд-Зх</td> </tr> </tbody> </table> <p>Орієнтація світлових прорізів приміщень бібліотек</p> <table border="1" data-bbox="831 1691 1321 1982"> <thead> <tr> <th>Приміщення, зони</th> <th>Одиниця виміру</th> <th>Площа, м²</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Загальні читальні зали, зали нових надходжень</td> <td>1 місце</td> <td>2,4</td> </tr> <tr> <td>Читальні зали галузевих і спеціалізованих відділів, секторів довідково-бібліографічної, іноземної, технічної, сільсько-господарської, краснавної, науково-методичної літератури, гуманітарних, природничих наук</td> <td>1 місце</td> <td>2,7</td> </tr> <tr> <td>Читальні зали періодичної літератури, рідкісної книги, перегляду мікрофільмів, відділу мистецтв</td> <td>1 місце</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Читальні зали ізографії і картографії</td> <td>1 місце</td> <td>4,2</td> </tr> <tr> <td>Читацькі бокси</td> <td>1 бокс</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Фонди відкритого доступу читальних залів і абонементів</td> <td>1000 од. зб.</td> <td>4,5</td> </tr> <tr> <td>Фонди залу нових надходжень з вітринною експозицією</td> <td>1000 од. зб.</td> <td>32</td> </tr> <tr> <td>Зона відвідувачів аванзалів, читацьких залів і абонементів</td> <td>1 відвідувач</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Місця для перегляду літератури в фондах відкритого доступу</td> <td>1 місце</td> <td>1,5</td> </tr> </tbody> </table> <p>Таблиця 2 Площі приміщень обслуговування читачів</p>	Приміщення	Кліматичні райони				I, II		III, IV		Орієнтація світлових прорізів					оптимальна	допустима	оптимальна	допустима	Приміщення для читання, кабінети для занять в групах і індивідуальних занять, робочі кабінети співробітників	Сх, Пн, Пд-Сх, Пн-Сх	Не більше 20% площі приміщення на Пд-Зх, Зс	Пд, Сх, Пд-Сх, Пн, Пн-Сх	Будь-яка, окрім Зх, Пд-Зх	Приміщення, зони	Одиниця виміру	Площа, м ²	Загальні читальні зали, зали нових надходжень	1 місце	2,4	Читальні зали галузевих і спеціалізованих відділів, секторів довідково-бібліографічної, іноземної, технічної, сільсько-господарської, краснавної, науково-методичної літератури, гуманітарних, природничих наук	1 місце	2,7	Читальні зали періодичної літератури, рідкісної книги, перегляду мікрофільмів, відділу мистецтв	1 місце	3	Читальні зали ізографії і картографії	1 місце	4,2	Читацькі бокси	1 бокс	3	Фонди відкритого доступу читальних залів і абонементів	1000 од. зб.	4,5	Фонди залу нових надходжень з вітринною експозицією	1000 од. зб.	32	Зона відвідувачів аванзалів, читацьких залів і абонементів	1 відвідувач	1	Місця для перегляду літератури в фондах відкритого доступу	1 місце	1,5																																																													
Приміщення	Кліматичні райони																																																																																																																			
	I, II			III, IV																																																																																																																
	Орієнтація світлових прорізів																																																																																																																			
	оптимальна	допустима	оптимальна	допустима																																																																																																																
Приміщення для читання, кабінети для занять в групах і індивідуальних занять, робочі кабінети співробітників	Сх, Пн, Пд-Сх, Пн-Сх	Не більше 20% площі приміщення на Пд-Зх, Зс	Пд, Сх, Пд-Сх, Пн, Пн-Сх	Будь-яка, окрім Зх, Пд-Зх																																																																																																																
Приміщення, зони	Одиниця виміру	Площа, м ²																																																																																																																		
Загальні читальні зали, зали нових надходжень	1 місце	2,4																																																																																																																		
Читальні зали галузевих і спеціалізованих відділів, секторів довідково-бібліографічної, іноземної, технічної, сільсько-господарської, краснавної, науково-методичної літератури, гуманітарних, природничих наук	1 місце	2,7																																																																																																																		
Читальні зали періодичної літератури, рідкісної книги, перегляду мікрофільмів, відділу мистецтв	1 місце	3																																																																																																																		
Читальні зали ізографії і картографії	1 місце	4,2																																																																																																																		
Читацькі бокси	1 бокс	3																																																																																																																		
Фонди відкритого доступу читальних залів і абонементів	1000 од. зб.	4,5																																																																																																																		
Фонди залу нових надходжень з вітринною експозицією	1000 од. зб.	32																																																																																																																		
Зона відвідувачів аванзалів, читацьких залів і абонементів	1 відвідувач	1																																																																																																																		
Місця для перегляду літератури в фондах відкритого доступу	1 місце	1,5																																																																																																																		

Проектуючи бібліотеку як багатофункціональний комплекс, у якому будуть передбачені кафе, копії-центр, навчальні аудиторії, книгарня тощо, потрібно керуватися такими нормами: ДБН В.2.2-28:2010 "Будинки адміністративного та побутового призначення", ДБН В.2.2-11-2002 "Здания и сооружения. Предприятия бытового обслуживания. Основные положения", ДБН В.2.2-3-97 "Будинки і споруди. Будинки та споруди навчальних закладів", ДБН В.2.2-25:2009 "Будинки і споруди. Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства)", ДБН В.2.2-23:2008 "Будинки і споруди. Підприємства торгівлі".

За часів незалежності України в 1993 р. опублікована книга "Библиотечные здания: основные положения библиотечного строительства" [12], яка являє собою збірку розгорнутих і обґрунтованих норм і правил для спеціалістів, що займаються питаннями проектування та модернізації бібліотек.

Архітектурі бібліотечних будівель присвячені також окремі номери журналів, які виходять у різних країнах світу: *The Architectural Review*, *Architektur aktuell*, *Domus*, *Библиотечное дело*, *Научные и технические библиотеки* тощо.

Багато наукових публікацій в галузі бібліотечної справи здійснюється завдяки діяльності бібліотечних асоціацій, зокрема таких як Американська бібліотечна асоціація, Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) та Асоціація європейських наукових бібліотек (ЛІБЕР) (табл. 1.4).

Аналіз наукової літератури виявив, що питання реновації, модернізації, вдосконалення та розвитку архітектурного середовища бібліотек вищих навчальних закладів в Україні є мало дослідженими. Більшість наукових праць, як правило, фрагментарні, позбавлені натурних обстежень, критичного аналізу сучасного стану бібліотечних приміщень. Крім того, у вітчизняній архітектурній практиці відсутня нормативна база для проектування, будівництва та реновації бібліотек вищих навчальних закладів. Діючі нормативні документи не враховують специфіки даного типу об'єктів, що веде до помилок в їхній архітектурно-планувальній організації.

Таблиця 1.4

Основні бібліотечні асоціації світу

	Країна	Емблема	Назва організації, інтереси	Рік заснування	Кількість членів	
Америка	США		Американська бібліотечна асоціація <i>The American Library Association, ALA</i> організація, яка підтримує бібліотеки і бібліотечну професійну освіту не лише в США, але й у всьому світі	1876 р.	~66 000 чл.	
Європа	Шотландія		Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ <i>The International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA</i> міжнародна організація, яка представляє інтереси бібліотечних та інформаційних працівників	1927 р.	~1 700 чл.	
	Німеччина		Міжнародна асоціація науково-технічних бібліотек університетів <i>International Association of Scientific and Technological University Libraries, IATUL</i> міжнародний форум для обміну ідеями між бібліотеками технічних університетів по всьому світу	1955 р.	223	
	Голандія		Асоціація європейських наукових бібліотек <i>Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, LIBER</i> головна мережа для наукових бібліотек в Європі	1971 р.	понад 400	
	Росія			Російська бібліотечна асоціація, РБА всеросійське некомерційне добровільне об'єднання юридичних осіб, професійно пов'язаних з бібліотечною справою, яке сприяє її розвитку	1994 р.	535
				Міжнародна асоціація користувачів і розробників електронних бібліотек і нових інформаційних технологій, ЭБНИТ добровільне самоврядне об'єднання юридичних осіб, яке пов'язане з розробкою, розвитком і впровадженням новітніх інформаційних технологій у діяльність бібліотек	1995 р.	353
Україна			Українська бібліотечна асоціація, УБА незалежна всеукраїнська громадська організація, яка об'єднує на добровільних засадах осіб, професійно пов'язаних з бібліотечною справою, бібліографічною та інформаційною діяльністю, та тих, хто зацікавлений у їх розвитку	1995 р.	4 880	

1.3. Методика дослідження архітектури бібліотек вищих навчальних закладів

Відповідно до сформульованої мети і завдань роботи, розроблено загальну методику дослідження, яка ґрунтується на традиційних загальнонаукових (теоретичних та емпіричних), а також спеціальних методах, і передбачає їх поетапне виконання (табл. 1.5). Методика дослідження архітектури бібліотек ВНЗ складається з чотирьох етапів дослідження: I етап – постановка задачі; II етап – вивчення стану проблеми; III етап – опрацювання отриманої інформації; IV етап – формулювання загальних висновків. Кожен із перелічених етапів поділений на окремі види і підвиди, що дозволяє правильно визначити завдання кожного з них і виробити чітку систему досліджень.

На першому етапі постановки задачі вирішуються питання актуальності формування теоретико-методологічних засад дослідження вітчизняного і світового досвіду архітектури бібліотечних будівель та адаптації цього досвіду при реновації бібліотек ВНЗ України. Формулювання мети та завдань дослідження розкриває напрямки розвитку та реформування бібліотек, визначає об'єкт, предмет та межі дослідження: архітектуру бібліотечних будівель і комплексів, об'ємно-просторову організацію бібліотечних приміщень, вплив навколишнього середовища тощо.

Обґрунтування зазначених вище критеріїв в дисертації проведено методом аналізу і узагальнення літературних джерел, інтернет ресурсів, нормативно-правових документів на основі порівняльного аналізу окремих бібліотек ВНЗ України з закордонними аналогами.

На другому етапі проводиться поглиблений аналіз і систематизація інформаційних джерел за темою дослідження (див. Розділ I п. 1.2) та поетапне натурне обстеження об'єктів дослідження.

Під час вивчення літературних джерел в дисертації використовувались методи термінологічного, структурного, факторного і порівняльного аналізу. Це дало змогу дослідити феномен бібліотеки як культурно-освітнього закладу, виявити

Таблиця 1.5

Методика дослідження архітектури бібліотек ВНЗ

виникнення нових видів бібліотечних об'єктів, в яких розвинулись нові функції і послуги на користь користувача, і, відповідно, зміну архітектурного образу бібліотечних будівель.

В результаті моніторингу окремих офіційних веб-сторінок [154], [156] виявлено близько 300 вищих навчальних заклади України IV рівня акредитації, в структурі яких обов'язково присутня бібліотека. Виняток можуть складати ВНЗ приватної форми власності. Сформовано реєстр бібліотек вищих навчальних закладів, в якому зафіксовано їхні основні характеристики: рік виникнення, місце розташування, роки побудови окремих приміщень, параметри приміщень (кількість фонду, місткість), структура і заходи, які відбуваються в кожній бібліотеці. На основі цих даних, методом аналізу, порівняння і аналогії, стало можливим ідентифікувати 10 об'єктів, які відображають загальну картину історичного розвитку і формування архітектури бібліотек ВНЗ в Україні (див. Розділ 2 п. 2.1).

Методика натурного обстеження ґрунтується на застосуванні наступних методів:

– *метод експертного опитування* передбачає: анкетування керівників і працівників бібліотек і інтерв'ювання діячів архітектури. Для проведення анкетування дисертантом розроблено спеціальну анкету з 13-ти питань, згрупованих в окремі блоки. Відповіді надійшли з 14-ти бібліотек вищих навчальних закладів Львова, Івано-Франківська, Чернівців, Ужгорода, Дрогобича, Луцька, Києва, Дніпропетровська (див. Розділ 3 п. 3.2). Спілкування з провідними фахівцями в галузі бібліотечної справи і архітектури дало змогу виявити основні особливості функціонування бібліотек і специфіку їхнього проектування та будівництва в сучасних умовах;

– *метод соціологічного опитування* застосовується для виявлення реальних потреб бібліотечних користувачів з метою розробки конкретних рекомендацій для реновації архітектурного простору і покращення якості обслуговування в бібліотеках вищих навчальних закладів України. Дисертантом опитування проводилось в 10-ти бібліотеках історичних вишів Львова, Києва, Полтави,

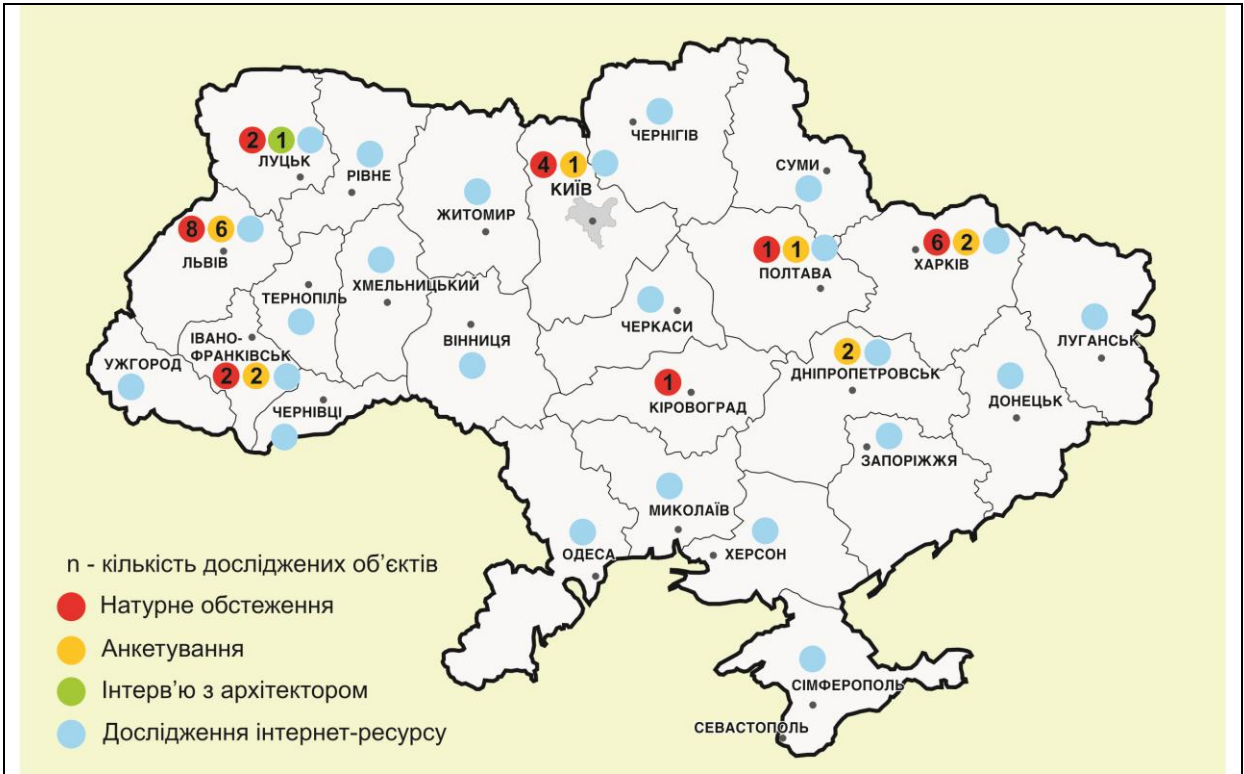
Харкова у вигляді анкетування, для якого була розроблена спеціальна анкета з 15-ти питань, згрупованих в окремі блоки. В результаті опрацьовано відповіді понад 800 респондентів, а отримані дані систематизовано і подано у вигляді діаграм і графіків;

– *метод візуального спостереження* застосовувався для визначення архітектурно-образних (стильових і композиційних) характеристик бібліотечних об'єктів, виявлення особливостей організації їхнього простору і функціонального наповнення, встановлення реального стану приміщень, ознайомлення з основними технологічними процесами, які відбуваються в бібліотеці. При цьому спостереження проводилось без прив'язки до бібліотек тільки вищих навчальних закладів. Навпаки, в рамках наукового дослідження обстежено 47 бібліотек різного призначення, об'єму фонду, місткості: в Україні – 24 бібліотеки (табл. 1.6), за кордоном – 23 бібліотеки (табл. 1.7). Загалом обстежено 55 бібліотечних об'єктів (експлуатовані приміщення та будівлі): в Україні – 32 об'єкти, за кордоном – 23 об'єкти.

Серед українських бібліотек обстежені наступні: у Львові – бібліотека НУ "Львівська політехніка" (корпус наукової бібліотеки і корпус студентської бібліотеки), бібліотека ЛНУ ім. І. Франка (корпус наукової бібліотеки і корпус книгосховища), бібліотека Національного лісотехнічного університету (корпус наукової бібліотеки), бібліотека Академії мистецтв, бібліотека Українського католицького університету, бібліотека Державного університету фізичної культури, бібліотека Національного медичного університету ім. Д. Галицького (приміщення наукової бібліотеки), бібліотека факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка; в Києві – бібліотека НУ "Києво-Могилянська академія" (корпус Дослідницької бібліотеки, корпус Бакалаврської бібліотеки, приміщення Філологічної бібліотеки, приміщення Американської бібліотеки), бібліотека ім. М. Максимовича НУ ім. Т. Шевченка (корпус наукової бібліотеки), бібліотека ім. Д. Денисенка НУ "Київський політехнічний інститут" (корпус наукової бібліотеки), бібліотека будівництва і архітектури ім. В. Заболотного (корпус на Подолі); в Харкові – бібліотека НУ ім. В. Каразіна (приміщення на майдані

Таблиця 1.6

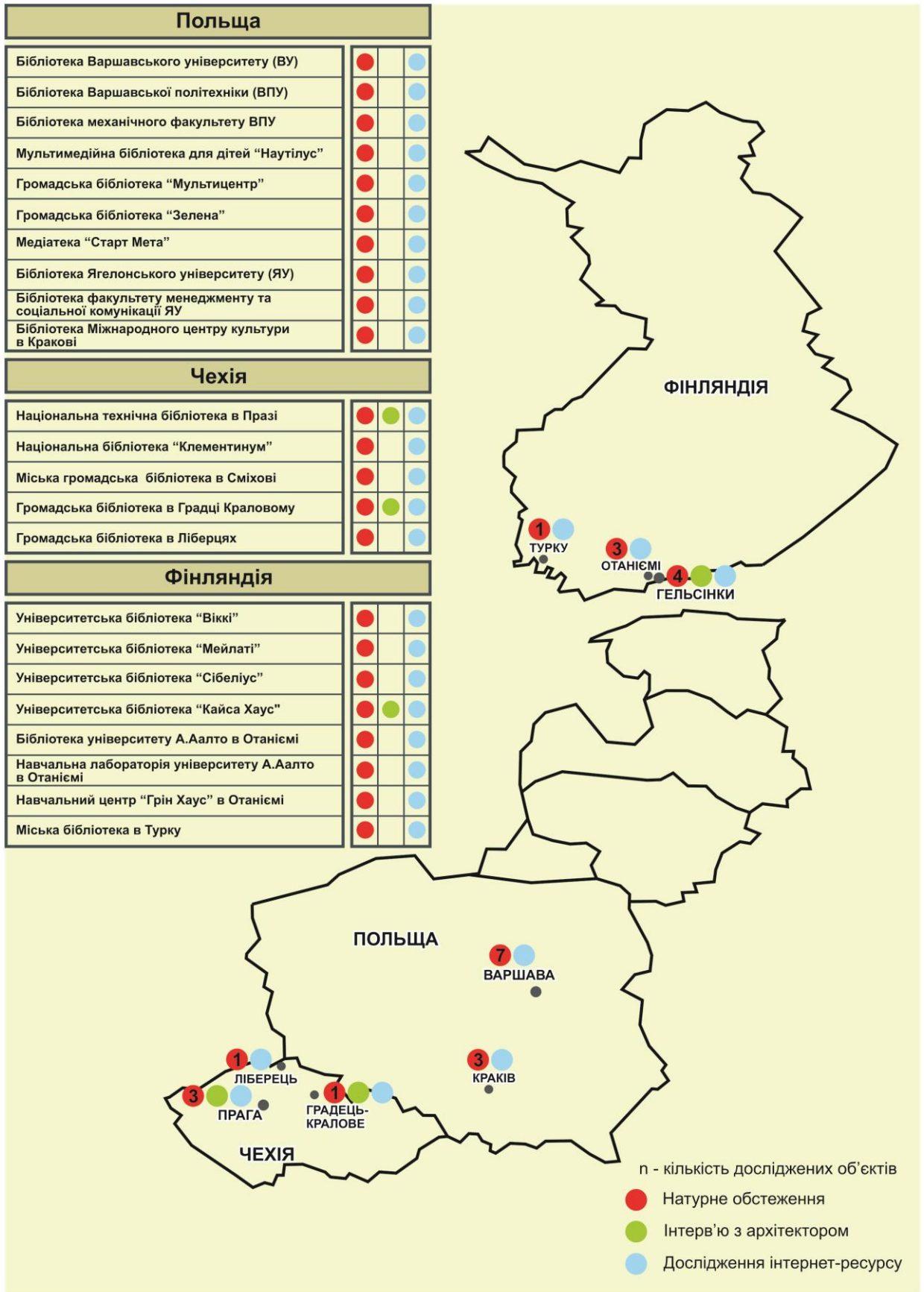
Досліджені бібліотеки України

Львів		Київ	
НТБ НУ "Львівська політехніка"	● ● ●	Наукова бібліотека НУ "Києво-могилянська академія"	● ● ●
Наукова бібліотека ЛНУ ім. І.Франка	● ● ●	Наукова бібліотека ім. М.Максимовича НУ ім. Т.Шевченка	● ● ●
НБ Національного лісотехнічного університету	● ● ●	Науково-технічна бібліотека ім. Д.Денисенка НУ "Київський політехнічний інститут"	● ● ●
Бібліотека Львівської академії мистецтв	● ● ●	Державна наукова бібліотека будівництва і архітектури ім. Заболотного	● ● ●
Бібліотека Українського католицького університету	● ● ●	Харків	
Бібліотека університету фізичної культури	● ● ●	Наукова бібліотека НУ ім. Каразіна	● ● ●
НБ медичного університету ім. Д.Галицького	● ● ●	Науково-технічна бібліотека НУ "Харківський політехнічний інститут"	● ● ●
Бібліотека факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. І.Франка	● ● ●	Науково-технічна бібліотека ХНУБА	● ● ●
Луцьк		Наукова бібліотека Харківського художньо-промислового інституту	● ● ●
Бібліотека Східноєвропейського НУ ім. Л.Українки	● ● ●	Наукова бібліотека Національної юридичної академії ім. Я.Мудрого	● ● ●
НТБ Луцького НТУ	● ● ●	Бібліотека національного фармацевтичного університету	● ● ●
Івано-Франківськ		Дніпропетровськ	
Бібліотека Національного медичного університету	● ● ●	Наукова бібліотека ім. О.Гончара Дніпропетровського національного університету	● ● ●
Науково-технічна бібліотека НУ нафти і газу	● ● ●	НТБ Придніпровської академії будівництва та архітектури	● ● ●
НТБ Прикарпатського НУ ім. В.Стефаника	● ● ●	НБ Дніпропетровської державної медичної академії	● ● ●
Чернівці		Полтава	
Наукова бібліотека Буковинського державного медичного університету	● ● ●	Науково-технічна бібліотека НТУ ім. Ю.Кондратюка	● ● ●
Дрогобич		Кіровоград	
Бібліотека державного педагогічного університету ім. І.Франка	● ● ●	Обласна бібліотека ім. Д.Чижевського	● ● ●

Таблиця 1.7

Досліджені бібліотеки Європи

Свободи, корпус на вул. Університетській), бібліотека НУ "Харківський політехнічний інститут" (новий корпус), бібліотека Національного університету будівництва і архітектури, бібліотека художньо-промислового інституту, бібліотека Національної юридичної академії ім. Я. Мудрого (приміщення на вул. Пушкінській, 70 і 77), бібліотека Національного фармацевтичного університету; в Луцьку – бібліотека НУ ім. Л. Українки (новий корпус); в Івано-Франківську – бібліотека Національного медичного університету (приміщення на вул. Галицькій, 7а), бібліотека НУ нафти і газу (новий корпус); в Полтаві – бібліотека НТУ ім. Ю. Кондратюка; в Кіровограді – Обласна бібліотека ім. Д. Чижевського.

За кордоном натурне обстеження проводилось в наступних бібліотеках: в Польщі – бібліотека Варшавського університету, головна бібліотека Варшавської політехніки, бібліотека Механічного факультету Варшавської політехніки, бібліотека "Наутілус" (Варшава), бібліотека "Зелена" (Варшава), бібліотека "Мультицентр" (Варшава), медіатека "Старт Мета" (Варшава), бібліотека Ягелонського університету (Краків), бібліотека факультету менеджменту та соціальної комунікації Ягелонського університету (Краків), бібліотека Міжнародного центру культури (Краків); в Чехії – Національна технічна бібліотека (Прага), Національна бібліотека "Клементинум" (Прага), міська бібліотека в Сміхові (Прага), бібліотека в Градці Краловому, бібліотека в Ліберці; в Фінляндії – університетська бібліотека "Віккі" (інформаційний центр "Корона"), університетська бібліотека "Мейлаті", університетська бібліотека "Сібеліус", університетська бібліотека "Кайса Хаус", бібліотека університету ім. А. Аалто (Отаніємі), навчальна лабораторія університету ім. А. Аалто (Отаніємі), навчальний центр "Грін Хаус" (Отаніємі), міська бібліотека в Турку.

Натурне обстеження бібліотек супроводжувалось фотофіксацією об'єкта, зокрема його зовнішнього вигляду і архітектурних деталей, навколишнього середовища та внутрішнього простору, техніки та технологічних процесів. В межах обстеження виконано обміри приміщень наступних бібліотек: у Львові – бібліотека НУ "Львівська політехніка" (приміщення наукової бібліотеки і приміщення студентської бібліотеки), архів НУ "Львівська політехніка",

бібліотека ЛНУ ім. І. Франка (приміщення наукової бібліотеки і приміщення книгосховища), бібліотека Національного лісотехнічного університету (приміщення наукової бібліотеки), бібліотека Академії мистецтв (приміщення читального залу і книгосховища), бібліотека Українського католицького університету, бібліотека музичного коледжу; в Києві – бібліотека НУ "Києво-Могилянська академія" (приміщення Дослідницької бібліотеки в Староакадемічному корпусі). Також проведено аналіз графічних і фотографічних матеріалів, проектної документації, архітектурних креслень (плани, фасади, розрізи, деталі) та схем евакуації українських і закордонних бібліотек, що дало змогу прослідкувати за типологічними змінами бібліотечних приміщень (окреме приміщення – окрема будівля, пристосоване приміщення – спеціально запроектований простір), визначити кількісні і якісні зміни їхньої планувальної структури, виявити основні подібності та відмінності архітектурно-просторової організації та функціональних зв'язків.

На третьому етапі опрацьовано отриману інформацію. Виходячи з аналізу матеріалів дослідження, визначено основні етапи розвитку бібліотечних приміщень, встановлено головні чинники впливу на об'єкт дослідження, виявлено особливості організації внутрішнього простору бібліотек. Для цього використано загальнонаукові методи, які базувались на аналізі та синтезі отриманої інформації, абстрагуванні і узагальненні, проведенні аналогій і порівняння.

Методом історичного та структурного аналізу, на прикладі 10-и бібліотек найбільших і найстаріших вітчизняних університетів (Києво-Могилянська Академія, Одеський університет ім. І. Мечнікова, Львівський університет ім. І. Франка, Харківський університет ім. В. Каразіна, Київський університет ім. Т. Шевченка, НУ "Львівська політехніка", ТУ "Харківський політехнічний інститут", ТУ "Київський політехнічний інститут", Чернівецький університет ім. Ю. Федьковича, Львівський медичний університет ім. Д. Галицького), визначено головні етапи розвитку бібліотечних приміщень в Україні (див. Розділ 2 п. 2.1). На основі структурного та факторного аналізу розроблено класифікацію існуючих видів вітчизняних бібліотек, їх приміщень і просторів, а

також виявлено чотири основні групи типових структур бібліотек вищих навчальних закладів України, сформованих в залежності від кількості користувачів і об'єму фонду.

Методом аналізу та систематизації різноманітних інформаційних джерел (друкованих, електронних, графічних), а також шляхом узагальнення досвіду теоретичних і практичних напрацювань в галузі будівництва та реновації бібліотек вищих навчальних закладів за кордоном, виявлено основні архітектурно-стильові та об'ємно-планувальні особливості бібліотек цього типу. Архітектурно-стильові особливості проявились у кардинальній зміні архітектурного образу бібліотечних будівель, – від монументальності до розмаїття геометричних форм і легких огорожувальних конструкцій, – що стало можливим завдяки використанню новітніх будівельних матеріалів і технологій. Об'ємно-планувальні особливості сучасних бібліотек вищих шкіл Заходу знайшли своє відображення у відмові від усталеної коридорно-галерейної планувальної структури на користь єдиного гнучкого багатофункційного простору, здатного трансформуватись відповідно до потреб користувачів.

Під час проведення натурних обстежень бібліотек ВНЗ України виявлено низку об'єктів, які зазнали якісних змін архітектурно-планувальної організації завдяки застосуванню реноваційних заходів. В результаті порівняння методів реновації вітчизняної і закордонної практики, можна констатувати, що в Україні реновація бібліотек зводиться, зазвичай, до виконання косметичного або капітального ремонту, в той час як закордонний досвід свідчить про істотні реноваційні заходи: зміну об'ємно-просторової структури; розбудову наявних просторів; корегування функціонально-планувальної організації; покращення ергономічних чинників приміщень тощо.

Метод факторного аналізу, який базується на основі вивчення наукових джерел, результатів натурних обстежень і статистичних даних, отриманих шляхом анкетування, дозволив виявити основні групи чинників, які впливають на формування архітектури бібліотек ВНЗ: 1) політичні, ідеологічні, фінансово-економічні, соціальні та культурно-освітні чинники; 2) потреби сучасного

користувача і персоналу; 3) особливості функціонально-планувальної організації бібліотечних просторів; 4) вплив сучасних комп'ютерних технологій. Системний підхід у дослідженні об'ємно-просторової структури окремих закордонних бібліотек вищих навчальних закладів дав можливість виявити особливості функціонально-планувальної організації сучасних бібліотек, яка проявилась у появі різних типів просторів в структурі бібліотеки: соціокультурний простір – доступний для усіх відвідувачів, бібліотечний простір – доступний для користувачів і персоналу (див. Розділ 3 п. 3.3).

На четвертому етапі формулюються загальні висновки. Сукупність описаних методів дослідження дозволила визначити три основні групи архітектурно-типологічних принципів реновації бібліотек вищих навчальних закладів України: організаційно-методичні принципи, об'ємно-просторові принципи, функціонально-планувальні принципи. Аналіз, систематизація та класифікація накопиченої фактологічної бази даних, а також метод експериментального, конкурсного та реального проектування дозволили розробити і апробувати конкретні практичні рекомендації щодо формування архітектури та організації діяльності бібліотек вищих навчальних закладів в сучасній Україні.

Розроблена у роботі методика дослідження архітектури бібліотек вищих навчальних закладів може використовуватись для дослідження інших типів бібліотек (згідно з їх класифікацією) та інформаційних об'єктів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

1. Досліджено етимологію та сучасні тенденції тлумачення слова, терміна та поняття "бібліотека", поширених у нормативно-правових документах, науково-технічній, довідковій вітчизняній і закордонній літературі. Наведено стислі визначення різних понять цього слова і терміна, які містять найістотніші логічні ознаки. Вказана системна ознака терміна "бібліотека", яка відрізняє його від інших визначень і понять.

2. Запропоновано поділ бібліотек на дві основні групи: "класичні" (традиційні) та "видозмінені". Класичними вважають бібліотеки, діяльність яких основана на використанні традиційних методів роботи з інформацією (збір, збереження, розповсюдження) та наданні звичних послуг користувачам (каталог, книговидача, абонемент). До видозмінених належать бібліотеки, які розвинули або трансформували функції класичної бібліотеки під дією інформаційно-технічних чинників. Найпопулярнішими серед видозмінених бібліотек є медіатеки, електронні бібліотеки, депозитарії та бібліобуси.

3. Досліджено феномен бібліотеки як соціокультурного простору, який полягає у постійній адаптації та вдосконаленні бібліотечних просторів, функцій і послуг відповідно до мінливих вимог суспільства та умов його технічного розвитку. В сучасному світі глобальної інформатизації, де тісно співіснують друковані та електронні джерела, бібліотеки набувають нових форм свого розвитку та перетворюються на потужні інформаційні центри, відкриті для користування.

4. Аналіз закордонного досвіду проектування та будівництва бібліотек останніх 20-ти років виявив, що розвиток новітніх інформаційних технологій і їхнє впровадження у діяльність бібліотечних закладів спричинили появу якісно нової архітектури бібліотек, індивідуалізації їхнього образу та нових підходів в організації внутрішнього простору. Будівля сучасної бібліотеки втрачає ознаки монументальності, натомість, набуває легкості та розмаїття форм, завдяки використанню новітніх будівельних матеріалів, конструкцій і технологій. Відмова

від усталеної коридорно-галерейної планувальної структури на користь єдиного гнучкого багатофункційного простору дає змогу бібліотеці трансформуватись відповідно до потреб користувача.

5. Проведено аналіз основних наукових розробок і напрацювань в галузі бібліотечної архітектури. Встановлено, що питання реновації, модернізації, вдосконалення та розвитку архітектурного середовища бібліотек (зокрема бібліотек ВНЗ) в Україні є мало дослідженими. Крім того, у вітчизняній архітектурній практиці відсутня сучасна нормативна база для проектування, будівництва та реновації бібліотек загалом, а чинні нормативні документи не враховують специфіки такого типу об'єктів, що призводить до помилок в їхній архітектурно-планувальній організації.

6. Розроблено комплексну методика дослідження архітектури бібліотек вищих навчальних закладів, яка ґрунтується на застосуванні традиційних загальнонаукових теоретичних та емпіричних методів і передбачає їхнє поетапне виконання. Вагомим у роботі стало натурне обстеження 47-ми бібліотек різного призначення, яке провела дисертантка в Україні та за кордоном з використанням методів експертного та соціологічного опитування, а також візуального спостереження. Загальна методика дослідження архітектури бібліотек ВНЗ, запропонована в роботі, може використовуватись для дослідження інших видів бібліотек та інформаційних об'єктів.

РОЗДІЛ 2

**РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРИ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ****2.1. Еволюція архітектурних просторів бібліотек вищих навчальних
закладів в Україні**

Винайдення слов'янської абетки у 863 р. та прийняття християнства на Русі в 988 р. спричинили бурхливий розвиток писемної культури та активне розповсюдження рукописних книг духовного змісту на її території. Пам'ятки писемності збираються князями та духівництвом в соборах і монастирях. З'являються прообрази бібліотек перших навчальних закладів – духовних шкіл, – книги в яких зберігались на окремих полицях і в шафах під замком, розміщених по периметру стін [58, ст. 43], [248, ст. 115].

Започаткування Іваном Федоровим книгодрукування в середині XVI ст. дало поштовх для істотних змін не лише в українському книговидаванні, але й спричинило розвиток освіти та зародження бібліотечної справи як окремої науки. У XVI-XVII ст. в таких культурно-історичних територіальних центрах України як Київ, Острог, Львів, Чернігів, Харків, Переяслав виникають братські школи вищого типу, при яких формуються чималі книгозбірні. Подальший розвиток існуючих братських шкіл зумовив їх перетворення на перші вищі навчальні заклади – академії в Острозі та Києві, а також університет у Львові [148].

Першим і найстарішим вищим навчальним закладом східнослов'янських народів вважають Острозьку слов'яно-греко-латинську академію (сьогодні *Національний університет "Острозька академія"*), засновану у 1576 році князем Василем-Костянтиним Острозьким. Від дати заснування академії бере свій початок її бібліотека, яка вже в кінці XVI ст. дивувала своїми книгозбірнями. У своїй поемі "De bello Ostrogiano" ("Про Острозьку війну") поет Симон Пекалід дає дуже високу оцінку Острозькій академії, друкарні та бібліотеці, розглядаючи їх як вогнище освіти і науки краю [214], [24, ст. 209].

На кілька десятків років випереджають заснування власних навчальних закладів книгозбірні Києво-Могилянської Академії та Львівського національного університету імені Івана Франка. *Києво-Могилянська Академія* – один з найвизначніших вищих навчальних закладів України, – бере свій початок з далекого 1632 р., коли утворилась Могилянська Колегія (на базі Лаврської та Братської шкіл). Дата створення Могилянської книгозбірні достовірно невідома – вірогідно, вона почала функціонувати ще за часів Київської братської школи, приблизно з 1615 р. [186], [24, ст. 210-211]. *Львівський національний університет імені Івана Франка* є одним з найстаріших університетів Західної України, що веде свою історію від 1661 р., коли король Ян II Казимир підписав диплом, який надавав єзуїтській колегії у Львові "гідність академії і титул університету" з правом викладання всіх тодішніх університетських дисциплін. Бібліотека університету веде своє літочислення від дати створення Львівської єзуїтської колегії – з 1608 р. – і є однією з найстаріших бібліотек вищих навчальних закладів України [262], [24, ст. 209].

Як виглядали приміщення цих книгозбірень достеменно не відомо. Проте, мала кількість книжкових фондів, наявних у перші роки функціонування бібліотек (Острозька академія – 3000 томів [209], Могилянська Колегія – 2130 томів [160]), свідчить про відсутність спеціальних приміщень для бібліотечних потреб. З історичних нарисів вищезгаданих бібліотек відомо, що комплектуванню їхнього фонду і організації їхньої діяльності приділялась особлива увага. Для прикладу можна навести фрагмент з історії навчальної книгозбірні школи при єзуїтському колегіумі: "Провінціал ордену був зобов'язаний дбати про відповідне матеріальне забезпечення шкільної бібліотеки – з прибутків колегіуму на її утримання та комплектування виділялися кошти, які не могли бути використанні з іншою метою" [148].

У другій половині XVII ст. на слов'янських землях відбувається процес секуляризації культури – бібліотечна справа починає частково звільнятися з-під опіки церкви: створюються нові бібліотеки (офіційні за статусом і світські за змістом), виникають відомчі та спеціальні бібліотеки [58, ст. 57]. У XVIII ст.

бібліотека продовжує розвиватись як окремий структурний елемент світського життя, проте все ще залишається мало доступною для простих верств населення. Великі книгозбірні можуть собі дозволити лише заможні шляхетські родини, козацька старшина, єпископи, монастирі та окремі навчальні заклади [204].

Епохою формування і утвердження важливої ролі бібліотеки для якісного функціонування вищого навчального закладу стало XIX ст. На початку століття відкриваються нові вищі школи, а з ними починають свою діяльність їхні бібліотеки. У 1804 р. засновано Харківський імператорський університет (сьогодні Харківський національний університет ім. В. Каразіна). У 1805 р. у Ніжині започатковано Гімназію вищих наук (сьогодні Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя) зі статусом вищого навчального закладу університетського типу. У 1811 р. в Харкові почав діяти Педагогічний інститут, а з 1812 р. – Інститут шляхетних дівчат. Ці два заклади були об'єднані у 1819 р. і перетворені у єдиний Педагогічний інститут (сьогодні Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди). У 1817 р. з'являється Рішельєвський лицей в Одесі. У цьому ж році у Львові відкрито Реальну школу, відому сьогодні як Львівська комерційна академія. [203], [263], [255], [205]

Від зародження вищого навчального закладу бібліотека була його обов'язковим структурним елементом. Підтвердження цьому можна знайти в Постанові Харківського університету, в якому вказувалось, що для розповсюдження науки і просвітництва при університеті закладаються бібліотека, фізичний кабінет, астрономічна обсерваторія, хімічна лабораторія тощо [10, ст. 13]. Для розміщення наявних книгозбірень в навчальному або адміністративному корпусі виділяли окремі приміщення, кількість яких змінювалась від однієї до п'яти кімнат, залежно від площі будівлі та обсягу книжкового фонду. Тогочасні бібліотечні приміщення були далекими від вимог щодо організації робочих місць, розміщення книжкових стелажів тощо. До середини XIX ст. бібліотеки українських вищих навчальних закладів взагалі не мали власних спеціалізованих приміщень.

Першою спеціально спроектованою і реалізованою бібліотечною будівлею на території України став корпус на Університетській гірці, архітектора Е. А. Васильєва, зведеного в 1835 р. для бібліотеки Імператорського університету в Харкові. Приміщення бібліотеки формувались з великого залу і трьох невеликих кімнат, одна з яких згодом стала читальнею. Особливістю нового корпусу стало книгосховище, величезний триярусний простір якого перетинався двадцятьма масивними колонами. Бібліотека розміщувалась в 45-ти шафах, фонд її складав більше 25 тисяч томів [24, ст. 212].

Нова будівля бібліотеки Харківського університету задала тенденції подальшого формування бібліотечного простору в Україні. Збільшення книжкових фондів викликало потребу виділення для їхнього зберігання спеціальних приміщень і будівель. В середині ХІХ ст. починають діяти університет св. Володимира в Києві (сьогодні Київський національний університет ім. Т. Шевченка) і Технічна академія у Львові (сьогодні Національний університет "Львівська політехніка"). Для бібліотек цих навчальних закладів характерним стало те, що для їхніх потреб були передбачені спеціальні приміщення в навчальних корпусах ще на стадії проектування.

Наприклад, у будівлі університету св. Володимира, зведеної за проектом архітектора В. Беретті в 1842 р., центральну частину зі сторони головного фасаду займала бібліотека. На третьому поверсі корпусу розмістились читальні зали для науковців (тепер актова зала) та студентів (тепер зоологічний музей), у кінці коридору в північній частині – книгосховище (рис. 2.1). Бібліотеці належало також кілька кімнат на першому та другому поверхах (тепер навчальні аудиторії) [277, ст. 13].

Бібліотека навчального корпусу Києво-Могилянської академії, перебудованого в 70-х роках ХІХ ст. за проектом П. Спарро, також формує центральну частину повздовжніх фасадів будівлі в рівні другого поверху (рис. 2.2). Як зазначає Є. Горбенко "...по периметру стін верхнього поверху тоді ж були встановлені фундаментальні, до самої стелі, книжкові шафи; для сполучення першого і другого поверхів зроблені гвинтові чавунні сходи..." [30, ст. 38].

Подібну організацію внутрішнього простору мала бібліотека Технічної академії у Львові (рис. 2.3). Бібліотеці було відведено чотири приміщення на другому поверсі з північної сторони головного корпусу академії, спорудженого за проектом архітектора Ю. Захарієвича. Велику увагу автор проекту зосередив на створенні вишуканого інтер'єру читального залу, зокрема на різьбленні дерев'яної стелі з імітованою інтарсією та бібліотечних шафах в стилі фламандського ренесансу [259], [11, ст. 21].

Під кінець XIX ст. структура бібліотеки змінюється. З накопиченням книг в бібліотеках з'являються окремі спеціальні приміщення – книгосховища, які розміщуються поруч з читальними залами або під ними; кімнати для персоналу, які використовуються для службових потреб; технічне обладнання. Наприклад, у бібліотеці Чернівецького університету ім. Ф. Йосифа (сьогодні Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича), яка розташована в навчальному корпусі, в 1894 р. було створено окремий читальний зал; з'явилося книгосховище, яке займало три приміщення; для полегшення роботи бібліотекарів було встановлено пасажирський ліфт і виділено службові кімнати [206], [24, ст. 215]

Якщо XIX ст. в Україні можна назвати епохою становлення вищих навчальних закладів і їхніх бібліотек, то XX ст. було вкрай неоднозначним. Його початок ознаменувався появою низки спеціалізованих бібліотечних приміщень і будівель, організованих з врахуванням тенденцій, які на той час панували в Західній Європі.

В період 1900-1901 рр. в Одесі проводиться реконструкція колишнього житлового будинку купця В. Вагнера для потреб бібліотеки Новоросійського університету. В 1900 р. за проектом архітектора М. Толвінського до будинку добудували чотириповерховий корпус книгосховища, розрахованого на 400 тис. томів. У 1901 р. архітектором О. Бернардацці розроблений "видозмінений ескіз будівлі бібліотеки з аудиторіями" [54], який передбачав подальшу реконструкцію будинку. Серед бібліотечних приміщень 2-го поверху виділено окрему кімнату, відділену від книгосховища перегородкою, спеціально призначену для зберігання

Бібліотеки українських вищих навчальних закладів XIX ст.

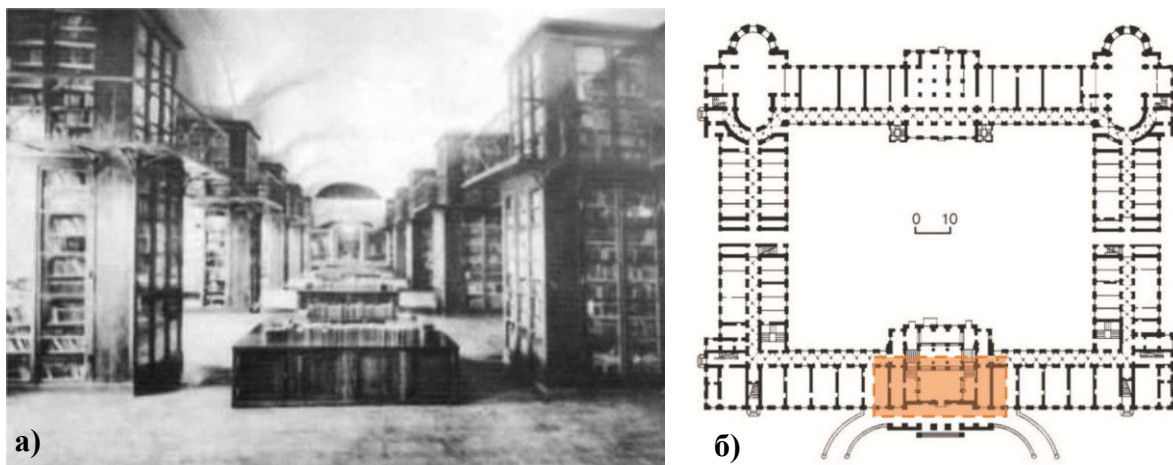

Рис. 2.1. Бібліотека університету св. Володимира, 1842 р.:
 а) головний читальний зал (фото з ресурсу [181]);
 б) схема плану головного корпусу університету (фото з ресурсу [277])

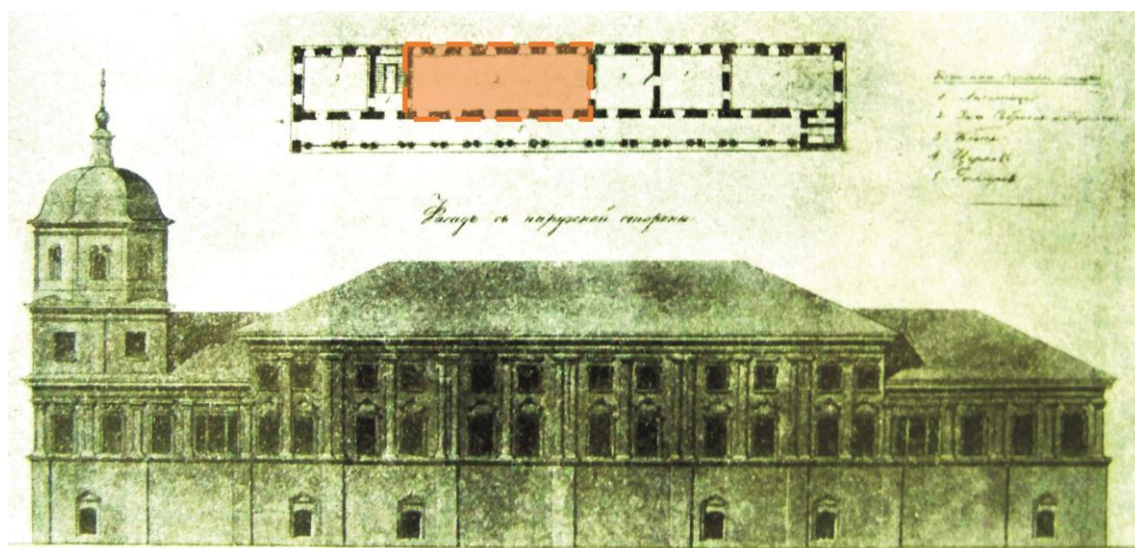

Рис. 2.2. Києво-Могилянська академія, 70-ті рр. XIX ст. (фото з ресурсу [*])

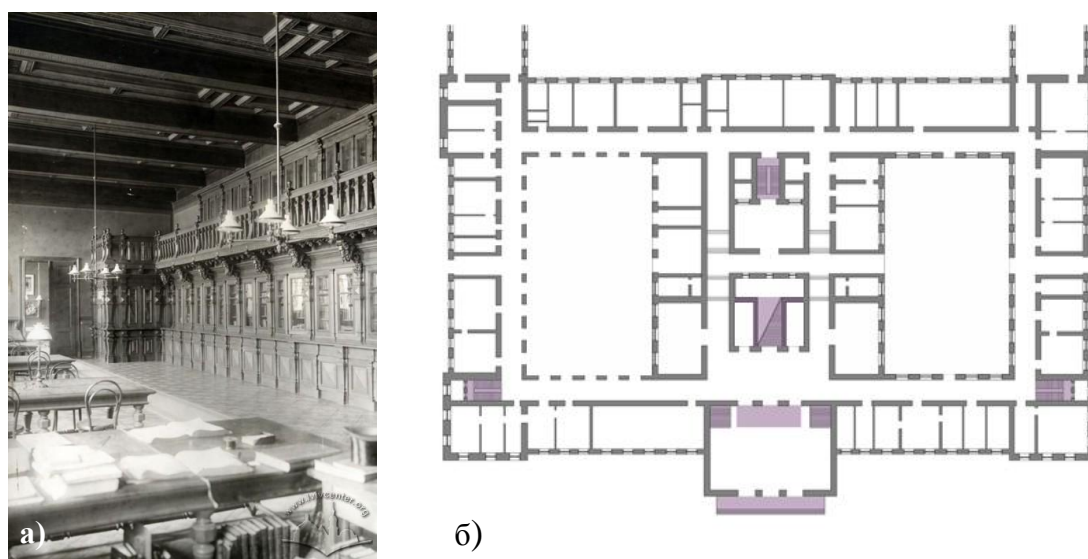

Рис. 2.3. Бібліотека Технічної академії, 1877 р.:
 а) головний читальний зал (фото з ресурсу [201]);
 б). схема плану корпусу академії

зібрань рукописів і особливо цінних книг – "Кімната Рідкісних Книг" (сьогодні Музей книги) [56].

У 1902 р. на східній стороні Університетської вулиці в Харкові за проектом архітектора В. В. Величка завершено будівництво нового приміщення бібліотеки Імператорського університету. Бібліотека постала у вигляді двоповерхової будівлі, яка одним боком примикала до старого книгосховища, і була оснащена величним читальним залом на 250 місць. Архівні документи бібліотеки свідчать, що під час проектування нової будівлі університетської бібліотеки архітектор В. Величко вивчав проектну документацію бібліотеки Варшавського університету. Крім того, він розробив для бібліотеки проект оригінальних різьблених дубових шаф і столів, частина з яких збереглась до наших днів [10, ст. 44] (рис. 2.4). Нове п'ятирівневе книгосховище було обладнане залізними шафами магазинного типу, а також першим механічним книгопідйомником. Проте, нова будівля бібліотеки, на той час, ще не мала штучного освітлення (лише в 1934 р. в книгосховищі проведене парове опалення і електричне освітлення) [24, ст. 213].

У 1905 р. завершено будівництво нової будівлі бібліотеки Львівського університету (сьогодні корпус головної бібліотеки на вул. Драгоманова, 5), яка на той час відповідала усім архітектурним і технічним вимогам бібліотечного будівництва: скляний дах над великим читальним залом; спеціальні металеві конструкції у книгосховищі, розрахованому на 500 тис. томів; належні підсобні приміщення. Інтер'єри будівлі прикрашені розписами видатних митців – за проектом Юліана Макаревича (1854-1936), їх виконали проф. Т. Рибковський та молодий український художник Юліан Буцманюк (1885-1967) – стилізованими орнаментами, символічними зображеннями та латинськими і грецькими сентенціями, що нагадували про античні витоки класичного університету [148], [24, ст. 210] (рис. 2.5).

До переліку спеціалізованих бібліотечних будівель необхідно долучити корпус бібліотеки університету св. Володимира в Києві, зведеного в 1915 р. за проектом

Бібліотеки українських вищих навчальних закладів поч. XX ст.

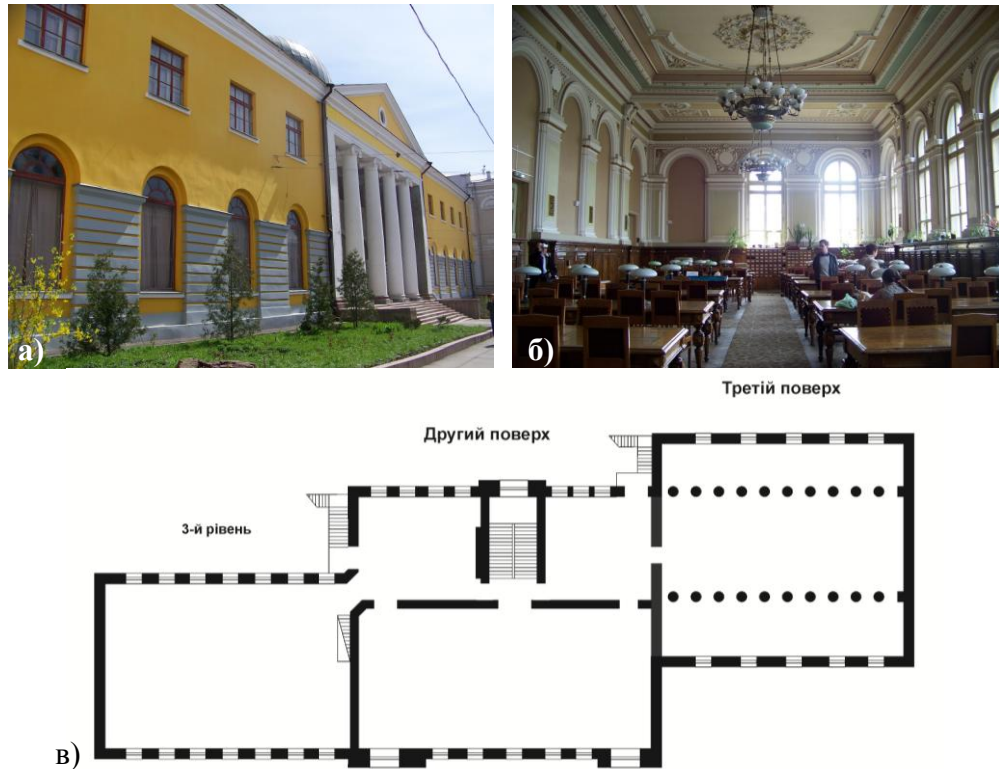

Рис. 2.4. Центральна наукова бібліотека ХНУ ім. В. Н. Каразіна (корпус по вул. Університетській, 23; сучасний стан):
а) головний фасад будівлі (фото автора); б) читальний зал №10 (фото автора);
в) схема плану бібліотеки (креслення автора)

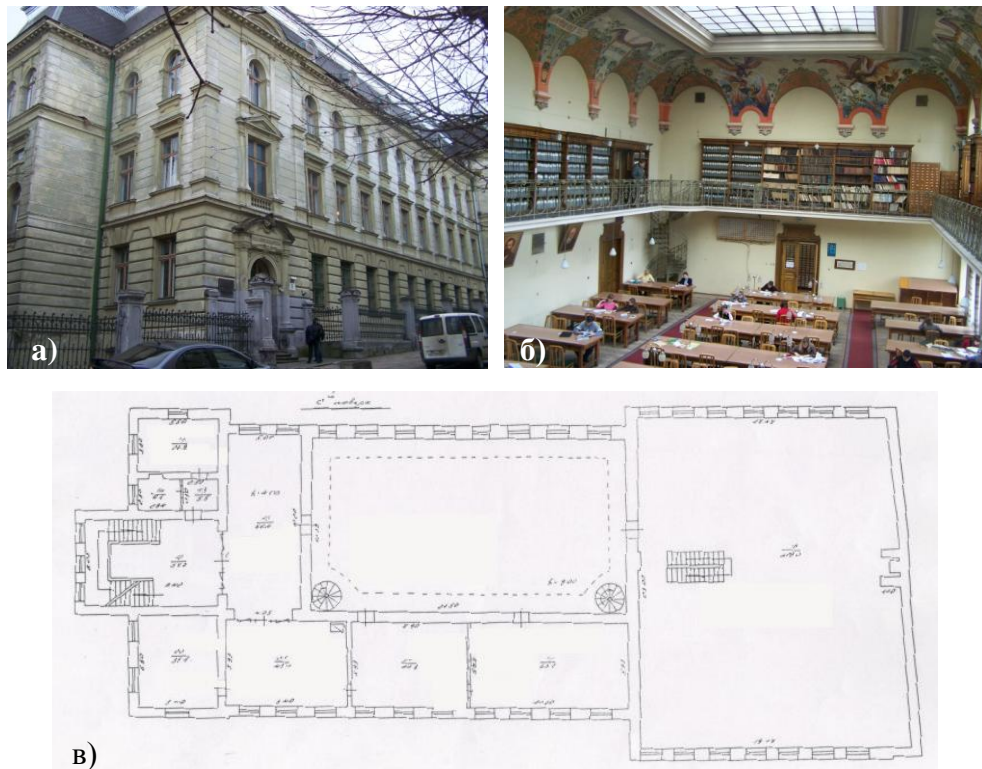

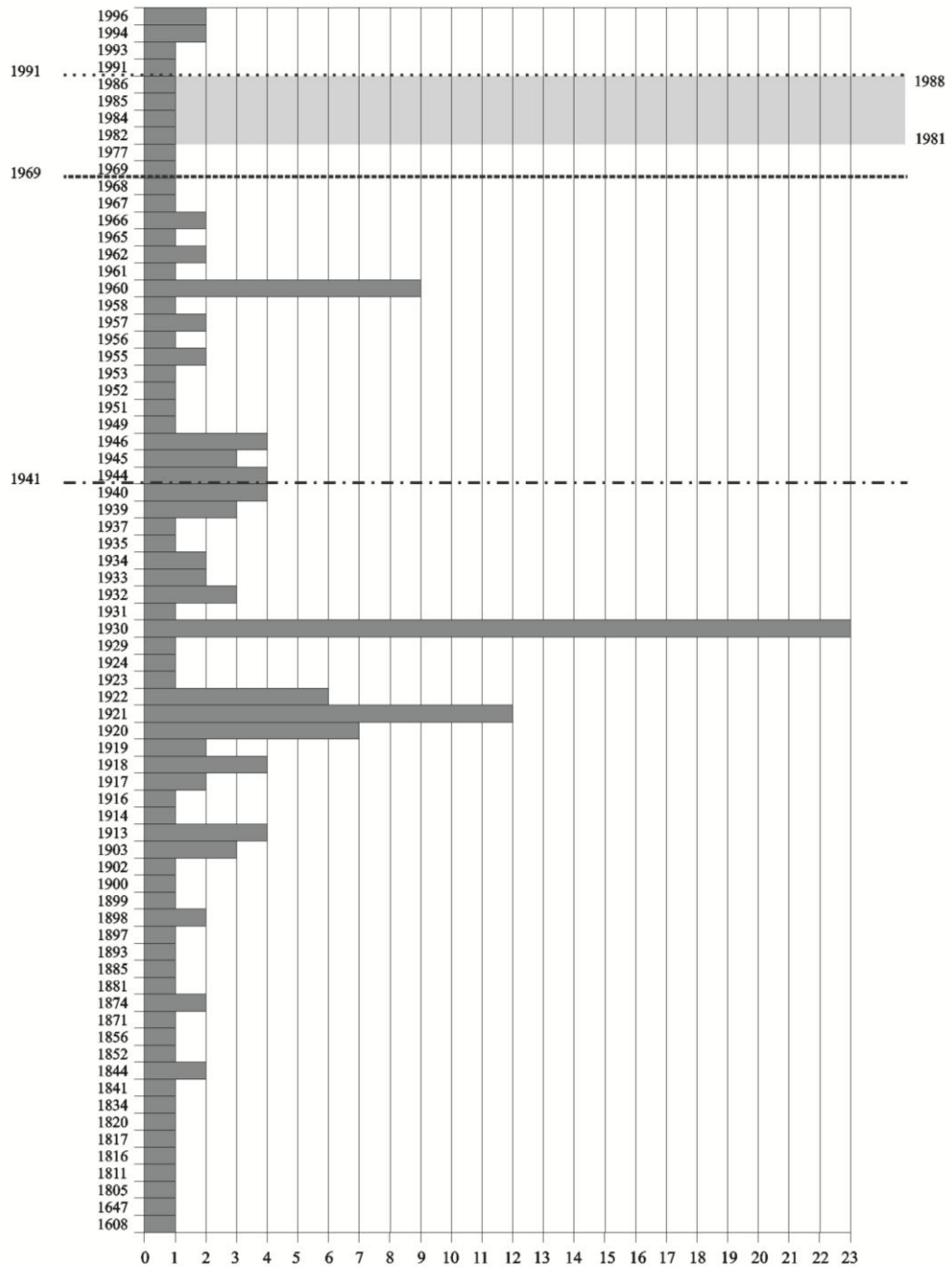
Рис. 2.5. Наукова бібліотека ЛНУ ім. І. Франка (корпус по вул. Драгоманова, 5; сучасний стан):
а) головний фасад будівлі (фото автора); б) головний читальний зал (фото автора);
в) схема плану 2-о поверху (фото з ресурсу [*])

арх. В. Осьмака, і завершеного в 1929-1930 роках під керівництвом автора за участю арх. П. Альошина. Тут було обладнано вогнетривке залізобетонне книгосховище, а над читальною залю влаштовано скляний ліхтар [204].

У 1920-х роках на теренах Радянського Союзу, до складу якої в той час входила Україна, розпочався період реформ та експериментів радянської влади у вищій школі. Це негативно позначилось на формуванні не лише навчальних закладів, але й на розвитку їхніх бібліотек. Відбувається ліквідація низки університетів та академій. Замість них з'являються галузеві інститути [255]. Фонди університетських бібліотек розформовуються, а приміщення передаються у власність іншим установам. Такі реформи радянської влади посприяли збільшенню кількості бібліотек ВНЗ (рис. 2.6), проте загальмували розвиток бібліотечної архітектури на довгі десятиліття.

Якщо до 1917 р. бібліотечні будівлі, які будувались в Російській імперії, характеризувались певною функціональністю, то після 1920-х рр. ці риси переважають вкрай рідко. Проекти більшості великих бібліотек в ці роки характеризуються надмірною парадністю і нераціональним використанням площ. Домінують величезні холи і переважають дорогі матеріали в оздобленні інтер'єрів, зокрема, мармур [248].

В середині ХХ ст. у системі новоутворених вищих навчальних закладів України стрімкого розвитку набувають технічні вузи, покликані забезпечити зростаючу потребу в інженерно-будівельних кадрах для величезного будівельного майданчика, яким стала територія Радянського Союзу. Активного розвитку зазнає бібліотечна система українських вишів: бібліотечні приміщення розділяються за функціями, запроваджується систематизоване комплектування фондів, збільшується кількість годин роботи бібліотеки. З ростом контингенту навчальних закладів, постала проблема забезпечення студентів необхідною літературою. Ріст фондів бібліотек ВНЗ викликав потребу у додаткових площах для їхнього зберігання. Виникла також необхідність збільшення робочих місць у читальних залах для якісного обслуговування користувачів бібліотек.

Примітка:

- по-горизонталі подано кількість бібліотек, заснованих в даному році;
- по-вертикалі подано роки заснування бібліотек;
- роки, в яких не було засновано жодної бібліотеки, не подавались;
- – незалежність України;
- – поява всесвітньої комп'ютерної Мережі;
- - - - - – поява першого в світі комп'ютера;
- – період інтенсивного дослідження архітектури бібліотек

Рис. 2.6. Кількість бібліотек ВНЗ України, заснованих в період з XVII ст. до 1996 р.
[71, с. 27]

Щоб вирішити тогочасні проблеми, які утворились в бібліотечній галузі, керівництво країни використовувало різноманітні підходи. Найбільш популярним стало розміщувати бібліотеки в пристосованих приміщеннях навчальних корпусів, або колишніх житлових та адміністративних будинках. Здійснювалось будівництво нових бібліотечних будівель за типовими проектами, позбавленими індивідуальності. Окремі бібліотеки зводились на фундаментах, призначених для будівель під інші функції. Наприклад, в 1960-х роках в Харкові проводиться реконструкція будівлі Палацу Знань (архітектори В. П. Костенко та В. І. Ліфшиць) під потреби Харківського університету, в стінах якого передбачалось окреме місце для бібліотеки (рис. 2.7). За проектом бібліотеку розмістили в центрі будівлі на верхніх поверхах – з 7-го по 14-й. Таке розміщення згодом далось взнаки: будівництво, яке затяглось на довгих десять років, звело до мінімуму можливості збільшення книгосховища [24, ст. 213].

Якщо ще на початку ХХ ст. більшість бібліотечних будівель були побудовані з використанням рис історизму, то в другій половині століття архітектура бібліотек набуває ознак стилю модерн. Переважає простий архітектурний образ, здебільшого у формі куба; застосовуються каркасні схеми будівництва та сучасні, на той час, будівельні матеріали (бетон, метал, скло); проектуються великі за площею поверхи, що дозволяє максимально їх функціонально наповнити. Так у 1970 р. за проектом арх. П. Мар'єва побудовано новий корпус бібліотеки Львівського політехнічного інституту (колишня Технічна академія), в якому розмістились читальні зали на 1280 місць і семиярусне книгосховище на 1 млн. примірників (рис. 2.8) [259]. У 1978 р. свою першу спеціалізовану будівлю отримала бібліотека Київського політехнічного інституту (рис. 2.9). Будівля зведена за проектом авторського колективу КНДІЕП (Київського науково-дослідного інституту експериментального проектування) під керівництвом арх. В. Лиховодова. Її загальна площа складає близько 14 тис. м². Планувальну схему будівлі формує центральний атриум, навколо якого розміщуються 15 читальних залів на 1500 осіб; восьмиповерхове книгосховище на 2,5 млн. томів; зали каталогів та абонементів; службові відділи [51], [237].

Бібліотеки українських вищих навчальних закладів II пол. XX ст.

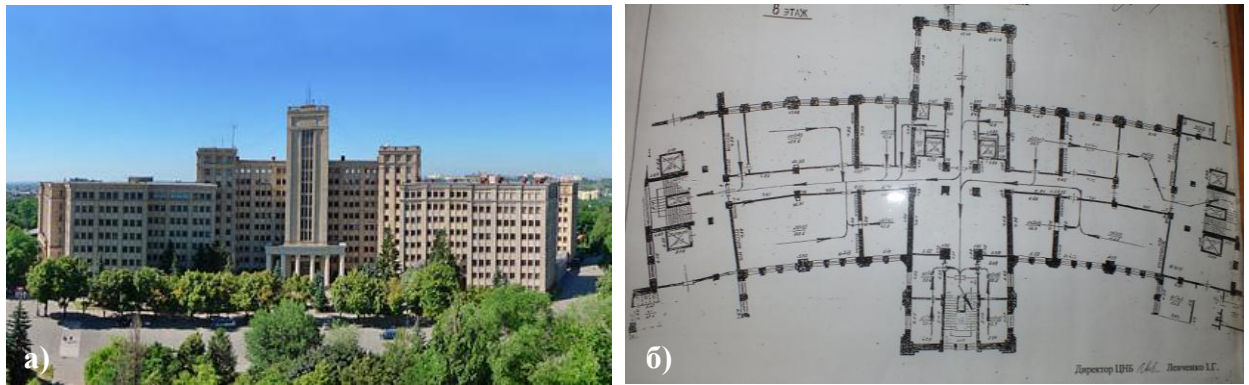

Рис. 2.7. Харківський національний університет ім. В. Каразіна:
а) головний фасад будівлі (фото з ресурсу [185]); б) схема плану 8-о поверху (фото Г. Штана)

Рис. 2.8. Корпус студентської бібліотеки НУ "Львівська політехніка":
а) головний фасад будівлі (фото автора); б) схеми планів будівлі (фото з ресурсу [*])

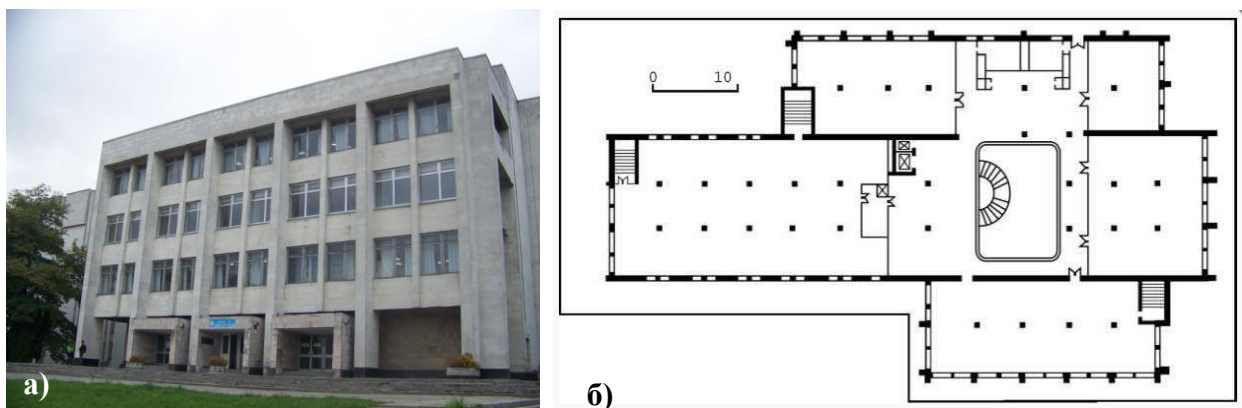

Рис. 2.9. Бібліотека НТУУ "Київський політехнічний інститут":
а) головний фасад будівлі (фото автора); б) схема плану 1-о поверху (фото з ресурсу [237])

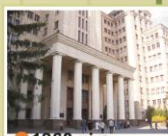

Буремні соціально-політичні події, які відбувалися в Україні на зламі ХХ-ХХІ ст. і спричинили складні економічні умови, негативно вплинули на розвиток української освіти загалом. Відсутність фінансової підтримки вищих навчальних закладів з боку держави на деякий час зупинило їхній розвиток. В бібліотечній архітектурі розпочався період стагнації. Проектуванню бібліотек перестали приділяти належну увагу, розглядаючи їх як допоміжні об'єкти, які не потребують індивідуальної та виразної архітектури.

Позитивні зрушення у будівництві окремих спеціалізованих бібліотечних приміщень відбулись на початку ХХІ ст. У 2004 р. розроблено проект бібліотечно-інформаційного центру Донецького національного технічного університету загальною площею 10400 м². У будинку центру передбачено 8 читальних залів на 1100 місць, сучасне книгосховище обладнане контролем температурно-вологого режиму, конференц-зал та приміщення медіатеки. У 2002 р. нове приміщення отримала бібліотека Національного університету "Острозька академія". В круглій купольній будівлі, головний вхід до якої акцентований порталом, функціонують два читальні зали та зал абонементу [209]. У 2007 р. здійснено реконструкцію і розбудову корпусу Бакалаврської бібліотеки Києво-Могилянської академії. У 2009 р. постали нові приміщення бібліотеки Уманського національного університету садівництва та бібліотеки Української академії банківської справи НБУ в Сумах. У 2012 р. відкрито новий корпус бібліотеки НТУ "Харківський політехнічний інститут" загальною площею у 5 600 м², на якій розташувались 12 книгосховищ та 9 бібліотечних відділів.

Еволюція архітектурних просторів бібліотек вищих навчальних закладів в Україні досліджена на прикладі окремих національних університетів, історичний розвиток яких відображає загальноукраїнські тенденції, і подана у таблиці 2.1.

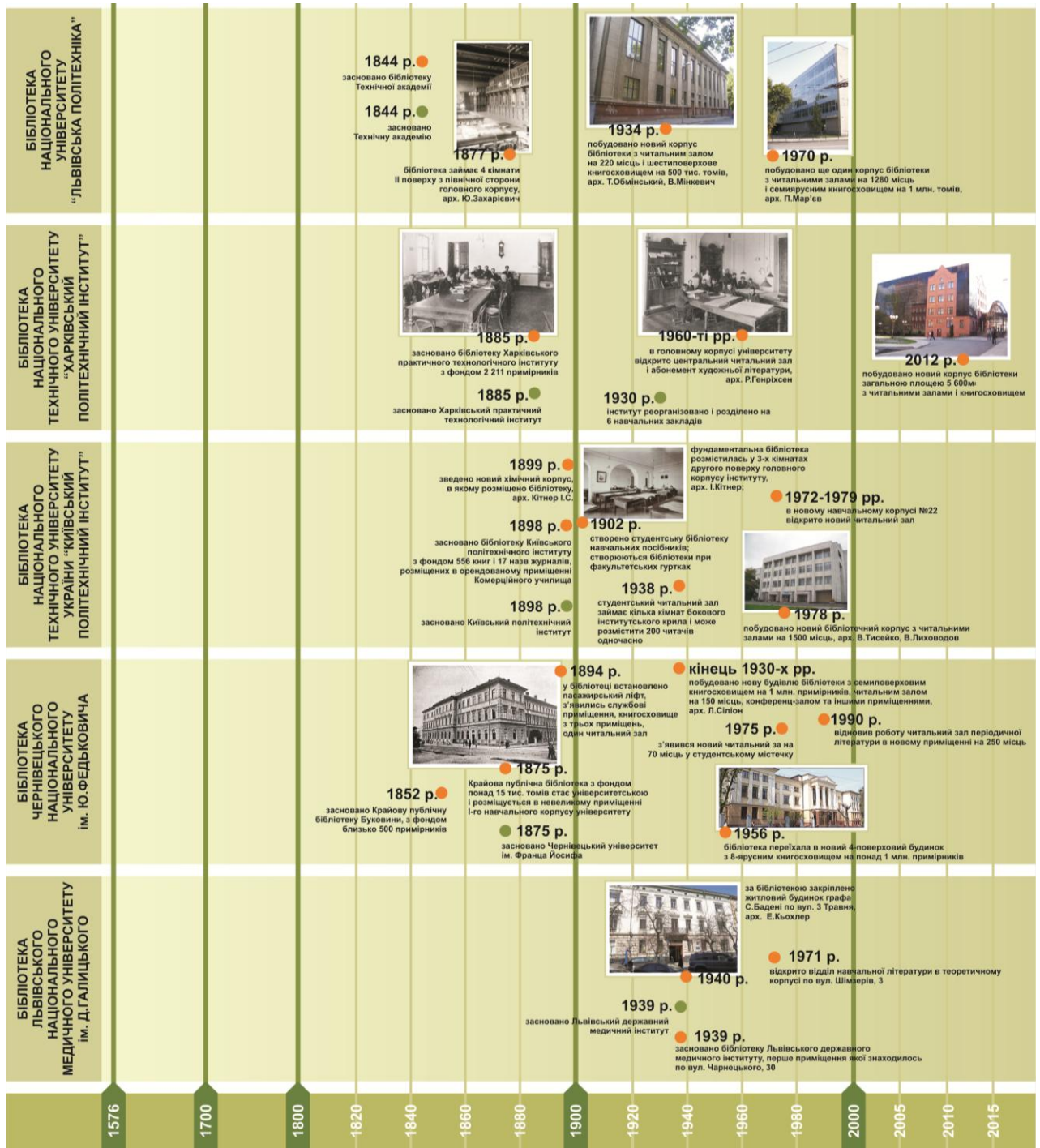
Таблиця 2.1

Історичні етапи розвитку архітектурних просторів бібліотек ВНЗ України

	1576	I етап Зародження бібліотек ВНЗ	1800	II етап Становлення бібліотек ВНЗ	1900	III етап Інтенсивного будівництва бібліотек ВНЗ	IV етап Період стагнації	2000	V етап Новий вектор розвитку
БІБЛІОТЕКА КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ		<ul style="list-style-type: none"> 1615 р. на базі Київської братської школи створено бібліотеку з фондом 2 130 видань 1632 р. на базі Лаврської і Братської шкіл створено Могилянську колегію 1768 р. засновано окрему бурсацьку бібліотеку для незаможних студентів, яку було об'єднано із колегією академічною, де разом нараховувалось близько 12 000 книжок 		 <ul style="list-style-type: none"> 1870-ті рр. на другому поверсі будівлі Академії розміщено бібліотеку, арх. П.Спарро 		<ul style="list-style-type: none"> 1920 р. Київську духовну академію було закрито, а бібліотеку частково передано до Всенародної бібліотеки України <ul style="list-style-type: none"> 1992 р. бібліотека відродженої Академії відновила свою діяльність у новому академічному корпусі 		 <ul style="list-style-type: none"> 2007 р. реконструкція будівлі колишньої клінічної лікарні, в якій відкрито бібліотеку Омеляна і Тетяни Антоновичів 	
БІБЛІОТЕКА ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ім. І.МЕЧНИКОВА				<ul style="list-style-type: none"> 1817 р. засновано бібліотеку Рішельєвського ліцею 1857 р. бібліотека розмістилась в будинку Рішельєвського ліцею по вул. Дворницький 2, арх. О.С.Шашин 1865 р. на базі Рішельєвського ліцею створено Імператорський Новоросійський університет 	 <ul style="list-style-type: none"> 1900-1901 рр. до колишнього будинку купця В.Вагнера (арх. Ф.Бюффо, 1832), добудовано 4-поверховий корпус книгосховища на 400 тис. т. (арх. М.Толвінський), бібліотечні приміщення зайняли другий поверх будівлі 			 <ul style="list-style-type: none"> 2013 р. зведено 7-ми поверховий навчальний корпус на Французькому бульварі, в якому передбачено читальний зал на 90 місць 	
БІБЛІОТЕКА ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ім. І.ФРАНКА		<ul style="list-style-type: none"> 1608 р. засновано навчальну книгозбірню школи при єзуїтському колегіумі 1661 р. Єзуїтському колегіуму надано статус університету 		<ul style="list-style-type: none"> 1785 р. бібліотека розміщується у приміщенні колишнього трапінтарського монастиря на вул. Краківській 	<ul style="list-style-type: none"> 1852 р. бібліотека перенесена до нового будинку Університету на вул. св. Миколая, 4 (нині вул. Грушевського) 	 <ul style="list-style-type: none"> 1905 р. зведено нову будівлю з великим читальним залом, спеціальними металевими конструкціями у книгосховищі, розрахованому на 500 тис. томів, з відповідними підсобними приміщеннями, інж. Г.Пеканський 	 <ul style="list-style-type: none"> 1990 р. збудовано другий бібліотечний корпус з книгосховищем на 1 млн. одиниць зберігання 		
БІБЛІОТЕКА ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ім. В.КАРАЗІНА				 <ul style="list-style-type: none"> 1804 р. засновано Харківський Імператорський університет 1805 р. засновано бібліотеку Харківського Імператорського університету 1835 р. бібліотека отримала нові приміщення і триярусне книгосховище в корпусі на Університетській гірці, арх. Е.А.Васильєв 	 <ul style="list-style-type: none"> 1902 р. читальний зал на 250 місць і п'ятирусне книгосховище з залізними шафами і механічним книгоздіомником в новому корпусі на Університетській гірці, арх. В.В. Величко 	 <ul style="list-style-type: none"> 1960-ті р. реконструкція палацу знань, в якому виділено 7 верхніх поверхів під бібліотеку, арх. В.П.Костенко та В.І. Ліфшиць 			
БІБЛІОТЕКА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ім. Т.ШЕВЧЕНКА				 <ul style="list-style-type: none"> 1834 р. на базі Кременецького ліцею почав діяти університет св. Володимира 1842 р. бібліотека займає центральну частину нового корпусу університету, на III поверсі розміщено читальні зали для науковців і студентів, в плані частини - книгосховище, арх. В.Беретті 1834 р. засновано бібліотеку університету на базі книжкової колекції Кременецького ліцею (понад 34 тис. од.) 	<ul style="list-style-type: none"> 1920 р. університет св. Володимира припинив свою діяльність 1933 р. університет відновив свою діяльність як КДУ ім. Т.Шевченка <ul style="list-style-type: none"> 1915 р. для бібліотеки будеться спеціальний будинок на вул. Володимирській, 62, арх. В.Осьмак 1939-40 рр. університет отримав новий навчальний корпус (Гуманітарний), який згодом став бібліотечним, арх. В.Осьмак, П.Альошин 				

Продовження табл. 2.1

Історичні етапи розвитку архітектурних просторів бібліотек ВНЗ України

2.2. Сучасні тенденції формування архітектури університетських бібліотек у світовій і вітчизняній практиці

Зростання інтенсивності навчального процесу, широкий відкритий доступ студентів до різного виду інформаційних джерел, безмежні можливості копіювання й тиражування навчально-методичних матеріалів, використання аудіо- та відео-засобів тощо, спричинили появу нових методів, способів та форм навчання.

На цей чинник інформативності звертають увагу багато дослідників навчального процесу у ВНЗ. Зокрема, М. В. Пучков зазначив, що аналіз світових тенденцій розвитку освіти і науки свідчить, що сучасний університет перестав бути місцем традиційної передачі знань від викладача до студента у вигляді лекцій. Він залишається місцем спілкування та колективної праці дослідників, викладачів і студентів, де опрацьовується та створюється інформація різного виду [265].

Функцію накопичення і систематизацію інформації на різних носіях, у структурі університетів чи інших навчальних закладів, значною мірою виконує бібліотека. Саме від її ресурсів та послуг багато в чому залежить якість і зміст навчання та наукових досліджень, рівень культурного збагачення нації, розвиток самосвідомості молоді. Відповідно, зміна та інтенсивний розвиток університетських послуг вимагають якісних змін і в роботі самих бібліотек, з розробкою чіткої стратегії оперативної адаптації бібліотечного простору до нових критеріїв і вимог сучасного користувача. Характерними ознаками такого простору мають стати доступність, відкритість, зручність у користуванні, здатність самостійної орієнтації користувачів в інформаційних потоках, швидке опрацювання інформації, опанування новими навиками, розширення функцій тощо.

Нова організація просторів змінює планувальну структуру і архітектоніку бібліотечних будівель. При цьому основна увага повинна зосереджуватись як на оригінальності архітектурних рішень і дизайні внутрішніх приміщень бібліотек,

так і на функціональності будівлі, яка дозволить будь-якому бібліотечному закладу раціонально і ефективно реалізувати свої функції [196].

Багаточисленні приклади сучасної закордонної практики проектування і будівництва бібліотек вищих навчальних закладів демонструють широкий діапазон можливостей розвитку архітектури і дизайну в новій предметній сфері. Еволюція форми і функції нових бібліотечних об'єктів підтверджують наміри розвинутих країн вкладати кошти в естетичне і функціональне оновлення інформаційного простору.

Впродовж останніх десятиліть будівництво нових бібліотечних будівель у різних країнах починається не з формальних рішень фасадів чи визначення розмірів внутрішніх площ тощо, а з розробки загальної концепції бібліотеки – максимальне забезпечення сучасних ергономічних вимог її працівників та якісне обслуговування користувачів.

Характерною особливістю архітектури більшості сучасних бібліотек вищих навчальних закладів країн світу, зокрема Європи та США, є розкриття внутрішнього простору. Будівлі бібліотек стають візуально відкритими для відвідувачів. Це проявляється у застосуванні простих і лаконічних рішень фасадів, широкому застосуванні світлопрозорих матеріалів тощо. Сучасні потреби користувачів, а також впровадження нових будівельних технологій змінили організацію внутрішнього простору та архітектурний образ бібліотек. Підтвердженням цьому слугують сучасні будівлі університетських бібліотек в Шотландії, США та Фінляндії (рис. 2.10), в структуру яких закладена відмова від типових принципів організації бібліотечного простору на користь сучасних тенденцій, сформованих в бібліотечній галузі.

Варто відзначити ще одну особливість в сучасних світових тенденціях формування архітектури бібліотек ВНЗ. Вона полягає у появі в структурі університетської бібліотеки окремого *холу*, який виконує функцію громадського простору і забезпечує вільний доступ не лише для студентів і викладачів вузу, але й для широкого кола інших відвідувачів. Такий хол проектується на першому поверсі бібліотеки, а вхід в нього здійснюється безпосередньо з вулиці. Основна

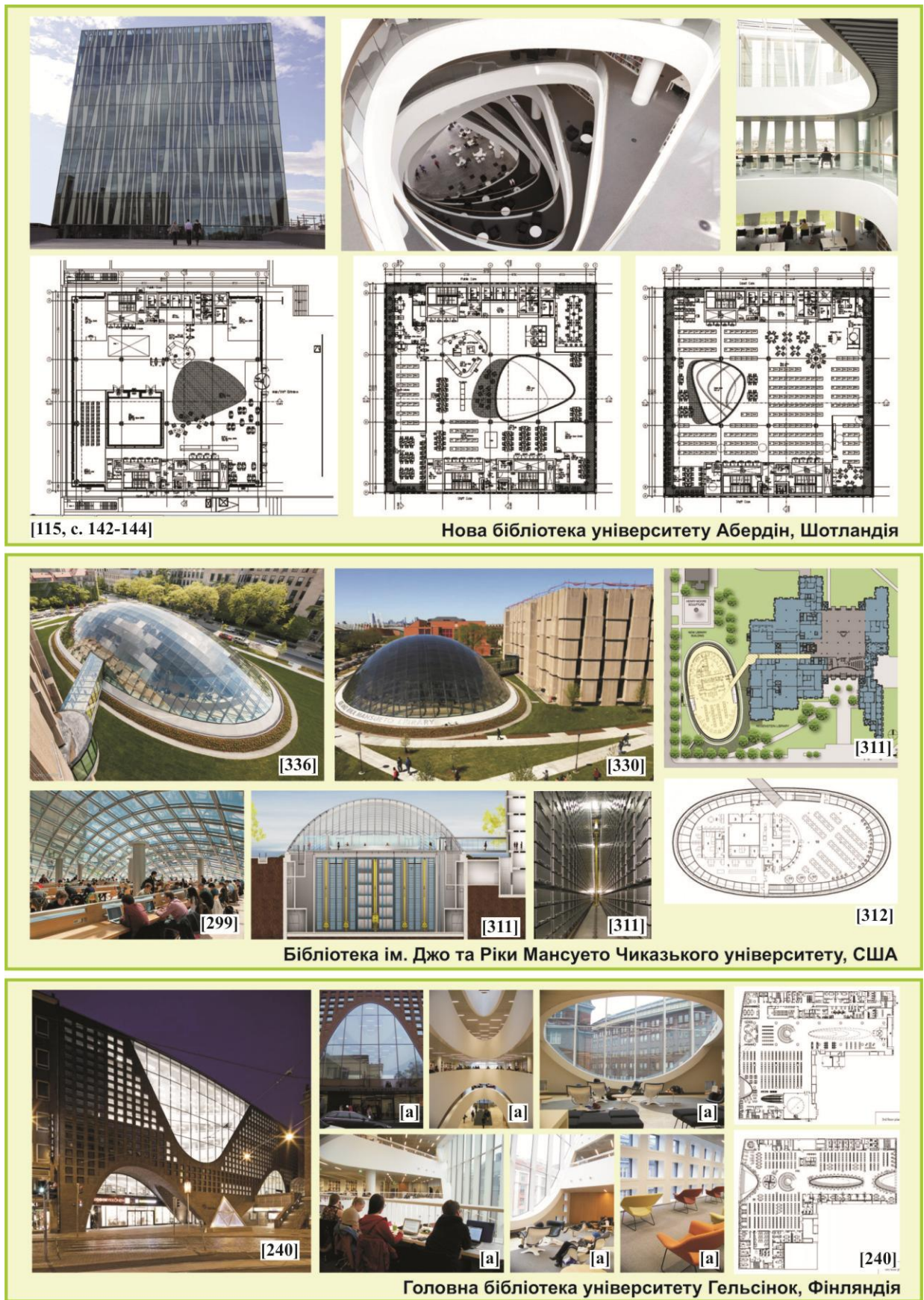

Рис. 2.10. Сучасна архітектура університетських бібліотек у світовій практиці

частина бібліотеки залишається відокремленою від загальнодоступного громадського простору, потрапляння користувачів здійснюється за читацькими квитками через автоматизовану систему контролю.

В холі, як правило, встановлюють автоматизовані пункти прийому літератури (системи "self checkout" – самостійне повернення книг без допомоги бібліотекаря); пункти інформації, які є довідковою комп'ютерною системою для оперативного обслуговування відвідувачів; передбачають приміщення для виставкового залу або місця для вітрин під різноманітні тематичні виставки; розміщують місця для сидіння, скомпоновані з м'яких модульних меблів, чи таких, що імітують вуличні меблі; організовують прямий зв'язок холу з конференц-залом і супутніми приміщеннями. Обов'язковими елементами будь-якого сучасного бібліотечного холу стають кафетерій, книгарня, музей бібліотеки чи навчального закладу, читальний зал цілодобового функціонування [134, с. 388-389].

Під час розширення бібліотеки Ягелонського університету (арх. Atelier Loegler і partnerzy) на першому поверсі нової частини будівлі передбачили простір для реєстрації нових користувачів і повернення книг з абонементу, простір для тимчасових виставок, кафетерій, приміщення музею-виставки, конференц-зал.

У проекті реновації бібліотеки Бодлеана Оксфордського університету (арх. Wilkinson Eyre Architects) пропонують влаштувати відкритий для загального користування хол, в якому передбачено функціонування кав'ярні на 120 місць, можливість обслуговування 250 відвідувачів на спеціально організованих культурно-просвітницьких заходах, приміщення для виставки, книгарню для продажу книг і періодики [333], (рис. 2.11.а).

Поліфункціональний хол передбачається також і проектом реконструкції університетської бібліотеки у Фрайбурзі (арх. Degelo Architekten), в якому виділено декілька зон: місце для головного пункту інформації з медіа-боксами, які приймають книги з абонементу, кафе на 130 місць і гардероб [317] (рис. 2.11.б).

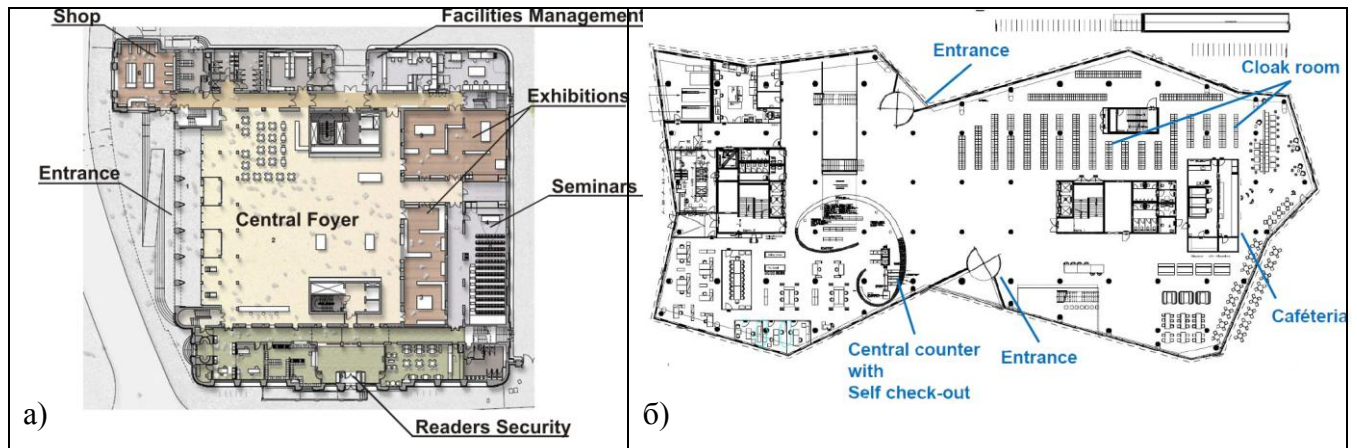

Рис. 2.11. Сучасні планувальні рішення закордонних бібліотек ВНЗ:
 а) бібліотека Бодлеана. План 1-го поверху (фото з ресурсу [333]);
 б) бібліотека у Фрайбурзі. План 1-го поверху (фото з ресурсу [317])

Основна частина бібліотеки за останнє десятиліття також зазнала суттєвих перетворень. Сучасні бібліотеки проектуються з урахуванням основних планувальних тенденцій – відкритості простору та доступності до будь-якого виду інформації. Відбувся перехід від традиційного поділу бібліотечного простору на окремі приміщення до єдиного гнучкого "перетікаючого" простору з вільним розташуванням фондів; з сучасним інформаційним пунктом, в якому видача книг здійснюється переважно за допомогою автоматизованої системи "self checkout"; з місцями для праці чи відпочинку. Вхід в основну бібліотечну частину, як правило, здійснюється з громадського холу бібліотеки або з атриуму [134, с. 389].

У світовій архітектурній практиці під час проектування і будівництва бібліотечних будівель автори проектів широко застосовують гнучке планування внутрішнього простору, майже не використовуючи внутрішніх перегородок. Поява легких модульних меблів дає змогу без особливих зусиль вносити необхідні зміни в простір інтер'єру бібліотеки і створювати нову композицію, потрібну для певного виду культурно-просвітницьких та навчальних заходів.

Варто зазначити, що для більшості сучасних бібліотек характерним стало звільнення основного простору будівлі завдяки зменшенню площ традиційних фондосховищ. Цьому сприяють не лише поява документів в електронній формі, але й переведення фондів на електронні носії та створення з таких носіїв

інформації компактних цифрових сховищ. Поширення в бібліотечних установах методів запису інформації на аудіо- та відео- мікроносії спричинило появу нових приміщень для їхнього зберігання, прослуховування, перегляду тощо. Так в планувальній структурі бібліотек з'явилися аудіо- та відеотеки, кімнати для зберігання мікрофільмів, зали для їхнього перегляду, прослуховування тощо.

Застосування у книгосховищах окрім звичних книжкових стелажів так званих "боксів" – пересувних шаф дає змогу збільшити бібліотечний фонд і раціонально використати робочу площу. Перевага "боксів" полягає в їх компактності, легкості та зручному користуванні. Шафи стикуються одна до одної і, за потреби, відкриваються саме в тому місці, де розміщена необхідна література. Звільнені таким способом площі приміщень використовуються, здебільшого, для різноманітних громадських функцій бібліотек або для розміщення додаткових робочих місць.

Значною популярністю у відвідувачів наукових бібліотек користуються індивідуальні робочі кабінки. Невеликі за своїми розмірами (близько 1,5 x 2,0 м), вони обладнані усім необхідним для зручного і якісного їх використання [72, с. 146].

Сучасні бібліотеки проектуються й споруджуються з врахуванням нових ергономічних вимог до робочих місць користувачів і персоналу, з влаштуванням сучасного технічного обладнання та ймовірного переоснащення у майбутньому. Більшість бібліотек розміщуються в старих будівлях, приміщення яких не пристосовані для використання сучасних технічних засобів ефективного пошуку і надання документів та іншої інформації. Будівлі потребують, насамперед, технічного переоснащення, новітнього дизайну інтер'єрів. В такому випадку необхідно визначити, який з архітектурних заходів (ремонт, реновація, адаптація, реконструкція тощо) буде найефективнішим для вирішення проблем конкретної історичної будівлі.

В закордонній архітектурній практиці, коли йдеться про відновлення старих бібліотечних будівель і пристосування їхніх просторів під нові потреби користувачів і персоналу, широко застосовуються методи реновації, реабілітації

та реконструкції. Ці методи, хоч і відрізняються термінологічно, проте схожі за своєю суттю, оскільки в їхній основі закладено відновлення старих приміщень з можливими змінами будівельних конструкцій і пристосуванням до нових функцій.

У даному науковому дослідженні основна увага приділена принципам і методам реновації бібліотек вищих навчальних закладів. Термін "реновація" не прописаний в українських нормативно-правових документах, а його трактування окремими авторами [267] не відображає повною мірою його суті. Тому в роботі пропонується використати визначення, яке за змістом максимально відповідає європейській практиці оновлення старих будівель.

Отже, *"Реновація"* (від лат. *renovatio* – відновлення) – це комплекс архітектурно-будівельних заходів, які включають в себе часткову або повну реконструкцію приміщення чи будівлі та їх адаптацію до нових умов функціонування та експлуатації; а також комплекс заходів, спрямованих на оновлення методів роботи, способів надання послуг, використання технічних засобів для якісного функціонування архітектурного об'єкта.

Аналізуючи досвід європейських країн, встановлено, що реновація може здійснюватися з використанням різних прийомів та засобів, залежно від призначення приміщень і їхнього технічного стану.

- *Зміна внутрішнього простору будівлі зі збереженням фасадів.* Якщо бібліотека є історичною і архітектурною пам'яткою, чи є частиною архітектурного ансамблю міста, то такий бібліотечний простір повинен змінюватися з урахуванням особливостей його історичного формування. Зразками збереження зовнішніх форм архітектури за повної або часткової трансформації внутрішнього простору можуть бути: проект реновації бібліотеки Бодлеана Оксфордського університету та проект реновації університетської бібліотеки у Стразбурзі (арх. Agence Nicolas Michelin & Associes) [340].

Проект реновації бібліотеки Бодлеана Оксфордського університету (рис. 2.12.а) передбачає зміну внутрішнього простору бібліотеки, здійснюючи видалення "серцевини" будівлі – 11-тирівневого книгосховища, яке планується

перемістити в підвальні приміщення. Замість книгосховища пропонується організувати великий атриум, який виконуватиме роль громадського простору. З атриуму передбачено доступ до верхніх рівнів бібліотеки, зокрема й до нового центрального книгосховища. З південної сторони будівлі проектом передбачено нову вхідну зону з парадними сходами і пандусом для користувачів з особливими потребами.

Основою проекту реновації бібліотеки в Стразбурзі (рис. 2.12.б) стала повна реконструкція внутрішнього простору, внаслідок демонтажу міжповерхового перекриття в центральній частині будівлі під куполом; зміни простору вхідної зони; розширення території читальних залів завдяки використанню просторів внутрішніх двориків; застосування засобів новітнього дизайну інтер'єрів тощо. Новостворений центральний атриум пропонується обладнати сходами, які освітлюватимуться природним світлом, що проникає крізь скляний купол, і з'єднуюватимуть усі чотири рівні бібліотеки, завдяки чому новий бібліотечний простір стає відкритим і доступним для громадськості [341].

- *Зміна внутрішнього простору будівлі з кардинальною зміною фасадів.* Якщо бібліотечний простір і екстер'єр будівлі не являють собою історичної чи архітектурної цінності (це здебільшого зразки типового проектування ХХ ст.), то від такої будівлі, зазвичай, залишають конструктивний каркас, а "оболонку" фасаду створюють нову [345]. Наприклад, проект реновації бібліотеки у Фрайбурзі (рис. 2.12.в) передбачає повний демонтаж старого бетонного фасаду, замість якого будівлі запропоновано нову "шкіру" з високоякісної сталі і термостійкого скла [115].

- *Розбудова бібліотеки з врахуванням стилістики бібліотечного комплексу.* Щоб не порушувати цілісності архітектурного образу, який формувався тривалий час за різних обставин, при проектуванні нових будівель бібліотек архітектори, як правило, використовують характерні риси, елементи і стилістичні ознаки бібліотечного комплексу. Нова будівля, зазвичай, не повинна контрастувати з довкіллям, а навпаки вносити нове і гармонійно його доповнювати.

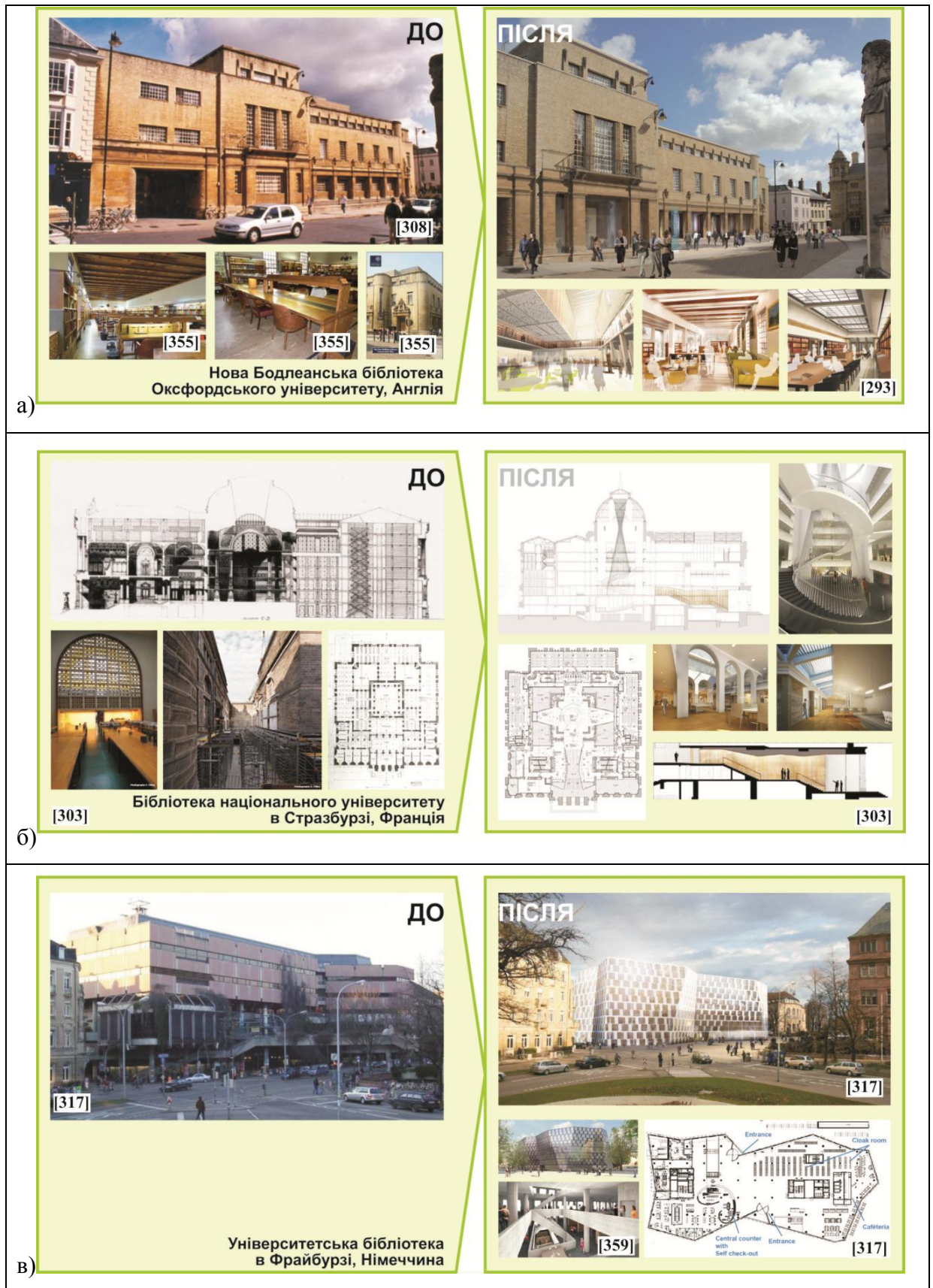

Рис. 2.12. Сучасні методи реновації університетських бібліотек у європейській практиці:
 - зміна внутрішнього простору будівлі зі збереженням фасадів: а) Бодлеанська бібліотека
 Оксфордського університету; б) бібліотека Національного університету в Стразбурзі;
 - зміна внутрішнього простору будівлі з кардинальною зміною фасадів:
 в) університетська бібліотека у Фрайбурзі

Вдалим прикладом коректного розвитку історично-сформованого бібліотечного середовища шляхом добудови нових корпусів в стилістиці уже існуючого комплексу можна назвати бібліотеку університету Перкінса (арх. Shepley Bulfinch Richardson Abbott Architects) [323]. У 2005 р. тут відкрито новий корпус Vostock і скляний павільйон von der Heyden (рис. 2.13.а).

Ще одним цікавим прикладом розбудови бібліотеки може слугувати новий корпус бібліотеки Ягелонського університету (рис. 2.13.б). У структурі фасадів використані вертикальні ритмічні віконні членування, подібні до тих, що існують на фасаді корпусу, зведеного в 1931-1939 роках (арх. Waclaw Krzyżanowski). Поліхромія, пропорції фасадних елементів, масштаб нового корпусу загалом гармонійно поєднуються зі старими будівлями бібліотечного комплексу [315].

Рис. 2.13. Розбудова бібліотек історичних ВНЗ у закордонній практиці:
 а) бібліотека університету Перкінса (фото з ресурсів [306], [335], [360]);
 б) бібліотека Ягелонського університету (фото з ресурсів [351], [296], [344], [a])

В Україні виробились власні прийоми та методи реновації бібліотечних приміщень, які зводяться до ремонту приміщення та модернізації технічного

оснащення, а також до часткової реконструкції старих приміщень зі зміною їхніх функцій і технологічного обладнання. Вдалим прикладом реновації відносно невеликого пристосованого бібліотечного простору є приміщення бібліотеки Українського католицького університету у Львові (розміщується у двох рівнях і займає частину навчального корпусу) (табл. 2.14.а). Простір бібліотеки формується із застосуванням принципів організації американських бібліотек, що передбачає вільний доступ до стелажів і самостійне користування оргтехнікою.

Прикладом реконструкції історичної будівлі може слугувати корпус Бакалаврської бібліотеки (офіційна назва "Бібліотека Тетяни та Омеляна Антоновичів") Києво-Могилянської академії (табл. 2.14.б), який останні декілька десятиліть функціонував як медичний заклад. У 2007 р. на кошти меценатів Омеляна та Тетяни Антоновичів будинок колишньої лікарні був розбудований і пристосований для бібліотечних потреб. В новому корпусі розмістились зали різного призначення – читальний, комп'ютерний; підвальні приміщення відведені під книгосховище, оснащене стелажми типу "бокс"; закриті сховища при читальних залах обладнані металевими стелажми і вертикальними підйомниками для транспортування книг з основного книгосховища; читальні зали також оснащені стелажми, які забезпечують вільний доступ користувачів до літератури [24].

Більшість бібліотек ВНЗ України гостро потребують додаткових приміщень і нових спеціально спроектованих будівель. Проте, через складний економічний стан в країні, уряд не виділяє коштів на будівництво нових бібліотечних об'єктів. Поодинокі будівлі бібліотек ВНЗ, які з'явилися в Україні за останні два десятиліття, можуть похизуватись лише новими фасадами і сучасним технічним обладнанням (Рис. 2.14.в). Проте, їхні об'ємно-просторові та функціонально-планувальні рішення мало відповідають сучасним тенденціям формування архітектури бібліотек вищих навчальних закладів. Якщо більшість сучасних закордонних бібліотек формуються за принципом "гнучкого" простору, бібліотеки ВНЗ в Україні й надалі використовують традиційні методи проектування, застосовуючи, здебільшого, коридорну схему планування та поділ

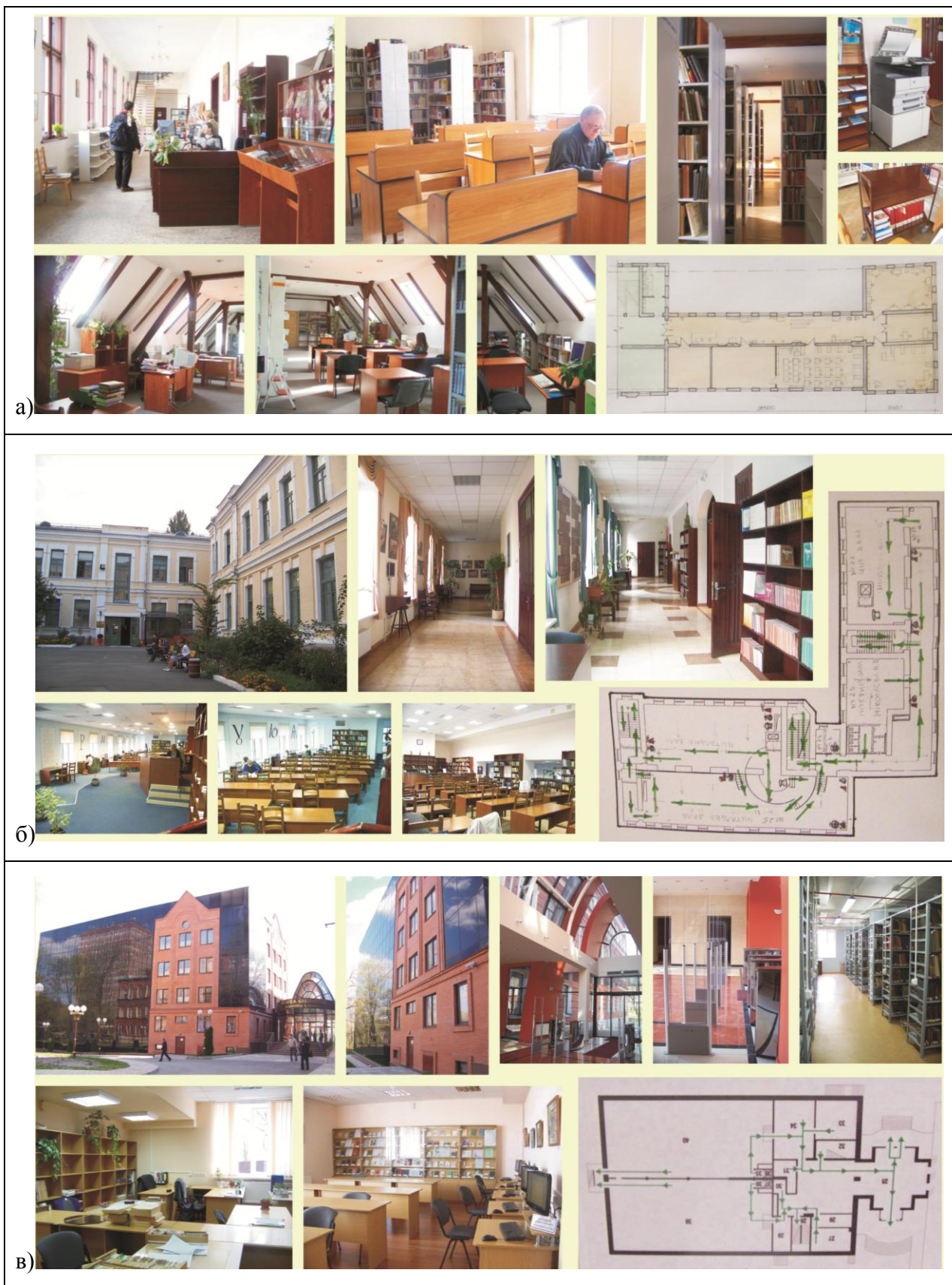

Рис. 2.14. Реновація бібліотек ВНЗ в українській практиці:
 а). ремонт приміщень бібліотеки Українського католицького університету, корпус по вул. Свенціцького, (фото автора); б). реконструкція будівлі бібліотеки Тетяни та Омеляна Антоновичів, Києво-Могилянська академія, (фото автора); в). розбудова бібліотеки НТУ "Харківський політехнічний інститут", (фото автора)

простору на окремі приміщення. В нових бібліотечних будівлях України не передбачені звичні для закордонних бібліотек простори і приміщення під функції кафе, книгарні, виставок тощо, об'єднані громадським простором. Не передбачено можливості цілодобового функціонування бібліотеки (он-лайн послуги бібліотеки в даному випадку до уваги не беруться); дизайн бібліотечних меблів зводиться до використання найдешевших матеріалів, що робить предметне середовище бібліотек однотипним і не цікавим.

Дослідження сучасних тенденцій формування бібліотечної архітектури в закордонній практиці переконує в тому, що для успішного функціонування бібліотеки в структурі історичного вищого навчального закладу вона повинна розвивати функціонально-планувальну організацію внутрішнього простору, вдосконалювати способи надання послуг, впроваджувати новітні технології для забезпечення технологічних процесів відповідно до вимог часу та користувачів.

2.3. Класифікація українських бібліотек

Важливим питанням дослідження архітектури бібліотек вищих начальних закладів є питання розміщення відповідної категорії бібліотек у загальній класифікаційній структурі, побудованій на визначенні їхніх спільних і відмінних ознак. Сьогодні не існує єдиної класифікації, яка б дозволила чітко визначити основні критерії належності бібліотеки до того чи іншого типу бібліотечного закладу. Натомість, чітка класифікація дозволить впорядкувати дані про величезну кількість бібліотек України (понад 45 тис. [164]), встановити важливий зв'язок між досліджуваними об'єктами, сформулювати загальні висновки та розробити окремі рекомендації щодо вдосконалення їх матеріально-технічної бази та функціонування в цілому.

Неправильна класифікаційна група може спровокувати неправильне формулювання завдань бібліотеки, неправильне комплектування фондів і звести нанівець усю бібліотечну діяльність. Для однорідних і однотипних груп бібліотек порівняно легко вибрати уніфіковану технологію, навчити володіти нею, виготовляти відповідні документи, обладнання, умеблювання тощо. На це звертає увагу Столяров Ю. М.: "однорідні бібліотеки легше комплектувати, обладнувати, навчати персонал і т.д... Об'єднання потрібних бібліотек у відносно самостійну групу полегшує вивчення особливостей цієї групи, дає змогу правильно ставити перед бібліотекарями цієї групи завдання, розраховувати номенклатуру і ресурси, необхідні для їх вирішення" [62, ст. 16].

Закон України "Про бібліотеки і бібліотечну справу" визначає окремі види бібліотек, згруповані за наступними ознаками:

– *за значенням* бібліотеки поділяються на: всеукраїнські загальнодержавного значення (національні, державні); республіканські (Автономної Республіки Крим); обласні; міські; районні; селищні; сільські.

– *за змістом бібліотечних фондів* бібліотеки є: універсальні; галузеві; міжгалузеві.

– за призначенням бібліотеки поділяються на: публічні (загальнодоступні); спеціальні (академій наук, науково-дослідних інститутів, навчальних закладів, підприємств, установ, організацій); спеціалізовані (для дітей, юнацтва, осіб з фізичними вадами). Публічні, спеціальні та спеціалізовані бібліотеки можуть об'єднуватися у централізовані бібліотечні системи [136].

За міжнародною класифікацією ЮНЕСКО, яка характеризує загальні ознаки бібліотечних закладів відповідно до особливостей їх функціонального призначення, бібліотеки діляться на наступні види: 1) національні; 2) інші великі універсальні загальнодоступні; 3) вищих навчальних закладів; 4) навчальні; 5) спеціальні; 6) масові загальнодоступні (громадські або народні) [5, ст. 14].

Класифікацію бібліотек за обсягом фонду подають у вигляді трьох типів: 1) великі і найбільші бібліотеки; 2) середні бібліотеки; 3) малі бібліотеки. До першого типу відносять національні та інші великі універсальні наукові загальнодоступні бібліотеки, великі бібліотеки вищих навчальних закладів, а також деякі великі спеціальні бібліотеки. До другого типу – більшість бібліотек вищих навчальних закладів, навчальних, спеціальних, а також масових загальнодоступних (публічних) бібліотек. До третього – окремі невеликі навчальні, а також спеціальні, розміщені в організаціях, і масові публічні бібліотеки невеликих територіальних утворень [5, ст. 16].

Бібліотеки, залежно від об'єму фонду, поділені на п'ять груп. Класифікація подана у "Нормалях планувальних елементів житлових і громадських будівель" в розділі "Бібліотеки" (табл. 2.2). Проте, вона є неповною, оскільки створена на основі фондів масових (публічних), універсальних, наукових і спеціальних бібліотек. В перелік представлених груп не ввійшли бібліотеки дитячих, шкільних, вищих навчальних закладів і бібліотек для незрячих [139, ст. 7].

Таблиця 2.2

Класифікація бібліотек за обсягом фонду [139, с. 7]

Група	Обсяг фонду, тис. од. зб.	Призначення, територіальна належність
<i>I група</i> (найбільші)	понад 5000	універсальні (публічні) наукові, спеціальні бібліотеки республіканського значення
<i>II група</i> (великі)	1000-5000	універсальні (публічні) наукові, спеціальні бібліотеки державного значення, крайові, обласні, республіканські (АРСР) бібліотеки
<i>III група</i> (середні)	200-1000	центральні міські, крайові, обласні, республіканські (АРСР) бібліотеки
<i>IV група</i> (невеликі)	50-200	В місті: загальноміські (в невеликих містах); міські адміністративного району, міські житлового району В сільській місцевості: районні в адміністративному центрі
<i>V група</i> (малі)	5-50	В місті – житлового району, пункти обслуговування (філіали мікрорайону, житлової групи) В сільській місцевості – центральні сільські, в населеному пункті – адміністративному центрі, пункти обслуговування (філіали в населеному пункті)

Єдину номенклатуру бібліотек навчальних закладів розробив радянський архітектор О. В. Анісімов (табл. 2.3). Номенклатура бібліотек за кількістю місць і належністю до навчальних закладів поділена на 3 групи:

1) *великі бібліотеки* – представлені діапазоном місткості від 1600 до 500 читацьких місць. Група великих бібліотек охоплює вищі навчальні заклади різних галузей знань з контингентами студентів від 10 тис. (політехнічні, технічні, інженерно-економічні ВНЗ) до 2 тис. (ВНЗ культури);

2) *середні бібліотеки* – розраховані на 400, 300, 200 і 150 читацьких місць, охоплюють як вищі навчальні заклади з контингентами від 3 тис. студентів, так і ПТУ і технікуми з контингентами 1920, 1440 і 960 студентів;

3) *малі бібліотеки* – розраховані на 100 і 80 місць та охоплюють професійні і середні спеціальні навчальні заклади з контингентами 540 і 720 студентів і середні школи на 1266 і 1688 учнів [141, ст. 67].

Таблиця 2.3

Єдина номенклатура бібліотек ВНЗ, розроблена О. В. Анісімовим [141, с. 68]

Типи бібліотек (к-сть місць)	Види навчальних закладів (контингент)
80	Середня школа на 33 класи (1266) ПТУ-ССУЗ на 18 груп (540)
100	Середня школа на 44 класи (1688), 22+33 класи (2110) ПТУ-ССУЗ на 24 групи (720) ВНЗ мистецтв і архітектури (500)
150	Середня школа на 2x33 класи (2532) ПТУ-ССУЗ на 32 групи (960) Зооветеринарний ВНЗ (1000)
200	Середня школа на 3x33 класи (3798) ПТУ-ССУЗ на 48 груп (1440) ВНЗ педагогічні, мистецтв і архітектури (1000)
300	ПТУ-ССУЗ на 64 групи (1920) ВНЗ культури (1000), мистецтв і архітектури (1500), ВНЗ технічні, політехнічні, фармацевтичні, економічні, сільськогосподарські (2000)
400	ВНЗ педагогічні та медичні (2000)
500	ВНЗ культури (2000) Зооветеринарні ВНЗ (3000)
600	Політехнічні, технічні, економічні, сільськогосподарські, фармацевтичні ВНЗ (4000)
800	Університети та педагогічні і медичні ВНЗ (4000)
1000	Політехнічні, технічні, економічні, сільськогосподарські ВНЗ (6000)
1200	Університети та медичні ВНЗ (6000)
1300	Університети та технічні ВНЗ (8000)
1600	Університети та політехнічні і технічні ВНЗ (10000)

Опираючись лише на вищенаведені дані було б не правильно, оскільки вони відображають неповну картину типологічної класифікації бібліотек загалом. Разом з тим, аналіз досліджених варіантів класифікації бібліотечних закладів показує, що не можливо класифікувати бібліотеки лише за одним визначеним критерієм, оскільки одна і та ж бібліотека може належати до різних класифікаційних груп. Наприклад, бібліотеки вищих навчальних закладів за призначенням відносяться до групи спеціальних бібліотек, а за належністю можуть бути національними (Королівська бібліотека в Копенгагені, Данія); за обсягом фонду можуть бути як невеликими – 50-200 тис. од. зб. (бібліотека Львівської академії мистецтв), так і величезними – понад 5 000 тис. од. зб. (бібліотека Кембриджського університету, Англія). У своїй групі бібліотеки ВНЗ також можуть належати одразу до двох видів – до навчальних (бути студентськими), або до наукових. За складом фонду бібліотеки ВНЗ бувають універсальні (наукові бібліотеки), багатогалузеві (студентські бібліотеки) або вузькогалузеві (бібліотеки факультетів / інститутів, кафедр) тощо.

Таким чином, враховуючи вищезазначені класифікаційні прийоми, пропонується створити єдиний видовий класифікатор для бібліотек України за наступними класифікаційними ознаками:

- *за формою власності*: бібліотеки суспільного користування (національні, паранаціональні, відомчі, громадських організацій тощо) чи приватного користування (особисті та сімейні);

- *за призначенням*: масові бібліотеки (для дорослих, дітей та юнацтва, змішані); спеціальні (навчальні, наукові, виробничі, управлінські); спеціалізовані (для незрячих тощо);

- *за складом фонду*: універсальні, багатогалузеві чи вузькогалузеві бібліотеки;

- *за обсягом фонду*: 5-50 тис. од. зб. – малі бібліотеки; 50-200 тис. од. зб. – невеликі бібліотеки; 200-1000 тис. од. зб. – середні бібліотеки; 1000-1500 тис. од. зб. – великі бібліотеки; понад 5000 тис. од. зб. – величезні;

- *за способом розкриття фондів:* відкритого доступу (з вільним доступом до фондів); закритого доступу (бібліотеки-сховища – користування тільки каталогами); обмеженого доступу (отримання літератури через книговидачу).

- *за способом надання послуг:* бібліотеки-абонементи (видають книги для використання за межами бібліотеки); бібліотеки-читальні (обслуговують читачів тільки в бібліотечному приміщенні); комбіновані (можливість працювати з літературою як в бібліотеці, так і за її межами) [13] (табл. 2.4).

Окремий вид бібліотек у загальному типологічному класифікаторі складають навчальні бібліотеки, функціонально орієнтовані на забезпечення діяльності освітніх закладів різних рівнів акредитації. Серед усіх освітніх установ вищі навчальні заклади мають найскладнішу систему бібліотечного обслуговування.

У структурі ВНЗ бібліотека є одним з найважливіших підрозділів, яка істотно впливає на навчально-виховний процес і науково-дослідну діяльність студентів, аспірантів, професорсько-викладацького складу.

Бібліотечне обслуговування навчального процесу і наукової роботи багатьох вищих навчальних закладів здійснюється як в головній науковій бібліотеці, так і в різноманітних бібліотеках-філіях: в навчальних, факультетських (міжфакультетських), бібліотеках науково-дослідних інститутів, кафедр тощо. За дослідженнями радянського науковця Паперно А. Б. "кількісна і якісна характеристика кожного з проектних елементів бібліотечної мережі визначається його роллю в основних бібліотечних процесах". Він також стверджує, що робота по комплектуванню, опрацюванню літератури, а також науково-методична і адміністративно-господарська діяльність повинні бути зосереджені в науковій бібліотеці. Тому основними завданнями, які вимагають вирішення під час проектування бібліотечної мережі ВНЗ, є організація безпосереднього обслуговування читачів і зберігання бібліотечних матеріалів [149, ст. 7].

Таблиця 2.4

Класифікація бібліотек

Провівши ґрунтовне дослідження основних структурних компонентів бібліотечної мережі вищих навчальних закладів в Росії, Паперно А. Б. поділив їх на п'ять типів, які містять такі функціонально-просторові елементи:

- тип 1: центральна (єдина) бібліотека – без філій;
- тип 2: центральна (єдина) бібліотека + факультетські (міжфакультетські) бібліотеки;
- тип 3: наукова бібліотека + факультетські (міжфакультетські) бібліотеки;
- тип 4: наукова бібліотека + навчальна (і) бібліотека (и);
- тип 5: наукова бібліотека + навчальна (і) бібліотека (и) + факультетські (міжфакультетські) бібліотеки.

Центральна бібліотека об'єднує наукову і навчальну (і); єдина бібліотека – бібліотека без диференціації на навчальний і науковий підрозділи; навчальна бібліотека – забезпечує навчальними матеріалами студентів усіх чи декількох факультетів найбільших університетів [149, ст. 8].

В Україні сформувалась своя структура бібліотечної мережі вищих навчальних закладів, головними складовими якої є:

– *центральна бібліотека* (наукова або науково-технічна, залежно від типу вишу; укомплектована універсальним або багатогалузевим фондом, залежно від спеціалізації вишу; місткість залежить від величини вишу на момент проектування; розміщується в навчальному корпусі або в окремій будівлі);

– *студентська бібліотека* (укомплектована багатогалузевим фондом, основу якого складають навчальна та технічна література; наявність бібліотеки залежить від величини ВНЗ; розміщується в навчальному корпусі або в окремій будівлі);

– *факультетська / інститутська бібліотека* (укомплектована галузевим фондом; в деяких навчальних закладах є окремим від центральної бібліотеки підрозділом; розміщується в навчальному корпусі);

– *кафедральна бібліотека* (укомплектована галузевим фондом; є незалежним від центральної бібліотеки підрозділом; розміщується в навчальному корпусі);

– *бібліотека-філія* (структурний підрозділ центральної бібліотеки ВНЗ; часто розміщується на першому поверсі студентських гуртожитків).

Дослідження стану бібліотек вищих навчальних закладів в Україні, яке базувалось на визначенні обсягів їхніх фондів, а також враховувало кількісні та якісні характеристики наявних приміщень, дало можливість виявити архітектурні типи приміщень і будівель (табл. 2.5), в яких розміщуються ці бібліотеки:

1). *спеціально запроектовані* – які проектувались, будувались і використовуються для бібліотечних потреб;

2). *приспосовані* – які проектувались і будувались для інших потреб, проте були передані в фонд бібліотеки;

3). *переплановані* – які проектувались для інших вимог, проте в ході будівництва їхня функція була змінена під потреби бібліотек.

Важливо зазначити, що наявність аудиторного фонду бібліотеки безпосередньо залежить від обсягу її книжкового фонду, а розміщення бібліотечних відділів і філій залежить від місця розташування навчальних корпусів і гуртожитків в структурі кампуса чи міста. Місткість читального залу залежить від контингенту навчального закладу, до якого належить бібліотека, а також від виду бібліотеки (зі структури бібліотечної мережі вишу).

За результатами дослідження встановлено, що бібліотеки з фондом понад 1 млн од. зб. розміщуються, здебільшого, в окремих будівлях, побудованих спеціально для бібліотечних потреб. Бібліотеки з фондом 85–700 тис. од. зб. розміщуються, переважно, у пристосованих приміщеннях навчального корпусу, житлових будинках, будинках різного громадського призначення. В окремих випадках бібліотеки з фондом 85–700 тис. од. зб. можуть розміщуватися у спеціально запроектованих будівлях чи у перепланованих будинках різного призначення. Філії навчальних бібліотек з книжковим фондом до 50 тис. од. зб. розміщуються, здебільшого, на першому поверсі студентського гуртожитку (табл. 2.6).

Архітектурні типи приміщень і будівель бібліотек ВНЗ України

ТИП	ЗАПРОЕКТОВАНІ	ПЕРЕПЛАНОВАНІ	ПРИСТОСОВАНІ
Бібліотека як автономна структурна одиниця	 <p>Бібліотека Східноєвропейського національного університету ім. Л.Українки</p>	 <p>Бібліотека національного лісотехнічного університету України</p>	 <p>Бібліотека Івано-Франківського національного медичного університету</p>
	Характерний для головних бібліотек або їх підрозділів з книжковим фондом понад 1 млн. од. зб.	Характерний для головних бібліотек або їх підрозділів з книжковим фондом 300-700 тис. од. зб.; бібліотечні приміщення передбачаються ще на стадії перепланування	Характерний для головних бібліотек або їх підрозділів з книжковим фондом 300-700 тис. од. зб.; приміщення подаровані або передані в фонд бібліотеки
Бібліотека як елемент навчального корпусу	 <p>Бібліотека Українського католицького університету</p>	 <p>Бібліотека Харківського національного університету ім. В.Каразіна</p>	 <p>Бібліотека Львівської академії мистецтв</p>
	Характерний для головних бібліотек або їх підрозділів з книжковим фондом 50-200 тис. од. зб.; бібліотечні приміщення передбачаються ще на стадії проектування навчального корпусу	Характерний для головних бібліотек або їх підрозділів з книжковим фондом 300-700 тис. од. зб.; бібліотечні приміщення передбачаються ще на стадії перепланування	Характерний для головних бібліотек або їх підрозділів з книжковим фондом 50-200 тис. од. зб.; займає кілька навчальних аудиторій, частину поверху або крила навчального корпусу
Бібліотека як елемент студентського містечка	Бібліотеки, розміщені у спеціально запроєктованих приміщеннях і будівлях на території студентських містечок, в Україні не виявлені	Бібліотеки, розміщені у перепланованих приміщеннях і будівлях на території студентських містечок, в Україні не виявлені	У гуртожитку
			Характерний для бібліотечних філій з книжковим фондом до 50 тис. од. зб.; розміщується на першому поверсі студентського гуртожитку

Таблиця 2.6

Закономірності розміщення бібліотек з різним обсягом фонду

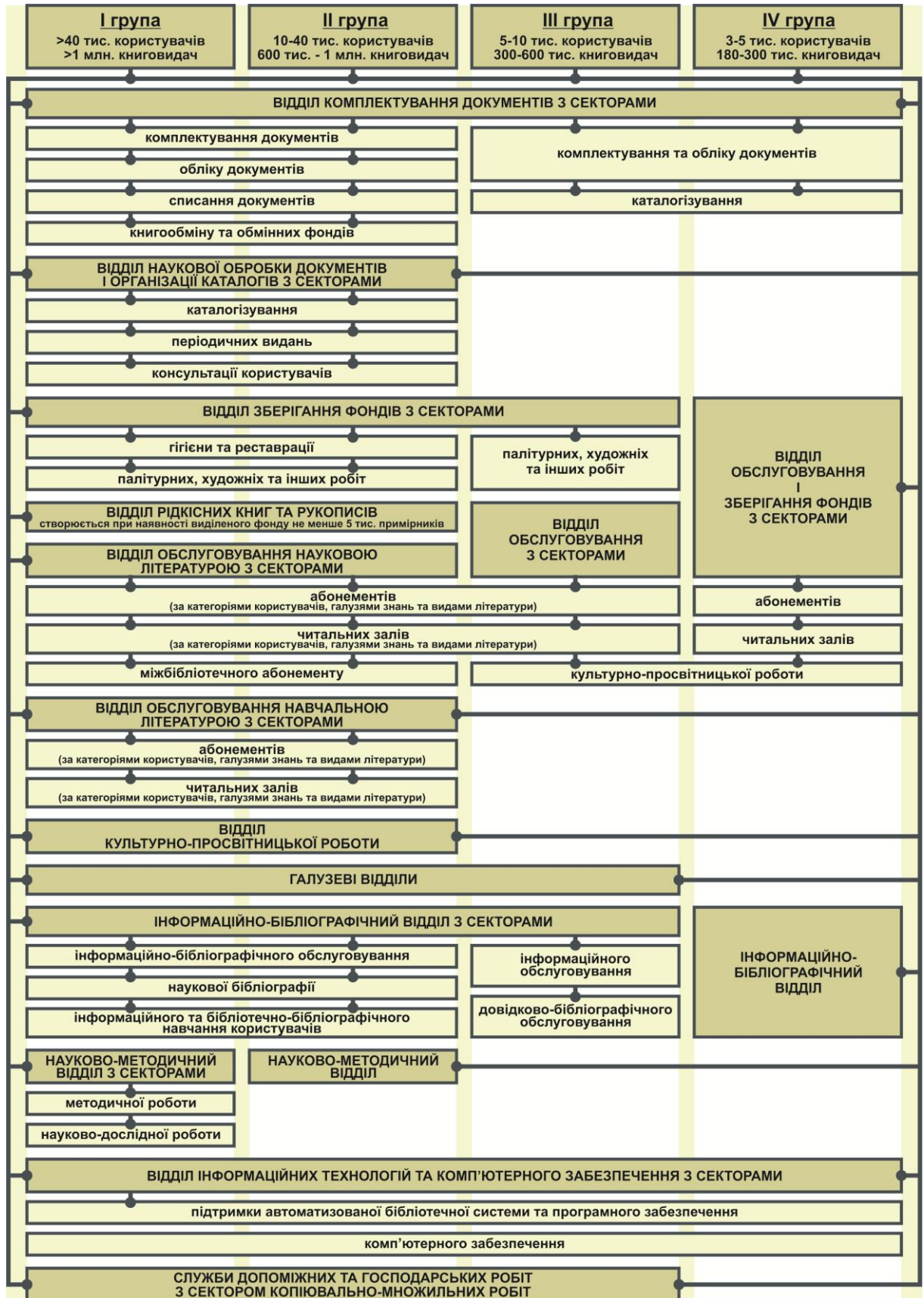
П/н	Бібліотека університету	Обсяг фонду	Розміщення
1.	Київський НУ ім. Т. Шевченка	понад 3,5 млн.	1 окрема спеціально запроєктована будівля; факультетські бібліотеки; філії в студентських гуртожитках
2.	Харківський НУ ім. В. Каразіна	понад 3,3 млн.	1 окрема спеціально запроєктована будівля; 1 в навчальному корпусі, приміщення спеціально запроєктовані
3.	Львівський НУ ім. І. Франка	понад 3 млн.	2 окремі спеціально запроєктовані будівлі; 13 факультетських бібліотек; 3 філії в студентських гуртожитках
4.	НТУ України "Київський політехнічний інститут"	близько 3 млн.	1 окрема спеціально запроєктована будівля
5.	НУ "Львівська політехніка"	понад 2 млн.	2 окремі спеціально запроєктовані будівлі
6.	НТУ "Харківський політехнічний інститут"	понад 1,6 млн.	1 окрема спеціально запроєктована будівля;
7.	НТУ нафти і газу	1,2 млн.	1 окрема спеціально запроєктована будівля;
8.	Національна юридична академія ім. Я. Мудрого	близько 1 млн.	в навчальних корпусах
9.	Харківський НУ будівництва і архітектури	близько 700 тис.	1 в навчальному корпусі; 1 філія в студентському гуртожитку
10.	Львівський національний медичний університет ім. Д. Галицького	понад 582 тис.	1 в колишньому житловому будинку кінця ХІХ ст.; 1 в навчальному корпусі
11.	Східноєвропейський НУ ім. Л. Українки	близько 550 тис.	1 окрема спеціально запроєктована будівля;
12.	Національний фармацевтичний університет	530 тис.	1 в навчальному корпусі; пункти в студентських гуртожитках
13.	Національний лісотехнічний університет України	близько 428 тис.	1 окрема спеціально запроєктована будівля; 2 в навчальних корпусах
14.	НТУ ім. Ю. Кондратюка	понад 421 тис.	займає частину поверху навчального корпусу
15.	Івано-Франківський національний медичний університет	понад 400 тис.	1 окрема будівля (колишнє статистичне управління); 2 пункти в студентських гуртожитках
16.	НУ "Києво-Могилянська академія"	понад 350 тис.	2 будівлі (1 реконструйована під бібліотечні потреби, 1 пристосована); 2 – частина поверху навчального корпусу
17.	Харківський художньо-промисловий інститут І	120 тис.	в навчальному корпусі
18.	Львівський ДУ фізичної культури	100 тис.	1 в навчальному корпусі; 3 пункти в студентських гуртожитках
19.	Львівська академія мистецтв	близько 85 тис.	в навчальному корпусі
20.	Український католицький університет	близько 130 тис.	2 в навчальних корпусах (1 – в пристосованому просторі, 1 – в спеціально запроєктованому)

Від загального об'єму фонду бібліотеки, її функціонального призначення, кількості відвідувачів, а також чисельності бібліотечного персоналу, залежить також кількість відділів та площі займаних приміщень, необхідних для забезпечення нормальної діяльності будь-якої бібліотеки. Враховуючи усі ці критерії, пропонується поділити бібліотеки на чотири групи, кожній з яких відповідає свій набір відділів і приміщень (табл. 2.7).

Класифікація бібліотек за спільними ознаками дозволить висунути їм вимоги, які можуть бути реалізовані в бібліотеках конкретної групи, до якої вони віднесені згідно видового класифікатора, і звільнити їх від виконання невластивих їм функцій, видів робіт і обов'язків.

Таблиця 2.7

Типи функціональних структур бібліотек ВНЗ України

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

1. Досліджено історичний розвиток приміщень, будівель і просторів бібліотек десяти найстаріших університетів України, що дало змогу визначити п'ять основних етапів формування архітектури бібліотек вищих навчальних закладів на території України загалом:

I етап: 1576–1800 рр. – зародження бібліотек ВНЗ (створюються на базі церковних шкіл і колегій, розміщуються у пристосованих приміщеннях колишніх шкіл і монастирів);

II етап: 1800–1900 рр. – становлення бібліотек ВНЗ (виникають на базі ліцеїв або разом з університетами, розміщуються в корпусах власних навчальних закладів);

III етап: 1900–1990 рр. – інтенсивного будівництва бібліотек ВНЗ (з'являються спеціальні бібліотечні приміщення);

IV етап: 1990–2000 рр. – період стагнації (нові бібліотечні будівлі майже не будуються через відсутність коштів, а ті, що будуються, не відповідають сучасним критеріям функціонування бібліотек);

V етап: 2000–2016 рр. – новий вектор розвитку (з'являються нові бібліотечні приміщення і будівлі, організація яких спрямована на задоволення потреб сучасного користувача).

2. У роботі запропоновано авторську дефініцію поняття "реновація", яке за змістом максимально відповідає європейській практиці оновлення будівель: *"Реновація" – це комплекс архітектурно-будівельних заходів, які включають в себе часткову або повну реконструкцію приміщення чи будівлі та їх адаптацію до нових умов функціонування та експлуатації; а також комплекс заходів, спрямованих на оновлення методів роботи, способів надання послуг, використання технічних засобів для якісного функціонування архітектурного об'єкта.*

3. Аналізуючи досвід європейських країн, встановлено, що реновація може здійснюватися з використанням різних прийомів та засобів, залежно від

значимості приміщень і їхнього технічного стану: зміною внутрішнього простору будівлі зі збереженням фасадів; зміною внутрішнього простору будівлі з кардинальною зміною фасадів; розбудовою бібліотеки з врахуванням стилістики бібліотечного комплексу.

4. Сучасні тенденції формування архітектури бібліотек у вітчизняній практиці представлені прикладами адаптації частини приміщень навчального корпусу Українського католицького університету під потреби бібліотеки, реконструкції колишньої лікарні для функціонування бібліотеки Києво-Могилянської академії та будівництва нового корпусу для розвитку функцій і просторів бібліотеки Харківського технічного університету. Виявлено, що, на відміну від більшості сучасних закордонних бібліотек, простір яких формується з використанням "гнучкого планування", бібліотеки ВНЗ в Україні проектуються, здебільшого, із застосуванням коридорної схеми планування.

5. Встановлено, що для успішного функціонування бібліотеки в структурі вищого навчального закладу і досягнення нею рівня європейських стандартів, необхідно змінити функціонально-планувальну організацію її внутрішнього простору, вдосконалити способи надання послуг, впровадити новітні технології для керування технологічними процесами.

6. На основі дослідження наявних класифікаційних систем, які визначають окремі види бібліотек, що згруповані за основними ознаками, розроблено уніфікований видовий класифікатор для бібліотек України за такими ознаками: за формою власності (суспільні чи приватні), за призначенням (масові, спеціальні чи спеціалізовані), за складом фонду (універсальні, багатогалузеві, галузеві), обсягом фонду (малі, невеликі, середні, великі, величезні), за способом доступності фондів (відкритого, закритого чи обмеженого доступу), за способом надання послуг (бібліотеки-абонементи, бібліотеки-читальні, комбіновані).

7. Визначено структуру бібліотечної мережі ВНЗ в Україні, головними складовими якої є: центральна бібліотека, студентська бібліотека, факультетська / інститутська бібліотека, кафедральна бібліотека, бібліотека-філія.

8. Виявлено архітектурні типи приміщень і будівель, в яких розміщуються бібліотеки ВНЗ в Україні: 1) спеціально запроєктовані для бібліотечних потреб; 2) пристосовані до бібліотечних потреб; 3) переплановані під бібліотечні потреби. До першого типу належать бібліотеки, приміщення яких розташовані у навчальному корпусі і були передбачені ще на стадії проектування чи реконструкції корпусу; а також бібліотеки, розміщені в окремих спеціально спроектованих для них будівлях. До другого типу належать бібліотеки, приміщення яких розташовані у навчальному корпусі, але не були передбачені на стадії проектування чи реконструкції корпусу; бібліотеки, приміщення яких займають частину студентських гуртожитків; а також бібліотеки, розміщені в окремих будівлях, побудованих для інших громадських функцій. До третього типу належать бібліотеки, приміщення яких розташовані у навчальному корпусі чи в окремих будівлях, які проектувались для інших вимог, проте в ході будівництва їхня функція була змінена під бібліотечні потреби.

9. Встановлено залежність функціональної структури бібліотек ВНЗ України від загального обсягу її фонду, кількості відвідувачів, чисельності бібліотечного персоналу, виду діяльності та надання послуг. Виявлено чотири типи функціональних структур бібліотек ВНЗ України: 1) більше 40 тис. користувачів і понад 1 млн книговидач в рік; 2) 10–40 тис. користувачів і 600 тис. – 1 млн. книговидач в рік; 3) 5–10 тис. користувачів і 300–600 тис. книговидач в рік; 4) 3–5 тис. користувачів і 180–300 тис. книговидач в рік.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

3.1. Вплив політичних, ідеологічних, фінансово-економічних, соціальних і культурно-освітніх чинників на функціональну і архітектурно-планувальну структуру бібліотеки

Бібліотека функціонує в певному соціальному оточенні і залежить від політики, економіки, культури, духовних цінностей громадян, історичної пам'яті поколінь тощо. З-поміж інших установ культури бібліотеки найбільше залежать від змін, що відбуваються в житті країни. Архітектурно-планувальні рішення бібліотек, комплектування їхнього фонду, організація праці, формування внутрішнього простору відбувається внаслідок впливу на них окремих чинників.

За визначенням Л. І. Альошина під чинниками впливу слід розуміти відомі умови функціонування закладу і такі, які піддаються прогнозуванню, діють всередині та за межами бібліотечної будівлі, врахування впливу яких дозволяє уточнювати функціональні характеристики і потреби в площі приміщень бібліотеки [5, ст. 32].

Стрімкий розвиток науки і техніки, підвищення значення та рівня освіти в науковому житті країни знайшли своє відображення у сукупності чинників, вплив яких позначається на діяльності бібліотек вищих навчальних закладів України та вимагає розвитку наявних і появи нових функцій в межах їхнього архітектурного простору. Наукові дослідження історичних подій, які відбувалися в бібліотечній сфері, дають підстави стверджувати, що максимальний розвиток бібліотек спостерігається в періоди розквіту країни під час найсприятливіших економічних, культурних та політичних умов. Важливість окремих чинників впливу на розвиток бібліотек підтверджує Г. Черненко. За його твердженням "історія

розвитку європейських бібліотек має "пульсуючий" характер: впродовж історії розвитку бібліотек були періоди, коли під впливом соціально-економічних, політичних та ідеологічних причин їхні функції зводились до початкового мінімуму, від якого потім починався новий розвиток" [285, ст. 3].

Дослідження історичних етапів розвитку архітектурних просторів бібліотек вищих навчальних закладів України та аналіз світового досвіду проектування та будівництва бібліотек загалом дали змогу виокремити вплив політичних, ідеологічних, фінансово-економічних, соціальних і культурно-освітніх чинників на формування функціональних та архітектурно-планувальних рішень бібліотечних приміщень, будівель і комплексів. [5], [8], [58], [85], [88], [91], [117], [198], [223], [224], [245], [248], [275]

I. Політичні чинники (табл. 3.1). Державна політика щодо бібліотечної справи являє собою дуже складне суспільне явище, на яке значний вплив має курс внутрішньої та зовнішньої політики держави, конкретні політичні дії. Серед основних політичних чинників впливу на бібліотечну справу можна виділити: політичний устрій держави, рішення керівних державних органів, обмеження прав і свобод громадян, політичну стабільність.

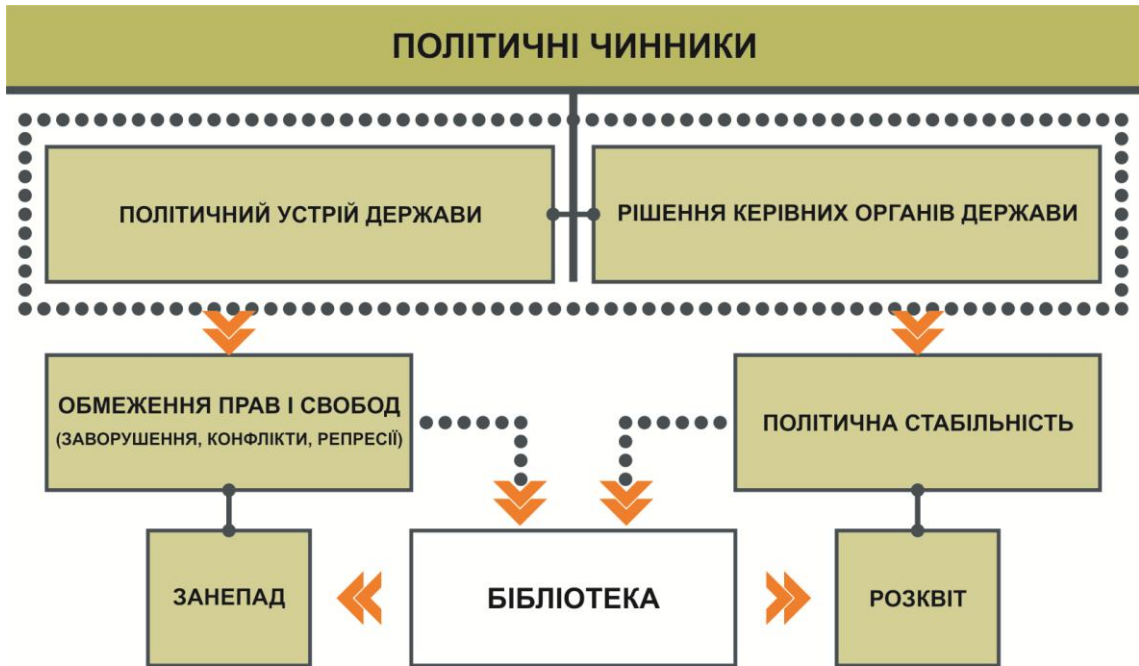
Політичний устрій держави та рішення її керівних органів безпосередньо впливають на функціонування бібліотек. Політична стабільність держави сприяє розквіту бібліотечної справи. Політичні кризи, конфлікти, репресії, обмеження прав і свобод громадян призводять до занепаду бібліотечної справи. В Україні можна виділити історичні періоди, коли спостерігався істотний політичний вплив держави на бібліотечну діяльність:

- прагнення князів підтримувати розповсюдження християнства і зміцнення впливу церкви на теренах Київської Русі позначились на комплектуванні бібліотечного фонду, який складався переважно з літератури релігійного змісту;

- державна політика радянської влади в бібліотечній галузі була скерована, насамперед, на збільшення чисельності бібліотек, мало уваги приділялось якісному обслуговуванню користувачів, функціонально-планувальній організації та архітектурному образу бібліотечних будівель;

Таблиця 3.1

Вплив політичних чинників на діяльність бібліотек

Таблиця 3.2

Вплив ідеологічних чинників на діяльність бібліотек

ІДЕОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ		
<p>КОНТРОЛЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ</p> <p>Книги і бібліотеки використовуються владою, щоб подати світ в такий спосіб, який би служив її інтересам</p>	<p>РІВЕНЬ ІДЕОЛОГІЧНОЇ "ДОЗВОЛЕНОСТІ" КОМПЛЕКТУВАННЯ ФОНДІВ</p> <p>Відображає культуру, традиції, віяння моди і т.д. певної країни і певної бібліотеки</p>	<p>ЗНАЧЕННЯ БІБЛІОТЕКИ В СУСПІЛЬСТВІ</p> <p>Бібліотечні будівлі, своєю більшістю, втілюють прагнення до найточнішого вираження існуючих суспільних поглядів</p>
<p>ВИКОРИСТАННЯ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЗАСОБУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ</p> <p>Розвиток бібліотек відбувається для досягнення певного бажаного релігійного, політичного чи соціального кінцевого результату</p>	<p>ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ</p> <p>Головний критерій освіченого суспільства</p>	<p>ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ (КУЛЬТУРНОЇ) ІДЕНТИЧНОСТІ</p> <p>Бібліотека розглядається як пам'ятник культурного досвіду нації і ресурс поширення культурної спадщини суспільства</p>
	<p>«ПУБЛІЧНА» БІБЛІОТЕКА</p>	<p>МОНУМЕНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА</p>

- політика сучасної України спрямована на підтримку розвитку бібліотечної справи шляхом гарантованого фінансування та надання податкових, кредитних і цінових пільг. Однак, тривала економічна криза та воєнні дії не дають змоги профінансувати бібліотеки в повному обсязі від їхніх потреб. Як наслідок – рівень матеріального стану більшості бібліотек знизився, гальмується впровадження в їхню діяльність новітніх інформаційних технологій та реалізація інноваційних проектів.

II. Ідеологічні чинники (табл. 3.2). Ідеологія завжди була одним із основних елементів організації суспільного та політичного життя в державі. Ідеологія – це певна теоретична система поглядів та ідей, які можуть консолідувати групи людей або бути джерелом конфронтації між ними. Ідеологічне спрямування бібліотек змінювалось зі зміною характеру ідеології в суспільстві. Панівна ідеологія впливала на призначення бібліотек, комплектування фондів, на архітектуру та естетику внутрішніх просторів.

Серед найвагоміших ідеологічних чинників можна виділити: контроль громадської думки, рівень ідеологічної "дозволеності" комплектування фондів, значення бібліотеки в суспільстві, використання бібліотеки як засобу інтелектуальної та політичної влади, вільний доступ до інформації, збереження національної (культурної) ідентичності. Якщо розглядати вплив ідеологічних чинників на бібліотечну діяльність, важливо зазначити наступне:

- контроль громадської думки здійснювався владою за допомогою відповідного комплектування книжкових фондів бібліотек, які декларували ідеологію панівного класу і слугували його інтересам;

- рівень культури, збереження традицій, підтримка новітніх ідей, віяння моди тощо залежать від ступеня ідеологічної "дозволеності" комплектування фондів і способу діяльності бібліотек;

- значення бібліотеки в суспільстві знаходить своє відображення у її архітектурних просторах, які втілюють прагнення до найточнішого вираження суспільних поглядів;

- бібліотека стає засобом інтелектуальної та політичної влади, оскільки її розвиток підтримується для досягнення бажаного релігійного, політичного чи соціального кінцевого результату;

- головним критерієм освіченого суспільства є вільний доступ до будь-якого виду інформації. Цей чинник став фундаментальним під час створення громадської "публічної" бібліотеки;

- бібліотека є засобом кодифікації та збереження національної (культурної) ідентичності, вона розглядається як монумент культурного досвіду нації і ресурс поширення культурної спадщини суспільства. Цей чинник став фундаментальним при появі монументальних бібліотек.

III. Фінансово-економічні чинники (табл. 3.3). Сукупність суспільно-виробничих відносин відображається на загальному стані країни і впливає на її всебічний розвиток. До головних фінансово-економічних чинників, які безпосередньо впливають на функціонування бібліотек, належать: джерела фінансування, стан економіки, засоби виробництва (знаряддя праці, технології, будівництво), природні ресурси.

Джерела фінансування бібліотеки, як правило, залежать від її форми власності, призначення та способу діяльності. Наприклад, основним джерелом фінансування бібліотек державних ВНЗ України є кошти державного бюджету. Бібліотеки приватних ВНЗ України функціонують за кошти меценатів і спонсорів, а також за рахунок надання платних послуг користувачам. Фінансові засоби, вкладені в бібліотеку, використовуються для поповнення бібліотечного фонду, утримання бібліотечних приміщень і будівель, забезпечення кадрового потенціалу. Натомість, обмежені можливості фінансової підтримки стримують розвиток матеріально-технічної бази бібліотеки, що веде до її морального та фізичного старіння.

Важливим чинником для розвитку бібліотечної справи є передовий стан підприємництва і торгівлі в країні. Перехід від товаровиробничого господарства до сервісного на користь наукоємної, інформаційної економіки створює умови для модернізації структури зайнятості та дозвілля, творчої інтелектуальної праці.

Добре розвинута та ефективна економіка базується на якісній системі ведення записів, що сприяє перетворенню бібліотеки на її вагомий "інструментарій". Бібліотека позиціонується суспільством як банк даних про бізнес, як науково-технічний ресурс, з якого черпатимуться майбутні технологічні та комерційні розробки.

Свого часу вагомий вплив на розвиток бібліотечної справи (і архітектури зокрема) здійснило винайдення друкарського верстата. Книгодрукування спричинило появу великої кількості книг, для зберігання яких почали будувати спеціальні приміщення. Разом з цим, книги стали значно дешевшими і доступнішими для населення, а ріст книготоргівлі дозволив широко використовувати книги у навчанні, а не зберігати їх "під замком".

Значний вплив на функціонування бібліотечної галузі здійснюють природні ресурси держави. Наявність ресурсів безпосередньо впливає на вартість матеріалів (дешева сировина – доступна сировина), завдяки яким можна зберігати письмову чи друквану продукцію, на масштаби продукування книг та їхню доступність широким колам населення.

IV. Соціальні чинники (табл. 3.4). Поява різних видів бібліотек викликана існуючим соціальним станом і рівнем науково-технічного прогресу в країні. В будь-який період історичного розвитку тої чи іншої країни суспільство пред'являє різноманітні вимоги до обслуговуючих населення структур і систем, до яких належать і бібліотеки [5, ст. 3-4]. Як зазначає К. Б. Лаврова "Сьогодні читач працює в сучасному офісі, є клієнтом сучасного банку і супермаркету, відпочиває в сучасних кінотеатрах і клубах, для нього важливо, щоб заклад, до якого він прийде був "на рівні" з точки зору комфорту, багатства, престижу і т.д." [224, ст. 95]. Відповідно для сучасної бібліотеки, яка стає так званим "форумом ідей", де пересікаються різні соціальні групи, об'єднані спільними інтересами, соціальна складова має важливе значення [275].

Серед головних соціальних чинників, які здійснюють вагомий вплив на формування архітектурного простору бібліотек, можна виділити наступні: соціальний склад населення та його демографічний стан, рівень і темп життя

Таблиця 3.3

Вплив фінансово-економічних чинників на діяльність бібліотек

Таблиця 3.4

Вплив соціальних чинників на діяльність бібліотек

населення, розвиток освіти та технологій в країні.

Соціальний склад населення (студенти і викладачі навчальних закладів, батьки з малими дітьми, пенсіонери, люди з обмеженими можливостями тощо) безпосередньо впливає на функціонально-планувальні рішення бібліотек, створює передумови для організації в бібліотеках різних типів робочих місць і функціональних зон, влаштування необхідних засобів комунікації (пандусів, ліфтів) тощо. Разом з цим, демографічний рівень населення пропорційно впливає на кількість відвідувачів і користувачів бібліотеки, яку необхідно враховувати при розрахунку площі бібліотечних приміщень, що їх обслуговують. Необхідно також зазначити, що демографічне зростання сприяє росту міських центрів, які своїм функціонуванням продукують велику кількість записів, вдосконалюючи, таким чином, інформаційні системи і послуги в країні.

Важливе значення для діяльності бібліотек мають рівень і темп життя населення. При цьому, рівень життя безпосередньо впливає на наявність чи відсутність у пересічного мешканця вільного часу для відвідування бібліотеки, щоб скористатися її ресурсами, а темп життя визначає запити пересічного мешканця щодо інформаційно-технологічного забезпечення бібліотек і можливостей їх використання.

Чим вищий рівень освіти, тим більшого значення набувають бібліотеки. Розвиток освіти вимагає не лише ведення записів, але й створення відповідних бібліотечних умов, які забезпечуватимуть високий рівень навчання та грамотності населення. Прикладом цього слугують бібліотеки найпрестижніших університетів світу, архітектура яких відображає високий статус і престиж навчального закладу, а також сучасні публічні бібліотеки розвинутих країн, функціональна і архітектурно-планувальна структура яких враховує різноманітні потреби своїх користувачів.

Значний вплив на діяльність та функціонування бібліотек здійснюють високоінтелектуальні технології. Вони впроваджуються для швидкого і якісного виконання різноманітних бібліотечних процесів, а також сприяють саморегульованому розвитку особистості.

V. Культурно-освітні чинники (табл. 3.5). Рівень суспільного розвитку матеріальної і духовної культури, що є основою будь-якої цивілізації, відіграв вагомий роль у формуванні бібліотеки як інституції, визначивши основні напрямки її діяльності. Бібліотека з великою книгозбірнею та ефективним управлінням завжди була знаряддям для формування культурної ідентичності нації.

З-поміж усіх культурно-освітніх чинників, які здійснили вагомий вплив на формування бібліотечної справи загалом, можна виділити наступні: розвиток писемності, діяльність меценатів і дарувальників, секуляризацію, розвиток університетів, освітню політику, розповсюдження інформації на електронних носіях, формування толерантної свідомості суспільства.

Винайдення письма заклало підвалини для формування перших сховищ інформації. Розвиток писемності дав змогу накопичувати інформацію у великих об'ємах, значно більших, ніж людська пам'ять. Впродовж багатьох століть збереження і поширення писемної продукції здійснювала бібліотека. Саме вона є головним комунікативним зв'язком між минулим і майбутнім в часовому і просторовому континуумі. Великий обсяг інформації накладає свій відбиток на архітектуру бібліотек, їхні об'ємно-просторові рішення та функціонально-планувальну організацію. В структурі бібліотеки виділяють три основні компоненти: книгосховище, книговидачу і читальний зал. Серед них найбільший об'єм бібліотечної будівлі традиційно займає книгосховище (виняток складають сховища електронної інформації).

Вагомий внесок у розвиток бібліотек здійснюється завдяки активній діяльності меценатів і дарувальників. Знатні та видатні постаті держави жертвують власні книгозбірні та кошти для поповнення обсягу книжкового фонду бібліотек. Для розміщення іменних колекцій в планувальній структурі бібліотек часто виділяють окремі приміщення, які виконують роль архіву-музею. В Україні відомі приватні колекції Омеляна та Тетяни Антоновичів, Омеляна Пріцака, Джеймса Мейса, які стали частиною загального фонду бібліотеки Києво-Могилянської академії.

Значний вплив на ріст бібліотечних фондів здійснив процес секуляризації – передача церковного майна у світське управління. В різних державах цей процес

Таблиця 3.5

Вплив культурно-освітніх чинників на діяльність бібліотек

відбувався у різний період, проте завжди був наслідком втрати церквою панівної ролі у суспільстві. Перехід книгозбірень монастирів і церков у фонди університетських бібліотек відкрив доступ населення до освіти та грамотності.

Розвиток і діяльність університетів знаходять своє відображення у функціонуванні власних бібліотек. Дослідження та навчання в університеті безпосередньо залежать від відповідного задоволення дослідницьких і навчальних потреб користувачів університетською бібліотекою. Це стимулює розвиток бібліотеки як інституції і позитивно впливає на формування комфортного бібліотечного середовища. В планувальній структурі бібліотеки з'являються додаткові приміщення, впроваджуються нові функції та послуги, вдосконалюється технічне оснащення бібліотек.

Розвитку бібліотек сприяє освітня політика, яка передбачає модернізацію та інформатизацію вищої освіти, сприяє збільшенню попиту на освітні послуги, і тим самим створює умови для вільного і швидкого доступу до будь-якого виду інформації. Запровадження дистанційного навчання та самоосвіти сприяє оновленню технологічної бази бібліотеки і створює передумови для вільного доступу до електронних ресурсів у віддаленому режимі.

Поява інформації на електронних носіях здійснила революцію не лише у підходах до її накопичення, зберігання та розповсюдження, але й відобразилась у зміні головних планувальних акцентів в структурі бібліотеки. Тепер в бібліотеці основним функціонально-планувальним елементом стає читальний зал, а сховище інформації відіграє другорядну роль. До того ж, з'являються бібліотеки, у яких уся інформація зберігається лише у віртуальному бібліотечному просторі, для якого не потрібно виділяти спеціального приміщення.

Розповсюдження електронної інформації не лише посприяло інтенсифікації та автоматизації навчального процесу, інформаційному забезпеченню освітнього процесу, формуванню інформаційної культури особистості, вільному та доступному користуванню електронними інформаційними ресурсами, але й спричинило перетворення бібліотеки на загальнодоступний культурний осередок. Таким чином бібліотека стала символом культурної спадщини і громадським

центром паломництва для різновікових категорій населення. Завдяки діяльності бібліотеки та її унікальним фондам, формується толерантна свідомість суспільства щодо збереження культурної спадщини різних країн, націй, етносів та взаєморозуміння між різними народами.

Дослідження основних чинників впливу на формування архітектурно-планувальних рішень бібліотек (у тому числі й бібліотек вищих навчальних закладів), доводить, що в просторовій організації бібліотечних об'єктів відображається модель організації суспільства. Тому під час проектування, будівництва та реновації бібліотек необхідно враховувати ці чинники для створення нового соціокультурного простору.

3.2. Основні вимоги бібліотекарів і користувачів до організації просторів бібліотек вищих навчальних закладів України

Формування бібліотечного середовища – безперервний процес, на який впливають як користувачі, так і персонал бібліотеки. Вдале поєднання і оптимальний взаємозв'язок усіх елементів простору бібліотеки, предметних і людських, можуть забезпечити максимальний ефект у задоволенні потреб читачів, розширити сферу впливу бібліотеки, викликати інтерес до неї нових категорій користувачів [8, ст. 144].

Щоб визначити чи існують університетські бібліотеки в Україні, архітектура яких відповідає вимогам часу і сучасним потребам користувачів, бібліотеки, в яких забезпечуються комфортні умови, що сприяють якісному навчальному процесу і культурному збагаченню молоді, в межах даного наукового дослідження проведено опитування працівників бібліотек вищих навчальних закладів Львова, Івано-Франківська, Чернівців, Ужгорода, Дрогобича, Луцька, Києва, Дніпропетровська; здійснено соціологічне дослідження користувачів бібліотек ВНЗ Львова, Києва, Харкова, Полтави; виконано натурні обстеження приміщень і будівель бібліотек ВНЗ Львова, Івано-Франківська, Луцька, Києва, Харкова, Полтави.

Для опитування працівників бібліотек вищих навчальних закладів України розроблено спеціальну анкету, яка містить тринадцять питань, згрупованих в окремі блоки. Основу анкети склали питання, на які треба було дати відповіді про:

- *статус бібліотеки*: наукова, науково-технічна, фундаментальна тощо;
- *місткість*: кількість місць для відвідувачів і кількість одиниць зберігання фонду;
- *загальні дані*: рік побудови чи реконструкції, автора проекту, призначення будівлі тощо;
- *наявність функціональних зон*: основні зони (абонемент, інформаційно-довідкова, книговидача, навчальна, зона зберігання фонду, відпочинкова,

адміністративна, службові приміщення тощо); додаткові зони (музейна, виставкова, клубна тощо);

– *архітектурно-будівельні параметри бібліотеки*: будівлі загалом (площа забудови, робоча площа, будівельний об'єм, кількість поверхів); типологічні ознаки будівель (окремий будинок, окремих поверх, частина будівлі, частина поверху, добудовані приміщення, окрема кімната); склад і характеристика приміщень (наявність приміщень вільного користування та обмеженого доступу, кількість і площі приміщень, ступінь капітальності, характеристика будівельних матеріалів і конструкцій та їхній експлуатаційний стан); характеристика читального залу (форма в плані, місткість, форма розрізу, профіль підлоги, інтер'єрне обладнання тощо);

– *технологічне обладнання*: система освітлення, спосіб опалення, системи охорони та пожежної безпеки;

– *технічне обладнання*: наявність копіювального та комп'ютерного обладнання, доступу до Інтернету, наявність відеотеки тощо;

– *напрям осі читального залу*: орієнтація за сторонами горизонту;

– *розміщення бібліотеки в місті*: в навчальній зоні, в житловій забудові, на території міського парку (саду) тощо.

Відповіді надіслані з 14-ти бібліотек ВНЗ України: Київського національного університету ім. Т. Шевченка та Національного технічного університету "Київський політехнічний інститут"; Національного університету „Львівська політехніка” та Українського Католицького університету; Дніпропетровського національного університету, Державної медичної академії та Придніпровської академії будівництва і архітектури; Державного педагогічного університету ім. І. Франка; Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу та Національного медичного університету; Буковинського державного медичного університету; Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки та Луцького національного технічного університету.

Узагальнюючи результати анкетного опитування, із врахуванням висновків натурних обстежень, встановлено: призначення будівлі, місткість основних приміщень, функціонально-планувальну структуру будівлі, склад і характеристику приміщень.

Призначення будівлі. За результатами анкетування визначалось первинне призначення будівлі, в якій розміщується бібліотека, і з'ясовувалось, як це відобразилось на зовнішньому вигляді бібліотеки, організації та можливостях розвитку її внутрішнього простору, на забезпеченні оптимальних умов праці відвідувачів і обслуговуючого персоналу тощо. Встановлено, що з чотирнадцяти бібліотек тільки шість розташовані у спеціально запроєктованих для бібліотечних потреб будівлях (бібліотека ім. М. Максимовича університету ім. Т. Шевченка, бібліотека ім. Г. Денисенка університету „Київський політехнічний інститут”, бібліотека ім. О. Гончара Дніпропетровського університету, бібліотека „Львівської політехніки”, бібліотека Івано-Франківського університету нафти і газу, бібліотека Східноєвропейського університету). Решта бібліотек (Буковинського медичного університету, Прикарпатського університету ім. В. Стефаника, Придніпровської академії будівництва та архітектури, Дніпропетровської медичної академії, Івано-Франківського медичного університету, Дрогобицького педагогічного університету, Луцького технічного університету, Українського католицького університету) розміщені у пристосованих для бібліотечних потреб приміщеннях. Невідповідність приміщень їхньому призначенню здебільшого сприяє зниженню якості послуг, веде до нестачі площ для розміщення додаткових функцій, не забезпечує необхідні природні освітлення та вентиляцію приміщень, призводить до розосередженості відділів бібліотеки в структурі міста, негативно впливає на її архітектурний образ тощо. Прикладом невідповідності будівлі задоволенню бібліотечних потреб є реальний стан наукової бібліотеки медичного університету у Львові, яка розмістилась у житловому будинку кінця XIX ст. Наслідками непристосованості будинку стали: прогин перекриття від надмірного навантаження у книгосховищі, розміщеного на третьому поверсі; збільшення тріщин у стінах; сирість і постійна

волога підвальних приміщень; близьке сусідство з житловими квартирами; неможливість збільшення площ книгосховища і читального залу; обмежені можливості розвитку інших бібліотечних функцій тощо.

Місткість основних приміщень. Кількість одиниць зберігання бібліотечного фонду безпосередньо впливає на планування і розмір книгосховища. Робочі процеси в книгосховищах з фондом від 300 тис. до 2 млн одиниць зберігання і більше утворюють настільки складний механізм функціонування, що для раціонального його забезпечення, а головне, для зменшення часу та спрощення шляхів переміщення книги, необхідно влаштовувати економічні та компактні книгосховища.

Розрахунок площі приміщення для зберігання здійснюється з врахуванням типу носія інформації, а також типу стелажа. Для книжок і журналів, розміщених на стаціонарних стелажах, площа книгосховища приймається з розрахунку $2,5 \text{ м}^2$ – 3 м^2 на 1000 одиниць зберігання, а розміщених на двоярусних стелажах – $1,4 \text{ м}^2$ [140, с. 10], [53, с. 125]. Результати анкетування щодо відповідності площ книгосховищ до кількості фонду свідчать про нестачу необхідної площі для зберігання фонду у більшості бібліотек (табл. 3.6). Брак площі книгосховищ ускладнює пошук необхідної літератури. Завдяки надмірному ущільненню книжок на полицях стелажів або внаслідок розміщення книг поза стелажми, а часом і за межами книгосховища (в коридорах, галереях, технічних приміщеннях), відбувається збільшення часу надходження книжки до читача.

Під час визначення розмірів читального залу, перш за все потрібно враховувати кількість потенційних відвідувачів, щоб забезпечити якісні та комфортні умови праці кожному читачу. За результатами натурних досліджень низки бібліотек ВНЗ України можна стверджувати, що у більшості бібліотек, навіть у тих, площі читальних залів яких є меншими за норму (площа зони одного читацького місця змінюється від $2,4 \text{ м}^2$ до $4,2 \text{ м}^2$, залежно від призначення читального залу [140, с. 6-7] і типу робочих столів [53, с. 212]), спостерігається нестача не робочих місць, а самих користувачів (табл. 3.7). Користування

Таблиця 3.6

**Відповідність площі книгосховища до кількості фонду у бібліотека
вищих навчальних закладів України**

№ п/п	Назва бібліотеки	Місткість книгосхо- вища	Площа книго- сховища, кв. м	Необхідна площа, кв. м	Тип простору
		од. зб.			
1.	Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського НУ ім. Т. Шевченка	понад 3,5 млн.	1691,1	4900	С
2.	Науково-технічна бібліотека ім. Г. Денисенка НТУ України „Київський політехнічний інститут”	близько 3 млн.	4400	4200	С
3.	Наукова бібліотека ім. О. Гончара Дніпропетровського НУ	2 млн. 184 311	1585,1	3100	С
4.	Науково-технічна бібліотека НУ „Львівська політехніка”	понад 2 млн.	3217,7	3000	С
5.	Науково-технічна бібліотека Івано-Франківського НТУ нафти і газу	1,2 млн.	1384,6	1680	С
6.	Наукова бібліотека Буковинського ДМУ	900 тис.	295,1	1260	П
7.	Наукова бібліотека Прикарпатського НУ ім. В. Стефаника	понад 650 тис.	347,5	910	П
8.	Науково-технічна бібліотека Придніпровської академії будівництва та архітектури	611 540	599	900	П
9.	Наукова бібліотека Дніпропетровської ДМА	583 813	371,1	840	П
10.	Наукова бібліотека Східноєвропейського НУ ім. Лесі Українки	543 721	187,9	770	С
11.	Наукова бібліотека Івано- Франківського НМУ	315 тис.		450	П
12.	Бібліотека Дрогобицького ДПУ ім. І. Франка	290 тис.	144	406	П
13.	Науково-технічна бібліотека Луцького НТУ	219 672	378	308	П
14.	Наукова бібліотека Українського Католицького університету	близько 130 тис.	203,6	182	П

Примітки: С – спеціально запроектований простір, П – пристосований простір.
Розрахунок необхідної площі книгосховища здійснювався за умовою: 1,4 м²
на 1000 од. зб. книжок і журналів, розміщених на двоярусних стелажах

Таблиця 3.7

Відповідність площі читального залу до його місткості у бібліотеках вищих навчальних закладів України

№ п/п	Назва бібліотеки	Місткість читального залу, посадкові місця	Площа читального залу, м ²	Необхідна площа, м ²	Тип простору
1.	Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського НУ ім. Т.Шевченка		140		С
2.	Науково-технічна бібліотека ім. Г. Денисенка НТУ України „Київський політехнічний інститут”	150	240	405	С
3.	Наукова бібліотека ім. О. Гончара Дніпропетровського НУ	175	622,2	472,5	С
4.	Науково-технічна бібліотека НУ „Львівська політехніка”	112	290	302,4	С
5.	Науково-технічна бібліотека Івано-Франківського НТУ нафти і газу	98	258,8	264,6	С
6.	Наукова бібліотека Буковинського ДМУ	80	80,5	216	П
7.	Наукова бібліотека Прикарпатського НУ ім. В.Стефаника		422,5		П
8.	Науково-технічна бібліотека Придніпровської академії будівництва та архітектури	175	305,9	472,5	
9.	Наукова бібліотека Дніпропетровської ДМА	34	86,5	91,8	П
10.	Наукова бібліотека Східноєвропейського НУ ім. Лесі Українки		168,3		С
11.	Наукова бібліотека Івано-Франківського НМУ	240		648	П
12.	Бібліотека Дрогобицького ДПУ ім. І.Франка	90	289	243	П
13.	Науково-технічна бібліотека Луцького НТУ	48	108	129,6	П
14.	Наукова бібліотека Українського Католицького університету	30	168	81	П

Примітки: С – спеціально запроєктований простір, П – пристосований простір.
 Розрахунок необхідної площі читального залу здійснювався за умовою: 2,7 м² на 1 місце. Для розрахунку взято один довільний читальний зал кожної з представлених бібліотек.

послугами бібліотек ВНЗ в Україні має сезонний характер: максимальна кількість відвідувачів спостерігається лише на початку й у кінці навчального семестру.

Функціонально-планувальна структура. Дослідження стану функціонально-планувальної структури бібліотек вищих навчальних закладів в Україні доводить, що усі вони сьогодні тією чи іншою мірою потребують функціональної реорганізації. Бібліотечний простір вітчизняних університетських бібліотек є здебільшого розмежованим, поділеним на невеликі приміщення, призначені для виконання окремих функцій. Основу функціональної структури бібліотеки українських ВНЗ складають абонемент, інформаційно-довідковий апарат, книговидача, навчальна, зберігальна, адміністративна, службова і виставкова функції. За результатами анкетування та натурного обстеження виявлено відсутність в бібліотеках спеціально облаштованих просторів для рекреації, проведення культурно-просвітницьких заходів, надання комерційних послуг тощо.

Склад і характеристика приміщень. Розвиток функцій і впровадження у навчальний процес новітніх технологій вимагає створення в сучасних бібліотеках низки додаткових приміщень. Відповідно їх кількість, найменування та характеристика залежать від напрямків діяльності та функціонально-просторової структури бібліотеки. Наприклад, якщо бібліотека планує забезпечувати читача аудіо- чи відеопродукцією, то в її планувальній структурі необхідно передбачити місця для їхнього прослуховування чи перегляду; якщо бібліотека планує надавати платні послуги шляхом оренди приміщень для індивідуальної чи групової роботи, то в її структурі з'являються індивідуальні кабінки на різну кількість осіб тощо. В ході опрацювання відповідей анкетування та на основі натурних спостережень бібліотек вищих навчальних закладів України виявилось, що склад і характеристика їхніх приміщень залежить від того, в якому типі простору вони розміщуються – в пристосованому чи в спеціально запроектованому, а також від загальної площі бібліотеки [71].

З метою покращення архітектурного простору і якості обслуговування в бібліотеках вищих навчальних закладів України, в межах наукового дослідження

було здійснено соціологічне опитування серед користувачів: студентів, аспірантів, викладачів, наукових працівників тощо. За об'єкти дослідження обрано десять бібліотек України, в яких раніше проводилось натурне обстеження. Це дало змогу адекватно оцінити якість отриманих відповідей і співставити їх з реальним станом дослідженої бібліотеки.

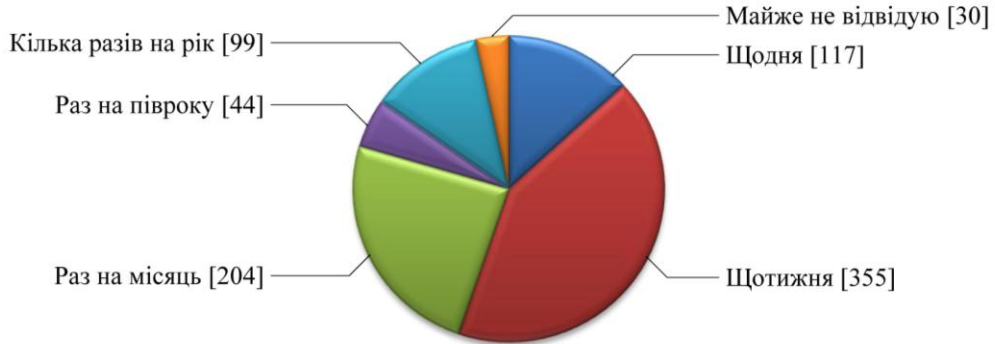
Для даного опитування розроблено спеціальну анкету, яка складалась з п'ятнадцяти питань, поділених на певну кількість пунктів. Згідно отриманих результатів опитування (табл. 3.8), виявилось, що близько половини респондентів – 42% (загальна кількість опитаних склала 813 осіб) користуються послугами бібліотек щотижня, 24% – раз на місяць і лише 13% відвідують її щодня (табл. 3.8 п. 1). Найчастіше бібліотеку відвідують з метою використання її фондів для підготовки до занять. Вагомим чинником користування послугами бібліотеки стала наявність абонементу і можливість скористатись Інтернетом (табл. 3.8 п. 2). Головними причинами небажання відвідувати бібліотеку є можливість використовувати власні джерела інформації та відсутність необхідної літератури в бібліотечному фонді (табл. 3.8 п. 3).

Питання щодо впровадження основних послуг, наявності приміщень і використання різних типів джерел інформації, поставлені у анкеті, націлені на виявлення основних потреб і вимог користувача, які вони ставлять до сучасної бібліотеки. Серед послуг, які на думку респондентів повинні бути обов'язковими в бібліотеці, відзначені: доступ до Інтернету та баз даних; наявність електронного каталогу; оснащення копіювальною технікою; можливість працювати індивідуально чи колективно; відділ абонементу та вільний доступ до фондів. Меншу кількість голосів отримали послуги харчування в стінах бібліотеки та можливість цілодобового функціонування бібліотечного закладу (табл. 3.8 п. 4). Найбажанішими приміщеннями, які респонденти хотіли б бачити в сучасній бібліотеці, стали приміщення для індивідуальної роботи (індивідуальні кабінки) та комп'ютерний зал. Значна частина опитуваних хотіли б також бачити в бібліотеці книгарню, кафетерій (ресторан), приміщення для перегляду

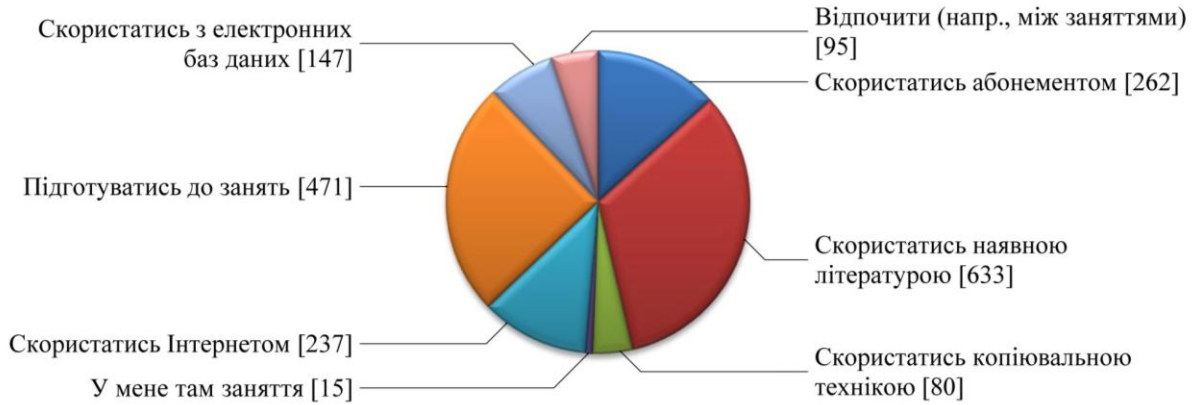
Таблиця 3.8

Результати соціологічного опитування користувачів бібліотек ВНЗ України

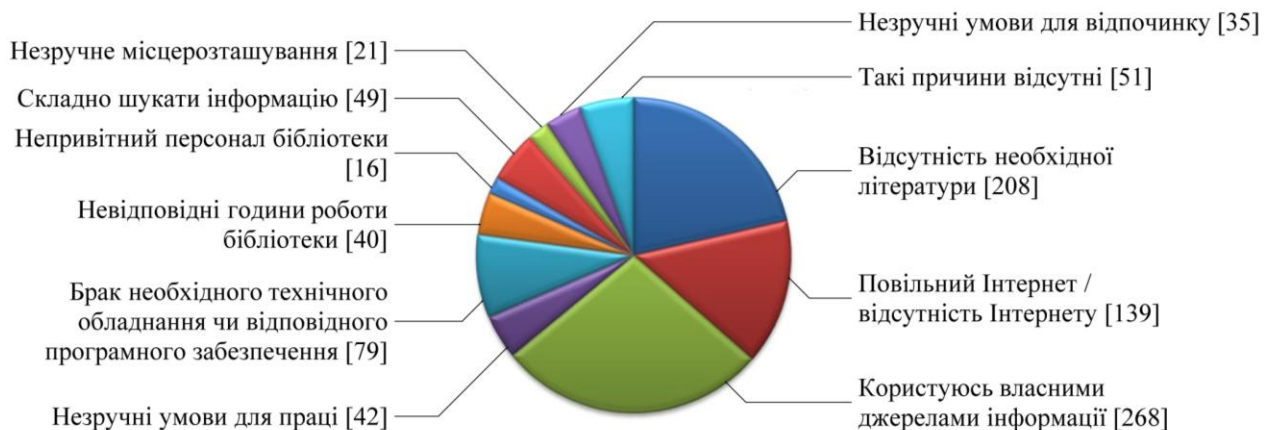
1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

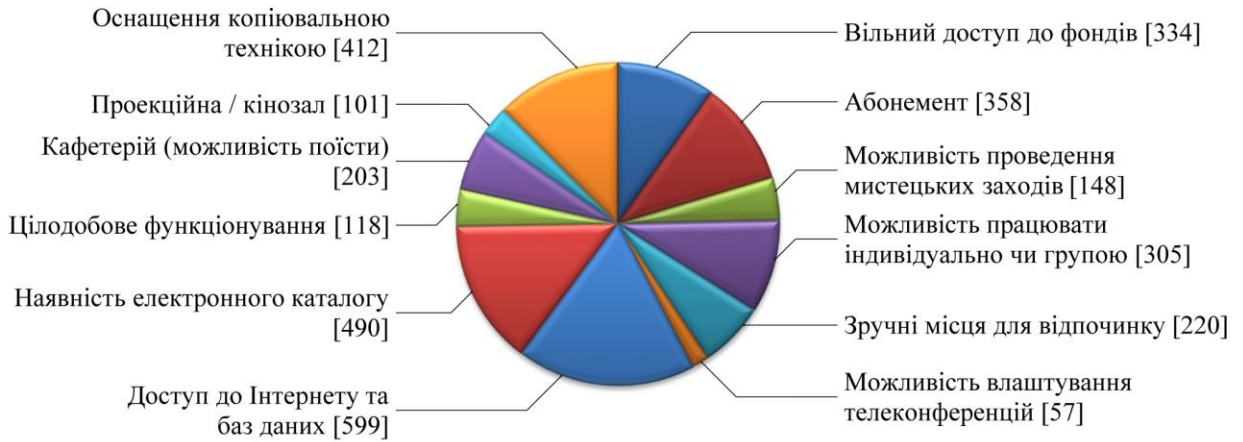

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою?

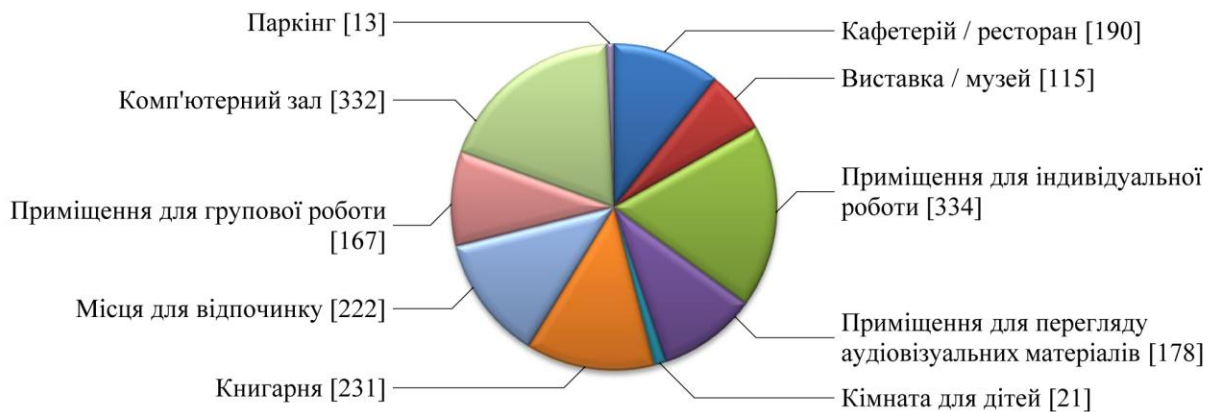

Результати соціологічного опитування користувачів бібліотек ВНЗ України

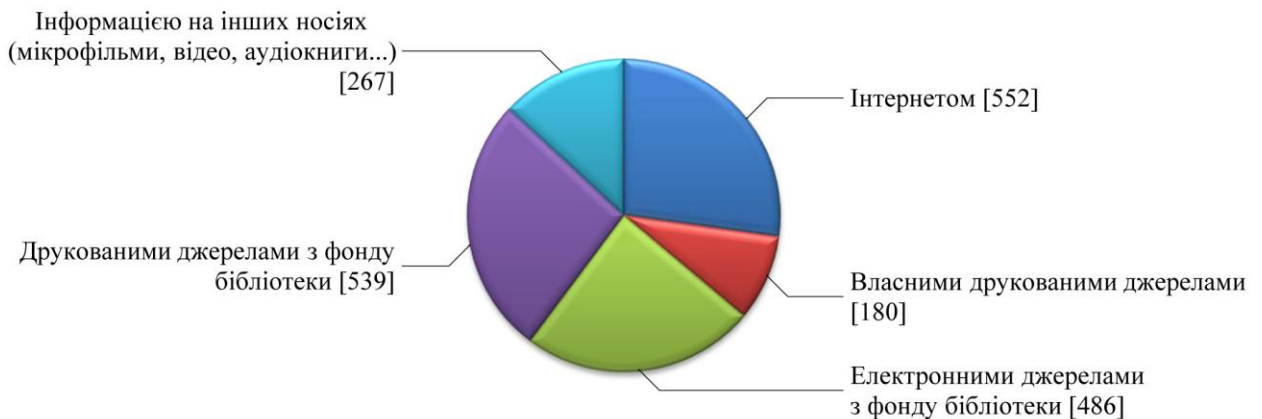
4. Які послуги, на вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

аудіовізуальних матеріалів тощо (табл. 3.8 п. 5). Основними джерелами інформації, якими б респонденти хотіли користуватись в бібліотеці, стали Інтернет ресурси, друковані та електронні джерела з фонду бібліотеки.

Низка питань анкети пропонували респондентам оцінити якість обслуговування в бібліотеці, послугами якої вони користувалися на момент опитування; дати загальну характеристику та оцінку її зовнішньому вигляду; визначити стан та оцінити якість оформлення її внутрішнього простору; оцінити зручність користування визначеною бібліотекою. Аналіз отриманих результатів засвідчив, що більше третини опитаних вважають зовнішній вигляд бібліотеки, якою користуються, цікавим і таким, що має історичну цінність. Внутрішній простір власних бібліотек виявився затишним для більшості респондентів. Третина опитаних відзначила його функціональність. Значна кількість голосів зазначила про необхідність ремонту бібліотечних приміщень, проте це не позначилось на високій оцінці оформлення внутрішнього простору зазначених бібліотек (табл. 3.8 п. 6–12).

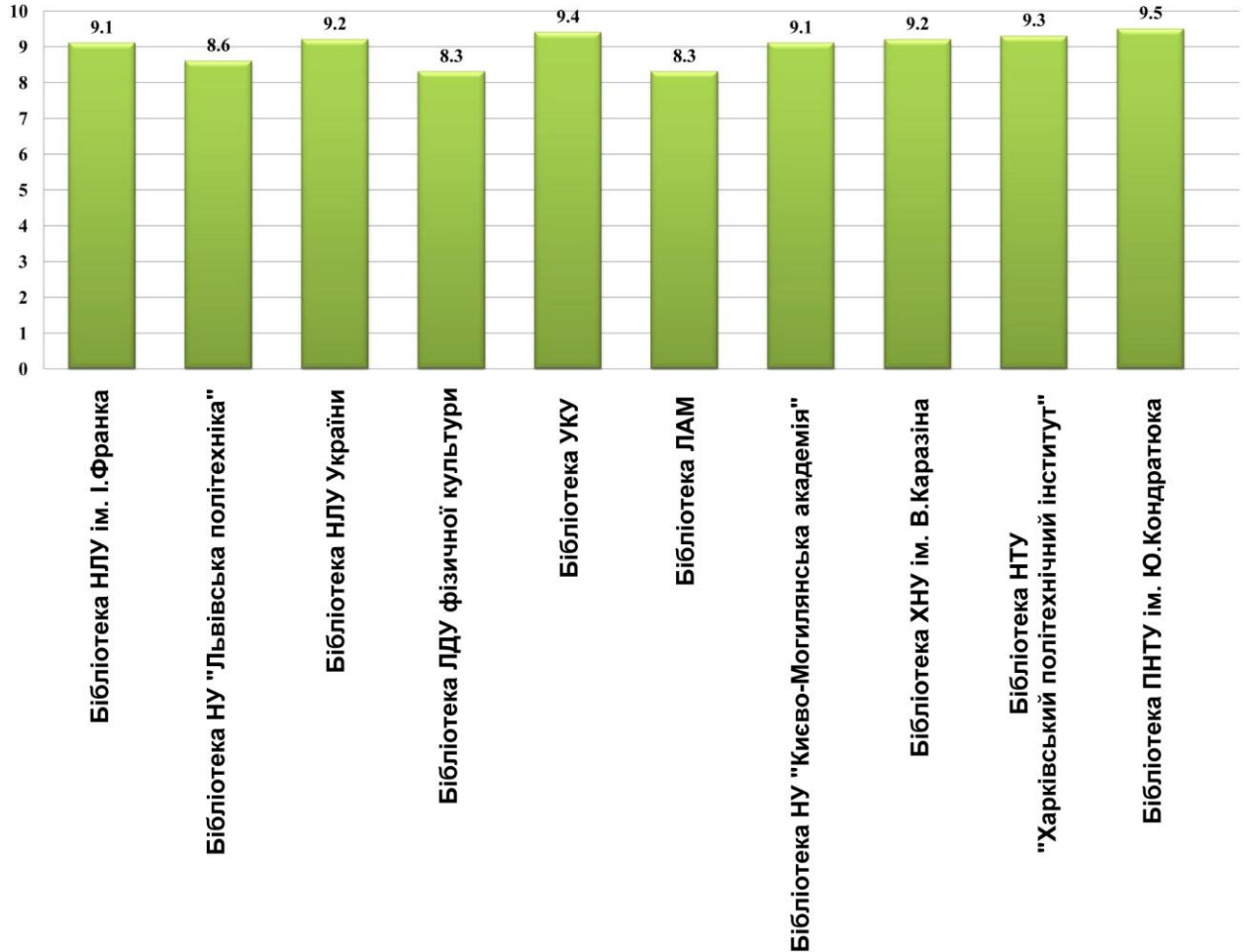
Щоб в'яснити думку респондентів про те, якою повинна бути бібліотека майбутнього, у анкеті було поставлене відповідне запитання. Аналіз відповідей користувачів десяти обраних бібліотек виявив, що бібліотеку майбутнього вони бачать сучасною і цікавою, яка відповідає європейським стандартам якості; оснащеною новітніми цифровими технологіями та зручними меблями для різних видів діяльності та відпочинку; з вільним і швидким доступом до будь-якого виду інформації та простою у користуванні; з ввічливим кваліфікованим персоналом; цілодобового функціонування; з додатковими функціями та послугами – кафетерієм, книгарнею, копіювальним центром тощо.

Аналіз відповідей, отриманих на питання *"Чи зустрічалось Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?"* свідчить про відсутність у більшості респондентів досвіду користування послугами будь-яких інших бібліотек, окрім тієї, якою вони користуються

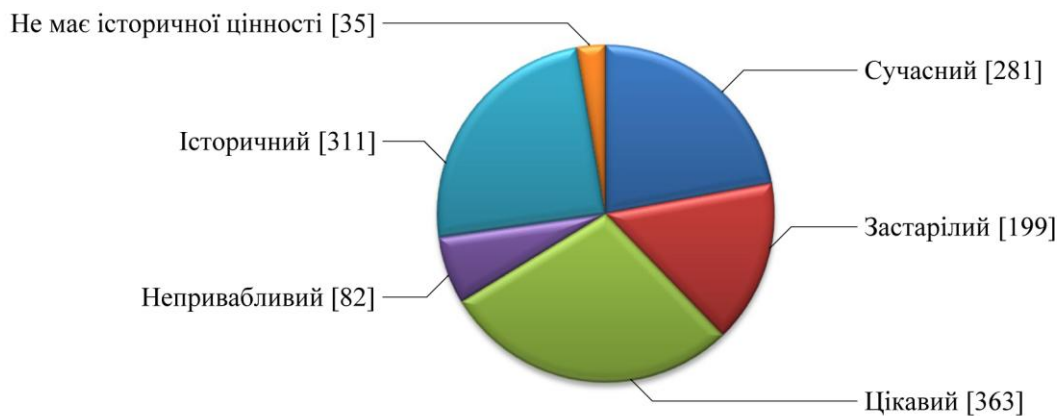
Продовження табл. 3.8

Результати соціологічного опитування користувачів бібліотек ВНЗ України

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 - оцінка негативна, 10 - позитивна)

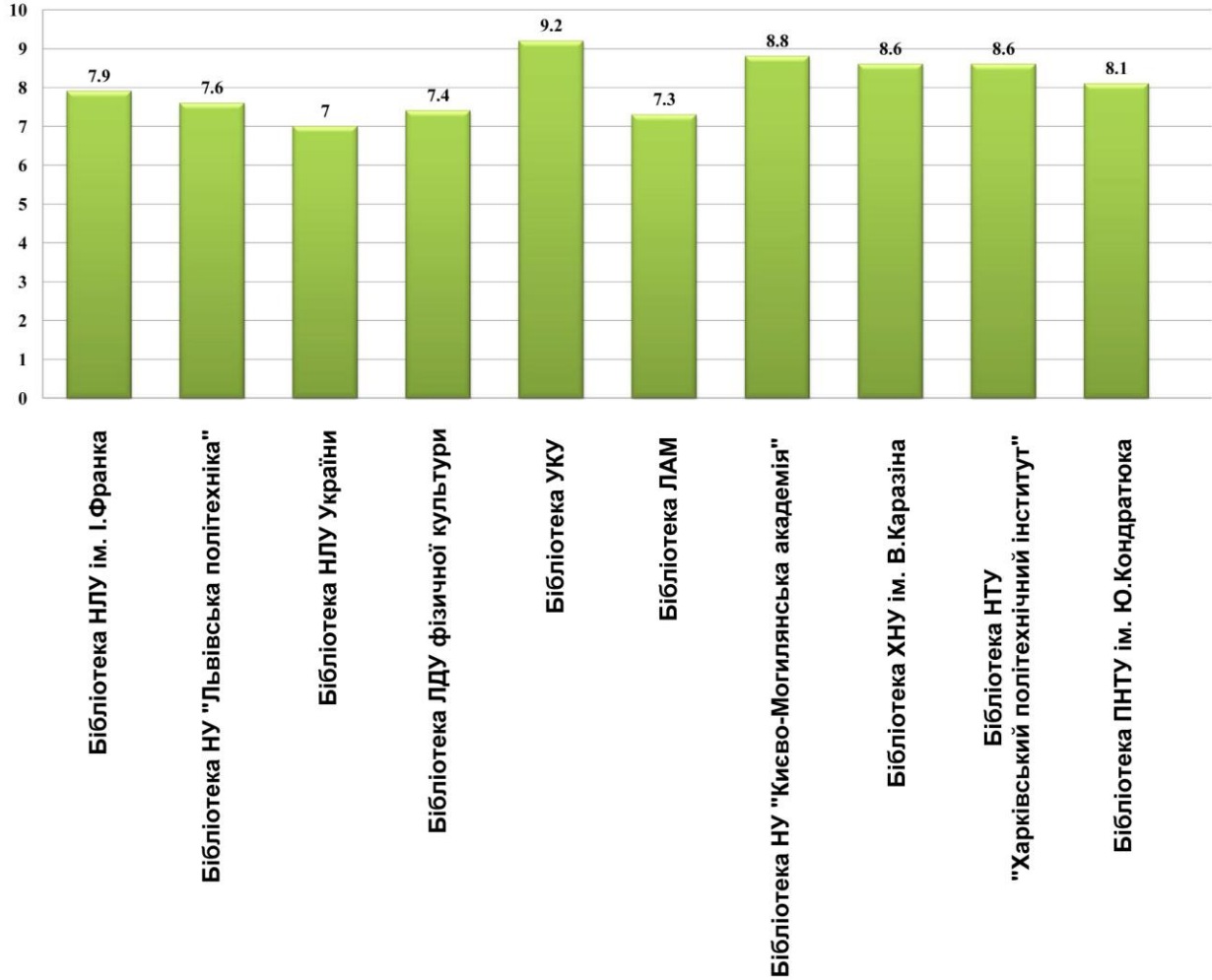

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

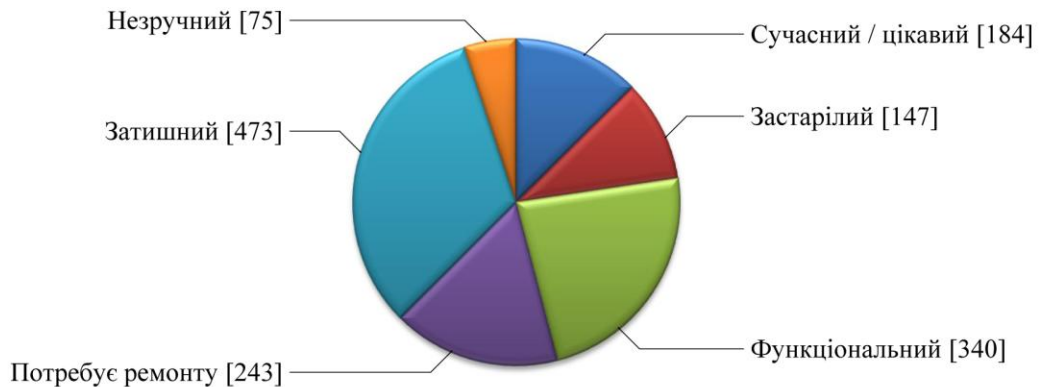

Результати соціологічного опитування користувачів бібліотек ВНЗ України

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 - оцінка негативна, 10 - позитивна)

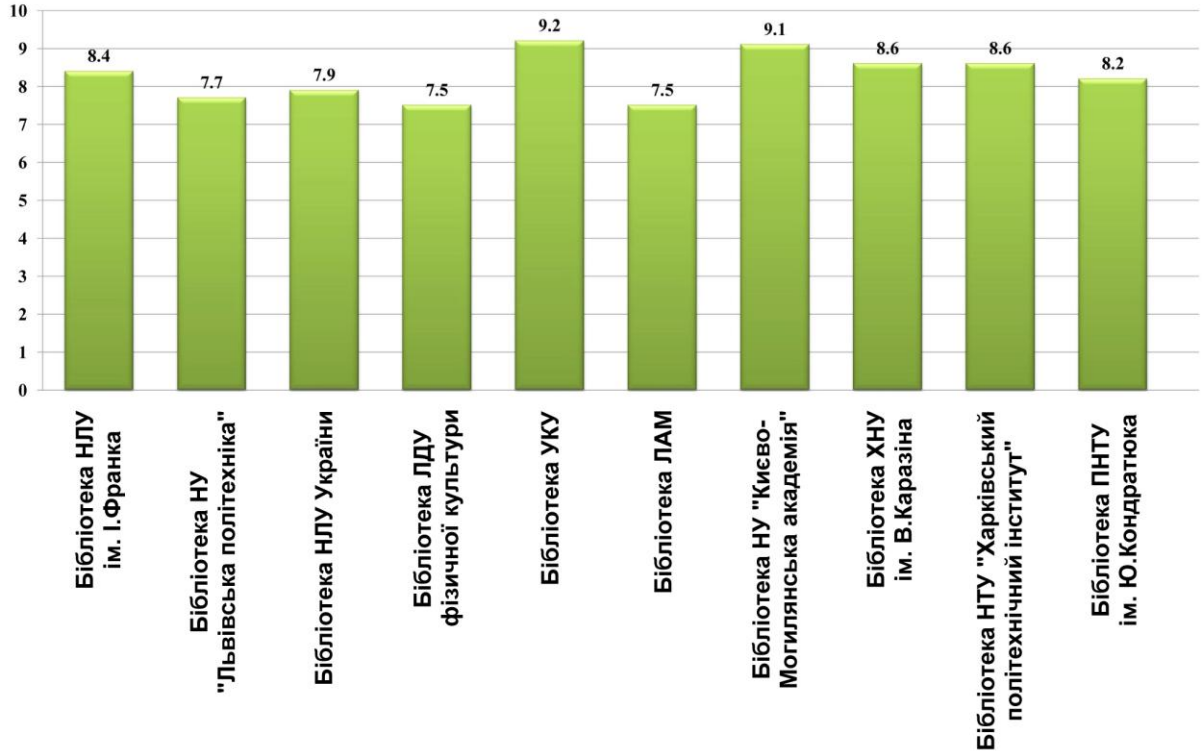

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

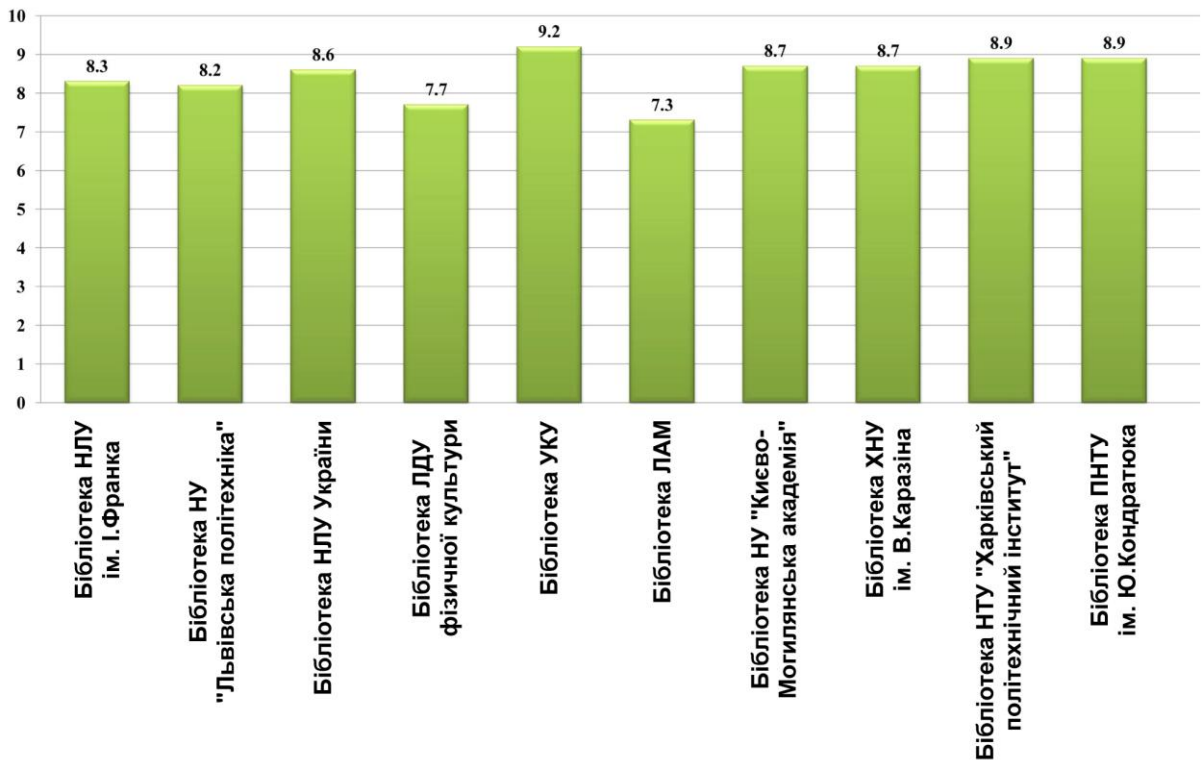

Результати соціологічного опитування користувачів бібліотек ВНЗ України

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 - оцінка негативна, 10 - позитивна)

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 - оцінка негативна, 10 - позитивна)

постійно. Серед тих, хто відповів на вказане запитання, кілька осіб відзначили зелений сад на даху бібліотеки Варшавського університету в Польщі, можливість її цілодобового використання та наявність громадського харчування. В українських бібліотеках були відзначені довгі години роботи (з 8:00 до 21:00) та можливість вільного використання копіювальної техніки у бібліотеці Католицького університету у Львові; автоматизована книговидача у бібліотеці Банківської академії в Сумах; наявність кафетерію в Національній бібліотеці України ім. Вернадського; зручні меблі для відпочинку в Тернопільській обласній бібліотеці; нове програмне забезпечення в бібліотеці №28 в смт. Брюховичі Львівської області тощо.

Узагальнення поглядів користувачів і врахування вимог працівників бібліотек вищих навчальних закладів України створили передумови для визначення основних принципів і методів реновації існуючих бібліотечних просторів в сучасних умовах.

3.3. Особливості функціонально-планувальної організації бібліотек

Аналіз закордонного та вітчизняного досвіду проектування та будівництва бібліотечних будівель дав змогу виявити два основних функціональних блоки: соціокультурний блок і бібліотечний блок.

Соціокультурний блок (соціоблок) – територія вільного доступу відвідувачів бібліотеки до приміщень і послуг соціокультурного призначення. Важливою особливістю функціональної структури сучасних закордонних бібліотек (зокрема університетських) є наявність соціоблоку з додатковими підрозділами для обслуговування постійних користувачів і тимчасових відвідувачів. Основу цих підрозділів складають приміщення та окремі структурні елементи, функціонування яких класифікується за різновидом надання послуг. Приміщення поділяються на дві групи: комерційні та некомерційні (табл. 3.9).

Для забезпечення комерційних послуг в структурі соціоблоку бібліотеки виділяють площі під функції харчування (кафе, буфет, ресторан), торгівлі (книгарня, магазин канцтоварів, магазин сувенірів), банківського обслуговування (відділення банку, банкомати, банківські термінали).

Некомерційні послуги в структурі соціоблоку бібліотеки забезпечують реєстратура, абонемент, гардероб, інформаційні бокси, електронний каталог, пункт повернення книг, виставка, музей, конференц-зал, зона рекреації, приміщення цілодобового функціонування.

Реєстратура, абонемент. Для пришвидшення процесу реєстрації нових користувачів і вчасного отримання постійними користувачами попередньо замовлених книжок у структурі бібліотеки виділяють місце для пункту реєстрації та книговидачі. У невеликих бібліотеках запис і видача книг здійснюється за спільною кафедрою, у великих бібліотеках ці два процеси можуть бути розділені. У сучасних закордонних бібліотеках (за умови розміщення бібліотеки в окремій будівлі чи частині іншої будівлі), реєстратуру і абонемент розміщують на

Таблиця 3.9

**Функціонально-планувальні елементи соціокультурного блоку
сучасної бібліотеки ВНЗ (закордонний досвід)**

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ БЛОК (доступ для усіх відвідувачів)				
КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>
	<p>Кафе, бістро, ресторан</p> <p>[114, с. 90]</p>	<p>Книгарня</p> <p>[114, с. 90]</p>	<p>Відділення банку, банкомати, термінали</p> <p>[103, с. 90]</p>	<p>Атриум</p> <p>[103, с. 90]</p>
	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>
	<p>Регістрація, абонемент</p> <p>[a]</p>	<p>Гардероб</p> <p>[a]</p>	<p>Інформаційні бокси, електронний каталог</p> <p>[114, с. 90]</p>	<p>Повернення книг</p> <p>[114, с. 90]</p>
НЕКОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>	 <p>[a]</p>	 <p>[240]</p>
	<p>Виставка, музей</p> <p>[a]</p>	<p>Конференцзал</p> <p>[114, с. 90]</p>	<p>Рекреація</p> <p>[114, с. 90]</p>	<p>Цілодобове функціонування</p> <p>[114, с. 90]</p>

першому поверсі, неподалік від входу у бібліотеку, забезпечуючи вертикальним зв'язком з основним книгосховищем та обладнують стелажми для замовленої літератури.

Гардероб, як правило, розміщують безпосередньо біля входу в бібліотеку. Інколи гардероб може розміщуватись у підземному рівні бібліотеки (якщо бібліотека розташована в окремій будівлі) або виноситись за межі приміщення бібліотеки, наприклад, в коридор навчального корпусу. Віднедавна гардероб набув рис самообслуговування – замість стаціонарних вішаків з обслуговуючим персоналом встановлюють індивідуальні шафки.

Інформаційні бокси та електронний каталог встановлюють в холі бібліотеки (якщо бібліотека розміщується в окремій будівлі) або біля входу в бібліотеку (в межах бібліотеки чи за її межами, наприклад, в коридорі навчального корпусу) для отримання відвідувачами інформації про діяльність бібліотеки чи швидкого доступу до електронного каталогу.

Пункт повернення книг призначений для прийому опрацьованої користувачами літератури, отриманої за умовами абонементу. Процес повернення книг може відбуватись по-різному: завдяки працівнику бібліотеки, який приймає замовлену літературу, або самостійно, без контакту з бібліотечним персоналом.

Виставка та музей виконують в бібліотеці функцію експонування творів образотворчого мистецтва, техніки, нових надходжень, бестселерів, раритетних видань тощо. Для виставкових експозицій використовують мобільні стенди, збірно-розбірні конструкції, карнизи. У невеликих бібліотеках виставки влаштовують у вестибюлях, на стінах сходових кліток, у приміщенні абонементу чи в зоні книговидачі. У великих закордонних бібліотеках, розміщених в окремих будинках, виділяють окреме приміщення для виставки (в деяких бібліотеках існують окремі приміщення як для виставки, так і для музею) площею в межах від 100 м² до 300 м². Основними вимогами, які ставляться до виставкових залів і музеїв, є дотримання правильної орієнтації за сторонами горизонту (вікна повинні виходити на північну сторону, щоб забезпечити природне освітлення та захист експонатів від надмірної інсоляції) [8, ст. 131].

Конференц-зал. Мінімальна площа лекційного залу повинна становити 50 м²-60 м²; для проведення культурно-видовищних заходів площа залу повинна становити не менше 200 м². Зона бібліотеки, що застосовується під масові заходи, повинна відповідати санітарно-гігієнічним вимогам, мати окремий вхід, хол, вбиральні; поруч можуть розміщуватись кафе чи буфет [8, ст. 131].

Зона рекреації створюється для забезпечення умов відпочинку та дозвілля відвідувачів і користувачів бібліотеки.

Приміщення цілодобового функціонування призначене забезпечити можливість користування послугами бібліотеки в нічний час. Вхід у приміщення здійснюється з боку вулиці (вночі), а також з середини бібліотеки (вдень).

Дослідженнями спектру послуг, які надаються у бібліотеках вищих навчальних закладів України та закордону, виявлено, що наявність різноманітних функцій бібліотечних приміщень позитивно впливає на психоемоційний стан користувачів; допомагає зменшити психологічні навантаження, які виникають під впливом тривалого перебування в монотонному інформаційному просторі, оскільки заняття і характер докільця не змінюються тривалий час; підвищує рівень відвідуваності бібліотеки тощо.

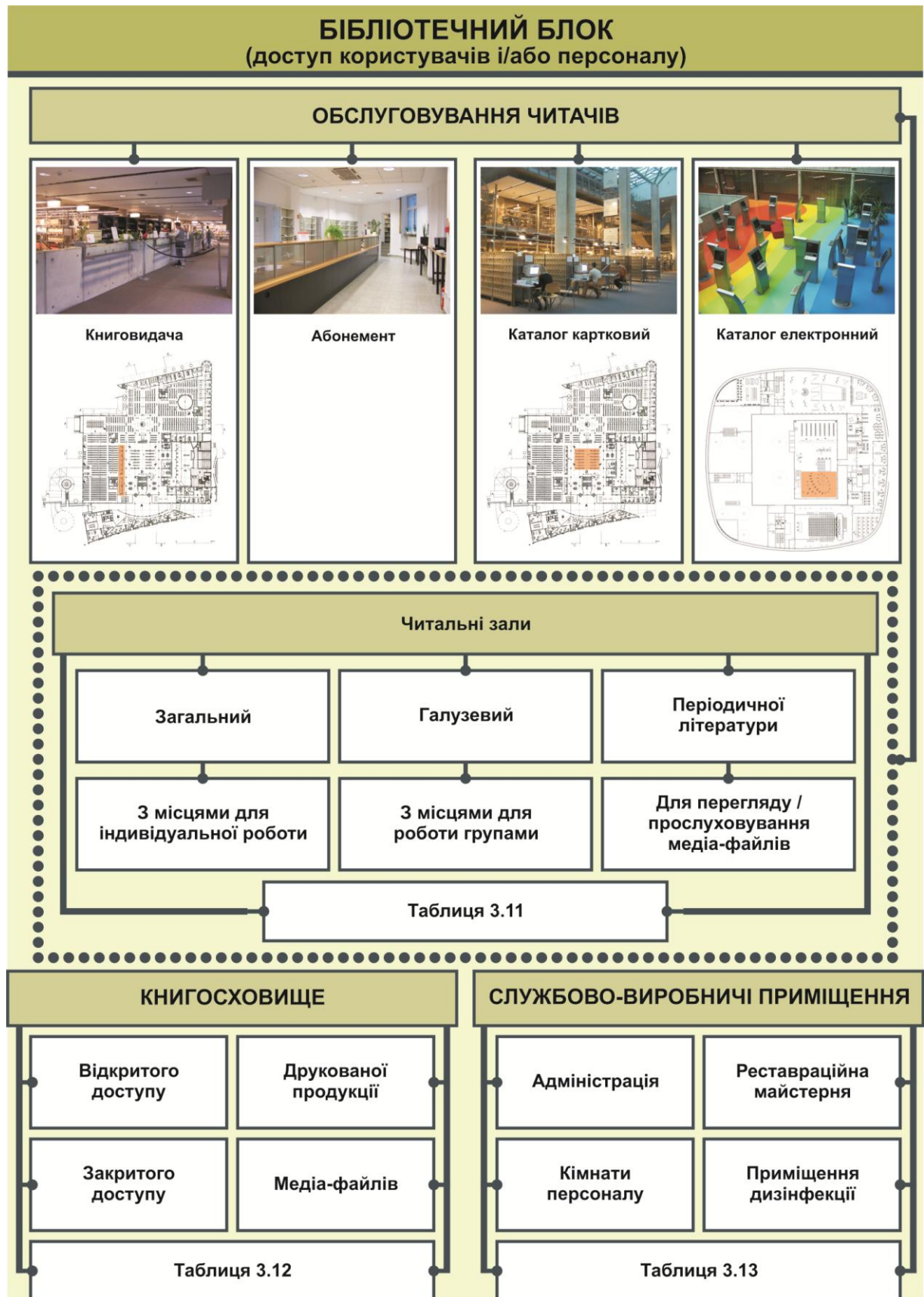
Бібліотечний блок (бібліоблок) – територія обмеженого доступу до приміщень і послуг бібліотечного призначення. Доступ користувачів у бібліоблок можливий тільки за наявності читацького квитка та відбувається крізь пункт охорони, оснащеного відповідним обладнанням. Доступ персоналу здійснюється аналогічно за умови наявності посвідчень (пластикових карток).

Аналіз планувальної структури низки закордонних і українських бібліотек виявив основні функціональні елементи бібліотечного простору (табл. 3.10): книговидачу, абонемент, каталог (картковий, електронний), читальний зал, книгосховище, службово-виробничі приміщення.

Книговидача – це пункт видачі попередньо замовленої літератури для користування в читальному залі або в інших читацьких приміщення бібліотеки.

Таблиця 3.10

**Функціонально-планувальні елементи бібліотечного блоку
сучасної бібліотеки ВНЗ (закордонний досвід)**

Абонемент – це пункт видачі попередньо замовленої літератури для користування за межами бібліотеки. Оскільки в період найбільшого завантаження абонементу існує небезпека підвищеного шуму, його доцільно влаштовувати окремо від читального залу. Для зручності користування, абонемент необхідно розміщувати безпосередньо при вході у бібліотеку або поблизу головних комунікацій (ліфтів, сходів, пандусів).

Каталог картковий – це форма реєстрації наявного бібліотечного фонду у вигляді бібліографічних карток, які зберігаються закріпленими в ящиках каталогових шаф. Традиційний картковий каталог розміщується переважно в окремих приміщеннях поруч з пунктом книговидачі та читальним залом. В бібліотеках з децентралізованою видачею книг і децентралізованим книгосховищем виникає необхідність улаштування власного карткового каталогу в кожному з відділів бібліотеки.

Каталог електронний – це форма реєстрації наявного бібліотечного фонду в електронному вигляді, розміщеному у віртуальному середовищі бібліотеки. Для розміщення електронного каталогу не потрібно виділяти окремі приміщення – достатньо обладнати певну кількість автоматизованих робочих місць у найбільш затребуваних зонах бібліотеки.

Читальний зал – це приміщення або частина бібліотечного простору, обладнаного місцями для роботи з інформацією на різного виду носіях (табл. 3.11).

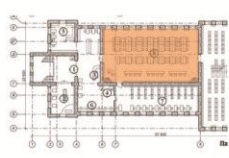

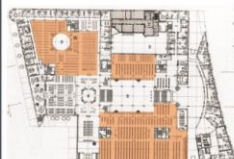

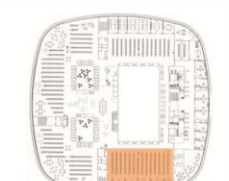

Розрізняють наступні читальні зали:

- загальний читальний зал – головне приміщення в структурі будь-якої бібліотеки, призначене для ознайомлення загальнонаукової літератури; може бути однорівневим чи багаторівневим; часто оснащений власною кафедрою книговидачі;

- галузевий читальний зал – приміщення для вивчення спеціалізованої літератури. Часто є окремим структурним підрозділом бібліотеки з власним книжковим фондом. Бібліотека, розташована в окремій будівлі, може мати у своїй

Таблиця 3.11

Типи читальних залів бібліотек вищих навчальних закладів

ЧИТАЛЬНІ ЗАЛИ			
Загальний			
	[a]	Один основний зал в структурі будівлі [102, с. 18]	Зал, який займає кілька рівнів в структурі будівлі [a]
Галузевий			
	[a]	Один зал з власним книжковим фондом [103, с. 34]	Кілька залів, розміщених в різних рівнях будівлі [a]
Періодичної літератури			
	[a]	Окремий зал в структурі будівлі [114, с. 93]	Окрема зона в структурі основного читального залу [354]
3 місцями для індивідуальної роботи			
	[331]	Індивідуальні кабінки як окремі приміщення [350, с. 50]	Індивідуальні кабінки у вигляді балконів [103, с. 35]
3 місцями для роботи групами			
	[a]	Окремі приміщення в структурі будівлі [114, с. 93]	Окремі приміщення в структурі будівлі [298]
Для перегляду / прослуховування медіа-файлів			
	[356]	Окрема зона в структурі поверху	Окремий зал в структурі будівлі [a]

структурі кілька читальних залів з літературою, присвяченою окремій галузі та суміжним їй наукам;

- зал періодичної літератури – приміщення для опрацювання періодичних видань. Може мати вигляд окремого залу в загальній структурі бібліотеки, або окремої зони головного читального залу. Стелажі з періодичною літературою, як правило, розміщуються безпосередньо в залі, виняток складає періодична література великого формату (газети, журнали, ілюстрації) або особливо цінні видання;

- зал з місцями для індивідуальної роботи – простір, обладнаний усім необхідним для зручного і якісного його використання однією особою. Найпоширенішою формою організації місця для індивідуальної роботи є персональна кабіна (близько 1,5 м x 2,0 м) у вигляді окремої камери;

- зал з місцями для колективної роботи – простір, обладнаний усім необхідним для зручного і якісного його використання різною кількістю осіб. Для уникнення поширення шуму, який створюється під час колективної роботи, груповий простір відмежовують від читального залу перегородками (в сучасних бібліотеках використовують світлопрозорі перегородки);

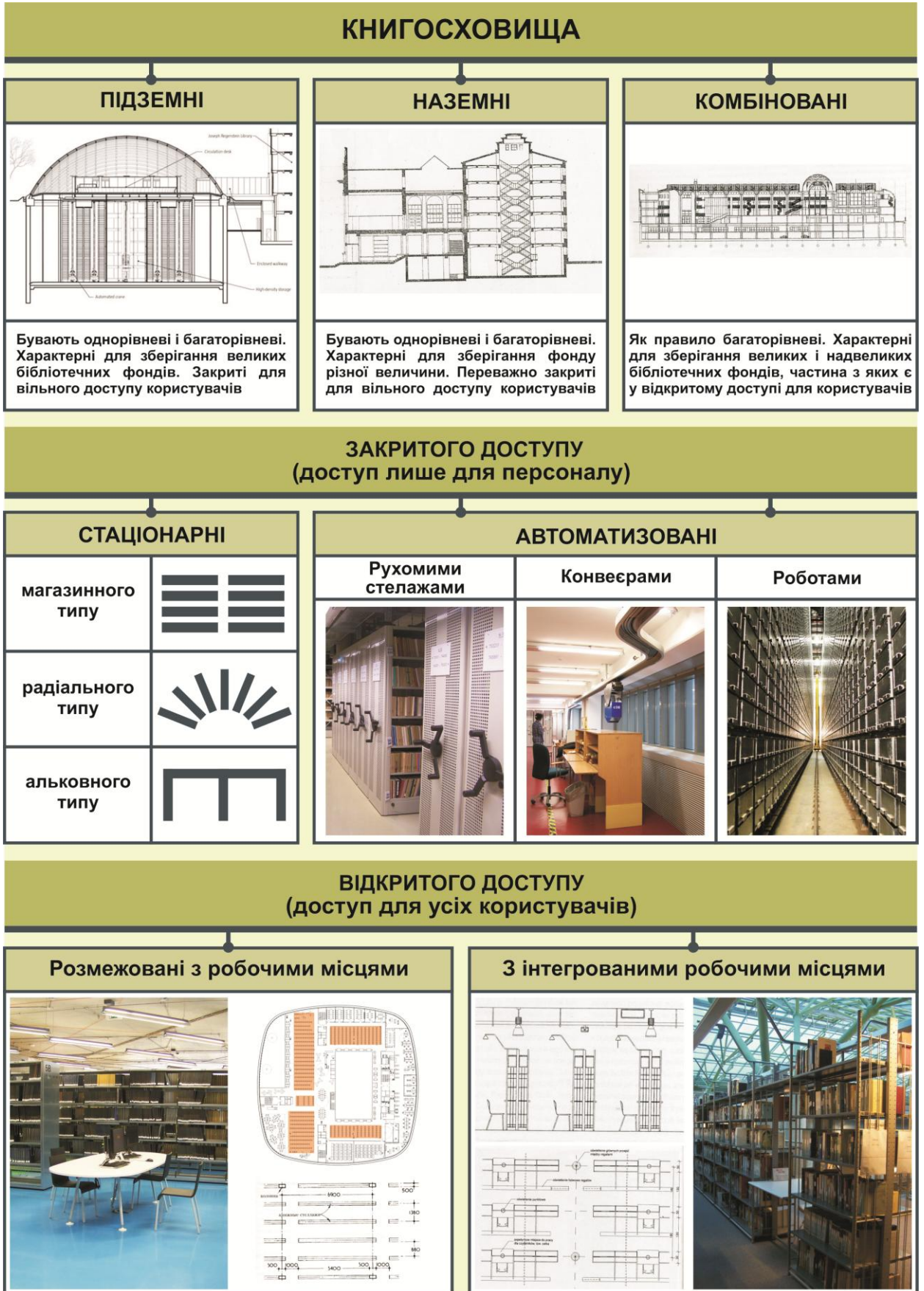
- зал для перегляду / прослуховування медіа-файлів – простір, обладнаний відповідними технічними засобами. Може бути у вигляді окремих спеціальних приміщень в структурі бібліотеки, або виділеною зоною в межах бібліотечного холу чи загального читального залу;

Число місць в читальних залах бібліотеки вираховується у відсотках від загального числа читачів. Норма забезпеченості читацькими місцями в бібліотеках вищих навчальних закладів становить 12% від чисельності студентів денного відділення [149, с. 6].

Книгосховище – приміщення зі спеціальним обладнанням, для забезпечення необхідного вологісного і температурного режимів, повинно оптимально відповідати вимогам пожежної безпеки, мати фіксатори рівня запиленості і засоби захисту від мікроорганізмів тощо [8, с. 134-136] (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

Типи книгосховищ бібліотек вищих навчальних закладів

В структурі об'ємно-планувальних рішень книгосховищ, які значною мірою визначають композицію будь-якої бібліотеки, виокремлено три основних типи: підземні, наземні, комбіновані.

Підземні книгосховища використовують для зберігання великих об'ємів бібліотечного фонду (понад 1 млн од. зб.). Доступ до них користувачів бібліотеки є закритим. Розрізняють однорівневі та багаторівневі підземні книгосховища.

Наземні книгосховища використовують для зберігання бібліотечного фонду будь-якого об'єму. Вони можуть бути як закритими для вільного доступу користувачів бібліотеки, так і відкритими. Розрізняють однорівневі та багаторівневі наземні книгосховища.

Комбіновані книгосховища використовують для зберігання великих та надвеликих об'ємів бібліотечного фонду, частина з якого відкрита для вільного доступу користувачів бібліотеки. Комбіновані книгосховища бувають переважно багаторівневими.

За способом розкриття фондів книгосховища бувають закритого доступу та відкритого доступу. У книгосховища закритого доступу вхід дозволений лише персоналу бібліотеки. У книгосховища відкритого доступу вхід вільний для усіх користувачів.

З-поміж книгосховищ закритого доступу розрізняють стаціонарні та автоматизовані книгосховища. У стаціонарних книгосховищах бібліотечний фонд розташовується на нерухомих стелажах у відповідному порядку. Існує три типи розміщення стелажів:

- "магазинний" тип – впорядковане розміщення книжкових стелажів, здійснене за принципом паралельних рядів. Стелажі та елементи конструкцій розділяються проходами, найменша ширина яких становить 0,75 м – між стелажими; 1,2 м – між торцями стелажів; 0,75 м – між стіною і стелажем, паралельним стіні; 0,45 м – між стіною і торцем стелажа [8, ст. 126]. Книгосховища "магазинного" типу бувають одноярусними або багатоярусними. В багатоярусних наземних книгосховищах, окрім бокового природного освітлення,

часто влаштовують світлові ліхтарі, а також використовують металеве перекриття з просвітом для кращого освітлення нижніх ярусів;

- радіальний тип – система гнучкого розставлення стелажів по колу, центром якого є кафедра книговидачі. Такий принцип розміщення стелажів у книгосховищах не отримав широкого розповсюдження, завдяки складній організації внутрішніх шляхів доставки книги. Здебільшого використовується у читальних залах з відкритим доступом до стелажів;

- альковний тип – система П-подібного розміщення книжкових стелажів, коли один стелаж розташовується вздовж стіни, а два інші – перпендикулярно. В середині утвореного простору розміщуються п'юпітри (або столи), які використовуються для перегляду замовленої літератури. Такий принцип розміщення стелажів характерний для бібліотек з відкритим доступом до стелажів.

Автоматизовані книгосховища обладнані відповідною технікою для пришвидшення процесу пошуку та надання книжки читачу. Розрізняють три види технічного обладнання:

- мобільні стелажі – рухомі системи зберігання, які легко пересуваються, стикаються одна до одної і відкриваються у необхідних місцях. Призначені для мінімізації займаної площі і оптимізації доступу до матеріалів, що зберігаються. Бувають механічні та електронні;

- конвеєри, контейнери та підйомники – технічне обладнання, призначене для транспортування матеріалів, замовлених користувачем, до пункту видачі. Конвеєри та контейнери використовуються для вертикального та горизонтального перевезення, підйомники – лише для вертикальної доставки книг;

- роботи – система пошуку та доставки матеріалів, яка базується на використанні радіочастотних ідентифікаційних позначок (RFID). Використовується в сучасних книгосховищах.

Книгосховища відкритого доступу бувають двох типів:

- з розмежованими від робочих місць стелажми: стелажі розміщуються навколо робочих столів, створюючи замкнений простір для індивідуальної праці.

У відкритому доступі прохід між стелажми рекомендується робити не менше 1 м [8, с. 126];

- з інтегрованими робочими місцями: робочі столи розміщуються безпосередньо в об'ємі книжкового стелажа.

Службово-виробничі приміщення. До службових відносять приміщення для комплектування і обробки фондів, наукових відділів, службових каталогів, адміністративно-господарського апарату та допоміжні приміщення. При цьому в бібліотеці необхідно передбачити декілька службових входів, наприклад, для завантаження та розвантаження документів, для працівників бібліотеки, для постачання продуктів в буфет чи їдальню тощо [5, ст. 34-36] (табл. 3.13).

Серед службово-виробничих приміщень розрізняють: адміністративні приміщення, службові кімнати, кімнату чи зону відпочинку, службову кухню, спеціальні приміщення.

До адміністративних приміщень належать: кабінет директора, зал засідань, секретаріат, канцелярія, бухгалтерія, адміністративно-господарський відділ. Кількість адміністративних приміщень та їхнє призначення залежать від розміру бібліотеки та кількості працівників адміністративного апарату, їхніх посад і функцій [53, с. 239].

Службові кімнати – це приміщення, в яких відбуваються основні робочі процеси, що забезпечують функціонування бібліотеки. Площа кімнат визначається нормативами на кожного працівника – при трьох співробітниках в кімнаті по 5 м²-6 м² на особу, при більшій кількості співробітників по 4 м²-4,5 м² [53, с. 239].

Кімната чи зона відпочинку призначені зняти втому, зорове напруження, емоційний стрес бібліотечного персоналу. У великих бібліотеках кімнати відпочинку мають розташовуватись при відповідних підрозділах, а в малих – достатньо однієї загальної кімнати [8, с. 139-142].

Службова кухня передбачена для відпочинку та споживання їжі. На 6-10 працівників бібліотеки виділяють приміщення площею 12 м², для розміщення кухонного обладнання – 2 м² [8, с. 139-142].

Таблиця 3.13

Типи службово-виробничих приміщень закордонних бібліотек ВНЗ

СЛУЖБОВО-ВИРОБНИЧІ ПРИМІЩЕННЯ		
Адміністративні приміщення		<p>Адміністративні приміщення - кабінет директора, зал засідань, секретаріат, канцелярія, бухгалтерія, адміністративно-господарський відділ</p> <p>Кількість приміщень та їхнє призначення залежать від величини бібліотеки та визначаються від кількості та штату адміністративного апарату</p> <p>[53, с. 239]</p>
Службові кімнати		<p>Службові кімнати - приміщення, в яких відбуваються основні робочі процеси, що забезпечують функціонування бібліотеки.</p> <p>Площа кімнат визначається нормативами на кожного працівника при трьох співробітників в кімнаті по 5-6 м на особу, при більшій кількості співробітників по 4-4,5 м</p> <p>[53, с. 239]</p>
Службова кухня		<p>Кімната чи зона відпочинку призначені зняти втому, зорове напруження, емоційний стрес бібліотечного персоналу.</p> <p>У великих бібліотеках кімнати відпочинку мають розташовуватись при відповідних підрозділах, а в малих достатньо однієї загальної кімнати</p> <p>[8, с. 139-142]</p>
Кімната / зона відпочинку		<p>Службова кухня передбачена для відпочинку та споживання їжі. На 6-10 працівників бібліотеки виділяють приміщення площею 12 м², для розміщення кухонного обладнання 2 м²</p> <p>[8, с. 139-142]</p>
Реставраційна майстерня		<p>Спеціальні приміщення - реставраційна майстерня та палітурня, приміщення дезінфекції, типографія, фотокабінет, столярня.</p> <p>Наявність спеціальних приміщень залежить від розміру бібліотеки та її функціонального призначення.</p> <p>[5, с. 34-36]</p>
Приміщення дезінфекції		<p>Зазвичай показники необхідної площі для робочих місць бібліотекарів отримують аналітико-синтетичними методами, які враховують особливості бібліотечної праці в різних процесах і диференціюють необхідні робочі площі для бібліотекарів, співробітників адміністрації, технічних працівників і керівників.</p> <p>[5, с. 34-36]</p>

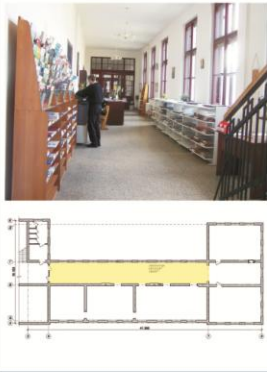
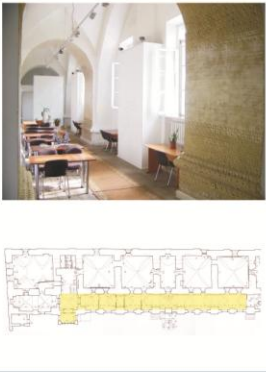

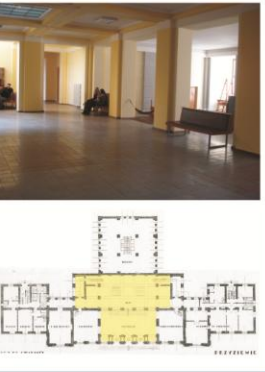
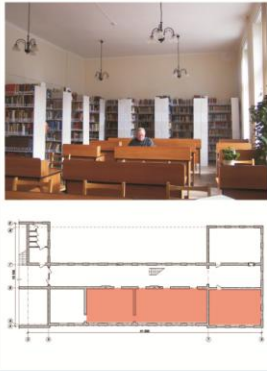
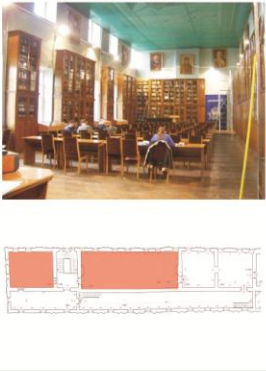
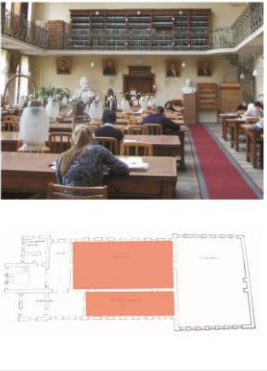
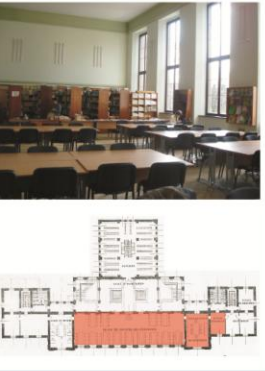
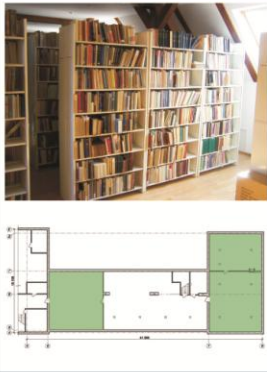
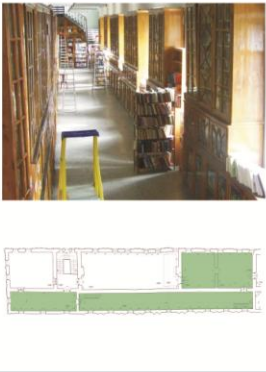
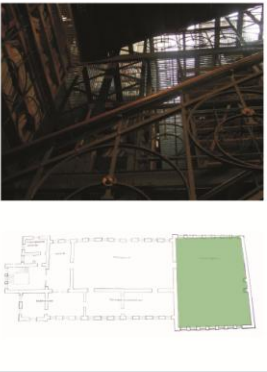
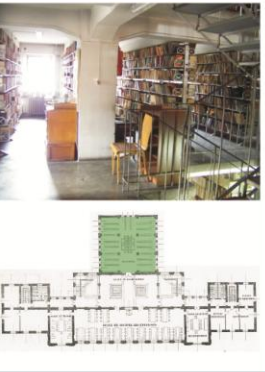

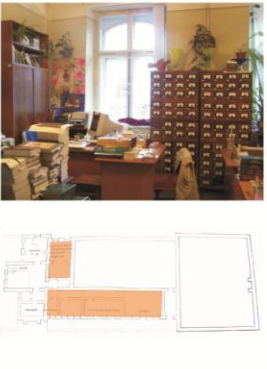

До спеціальних приміщень належать: реставраційна майстерня та палітурня, приміщення дезінфекції, типографія, фотокабінет, столярня. Наявність спеціальних приміщень залежить від розміру бібліотеки та її функціонального призначення.

Зазвичай показники необхідної площі для робочих місць бібліотекарів отримують аналітико-синтетичними методами, які враховують особливості бібліотечної праці в різних процесах і диференціюють необхідні робочі площі для бібліотекарів, співробітників адміністрації, технічних працівників і керівників [5, с. 34-36].

Бібліотека вищого навчального закладу – це організм, в якому відбуваються складні організаційні процеси, переплітаються різноманітні функціональні зони, співіснують окремі графіки руху. Все це зумовлює специфіку організації внутрішнього простору бібліотеки, для виявлення якої необхідно переосмислити її планувальну структуру з позицій можливого функціонального розвитку.

Таблиця 3.14

Типи внутрішніх просторів українських бібліотек ВНЗ

ТИП ПРОСТОРУ	ПРОСТОРИ, ПРИСТОСОВАНІ ДЛЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПОТРЕБ		ПРОСТОРИ, СПЕЦІАЛЬНО ЗАПРОЕКТОВАНІ ДЛЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПОТРЕБ	
	Бібліотека УКУ	Дослідницька бібліотека НУ "КМА"	Наукова бібліотека ЛНУ ім. І.Франка	Наукова бібліотека НУ "ЛП"
ГРОМАДСЬКИЙ ПРОСТІР				
ЧИТАЛЬНІ ЗАЛИ				
КНИГОСХОВИЩА				
СЛУЖБОВІ ПРИМІЩЕННЯ				

3.4. Вплив сучасних інформаційних технологій на архітектурно-просторову організацію бібліотек вищих навчальних закладів

Поява сучасних інформаційних технологій (ІТ) призвела до виникнення нових способів пошуку, накопичення, опрацювання, зберігання та розповсюдження інформації. Використання мультимедійних технологій і відкритий доступ до всесвітньої мережі Інтернет створило умови для виникнення таких нових форм бібліотечної діяльності, як оцифрування фонду, використання електронних носіїв інформації, багаторазове копіювання документів, налагодження зворотнього зв'язку з користувачами бібліотеки тощо. В усіх цих технологіях головна роль належить електронній обчислювальній машині (ЕОМ), яка дозволяє автоматизувати основні процеси роботи з інформацією [8, с. 252], [285], [202], [195].

Важливу роль інформаційно-комунікаційних технологій в діяльності сучасної бібліотеки підтверджує О. Д. Опаріна. Вона запропонувала формулу, що характеризує університетську бібліотеку наступним чином: $УБ=ІР+ІКТ+ІП+ІГ$, де УБ – університетська бібліотека, ІР – інформаційні ресурси, ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології, ІП – інформаційні потреби, ІГ – інформаційна грамотність [245, с. 9].

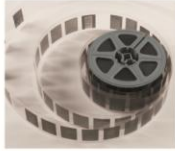

Характерною особливістю функціонування будь-якої сучасної бібліотеки (не залежно від призначення та об'єму фонду) є активне використання інформації на різних типах носіїв (табл. 3.15), які мають низку переваг перед традиційними друкованими джерелами. Ці переваги зазначив А. В. Анісімов у науковій праці [141, с. 56], які полягають у наступному:

- у високій щільності нанесення інформації при незначних розмірах носія (1м фотоплівки з голографічним записом містить 25 тис. сторінок тексту, накопичувач інформації сучасного комп'ютера при габаритах 20 x 25 x 0,1 см містить копію 20 тис. друкованих носіїв);

- у високій надійності носія (пошкодження 90% поверхні голограми погіршує лише чіткість букв);

Таблиця 3.15

Найбільш поширені носії інформації в бібліотеках

П/Н	НОСІЙ	ГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ НОСІЯ	ГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ АПАРАТУ	ПРИМІТКА
1.	МІКРОФІЛЬМ			документ у вигляді мікроформи на рулонній світлочутливій фотоплівці з послідовним розташуванням кадрів в один або два ряди або фотокопія документів, рукописів, книг тощо, виконана зі значним зменшенням на фотоплівці або кіноплівці [233]
2.	МІКРОФІША			дуже тонка невелика пластинка на полімерній плівці, на якій способом мікрофотокопіювання розміщується значна кількість кадрів сторінок якого-небудь тексту [219] на одній мікрофіші розміром 6x12 або 7,5x12 см може розміститись від 30 до 130 сторінок друкованого тексту [234]
3.	МІКРОКАРТА			фоточутлива паперова картка розміром 7,5x12 см, на якій фотографічним способом наноситься дрібний друкований текст [327]
4.	МІКРОДРУК			непрозорий лист паперу розміром близько 15x23 см, на який методом друку нанесено дрібні зображення [327]
5.	ПЕРФОКАРТА			прямокутна картка, переважно з тонкого еластичного картону (рідше з пластмаси), на яку інформація записується шляхом пробивання отворів (перфорацій) [251]
6.	АУДІОКАСЕТА			носіє інформації на магнітній стрічці, який служить для запису та відтворення звуку за допомогою магнітофона [217]
7.	ВІДЕОКАСЕТА			носіє інформації, який складається з магнітної стрічки, розташованої в корпусі з полістиролу, і застосовується для запису та відтворення відео та звуку за допомогою відеоманітофону чи відеокамери [174]
8.	ГРАМПЛАТІВКА			аналоговий звуковий носій, який являє собою диск із синтетичних матеріалів, на поверхні якого по спіралі розташовані канавки (доріжки) із записом звуку, відтворюваного за допомогою призначених для цієї мети пристроїв — грамофонів, електропрогравачів тощо [182]
9.	ОПТИЧНИЙ ДИСК			носіє даних у вигляді пластикового чи алюмінієвого диска, призначеного для запису й відтворення звуку, зображення, буквенно-цифрової інформації тощо за допомогою лазерного променя [246]
10.	ЕЛЕКТРОННА КНИГА			версія книги в електронному (цифровому) вигляді, яку можна читати за допомогою комп'ютерів, мобільних телефонів чи спеціалізованих пристроїв [194]

- у незначній вазі носіїв (мікрофільм в 100 раз легший оригіналу);
- у незначній площі, яка потрібна для зберігання мікроносіїв (площа необхідна для зберігання мікрофільмів на 95% менша площі закритого сховища такого ж інформаційного об'єму);
- у низькій вартості виробництва та копіювання мікроносіїв (вартість мікрофотокопії складає близько 5% вартості оригіналу).

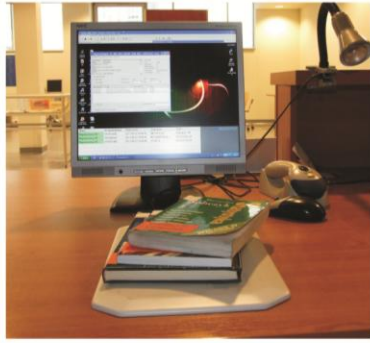

Формуючи архітектурний простір сучасної бібліотеки вищого навчального закладу, необхідно враховувати чинники, які пришвидшують будь-які бібліотечні процеси та вдосконалюють бібліотечні послуги. До цих чинників належать: автоматизація робочих процесів, автоматизація індивідуального місця праці, наявність бездротової мережі комунікації, використання аудіовізуальних матеріалів та засобів, наявність комп'ютерних інтерактивних терміналів з електронним каталогом [134].

Автоматизація робочих процесів передбачає використання технічних засобів (табл. 3.16), призначених для пришвидшення та полегшення повсякденних дій користувачів, пов'язаних із пошуком, замовленням, і поверненням літератури. Вона спрощує виконання бібліотечним персоналом інвентаризації, видачі замовлень, забезпечення контролю тощо. Наприклад, використання пристроїв для замовлення та повернення книг передбачає виділення в планувальній структурі бібліотек спеціально оснащених зон, розміщених неподалік входу, а впровадження в робочі процеси бібліотеки технології автоматичної безконтактної ідентифікації об'єктів за допомогою радіочастотного каналу зв'язку (RFID) дозволяє максимально відкрити доступ користувачів до фондів, що суттєво зменшує площі закритого книгосховища, полегшує пошук замовленої літератури, скорочує шлях книжки з закритого сховища до користувача.

Автоматизація індивідуального місця праці (табл. 3.17) передбачає забезпечення користувачів і працівників бібліотеки необхідним технічним оснащенням (стаціонарними та портативними комп'ютерами, копіювальною технікою тощо), а також адаптацію робочого місця для зручного користування різними технічними засобами.

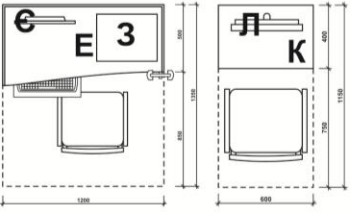
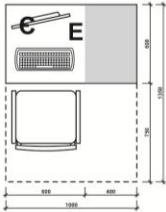
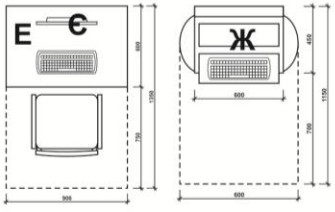
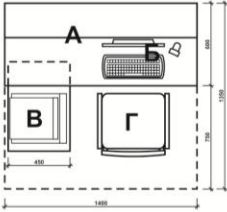
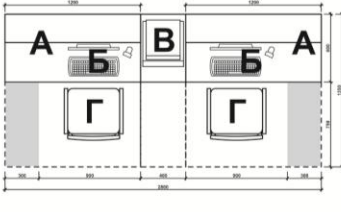
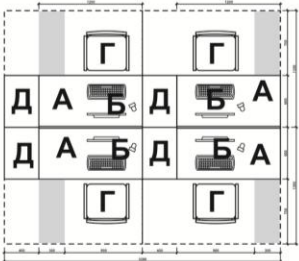
Таблиця 3.16

Цифрові технології, які використовуються в сучасних бібліотеках

<p align="center">Електронний каталог</p> <p>Склад: - комп'ютер класу PC - зчитувач картки - антена</p> <p>Функції: - збереження записів про кожну одиницю бібліотечного фонду - надання інформації щодо її знаходження в колекції</p> <p>Призначення: швидкий пошук необхідної літератури</p>	<p align="center">Пристрій для інвентаризації</p> <p>Склад: - портативний комп'ютер - зчитувач RFID - антена</p> <p>Функції: - інвентаризація книг - контроль розміщення книг - пошук необхідної книги</p> <p>Призначення: зчитування міток, розміщених всередині книг</p>
<p align="center">Пристрій для замовлення</p> <p>Склад: - комп'ютер класу PC - сенсорний екран LCD - зчитувач RFID - антена - зчитувач картки</p> <p>Може містити також: - принтер - камеру</p> <p>Призначення: самостійне замовлення книг користувачем без допомоги бібліотекаря</p>	<p align="center">Пристрій бібліотекаря</p> <p>Склад: - зчитувач RFID - антена - зчитувач картки</p> <p>Може бути підключеним до комп'ютера класу PC. Пристрій обладнаний програмою, яка підключається до бібліотечної системи</p> <p>Призначення: зчитування міток, розміщених всередині книг</p>
<p align="center">Пристрій повернення книг (внутрішній)</p> <p>Склад: - зчитувач RFID - антена - комп'ютер управління - вільностоячий корпус</p> <p>Пристрій обладнаний програмою, яка підключається до бібліотечної системи і реєструє повернення книги</p> <p>Призначення: самостійне повернення книг користувачем без допомоги бібліотекаря</p>	<p align="center">Пристрій кодування міток RFID</p> <p>Склад: - зчитувач RFID - антена</p> <p>Може бути підключеним до комп'ютера класу PC</p> <p>Призначення: зчитування і запис міток, розміщених всередині книг</p>
<p align="center">Пристрій повернення книг (зовнішній)</p> <p>Склад: - зчитувачі RFID - антени - комп'ютер управління - комп'ютер класу PC - сенсорний екран LCD - принтер - конвеєр - каркас</p> <p>Призначення: цілодобове самостійне повернення книг користувачем без допомоги бібліотекаря</p>	<p align="center">Протикрадіжні ворота</p> <p>Склад: - зчитувач RFID з мультиплексером - спеціальні антени - мікрокомп'ютер управління</p> <p>Можуть бути підключеними до комп'ютера класу PC</p> <p>Призначення: контроль проходу користувачів. При винесенні книг, які не мають статусу "абонемент", автоматично вмикається сигнал тривоги</p>

Таблиця 3.17

Типи автоматизованих робочих місць

КОРИСТУВАЧІВ			
	Місце для прослуховування / перегляду аудіо/відео	Місце для роботи зі стаціонарним комп'ютером	Місце для роботи з електронним каталогом
Приклади розміщення обладнання	 <p>Е - робочий стіл Є - стаціонарний комп'ютер З - апаратура для відтворення аудіо-файлів К - стійка для відеоапаратури Л - апаратура для відтворення відео-файлів - - - - - межі робочого місця</p>	 <p>Е - робочий стіл Є - стаціонарний комп'ютер - зона для можливого розміщення книг - - - - - межі робочого місця</p>	 <p>Сидячи Стоячи</p> <p>Е - робочий стіл Є - стаціонарний комп'ютер Ж - вертикальний електронний каталог - - - - - межі робочого місця</p>
S роб. місця	1,8м ² / 0,7м ²	1,4м ²	1,3м ² / 0,7м ²
ПЕРСОНАЛУ			
	Робоче місце працівника відділу абонементу	Робоче місце працівників книгосховища	Робоче місце працівників відділу комплектування
Приклади розміщення обладнання	 <p>А - службовий стіл Б - пристрій бібліотекаря В - службовий принтер Г - крісло службове рухоме - - - - - межі робочого місця</p>	 <p>А - службовий стіл Б - пристрій бібліотекаря В - службовий принтер Г - крісло службове рухоме - зона для рухомої книжкової полиці - - - - - межі робочого місця</p>	 <p>А - службовий стіл Б - пристрій бібліотекаря Г - крісло службове рухоме Д - шафа службова висувна - зона для рухомої книжкової полиці - - - - - межі робочого місця</p>
S роб. місця	2м ²	1,8м ²	2,2м ²

Використання настільних комп'ютерів з різним програмним забезпеченням для навчальних і дослідницьких потреб користувачів дає можливість створити в бібліотеці окремі простори для індивідуальної та групової роботи профільної орієнтації, наприклад, для творчих спеціальностей, комп'ютерних наук тощо.

Використання в бібліотеці власного ноутбука чи можливість взяти ноутбук напрокат вимагає не лише збільшення кількості розеток, але й забезпечення місць для індивідуальної роботи, що проявляється як в організації окремого робочого столу, так і у використанні м'яких модульних меблів з невеликими журнальними столиками.

Можливість самостійного використання користувачами бібліотеки копіювальної техніки призводить до кількісного зростання оргтехніки та потреби облаштування приміщень і просторів цими засобами. Можливість використання в бібліотеці ePrint – єдиної загальнодоступної безпроводної технології друку, яка дає змогу користувачам здійснювати друк зі своїх ноутбуків, комп'ютерів бібліотеки або ІТ робочих станцій. Така система друку успішно функціонує в бібліотеці Перкінса (Дюкський університет, Дорем, США [190]): користувач завантажує одну програму/драйвер, відсилає роботи на друк в загальну чергу, і отримує свої документи на будь-якому ePrint-приладі в бібліотеці [334, с. 17].

Наявність бездротової мережі комунікації забезпечує відкритий доступ до Інтернет-ресурсів і слугує засобом соціальної взаємодії, шляхом швидкого обміну повідомленнями завдяки мобільним телефонам, ноутбукам, планшетами тощо. Завдяки бездротовій мережі та мобільним комп'ютерам користувачі можуть обмінюватись інформацією один з одним у будь-який час і у будь-якому місці університетського містечка, використовуючи як приміщення бібліотеки, так і інші громадські місця кампуса університету (коридори, вестибюлі, околиці, сади, двори). Облаштування комунікаційних просторів бездротовим зв'язком, додатковими розетками електромережі та сидіннями, що відповідають ергономічним вимогам, спілкуванню відвідувачів і перетворює їх у місця для відпочинку та зустрічей з друзями під час перерви між навчанням чи науковою роботою.

Використання аудіовізуальних матеріалів та засобів істотно зменшує площі приміщень для їхнього зберігання (табл. 3.1), сприяє розширенню бібліотечних функцій і послуг, створює нові можливості використання бібліотечного простору.

В об'ємно-просторовій структурі бібліотеки застосування медіа-засобів необхідно здійснювати наступним чином:

- без виокремлення приміщень: користування аудіовізуальними засобами із застосуванням спеціальної апаратури (моніторів, навушників тощо) відбувається безпосередньо в читальних залах чи в окремо обладнаних зонах, найзручніших для користувачів (табл. 3.2);

- у спеціально пристосованих і обладнаних приміщеннях для перегляду та прослуховування аудіо-відео матеріалів, які можна використовувати для проведення відео-конференцій чи лекцій, для перегляду наукових фільмів, як звукозаписуючу студію чи для трансляції власного радіо тощо (табл. 3.3);

Наявність комп'ютерних інтерактивних терміналів з електронним каталогом забезпечує швидкий доступ до електронних баз даних і уможлиблюють замовлення необхідних матеріалів в режимі "on-line". Використання в бібліотеці електронного каталогу дає змогу задіяти вивільнений від карткового каталогу простір для розвитку існуючих і впровадження нових функцій, залежно від розмірів звільнених приміщень:

- в освітніх цілях: для організації комп'ютерного класу чи кімнати для групових занять (на зразок індивідуальних кабінок для невеликих груп студентів-користувачів);

- в просвітницьких цілях: для облаштування кімнат під музей чи виставку;

- в рекреаційних цілях: для інтернет-кафе, кімнат відпочинку користувачів чи персоналу бібліотеки тощо.

Комп'ютерні інтерактивні термінали з сенсорним екраном розміщуються поблизу входу в бібліотеку – в холі, який використовується як загальнодоступний соціокультурний простір, за межами основних приміщень. Термінали виконують важливу функцію – забезпечують швидкий пошук в електронному каталозі

Типи медіа-просторів сучасних закордонних бібліотек ВНЗ

Рис. 3.1. Бібліотечні сховища медіа-файлів:

a) бібліотека Державного історичного товариства штату Вісконсин, США (фото Ю.Герцика); *б)* бібліотека Чиказького університету, США (фото з ресурсу [328])

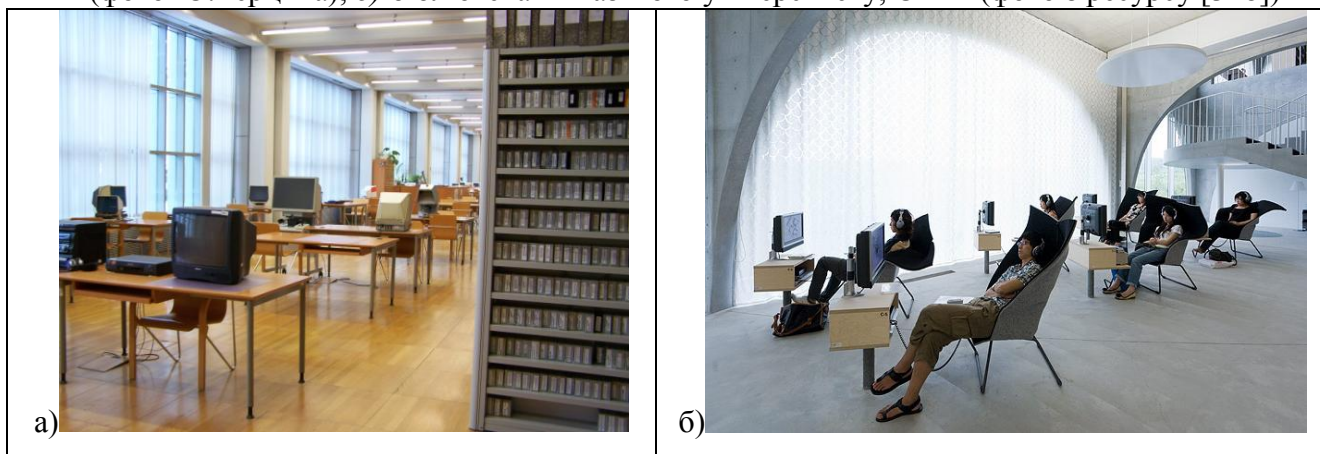

Рис. 3.2. Простори для використання медіа-матеріалів:

a) бібліотека Ягелонського університету, Краків, Польща (фото автора); *б)* університетська бібліотека в Токіо, Японія (фото з ресурсу [247])

Рис. 3.3. Спеціальні медіа-простори:

a) звукозаписуюча студія в бібліотеці Перкінса Дюкського університету, Дарем, США (фото з ресурсу [306]); *б)* індивідуальна кабіна для групових занять в бібліотеці Гельсінського університету, Гельсінки, Фінляндія (фото автора); *в)* конференц-зал в бібліотеці Гельсінського університету, Гельсінки, Фінляндія (фото автора)

бібліотеки, уможлиблюють перевірку електронної пошти, отримання текстових повідомлень тощо. Комп'ютерні термінали можуть також розміщуватись безпосередньо в основному бібліотечному просторі поміж стелажів і робочих столів, як замітники карткових каталогів. Деколи нестандартне рішення при розміщенні комп'ютерних стійок може стати композиційним елементом в інтер'єрі бібліотеки.

Бібліотеки вищих навчальних закладів України теж активно впроваджують у дію механізацію і автоматизацію інформаційно-бібліотечних процесів. Це сприяє полегшенню трудомістких виробничих і бібліотечних процесів, оперативному пошуку інформації, впливає на склад і перелік приміщень. Наприклад, в бібліотеці Івано-Франківського університету нафти і газу в 2003 році створено відділ інформаційних технологій, в якому працює інформаційний комп'ютерний центр, де користувач може отримати довідку про наявність необхідної літератури, її місцезнаходження у відділах бібліотеки, допомогу в пошуку літератури по визначеній тематиці [173]. В бібліотеці Івано-Франківського медичного університету діє центральний читальний зал, в якому функціонує комп'ютерний клас, а також інформаційно-обчислювальний центр з доступом до мережі Інтернет [218]. Великий досвід у впровадженні засобів механізації та автоматизації інформаційно-бібліотечних процесів набула бібліотека університету „Київський політехнічний інститут”, в якій з 1980 року працює відповідний відділ [178].

Впровадження сучасних комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність існуючих бібліотек вищих навчальних закладів України вимагає нової просторової організації, вдосконалення функціонально-планувальної та об'ємно-просторової структури. Вільний доступ користувача до будь-якого виду інформації, можливість самостійно знаходити та користуватися бібліотечним фондом, істотно змінює не лише методи надання послуг, але й характер використання багатьох бібліотечних приміщень. Таким чином, в планувальній структурі більшості вітчизняних бібліотек ВНЗ необхідно створити умови для організації нового типу простору – "медіа-простору", призначеного для роботи з різними медіа-джерелами.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

1. У роботі проаналізовано основні чинники, які впливають на функціональну і архітектурно-планувальну структуру бібліотек (зокрема, й бібліотек вищих навчальних закладів): *політичні чинники* (політичний устрій, рішення керівних державних органів, обмеження прав і свобод громадян, політична стабільність); *ідеологічні чинники* (контроль громадської думки, рівень ідеологічної "дозволеності" комплектування фондів, значення бібліотеки в суспільстві, використання бібліотеки як засобу інтелектуальної та політичної влади, вільний доступ до інформації, збереження національної ідентичності); *фінансово-економічні чинники* (джерела фінансування, стан економіки, засоби виробництва, природні ресурси); *соціальні чинники* (склад і кількість населення, темп і рівень життя, розвиток освіти та технологій); *культурно-освітні чинники* (розвиток писемності, діяльність меценатів і дарувальників, секуляризація церковного майна, розвиток університетів, освітня політика, розповсюдження інформації на електронних носіях, формування толерантної свідомості суспільства).

2. За результатами анкетного опитування працівників 14-и бібліотек ВНЗ України та натурних обстежень 24-х бібліотек ВНЗ України, досліджено 36 експлуатованих бібліотечних приміщень і будівель за наступними критеріями: призначення будівлі, місткість основних приміщень, функціонально-планувальна структура, склад і характеристика приміщень. Виявлено, що 33% досліджених приміщень є спеціально спроектовані для бібліотечних потреб, 59% – пристосовані і 8% – переплановані. Встановлено, що площі читальних залів більшості бібліотек ВНЗ України відповідають показникам місткості, проте використовуються нераціонально. Натомість площі книгосховищ не відповідають показникам необхідної площі для розміщення наявних об'ємів фондів і потребують значного збільшення.

3. У результаті проведеного дослідження і опрацювання отриманих даних, встановлено основні вимоги, які висуваються до організації архітектурних просторів бібліотек їхніми працівниками та користувачами: вдале місце

розташування, забезпечення функціонально-технологічних зв'язків між різними зонами та приміщеннями бібліотеки, забезпечення хороших умов праці для читачів і обслуговуючого персоналу, можливість розширення бібліотечних фондів і функцій, відкритість доступу та швидкість отримання необхідної інформації. Врахування цих вимог при проектуванні бібліотек дозволить створити привабливий простір для різних категорій користувачів і різного виду їх діяльності.

4. Аналіз закордонного та українського досвіду проектування та будівництва бібліотечних будівель дав змогу виокремити в структурі сучасних бібліотек два основних функціональних блоки: соціоблок (*територія вільного доступу до приміщень і послуг соціокультурного спрямування*) і бібліоблок (*територія обмеженого доступу до приміщень і послуг бібліотечного призначення*). В структурі соціоблоку бібліотеки розрізняють приміщення або зони для забезпечення комерційних послуг (харчування, торгівля, банківське обслуговування) та некомерційних послуг (реєстратура, абонемент, гардероб, інформаційні бокси, електронний каталог, пункт повернення книг, виставка, музей, конференц-зал, зона рекреації, приміщення цілодобового функціонування), доступних для будь-якої категорії відвідувачів. У планувальній структурі закордонних і українських бібліотек виявлено основні функціональні елементи бібліоблоку – це книговидача, абонемент, каталог, читальний зал, книгосховище, службово-виробничі приміщення. Доступ до бібліоблоку можливий лише для користувачів бібліотеки і її працівників.

5. Аналіз закордонного досвіду організації внутрішнього простору бібліотек виявив, що найоптимальнішою системою книгосховища в сучасних бібліотеках будь-якого типу є поєднання закритого книгосховища з підсобними фондами відкритого доступу. При цьому об'єм фонду відкритого доступу більшості закордонних бібліотек складає від 20% до 50% загального об'єму. Дослідження бібліотек ВНЗ України показало, що об'єм фонду вільного доступу в них становить не більше 5% загального об'єму. Головною причиною низького показника відкритості фондів у вітчизняних бібліотеках є відсутність

відповідного технічного обладнання, призначеного для контролю потоків користувачів і запобігання виносу літератури.

6. Натурні дослідження показали, що в українських бібліотеках ВНЗ слабо виражений соціоблок, що робить їх малопривабливими для сучасних користувачів і потенційних відвідувачів. Серед перелічених вище приміщень і послуг соціоблоку в бібліотеках ВНЗ України переважають лише гардероб і виставки нових надходжень. Мало представлені книгарні та кафетерії. Такі види послуг, як банківське обслуговування, використання інформаційних боксів і терміналів електронних каталогів, самостійне повернення книг, можливість цілодобового функціонування, не виявлені в жодній бібліотеці.

7. Також встановлено, що групу службово-виробничих приміщень у вітчизняних бібліотеках ВНЗ складають, як правило, адміністративні приміщення та службові кімнати. Спеціальні приміщення цієї групи здебільшого представлені реставраційними майстернями і фотокабінетами, в окремих великих бібліотеках. Натомість службові кухні та кімнати відпочинку не виявлені в жодній бібліотеці ВНЗ України.

8. Проведено аналіз найпоширеніших носіїв, які використовуються в бібліотеках для передачі інформації: мікрофільм, мікрофіша, мікрокарта, мікродрук, перфокарта, аудіокасета, відеокасета, грамплатівка, оптичний диск, електронна книга. Висвітлено їхні основні переваги над традиційними друкованими джерелами, які полягають у незначних розмірах, вазі та площі зберігання, в надійності та у низькій вартості виробництва.

9. Класифіковано і проаналізовано найпоширеніші цифрові технології в сучасних європейських бібліотеках: 1) пристрої для користувачів: стійка електронного каталогу, пристрій для замовлення необхідної літератури, пристрої для самостійного повернення книг (внутрішній і зовнішній); 2) пристрої для персоналу: пристрій для інвентаризації, пристрій бібліотекаря, пристрій кодування міток RFID, протикрадіжні ворота.

10. Встановлено вплив сучасних цифрових технологій на архітектурно-просторову організацію бібліотек закордонних ВНЗ, який здійснюється завдяки

автоматизації робочих процесів (пришвидшуються будь-які бібліотечні процеси та вдосконалюються наявні бібліотечні послуги), автоматизації індивідуального місця праці (з'являються нові типи робочих місць користувачів і персоналу), використанню бездротової мережі комунікації, аудіовізуальних матеріалів та засобів, а також комп'ютерних інтерактивних терміналів з електронним каталогом (з'являються нові типи медіа-просторів: сховища медіа-файлів, простори для використання медіа-матеріалів, спеціальні медіа-простори).

11. Досліджено стан технічного забезпечення бібліотек ВНЗ в Україні та виявлено, що найпоширенішим носієм цифрової інформації є оптичний диск, а процес автоматизації робочих процесів здебільшого має ознаки комп'ютеризації (окрім деяких великих бібліотек, у яких функціонують конвеєри, вантажні ліфти, підйомники та пневмопошта). Встановлено, що автоматизація індивідуального місця праці користувача вітчизняної бібліотеки ВНЗ відбувається повільно і, наразі, не передбачає можливості самостійного користування бібліотечною оргтехнікою.

12. Впровадження сучасних комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність бібліотек вищих навчальних закладів України вимагає нової просторової організації, вдосконалення функціонально-планувальної та об'ємно-просторової структури. Вільний доступ користувача до будь-якого виду інформації, можливість самостійно знаходити та користуватися бібліотечним фондом, істотно змінює не лише методи надання послуг, але й характер використання багатьох бібліотечних приміщень. Таким чином, у планувальній структурі більшості вітчизняних бібліотек ВНЗ необхідно створити умови для організації нових типів просторів – соціокультурного простору, для розвитку наявних функцій і послуг та приваблення нових відвідувачів, а також медіа-простору, для роботи з різними медіа-джерелами та комп'ютерною технікою.

РОЗДІЛ 4

ПРИНЦИПИ РЕНОВАЦІЇ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Будь-який бібліотечний простір (приміщення, будівля, комплекс) повинен проектуватися, будуватися й оснащуватися з врахуванням сучасного стану та перспектив його технологічного розвитку. Проте, більшість бібліотек в Україні розміщується в будівлях, фізично та морально застарілих, які є непристосовані для використання та потребують комплексного підходу їхнього оновлення.

Сьогодні перед бібліотеками ВНЗ України постало невідкладне завдання швидкого та радикального реформування бібліотечної справи, її адаптації до сучасних вимог і технічних можливостей. Особливого значення при вирішенні поставленого завдання в умовах зростання функціональності бібліотеки ВНЗ набуває архітектурна реновація, яка уособлює собою комплекс заходів, спрямованих на раціональне використання бібліотечних приміщень, на можливість впровадження новітнього технічного оснащення, на забезпечення фізичного комфорту відвідувачів, користувачів та працівників бібліотеки. При цьому, основна увага спрямовується не лише на функціональність архітектурного простору, в якому будь-яка бібліотечна інституція може раціонально і ефективно реалізувати свої числені завдання, але й на оригінальність архітектурних рішень і дизайн внутрішніх приміщень.

Результатом даного наукового дослідження є розробка архітектурно-типологічних принципів реновації бібліотек ВНЗ України на основі аналізу й узагальнення результатів, викладених в попередніх розділах роботи. Сформульовані принципи реновації згруповані відповідно до організаційно-методичних, функціонально-планувальних та об'ємно-просторових характеристик об'єкта дослідження (рис. 4.1). Для кожної групи принципів запропоновані відповідні заходи для їхньої реалізації.

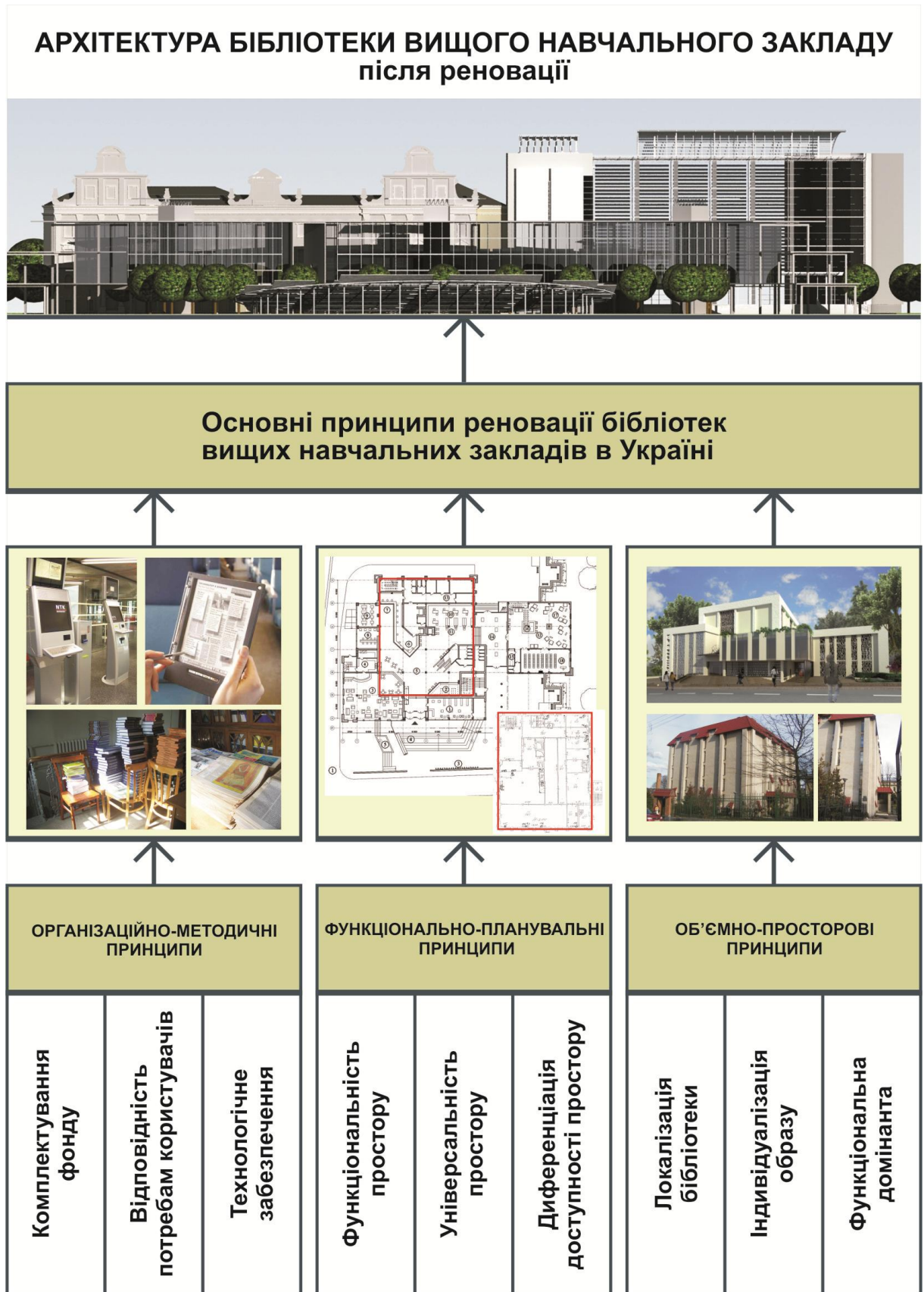

Рис. 4.1. Основні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України

4.1. Організаційно-методичні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України та заходи для їхньої реалізації

Групу організаційно-методичних принципів формують принцип комплектування фонду, принцип забезпечення потреб користувача та принцип технологічного забезпечення.

Принцип комплектування фонду полягає у створенні в бібліотеці ВНЗ України умов для здійснення нею функцій наукового відбору і комплектування літератури, відповідно до профілю вищого навчального закладу та інформаційних потреб користувачів, систематичності поповнення фондів, використання усіх джерел комплектування та розповсюдження інформаційних ресурсів власного фонду, з врахуванням оптимального використання площі і об'ємів бібліотечних приміщень.

Бібліотечний фонд – це основа життєдіяльності кожної бібліотеки, а комплектування фонду є однією з важливих ланок її функціонування. Тому значна увага спрямована на формування інформаційних ресурсів бібліотек, укомплектування їх інформацією на різних видах носіїв. Від якості та повноти фонду залежить рівень інформаційного обслуговування користувачів бібліотеки.

Сьогодні підхід до комплектування бібліотечного фонду суттєво змінився. Застосування комп'ютерних технологій дало можливість створювати електронні копії друкованих видань. Електронні джерела інформації, електронна пошта, електронні каталоги тощо забезпечують оперативність і нові можливості в отриманні необхідної інформації. Зміна методів комплектування фондів з друкованої продукції на користь інформації на електронних носіях, а також переведення в електронну форму рукописної та друкованої спадщини призводить не тільки до підвищення ефективності використання та доступності інформаційних ресурсів, але дозволяє розширити спектр бібліотечно-інформаційних послуг, збільшити ефективність використання бібліотечних ресурсів, зменшити площі для їх зберігання.

Принцип комплектування фонду передбачає забезпечення таких бібліотечних функцій як накопичення, зберігання та розповсюдження інформаційних ресурсів фонду.

Для забезпечення функції накопичення фонду в бібліотеках пропонується виконати наступні заходи:

- зменшити кількість друкованої продукції завдяки накопиченню електронних носіїв інформації, а також вибрати оптимальний тип носія для накопичення необхідної кількості інформації, що суттєво економить площу приміщень для її зберігання;
- замінити стаціонарні книжкові стелажі мобільними стелажими типу "бокс", що збільшить кількість одиниць зберігання друкованої продукції та забезпечить раціональне використання корисної площі книгосховища;
- розмістити стаціонарні книжкові стелажі в читальних залах, що збільшить корисну площу для накопичення друкованої продукції;
- забезпечити книгосховище таким приміщенням, об'єм якого враховуватиме його можливий розвиток на 50 років наперед.

Функція зберігання фонду є пріоритетною в діяльності бібліотеки і спрямована на використання організаційних, технічних і технологічних заходів, починаючи від поступлення носіїв інформації в бібліотеку, використання їх в освітньо-наукових і навчально-виховних процесах та закінчуючи їхнім поверненням в книгосховище для зберігання.

Забезпечення в бібліотеці збереженості фондів передбачає свої особливості. Більшість фондів бібліотек ВНЗ України розміщені в приміщеннях непристосованих або морально та фізично застарілих для їх ефективного зберігання.

Збереження фондів бібліотеки ВНЗ України можна забезпечити наступними заходами:

- переведенням друкованої продукції у цифровий формат, що зменшить відсоток пошкоджень книжкового фонду від його постійного використання;

- створенням необхідних мікрокліматичних умов у книгосховищі для зберігання друкованої продукції шляхом забезпечення найкращих санітарних умов (опалення, вентиляція, прибирання) та гігієнічних умов (запобігання появи плісняви та шкідників);

- забезпеченням необхідних протипожежних вимог у книгосховищі та інших приміщеннях завдяки оснащенню відповідною пожежною сигналізацією та автоматизованою системою пожежогасіння; зменшенням кількості прорізів для зв'язку книгосховища з іншими групами приміщень; влаштуванням автоматизованої системи протипожежних перегородок у читальних залах з відкритим доступом до стелажів;

- правильним розміщенням стелажів у приміщенні книгосховища: найкраще орієнтувати книжковий стелаж перпендикулярно до вікон; недопустимо розміщувати стелажі вздовж зовнішніх стін через підвищену вологість і коливання температури;

- влаштуванням необхідних приміщень службово-виробничої групи (реставраційної майстерні, палітурні тощо) для ремонту пошкоджених книг.

Функція розповсюдження інформаційних ресурсів бібліотечного фонду ВНЗ України є неменш важливою за функцію накопичення та функцію зберігання, оскільки полягає у забезпеченні порядку надання доступу користувачам до бібліотечних фондів. Порядок обслуговування користувачів бібліотеки ВНЗ України визначається "Типовими правилами користування бібліотекою вищого навчального закладу". Якість і швидкість розповсюдження інформаційних ресурсів в бібліотеці залежить від її об'ємно-просторового та функціонально-планувального рішення, а також від технічного та технологічного устаткування.

Для покращення та пришвидшення якості обслуговування користувачів бібліотек ВНЗ України та надання їм відкритого доступу до інформаційних ресурсів бібліотечного фонду пропонується застосувати наступні заходи:

- розмістити стелажі з вільним доступом в читальних залах, що дозволить відкрити бібліотечний фонд для користувачів і активізує обмін інформацією в межах бібліотеки;

- влаштувати в бібліотеці пункт абонементу, що дасть змогу користуватись необхідною літературою за її межами;
- передбачити в холі бібліотеки, читальному залі чи комунікаційних просторах місця для організації змінних виставок і презентацій нових надходжень для постійного інформування користувачів і відвідувачів про наявну літературу;
- перевести друковану продукцію у цифровий формат і розмістити його у віртуальному середовищі бібліотеки, що збільшить обсяг розповсюдження бібліотечного фонду серед користувачів.

Для зручності і швидкості персоналу бібліотеки у пошуку і доставці необхідної інформації пропонується наступне:

- по периметру приміщення книгосховища влаштувати книжкові стелажі на всю висоту стін (проте не вище 4 м) та розмістити найзатребуваніші книжки в зоні найзручнішого та найкоротшого доступу;
- в приміщенні книгосховища влаштувати антресолі (або балкони) за умови, що висота приміщення більша 4,5 м.

Ці заходи актуальні для малих і невеликих бібліотек з фондом не більше 150 тис. од. зб., розміщеним в книгосховищі площею до 500 м². Для пришвидшення обслуговування користувачів у середніх, великих та надвеликих бібліотеках доцільно влаштовувати конвеєри та збільшувати кількість пунктів книговидачі.

Принцип відповідності потребам користувачів полягає у створенні в бібліотеці оптимальних умов, які враховують запити сучасних користувачів щодо задоволення їхніх функціональних, соціальних і навчально-освітніх потреб.

Функціональні потреби користувачів бібліотек ВНЗ України пропонується забезпечити наступними заходами:

- створенням умов для швидкого та якісного надання послуг користувачам шляхом автоматизації робочих процесів і місця праці; можливістю відкритого доступу до книжкового фонду та електронних баз даних; переведенням друкованої продукції у цифровий формат; запровадженням відповідних змін у функціонально-планувальну схему бібліотеки тощо;

- розширенням спектру бібліотечних пропозицій і послуг (копіювання, друк, сканування, запис на електронний носій тощо), орієнтованих на запити сучасного користувача, з виділенням в об'ємно-просторовій структурі спеціальних зон чи приміщень для їхнього функціонування;
- організацією вільного доступу до будь-яких джерел інформації завдяки розміщенню стелажів з відкритим доступом у читальних залах і на абонементі, а також впровадженням технічних засобів використання електронних баз даних і всесвітньої мережі Інтернет;
- створенням умов для самостійного пошуку і опрацювання інформації шляхом технічного забезпечення і автоматизації місця праці;
- створенням комфортних умов для відпочинку та дозвілля у спеціальних зонах планувальної структури бібліотеки, застосовуючи відповідне умеблювання та технічне устаткування;
- виділенням в планувальній структурі бібліотеки приміщення для цілодобового функціонування, що дасть можливість користуватися бібліотечними послугами в нічний час.

Соціальні потреби користувачів бібліотек ВНЗ України пропонується забезпечити наступними заходами:

- відкриттям доступу для різних верств населення (школярам, студентам інших навчальних закладів, пенсіонерам тощо), що розширить функціональні можливості бібліотеки ВНЗ і перетворить її на громадський культурно-просвітницький центр;
- створенням різних типів просторів (соціокультурний – бібліотечний, індивідуальний – колективний) для забезпечення різноманітних потреб усіх категорій відвідувачів і користувачів;
- використанням різних типів меблів в інтер'єрі для влаштування ергономічних місць праці та відпочинку для усіх категорій відвідувачів і користувачів;
- проведенням культурно-мистецьких, науково-пізнавальних та розважальних заходів для залучення різних категорій відвідувачів і користувачів;

- виділенням в планувальній структурі бібліотеки приміщення або зони для користувачів з дітьми, обладнаних відповідними меблями та оздоблювальними матеріалами.

Навчально-освітні потреби користувачів бібліотек ВНЗ України пропонується забезпечити наступними заходами:

- забезпечення необхідної кількості навчально-методичної літератури, зокрема на електронних носіях чи в цифровому форматі, за рахунок налагодження співпраці з іншими бібліотеками ВНЗ, впровадження міжбібліотечного абонементу та книгообміну;

- організацією просторів для різного типу праці: індивідуальної (робочий стіл на 1 особу, індивідуальна кабінка) та колективної (робочий стіл на 2-10 осіб, окрема кімната для колективної праці), оснащених необхідним технічним обладнанням (розетки, Wi-Fi, комп'ютери, інтерактивні дошки тощо) та ергономічними меблями;

- організацією просторів, орієнтованих на різні навчальні проекти (лекції, курси, гуртки тощо) та обладнаних відповідним технічним устаткуванням (розетки, Wi-Fi, комп'ютери, інтерактивні дошки, проектори тощо);

- використанням модульних меблів і мобільних перегородок для трансформації приміщень під різноманітні навчальні заходи (читальний зал – у конференц-зал, хол – у виставковий простір тощо).

Принцип технологічного забезпечення полягає у створенні в бібліотеці оптимальних умов для впровадження новітніх технологій, здатних пришвидшити виконання усіх бібліотечних процесів та покращити якість надання послуг завдяки оцифруванню фонду, автоматизації місць праці, автоматизації систем контролю.

Оцифрування фонду у бібліотеках ВНЗ України передбачає проведення наступних заходів:

- виділення в структурі бібліотеки приміщення, обладнаного спеціальною технікою (сканер, фотоапарат) для переведення друкованих текстів та графічних матеріалів в електронний формат. Приміщення цифрової лабораторії доцільно

розміщувати в групі службово-виробничих приміщень і мати зв'язок з книгосховищем і відділом комплектування;

- виділення в структурі бібліотеки приміщення, обладнаного спеціальною потужною комп'ютерною технікою – сервером – для забезпечення швидкої обробки електронної інформації та зберігання фонду бібліотеки в цифровому форматі;

- обладнання службового приміщення необхідною кількістю розеток та відповідною комп'ютерною технікою для запису електронної інформації на різні типи носіїв.

Автоматизація місць праці у бібліотеках ВНЗ України передбачає виконання наступних заходів:

- обладнання робочого місця користувача та працівника бібліотеки необхідною кількістю розеток для можливості підключення відповідної комп'ютерної техніки (стаціонарного чи портативного комп'ютера, сканера, принтера тощо);

- встановлення в бібліотеці неподалік зони входу електронних пристроїв для самостійного замовлення та повернення книг користувачами;

- встановлення в бібліотеках автоматизованих конвеєрів для транспортування книжок з книгосховища до пункту книговидачі та в зворотному напрямку, якщо пункт книговидачі не розміщується поруч з книгосховищем;

- використання в бібліотеці бездротової мережі комунікації, яка забезпечує відкритий доступ до Інтернет-ресурсів і слугує засобом соціальної взаємодії;

- впровадження в робочі процеси бібліотеки технології автоматичної безконтактної ідентифікації об'єктів за допомогою радіочастотного каналу зв'язку (RFID), яка пришвидшить та полегшить дії користувачів, пов'язані з пошуком, замовленням і поверненням літератури; а також дії бібліотечного персоналу, пов'язані із проведенням інвентаризації, видачею замовлень, забезпеченням контролю тощо.

Автоматизація системи контролю у бібліотеках ВНЗ України передбачає впровадження системи контролю, яка базується на технології RFID, що дозволить

оперативно виявляти та реагувати на порушення умов користування бібліотекою з боку користувачів і сторонніх осіб. Автоматизована система контролю передбачає встановлення:

- системи "Протикрадіжні ворота" у зонах входу / виходу, що дозволить попередити несанкціоноване винесення незареєстрованих на абонементі матеріалів і блокувати найближчий вихід;
- автоматизованих дверей з кодовим замком для запобігання потрапляння сторонніх осіб до приміщень службово-виробничої групи та книгосховищ;
- автоматизованої протипожежної системи (протипожежних мобільних перегородок, пожежної сигналізації, системи пожежогасіння) для оперативного реагування при виникненні пожеж і захисту бібліотечних фондів від пошкоджень вогнем;
- автоматизованої системи клімат-контролю (управління тепловим і світловим режимами, вимірювання і регулювання температури і вологості повітря) для забезпечення оптимальних мікрокліматичних умов для комфортного перебування у внутрішньому просторі бібліотеки. Автоматизовану систему клімат-контролю доцільно встановлювати в бібліотеках з типовим і розширеним набором приміщень.

4.2. Функціонально-планувальні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України та заходи для їхньої реалізації

Групу функціонально-планувальних принципів формують принцип функціональності простору, принцип універсальності простору та принцип диференціації доступності простору.

Принцип функціональності простору бібліотеки ВНЗ передбачає формування оптимального набору приміщень (мінімальний набір, типовий набір, розширений набір), який здатний забезпечити якісне функціонування бібліотеки відповідно до її призначення, об'єму фонду, кількості користувачів і штатних працівників.

Мінімальний набір приміщень використовується для більшості невеликих бібліотек ВНЗ України, розміщених безпосередньо в начальному корпусі у пристосованих приміщеннях. Він передбачає виокремлення в планувальній структурі бібліотеки двох основних функціональних елементів: читального залу (функція обслуговування користувачів) і книгосховища (функція накопичення, зберігання та опрацювання інформації).

Для забезпечення якісного функціонування бібліотек ВНЗ України з мінімальним набором приміщень, перш за все, необхідно визначити основне призначення бібліотеки: обслуговування користувачів здійснюється в межах бібліотеки (традиційний метод обслуговування передбачає наявність в структурі бібліотеки читального залу, каталогів, пункту книговидачі, книгосховища, абонементу) чи за межами бібліотеки (завдяки введенню електронних послуг через віртуальне середовище, що дає змогу зменшити площі читального залу і книгосховища та не вимагає розширення наявних чи залучення нових приміщень).

Пропонується також змінити основне призначення читального залу (тривала робота користувача з друкованим текстом) під нову функцію. Для цього частина залу виділяється для користування електронним каталогом та здійснюється його технічне переоснащення. Решта залу використовується для розміщення стелажів відкритого доступу з книжками, які можна брати на абонемент.

Мінімальний набір приміщень вимагає також здійснення наступних заходів:

- обладнання приміщення книгосховища цифровою технікою для переведення друкованих примірників бібліотечного фонду в електронний формат, що сприятиме звільненню площі книгосховища від зберігання кількох однакових примірників;

- розвиток бібліотечних функцій і послуг завдяки залученню комунікаційних просторів навчального корпусу (хол, вестибюль, коридори, галереї, внутрішні двори тощо). Цей захід передбачає розташування стійок з електронним каталогом та інформаційних табло у вхідній зоні бібліотеки або за її межами; розташування стелажів з новими надходженнями літератури у вхідній зоні бібліотеки або в коридорі навчального корпусу при вході у бібліотеку; розташування зручних меблів для влаштування зон відпочинку, дозвілля, спілкування у коридорі навчального корпусу в межах входу у бібліотеку;

- організація зручних графіків руху тимчасових відвідувачів (в межах вхідної зони і пункту реєстрації, без доступу до стелажів з відкритим фондом, без доступу до книгосховища); постійних користувачів (в межах бібліотеки, без доступу до книгосховища); книжки, замовленої користувачем (від книгосховища до пункту книговидачі); книжки, яка надійшла до бібліотеки (від пункту розвантаження в навчальному корпусі до книгосховища); штатних працівників (в межах бібліотеки).

Типовий набір приміщень використовується для окремих невеликих і більшості великих бібліотек ВНЗ України, розміщених у навчальних корпусах та в окремих будівлях у спеціально запроєктованих, пристосованих і перепланованих просторах. Передбачається виділення в планувальній структурі бібліотеки окрім основних функціональних елементів – читального залу (функція обслуговування користувачів), книгосховища (функція накопичення та зберігання інформації), додаткових – адміністративно-службових приміщень (функція керування робочими процесами).

Для забезпечення якісного функціонування бібліотек ВНЗ України з типовим набором приміщень пропонується групувати приміщення за призначенням і

наданням послуг зі збереженням важливих функціональних зв'язків між окремими групами приміщень: зв'язок читального залу з книгосховищем, зв'язок книгосховища зі службовими приміщеннями тощо. Також необхідно здійснювати просторове розміщення основних приміщень за рейтингом використання: найзатребуваніші приміщення (каталог, абонемент, читальний і комп'ютерний зали) – на нижніх рівнях бібліотеки або в зоні швидкої доступності користувача; менш затребувані приміщення (адміністрація, службові приміщення, книгосховище) – на верхніх рівнях бібліотеки, на підземних рівнях бібліотеки або за межами зони швидкої доступності користувача.

Типовий набір приміщень передбачає розвиток бібліотечних функцій і послуг завдяки залученню комунікаційних просторів (хол, вестибюль, коридори, галереї, внутрішні двори тощо) навчального корпусу чи окремої бібліотечної будівлі. Відповідно, для забезпечення розвитку бібліотечних функцій пропонується:

- розташувати стійки з електронним каталогом та інформаційні табло у вхідній зоні бібліотеки (для бібліотек, розміщених в навчальних корпусах і в окремих будівлях) або за її межами (для бібліотек, розміщених в навчальних корпусах);
- розташувати стелажі з новими надходженнями літератури у вхідній зоні бібліотеки (для бібліотек, розміщених в навчальних корпусах і в окремих будівлях) або в коридорі навчального корпусу в межах входу у бібліотеку (для бібліотек, розміщених в навчальних корпусах);
- розташувати зручні меблі для влаштування зон відпочинку, дозвілля та спілкування у вхідній зоні бібліотеки (для бібліотек, розміщених в окремих будівлях) та у коридорі навчального корпусу в межах входу у бібліотеку (для бібліотек, розміщених в навчальних корпусах). Зони відпочинку можуть організовуватись у коридорах або безпосередньо в читальних залах бібліотек, розміщених в окремих будівлях.

Важливою в бібліотеках з типовим набором приміщень є організація зручних графіків руху тимчасових відвідувачів (в межах вхідної зони і пункту реєстрації, без доступу до читальних залів, книгосховища та службових приміщень);

постійних користувачів (в межах бібліотеки, без доступу до книгосховища та службових приміщень); книжки, замовленої користувачем (від книгосховища до пункту книговидачі); книжки, яка надійшла до бібліотеки (від пункту розвантаження в навчальному корпусі до книгосховища – для бібліотек, розміщених в навчальних корпусах; від пункту розвантаження на першому чи цокольному поверсі до книгосховища – для бібліотек, розміщених в окремих будівлях); штатних працівників (в межах бібліотеки).

Розширений набір приміщень використовується для великих і надвеликих бібліотек ВНЗ, розміщених в окремих спеціально запроектованих будівлях. Він передбачає виділення в планувальній структурі бібліотеки типового набору приміщень, доповненого службово-виробничими приміщеннями та соціокультурним простором.

В Україні сьогодні відсутні бібліотеки ВНЗ з розширеним набором приміщень, проте їх можна створити на базі бібліотек з типовим набором приміщень, розміщених в окремих спеціально запроектованих будівлях.

Для розширення функціонально-планувальної структури бібліотек ВНЗ України з типовим набором приміщень і забезпечення їх якісного функціонування, насамперед, пропонується провести експертизу реального стану будинку бібліотеки для встановлення основних недоліків і проблем його експлуатації, а також для виявлення можливості його подальшого розширення завдяки застосуванню відповідних методів реновації:

- прибудови, надбудови, вставлення нових структурних елементів для влаштування додаткових бібліотечних приміщень і функцій;
- часткової або повної реконструкції будівлі з демонтажем чи заміною існуючих будівельних конструкцій (міжкімнатні перегородки, міжповерхове перекриття, конструкції даху тощо) та інженерних комунікацій (вентиляція, опалення, каналізація тощо).

Розширити функціонально-планувальну структуру бібліотек ВНЗ можна також шляхом залучення комунікаційних просторів будівлі для влаштування рекреаційних зон, виставкових площ, громадського простору тощо, або суміжних

з бібліотекою територій для влаштування малих архітектурних об'єктів (літнього майданчика, павільйону тощо) для їхнього використання у літній період.

Принцип універсальності простору бібліотеки ВНЗ полягає в правильній функціонально-планувальній організації бібліотеки і забезпечується застосуванням гнучкої планувальної структури, оптимізацією графіків руху, раціональним співвідношенням площ основних груп приміщень.

Гнучка планувальна структура – це архітектурно-планувальна система приміщень, яка дає змогу корегувати розміри приміщень без додаткових витрат на будівельні роботи, змінювати функцію певного простору згідно запланованого заходу, а також забезпечує безбар'єрний доступ користувачів до запропонованих послуг.

Гнучку планувальну структуру у бібліотеках ВНЗ України пропонується забезпечити наступними заходами:

- об'єднання окремих приміщень в єдиний простір шляхом часткового або повного демонтажу міжкімнатних перегородок, очищенням дверних прорізів від конструкцій, розширенням прорізів в стіні згідно архітектурно-будівельних вимог;
- поділом простору на окремі функціональні зони завдяки застосуванню відповідного обладнання (мобільних перегородок, модульних меблів, збірно-розбірних конструкцій) та декоративно-оздоблювальних матеріалів.

Оптимізувати графіки руху користувачів, працівників і фонду у бібліотеках ВНЗ України можна наступними заходами:

- впровадженням інформативної системи знаків для індивідуальної орієнтації користувача у внутрішньому просторі бібліотеки (електронні інформаційні табло, вказівники з назвами галузей фондів, написи на стелажах, стінах, підлозі тощо);
- централізацією пункту книговидачі в об'ємно-планувальній структурі бібліотеки зі збереженням функціонального зв'язку з читальним залом і книгосховищем (застосовується у бібліотеках з одним читальним залом або кількома читальними залами, розміщеними один над одним);

- децентралізацією пунктів книговидачі в об'ємно-планувальній структурі бібліотеки зі збереженням функціонального зв'язку з читальними залами і приміщеннями книгосховища (застосовується у бібліотеках з кількома галузевими читальними залами);

- організацією найкоротшого шляху книжки від місця зберігання до читача, розміщуючи в читальному залі стелажі з відкритим доступом до фонду, що передбачає запровадження в бібліотеці системи самообслуговування, та застосовуючи раціональну систему влаштування робочих проходів (ширина проходів між стелажимами може становити 0,8-1,4 м) і розташування необхідного обладнання (стелажів, пункту прийому замовлень, возиків для транспортування книжок, конвеєрів тощо) в книгосховищі закритого доступу, показники якої розраховуються залежно від величини книгосховища і можливих робіт;

Раціональне співвідношення площ основних груп приміщень бібліотек ВНЗ України пропонується здійснити наступними заходами:

- визначивши реальну кількість штатних працівників і студентів навчального закладу, до якого належить бібліотека, на момент проведення реноваційних заходів, для узгодження площ існуючих приміщень і виявлення невідповідності площі приміщення заданій функції;

- врахувавши кількість потенційних відвідувачів (12% від загальної кількості студентів ВНЗ) для визначення оптимальної кількості робочих місць у бібліотеці;

- визначивши площу робочого місця для розрахунку оптимальної площі бібліотеки. При цьому, площа робочого місця на одного користувача залежить від виду роботи (робота з комп'ютером, пошук книжки, опрацювання графічного матеріалу, перегляд періодичних видань тощо), від зони розташування (читальний зал, каталог, індивідуальна кабіна тощо) та від типу робочого місця (робочий стіл на одну особу, робочий стіл на 2 і більше осіб, стіл чи стійка електронного каталогу тощо). Площа робочого місця на одного штатного працівника залежить від виду роботи (прийом і розпакування нових надходжень, комплектування і каталогізація фонду, оцифрування фонду тощо) та зони розміщення (службова кімната, книгосховище, адміністрація тощо).

Принцип диференціації доступності простору передбачає організацію в бібліотеці трьох типів просторів різного ступеня доступу (відкритий доступ, обмежений доступ, закритий доступ) відповідно до його використання тимчасовими відвідувачами, постійними користувачами та штатними працівниками.

Простір відкритого доступу призначений для користування усіма категоріями відвідувачів бібліотеки, не залежно від віку, належності до навчального закладу чи реєстрації в бібліотеці. Відкритий доступ у бібліотеках ВНЗ України пропонується забезпечити наступними заходами:

- створенням в структурі бібліотеки спеціального соціокультурного простору, призначеного для користування різними категоріями відвідувачів, шляхом виділення окремої комунікативної зони в межах головного входу;

- залученням комунікаційних просторів (холів, вестибюлів, коридорів, внутрішніх дворів тощо) для виконання мінімальних бібліотечних послуг: відкритий доступ до електронного каталогу та мережі Інтернет, можливість замовити необхідну літературу, очікування, відпочинок та спілкування. У малих і невеликих бібліотеках, розміщених в навчальних корпусах чи в студентських гуртожитках, пропонується залучити простори холів і коридорів, які безпосередньо поєднані з бібліотекою. У великих бібліотеках, розміщених в окремих будівлях, відкриті комунікативні простори формуються в холах, вестибюлях, атриумах, де використовуючи мобільне меблеве обладнання, можна формувати окремі функціональні зони;

- впровадженням нових комерційних послуг і функцій, покликаних привернути увагу нових відвідувачів і активізувати відвідуваність бібліотеки існуючими користувачами;

- використанням системи контролю "Протикрадіжні ворота" у зонах входу / виходу до бібліотеки, якщо у просторі відкритого доступу розміщуються стелажі з вільним доступом відвідувачів до фонду.

Простір обмеженого доступу використовується лише зареєстрованими користувачами бібліотеки. Обмежений доступ у бібліотеках ВНЗ України пропонується забезпечити наступними заходами:

- поділом об'єму бібліотеки на два блоки (соціокультурний і бібліотечний) з різним функціональним призначенням і наповненням. Соціокультурний блок призначений для вільного користування усіма категоріями відвідувачів. Його основні функції спрямовані на задоволення їхніх культурно-просвітницьких та рекреаційних потреб. Бібліотечний блок призначений для користування лише зареєстрованими користувачами та штатними працівниками. Основні функції бібліотечного блоку спрямовані на задоволення освітніх і службових потреб;

- встановленням системи контролю "Протикрадіжні ворота" у зонах входу / виходу до основного бібліотечного простору, що дозволить фіксувати бібліотечним працівникам порушення умов використання відкритого доступу до фондів з боку користувачів.

Простір закритого доступу використовується лише службовим персоналом бібліотеки. Закритий доступ у бібліотеках ВНЗ України пропонується забезпечити блокуванням відповідних приміщень і просторів за групами та функціями зі збереженням важливих функціональних зв'язків між окремими групами приміщень, а також впровадженням сучасних засобів контролю пунктів входу / виходу у службово-виробничу групу приміщень.

4.3. Об'ємно-просторові принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України та заходи для їхньої реалізації

Групу об'ємно-просторових принципів формують принцип локалізації бібліотеки, принцип індивідуалізації образу та принцип функціональної домінанти.

Принцип локалізації бібліотеки полягає у врахуванні місця розташування бібліотеки (у навчальному корпусі, в межах навчальної зони, у міському середовищі) при виборі реноваційних заходів для покращення умов її експлуатації. Принцип локалізації бібліотеки залежить від величини навчального закладу, до якого вона належить, об'єму власних фондів, кількості потенційних відвідувачів, різноманіття надання послуг.

Розміщення бібліотеки у навчальному корпусі свідчить про невеликі розміри її приміщень та об'єм фонду не більше 200 тис. од. зб. Відповідно, реноваційні заходи таких об'єктів мають свої особливості. Насамперед, для бібліотеки, розміщеної в навчальному корпусі, необхідно передбачати приміщення неподалік зони перетину потоків відвідувачів і користувачів навчального закладу, що сприятиме підвищенню рівня її відвідування.

Важливим моментом при застосуванні будь-яких реноваційних заходів щодо архітектури бібліотек ВНЗ є врахування орієнтації вікон приміщення відносно сторін горизонту при виборі його призначення та функціонального зонування. При цьому, вікна читальних залів найкраще орієнтувати на схід, оскільки така орієнтація забезпечує оптимальний режим природного освітлення та інсоляції приміщення. Якщо вікна читального залу орієнтовані на північ, тоді для забезпечення оптимального рівня освітлення в денний період пропонується разом з існуючим природним освітленням застосувати додаткове штучне освітлення (загальне і місцеве), за умови, що зал використовується для читання та тривалого опрацювання текстових і графічних матеріалів. Найкраще в приміщенні з північною орієнтацією розмістити комп'ютерний зал (тоді разом з природним освітленням достатньо застосувати загальне штучне освітлення).

При південній орієнтації читального залу для забезпечення оптимального рівня його освітлення та інсоляції пропонується влаштувати на вікнах сонцезахисні жалюзі чи ролети, які можуть стати додатковим декоративним елементом інтер'єру; або ззовні обладнати вікна будівлі навісними конструкціями, збільшити виступ карнизу до 60 см, влаштувати вертикальні чи горизонтальні жалюзі тощо. Тінеутворюючу фасадну конструкцію необхідно обирати з врахуванням архітектурного стилю існуючої будівлі.

При організації функції книгосховища у приміщенні з природним боковим освітленням, стелажі необхідно розмістити торцем до них, щоб уникнути попадання сонячного світла на матеріали зберігання. Для уникнення надмірної інсоляції та перегріву приміщення книгосховища, пропонується використати заходи та засоби, передбачені для приміщення читального залу, орієнтованого на південь.

При організації службово-виробничої функції необхідно враховувати призначення приміщення. Вікна службових кімнат потрібно орієнтувати на схід або захід, для забезпечення оптимального рівня освітлення та уникнення перегріву приміщення. Якщо службові кімнати орієнтуються на північ, для покращення світлових умов їхньої експлуатації пропонується використати заходи та засоби, передбачені для приміщення читального залу з вікнами північної орієнтації. Якщо службові кімнати орієнтуються на південь, для уникнення надмірної інсоляції та перегріву їхніх приміщень пропонується використати заходи та засоби, передбачені для читальних залів південної орієнтації.

Спеціальні службові приміщення, такі як реставраційна майстерня, палітурня, столярня, завдяки підвищеній концентрації уваги та роботі з дрібними деталями, потребують високого рівня освітлення і, відповідно, повинні орієнтуватись на схід, південь чи захід. Додатково ці приміщення необхідно обладнати джерелами суміщеного штучного освітлення. Спеціальні службові приміщення, такі як приміщення дезінфекції, типографія, фотокабінет оптимально орієнтувати вікнами на північ і додатково обладнати їх джерелами суміщеного штучного

освітлення. Орієнтація відносно сторін горизонту службових кухонь та зон відпочинку може бути довільною.

Для пришвидшення процесу обслуговування користувачів і для кращої орієнтації відвідувачів в просторі бібліотеки; необхідно групувати приміщення в окремі блоки по-горизонталі та вертикалі. При цьому, забезпечити важливі комунікаційні зв'язки між основними групами приміщень для багаторівневих бібліотек можна застосувавши наступні заходи:

- влаштувавши підйомники для вертикального переміщення книг між книгосховищем і книговидачею в читальному залі та книгосховищем і приміщенням абонементу (у бібліотеках, в яких функцію абонементу виконує пункт книговидачі, достатньо влаштувати один підйомник);

- влаштувавши конвеєр для переміщення книг з книгосховища до пункту книговидачі та у зворотному напрямку.

Локалізація бібліотеки в межах навчальної зони має дві форми вирішення. Бібліотека може розміщуватись в окремій будівлі (спеціально спроектованій, пристосованій чи перепланованій), а об'єм її фонду може складати більше 200 тис. од. зб. Також, бібліотека може розміщуватись на першому поверсі студентського гуртожитку, що свідчить про мінімальний склад її приміщень та невеликий об'єм фонду (не більше 100 тис. од. зб.). Відповідно, основними при архітектурній реновації бібліотечних приміщень і будівель є наступні заходи:

- розміщення функціональних зон і різних груп бібліотечних приміщень з врахуванням орієнтації будівлі відносно сторін горизонту;

- розташування бібліотечних приміщень на першому поверсі студентського гуртожитку із забезпеченням основних функціональних зв'язків і організацією оптимальних графіків руху відвідувачів, фонду, штатних працівників;

- надання бібліотечній будівлі характерних рис індивідуальної образності, враховуючи стилістику існуючого архітектурного середовища, для її ідентифікації з-поміж інших навчальних корпусів;

- акцентування вхідної частини бібліотеки для візуальної орієнтації відвідувачів засобами архітектури і дизайну: влаштуванням портика, порталю,

фронтону тощо; розміщенням напису "БІБЛІОТЕКА" з об'ємних літер; використанням відповідної кольорової палітри тощо.

Локалізація бібліотеки у міському середовищі свідчить, як правило, про пристосованість приміщень і будівель до бібліотечної функції, що спричиняє низку недоліків при їхній експлуатації. Відповідно, насамперед необхідно врахувати оптимальну пішохідну доступність при виборі будинку для розміщення бібліотеки ВНЗ (рівновіддаленість бібліотеки від навчальних корпусів), орієнтацію вікон приміщень бібліотеки відносно сторін горизонту при їх функціональному зонуванні, експлуатаційні характеристики будинку загалом.

Принцип індивідуалізації образу застосовується для ідентифікації бібліотеки в структурі навчальної зони та забезпечує використання таких реноваційних заходів, які враховують зв'язок архітектури бібліотеки з довкіллям, відображають функціональні особливості її діяльності, сприяють розвитку її об'ємно-просторової структури.

Зв'язок архітектури бібліотек ВНЗ України з довкіллям пропонується забезпечувати наступними заходами:

- влаштуванням скляного (прозорого, дзеркального, матового) навісного фасаду, що символізуватиме відкритість і доступність бібліотеки для відвідувачів, сприятиме візуальному контакту користувача з довкіллям. Цей метод доцільно застосовувати до бібліотечних будівель, які не становлять архітектурної цінності і не є пам'ятками архітектури чи історії;

- використанням ландшафтних особливостей ділянки для оновлення архітектурного середовища бібліотеки (організація зручного під'їзду до будівлі, паркувальних місць, додаткових входів у бібліотеку; влаштування літніх терас; встановлення ергономічних сходів і пандусів; використання існуючого озеленення тощо);

- інтеграцією малих архітектурних об'єктів у внутрішній простір бібліотеки шляхом влаштування у вестибюлі штучної водойми, розміщенням лавок, використанням спеціального обладнання для озеленення (металевих кашпо, кам'яних ваз, дерев'яних ящиків) тощо;

- використанням природних матеріалів і виробів з природної сировини для оздоблення екстер'єрів (дерево, камінь, кераміка) та інтер'єрів (дерево, камінь, кераміка, тканина, шкіра тощо).

Функціональні особливості бібліотек ВНЗ України визначаються основним напрямом діяльності вищого навчального закладу (гуманітарний, економічний, природничий, технічний). Для його відображення в дизайні інтер'єрів та екстер'єрів бібліотеки пропонується використати характерні символи, знаки і декоративні елементи. Наприклад, в бібліотеках технічних навчальних закладів для оформлення інтер'єрів пропонується використати знаки-символи та графічні зображення, пов'язані з технічними та природничими науками; розмістити стенди з цікавою науково-технічною інформацією; відкрити існуючі інженерні технічні комунікації для загальної демонстрації, що підкреслить технічний напрям закладу тощо. В бібліотеках музичних навчальних закладів для оформлення інтер'єрів пропонується використати музичну символіку і малюнки (нотний стан, ноти, музичні ключі тощо); розмістити в бібліотечних приміщеннях загального користування музичні інструменти, спеціально обладнані навушниками, в яких відтворюватиметься звук; встановити стенди з цікавою музичною інформацією; виділити в структурі бібліотеки простір для звукозапису тощо.

Розвиток об'ємно-просторової структури бібліотек ВНЗ України передбачає застосування наступних заходів:

- проведення експертизи існуючого стану приміщень бібліотеки для встановлення основних недоліків і проблем їхньої експлуатації, а також виявлення методів їхньої подальшої зміни завдяки застосуванню різних реноваційних заходів;

- залученням суміжних з бібліотекою територій (площ, скверів, внутрішніх дворів тощо) для влаштування додаткових конструктивних елементів (відкритих терас, літніх майданчиків, павільйонів тощо) для їхнього використання у літній період;

- прибудовою, надбудовою, вставлянням нових структурних елементів для влаштування додаткових бібліотечних приміщень під нові функції;

- приєднанням суміжних аудиторій чи залученням найближчих комунікаційних просторів (холів, вестибюлів, коридорів тощо) у бібліотеках, розміщених в навчальних корпусах.

Принцип функціональної домінанти враховує головне призначення та основні завдання функціонування бібліотеки (обслуговування користувачів, накопичення і зберігання фонду, обслуговування різних категорій відвідувачів). Проявляється у домінуванні в її об'ємно-планувальному рішенні одного функціонального елементу: читального залу, книгосховища чи соціокультурного простору.

Домінування читального залу в об'ємно-просторовій структурі бібліотек ВНЗ України передбачає використання наступних заходів реновації:

- збільшення площі читального залу шляхом залучення суміжних приміщень і часткового або повного демонтажу міжкімнатних перегородок;
- збільшення об'єму читального залу шляхом демонтажу міжповерхового перекриття чи влаштуванням антресолей, обладнаних робочими місцями та книжковими стелажми;
- розміщення стелажів з відкритим доступом до фондів безпосередньо у читальному залі, що збільшить його площу і об'єм за рахунок зменшення параметрів закритого книгосховища, та підвищить рівень користування читальним залом;
- виділення в планувальній структурі бібліотеки окремих галузевих читальних залів з власним книжковим фондом і вільним доступом до нього.

Домінування книгосховища в об'ємно-просторовій структурі бібліотек ВНЗ України передбачає використання наступних заходів:

- збільшення площі книгосховища шляхом залучення суміжних приміщень з частковим чи повним демонтажем міжкімнатних перегородок, або завдяки використанню підвальних приміщень;
- збільшення об'єму книгосховища шляхом демонтажу міжповерхового перекриття для влаштування багаторівневого сховища;
- зменшення ролі читального залу завдяки введенню в дію послуг абонементу.

Розвиток соціокультурного простору в об'ємно-просторовій структурі бібліотек ВНЗ України передбачає використання наступних заходів:

- виділення в об'ємно-планувальному рішенні бібліотеки площі для організації соціокультурного простору з приміщеннями і послугами різного призначення, доступного для усіх категорій відвідувачів і користувачів;
- збільшення площі соціокультурного простору шляхом залучення сусідніх приміщень з частковим або повним демонтажем міжкімнатних перегородок;
- впровадження в діяльність бібліотеки нових функцій (кафетерію, виставки, проведення літературних вечорів тощо) для залучення нових відвідувачів і урізноманітнення послуг для постійних користувачів;
- використання різних типів меблів для створення окремих функціональних зон для очікування, відпочинку, спілкування тощо;
- використання простору читального залу для соціальних потреб у післяробочий час шляхом обмеження доступу відвідувачів до стелажів вільного користування. Для цього стелажі відкритого доступу необхідно розташувати вздовж стін по периметру приміщення читального залу і обладнати їх захисною конструкцією у вигляді розсувної ширми, виконаної з металу (вузькі металеві рами з дрібною сіткою), світлопрозорого пластику чи скла (вузькі прямокутні площини, розміщені вертикально, які складаються "гармошкою"). Також книжкові стелажі можна обладнати роликowymi системами, що дозволить у післяробочий час транспортувати стелажі у закриті для доступу приміщення, звільнивши простір читального залу для проведення різноманітних культурних заходів.

4.4. Моделі бібліотек вищих навчальних закладів в Україні та способи їхньої реновації

Практичним результатом даної наукової роботи є розроблені архітектурно-просторові моделі бібліотек ВНЗ України та способи їх реновації, які знайшли своє відображення у навчально-пошукових та прикладних проектах. Роботи виконані в межах науково-проектних досліджень кафедри дизайну архітектурного середовища (ДАС) Інституту архітектури НУ "Львівська політехніка" за напрямками: "Генеза та розвиток дизайну архітектурного середовища громадських, житлових та виробничих споруд" (№0108U010404) та "Генеза та розвиток дизайну інтер'єру, обладнання, меблів" (№0108U010405).

В ході експериментально-пошукового та прикладного проектування апробовано принципи, методи та заходи реновації бібліотек ВНЗ України і, зокрема, бібліотек ВНЗ Львова та Києва.

Аналіз, систематизація та класифікація накопиченої фактологічної бази даних дозволили сформулювати основні об'ємно-просторові та функціонально-планувальні моделі бібліотек вищих навчальних закладів України:

- модель № 1 – "Бібліотека ВНЗ загальною площею 100–2000 м²". До цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у пристосованих або у спеціально спроектованих приміщеннях будівлі (у навчальному корпусі, в гуртожитку, в будівлі іншого призначення);

- модель № 2 – "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка має історичну та/або архітектурну цінність". До цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у спеціально спроектованій будівлі; в будівлі навчального корпусу, яка перейшла у власність бібліотеки; в будівлі іншого призначення, яка перейшла у власність бібліотеки;

- модель № 3 – "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка не має історичної та/або архітектурної цінності". До цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у спеціально спроектованій будівлі; у будівлі навчального корпусу, яка

перейшла у власність бібліотеки; у будівлі іншого призначення, яка перейшла у власність бібліотеки.

Залежно від простору бібліотеки (його площі та об'єму), а також від статусу об'єкта, запропоновані відповідні реноваційні заходи.

Реновація бібліотек, які належать до моделі № 1 "Бібліотека ВНЗ загальною площею 100–2000 м²".

Бібліотека Львівської академії мистецтв. Розміщується у двох аудиторіях навчального корпусу, вікна яких орієнтовані на північ. Приміщенню книгосховища бракує площі для розміщення наявної кількості літератури. У бібліотеці відсутня можливість користування електронним каталогом та власним комп'ютером, нема доступу до Інтернету та копіювальної техніки.

У проєкті реновації бібліотеки Львівської академії мистецтв (рис. 4.2), розробленому студенткою Х. Кухарською, запропоновано:

- збільшити площу бібліотеки, долучивши до неї частину загального коридору, у якому передбачені місця для електронних каталогів і перегляду періодичної літератури;

- влаштувати в капітальних стінах, які розділяють коридор і приміщення бібліотеки, скляні вітрини, щоб візуально об'єднати новостворений простір та забезпечити краще освітлення читального залу природним світлом (вікна коридору орієнтовані на південь, вікна читального залу – на північ);

- поміняти читальний зал і книгосховище приміщеннями, для забезпечення кращого функціонального зв'язку користувача з бібліотекою. У такому рішенні книговидача знаходиться ближче до входу, а читальний зал стає більшим і просторішим. Площа книгосховища при цьому зменшується, проте тут передбачено влаштувати односторонні стелажі заввишки 4 м з пересувними драбинами, рухомі стелажі типу "бокс", а також робочі місця для персоналу.

Рис. 4.2. Бібліотека Львівської академії мистецтв:
 а) пропозиція реновації бібліотечного простору;
 б) фотофіксація реального стану (фото автора)

Бібліотека факультету культури і мистецтв Львівського національного університету ім. І. Франка. Розміщується в приміщенні навчального корпусу факультету. Основна функція бібліотеки зосереджена в просторі 4 м x 14 м, значну частину якого займають стелажі для нот. Для відвідувачів відведено один стіл, за яким можуть розміститись одночасно три-чотири особи. Щоб забезпечити навчальні потреби студентів факультету, цього однозначно замало.

У авторській пропозиції реновації внутрішнього простору бібліотеки факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка (рис. 4.3) передбачено:

- влаштувати антресолі та розділити об'єм приміщення бібліотеки на два рівні, використовуючи висоту приміщення близько 6 м. Таке рішення дасть можливість створити нові функціональні простори в межах наявного приміщення;

- забезпечити вертикальний зв'язок двох рівнів бібліотеки двомаршевыми сходами, розмістивши їх праворуч від вхідних дверей. Таке рішення дозволить розмежувати функцію комунікації від функції обслуговування і сприятиме правильній організації графіків руху в бібліотеці;

- організувати на першому рівні бібліотеки функцію книгосховища з пунктом книговидачі, а на другому – читальний зал на 12 робочих місць, що дозволить забезпечити робочі місця користувачів кращим природним освітленням.

Приміщення холу першого поверху Студентської бібліотеки НУ "Львівська політехніка". Студентська бібліотека розташована в окремій спеціально спроектованій будівлі 70-х рр. ХХ ст. Хол першого поверху займає площу понад 600 м². На момент розробки проектної пропозиції щодо його реновації, в холі розміщувався гардероб, розташований ліворуч від головного входу, та місце для вахтера.

Проект реновації холу Студентської бібліотеки спочатку розроблявся студенткою Х. Кухарською в межах навчально-пошукового проектування та передбачав перепланування внутрішнього простору холу зі зміною його функціонального зонування, організацію виставкових та інформаційних просторів, влаштування рекреаційних зон та кафетерію, розміщення книгарні.

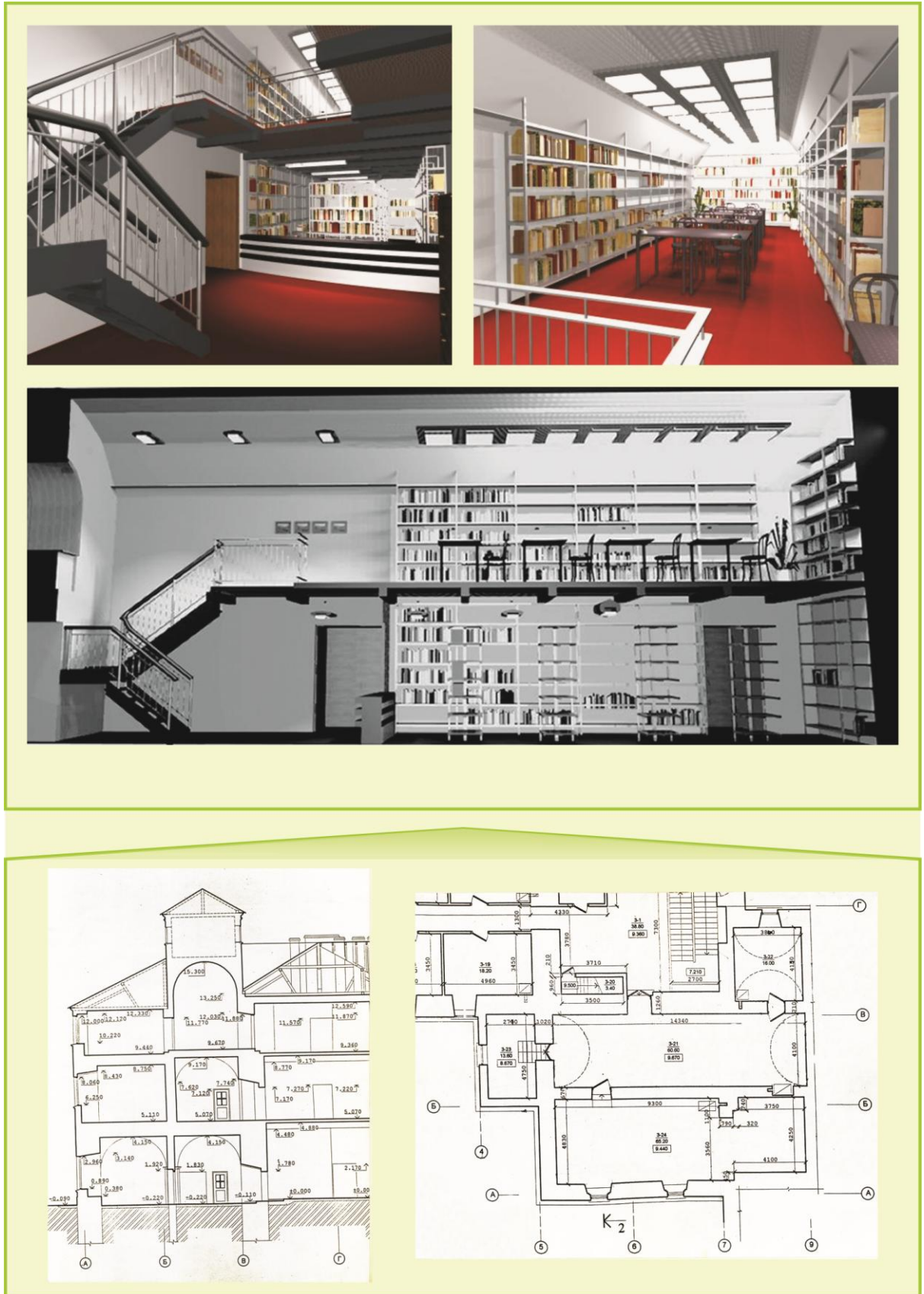

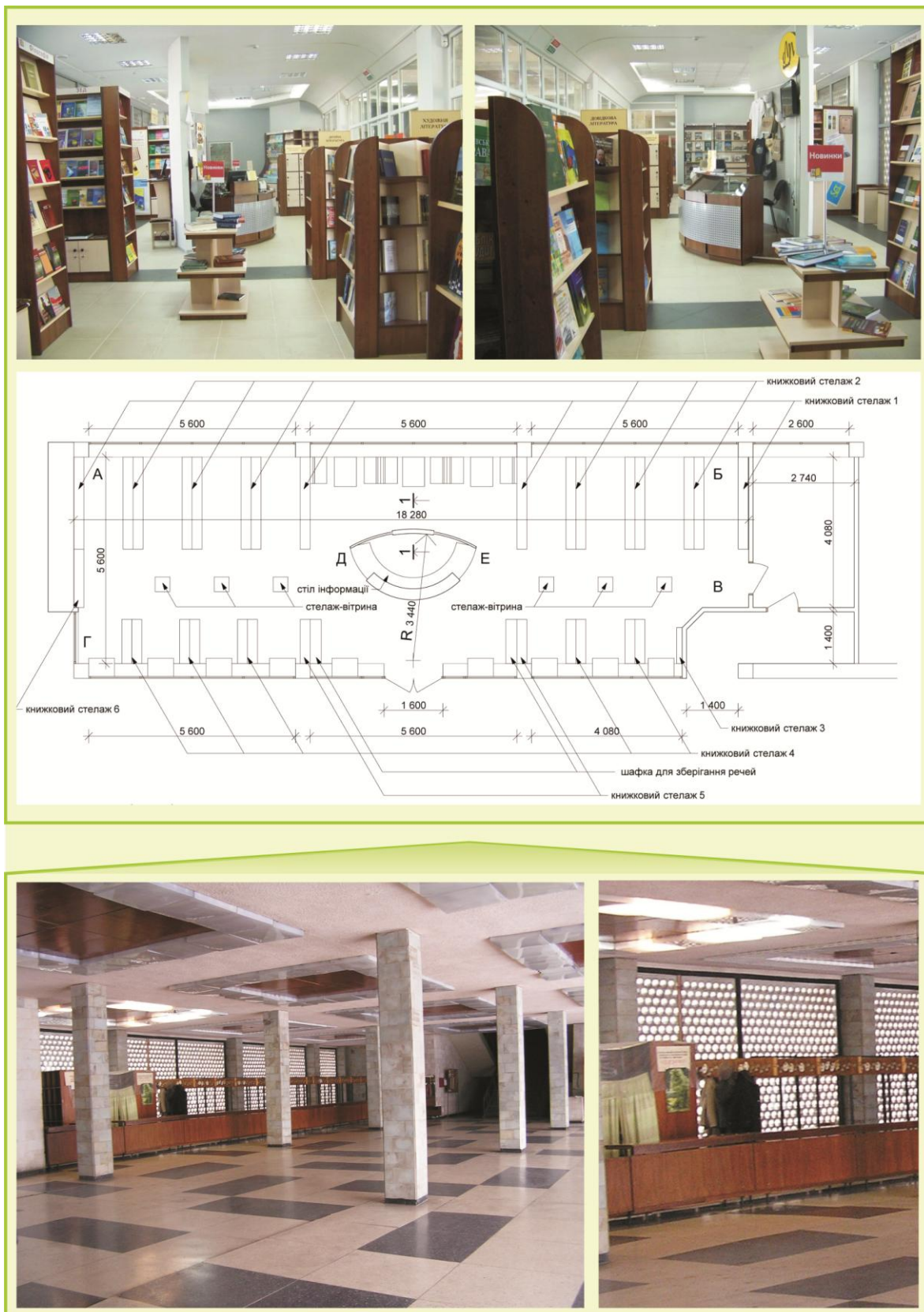
Рис. 4.3. Бібліотека факультету культури і мистецтв НЛУ ім. І. Франка:
 а) пропозиція реновації бібліотечного простору;
 б) фотофіксація реального стану (фото автора)

Проектна пропозиція книгарні видавництва НУ "Львівська політехніка" в холі Студентської бібліотеки реалізована авторським колективом кафедри ДАС І. Воронковою, Б. Гоєм та В. Проскуряковим у 2012 р. (рис. 4.4). Книгарня розмістилася на місці гардеробу, який згідно проекту перенесено праворуч від головного входу до бібліотеки. В плані книгарня являє собою видовжений прямокутник 5,6 м x 19,8 м загальною площею 110,8 м². Для книгарні передбачено два приміщення: головний зал площею 99,6 м² і службове приміщення площею 11,2 м². Основне приміщення книгарні розплановане з використанням принципів симетрії: центр композиції формує півкруглий прилавок, форму якого повторює перегородка-вітрина. По обидва боки розміщено стелажі різного розміру та призначення: зі сторони входу розташовано стелажі висотою 1,5 м для художньої літератури; з протилежного боку – стелажі висотою 2,3 м для спеціалізованої літератури. У книгарні також передбачено місця для перегляду літератури, які за потреби використовуються для проведення творчих зустрічей з авторами книжок.

Реновація бібліотек, які належать до моделі № 2 "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка має історичну та/або архітектурну цінність".

Бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка, головний корпус, вул. Драгоманова, 5. Будинок бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка збудований у 1905 р. спеціально для потреб бібліотеки і є пам'яткою архітектури ХІХ ст. Сьогодні будівля й надалі залишається актуальною, проте її функціональне планування вимагає якісних змін згідно вимог сучасного користувача, які полягають, насамперед, у розвитку бібліотечних функцій і послуг.

У 2010 р. в рамках навчального проектування студенткою Х. Кухарською розроблений проект реновації головного корпусу бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка, основна ідея якого полягала у максимальному збереженні цінної забудови (рис. 4.5). Згідно проектної пропозиції усі реноваційні заходи звелись до зміни розташування функціональних зон, організації додаткових приміщень у цокольному рівні, мінімального об'єму демонтажних робіт, реставрації штукатурки та меблів.

а)

б)

Рис. 4.4. Книгарня в холі Студентської бібліотеки НУ "Львівська політехніка":
 а) організації простору книгарні, реальний стан (фото автора);
 б) фотофіксація холу до реновації (фото автора)

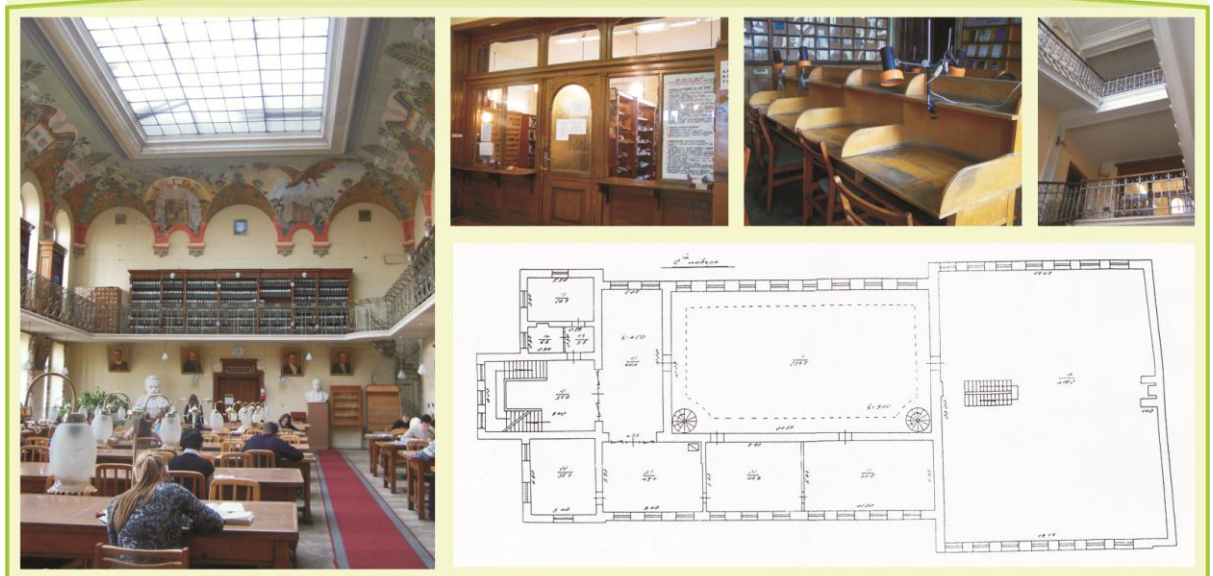
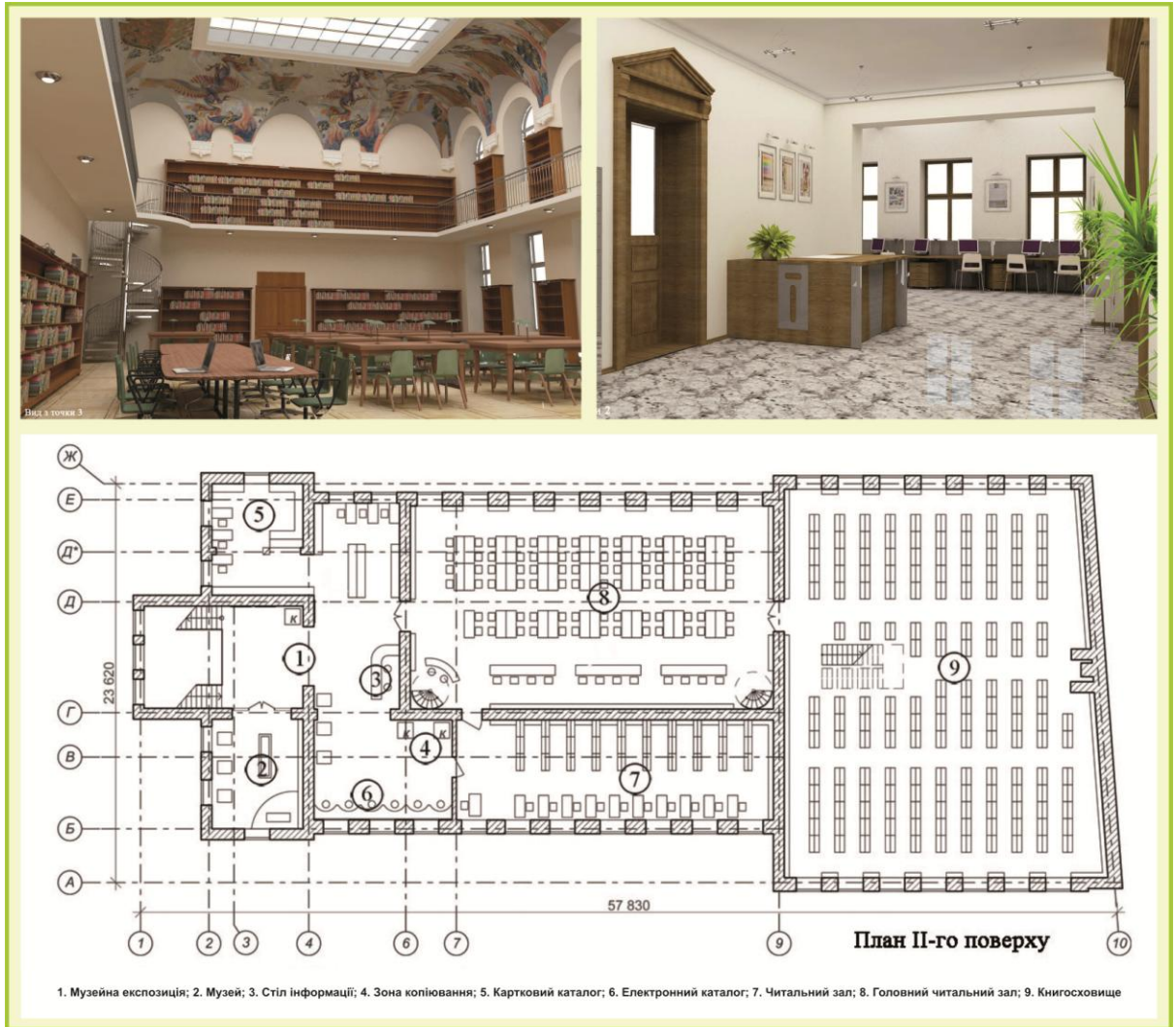

Рис. 4.5. Бібліотека ЛНУ ім. І. Франка. Головна будівля:
 а) пропозиція реновації бібліотечного простору;
 б) фотофіксація реального стану (фото автора)

Основну функціонально-планувальну структуру бібліотеки запропоновано доповнити приміщеннями кінолекторію на 70 місць та комп'ютерного залу на 27 місць, передбаченими в цоколі будівлі.

Музей І. Франка запропоновано перенести з третього поверху на другий, для якого передбачено окреме приміщення, де зберігатимуться найцінніші експонати. Частина експозиції пропонується розмістити в холі другого поверху, що сприятиме ознайомленню з музейними експонатами більшої кількості користувачів;

На третьому поверсі запропоновано організувати відкритий простір з кабінками для індивідуальної та колективної роботи, місцями для роботи з комп'ютером.

Дослідницька бібліотека НУ "Києво-Могилянська академія". Розміщується в Староакадемічному (Мазепиному) корпусі, який становить історичну і архітектурну пам'ятку XVIII ст. Будівля зводилась у кілька етапів як навчальний корпус академії. Сьогодні будинок функціонує як бібліотека, проте його технічний стан є критичним.

У 2013 р. на кафедрі ДАС в рамках експериментально-пошукового навчального проектування студенткою Н. Попович розроблено пропозицію реновації Староакадемічного корпусу для потреб Дослідницької бібліотеки НУ "Києво-Могилянська академія" (рис. 4.6), яка полягала у модернізації бібліотечної інфраструктури, створенні сучасних засобів для безпечного і надійного зберігання колекцій, покращенні умов праці та відпочинку користувачів і персоналу бібліотеки.

Проектне рішення передбачає:

- розвиток основних бібліотечних функцій завдяки впровадженню в структуру бібліотеки інтернет-кафе, виставкових і музейних просторів, місць для користування електронним каталогом;

- облаштування закритих книгосховищ першого поверху стелажми типу "бокс", які дають можливість розмістити великий об'єм книг на обмеженій площі приміщення;

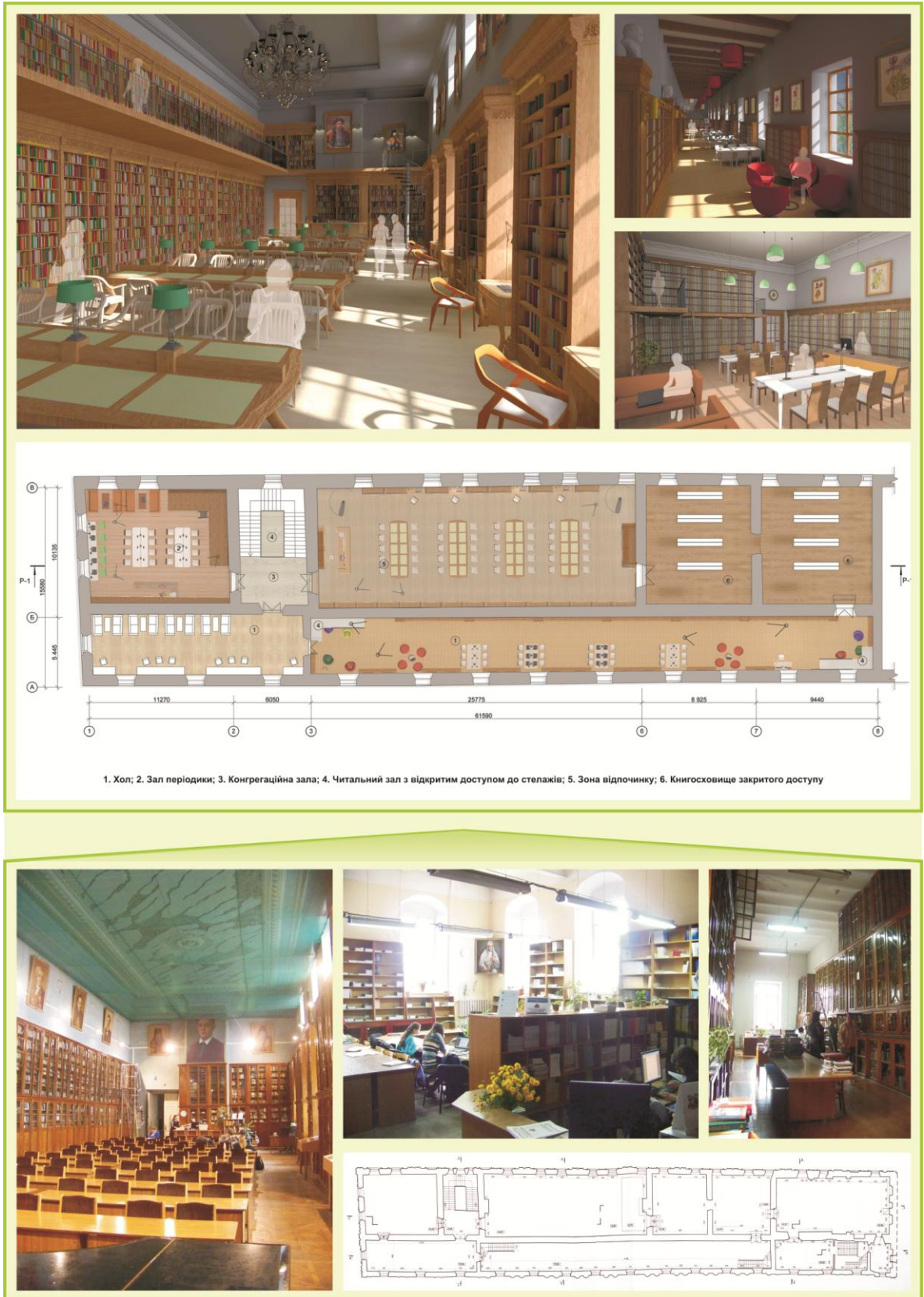

Рис. 4.6. Дослідницька бібліотека НУ "Кієво-Могилянська академія":
 а) пропозиція реновації бібліотечного простору;
 б) фотофіксація реального стану (фото автора)

- повернення головному простору будівлі – Конгрегаційному залу – втрачених архітектурних деталей та конструкцій: антресолі, розміщеної навпроти віконних отворів приміщення; гвинтових сходів, які ведуть на антресоль; дерев'яних книжкових стелажів з багатим декоративним різьбленням;

- зміну функціонального призначення галереї, яка використовується як книгосховище для потреб користувачів бібліотеки. Для цього пропонувалося розмістити односторонні дерев'яні книжкові стелажі відкритого доступу вздовж стін галереї, які чергуються зі зручними робочими столами та кріслами різного типу; організувати окремі лаундж-зони для відпочинку.

Студентська бібліотека НУ "Львівська політехніка". Будівля бібліотеки збудована за призначенням у 70-х рр. ХХ ст. Хоч корпус не має офіційного статусу пам'ятки історії чи архітектури, проте він є важливим структурним елементом навчального комплексу Національного університету "Львівська політехніка".

У проекті реновації будівлі Студентської бібліотеки, розробленому студентом І. Копиляком, передбачено:

- реконструкцію фасадів зі збереженням його основних композиційних елементів, з використанням сучасних будівельних матеріалів;

- перепланування внутрішніх просторів зі збереженням основних несучих елементів каркасу будівлі та параметрів об'єму. Таке рішення сприяє вдосконаленню комунікативних зв'язків (проектом пропонується встановити ескалатори та ліфти, натомість демонтувати головні сходи), розвитку функціонального наповнення бібліотеки з влаштуванням виставкових та інформаційних просторів, місць для індивідуальної та колективної роботи, організацією комп'ютерних та копіювальних центрів, інтернет-кафе, рекреаційних зон тощо (рис. 4.7).

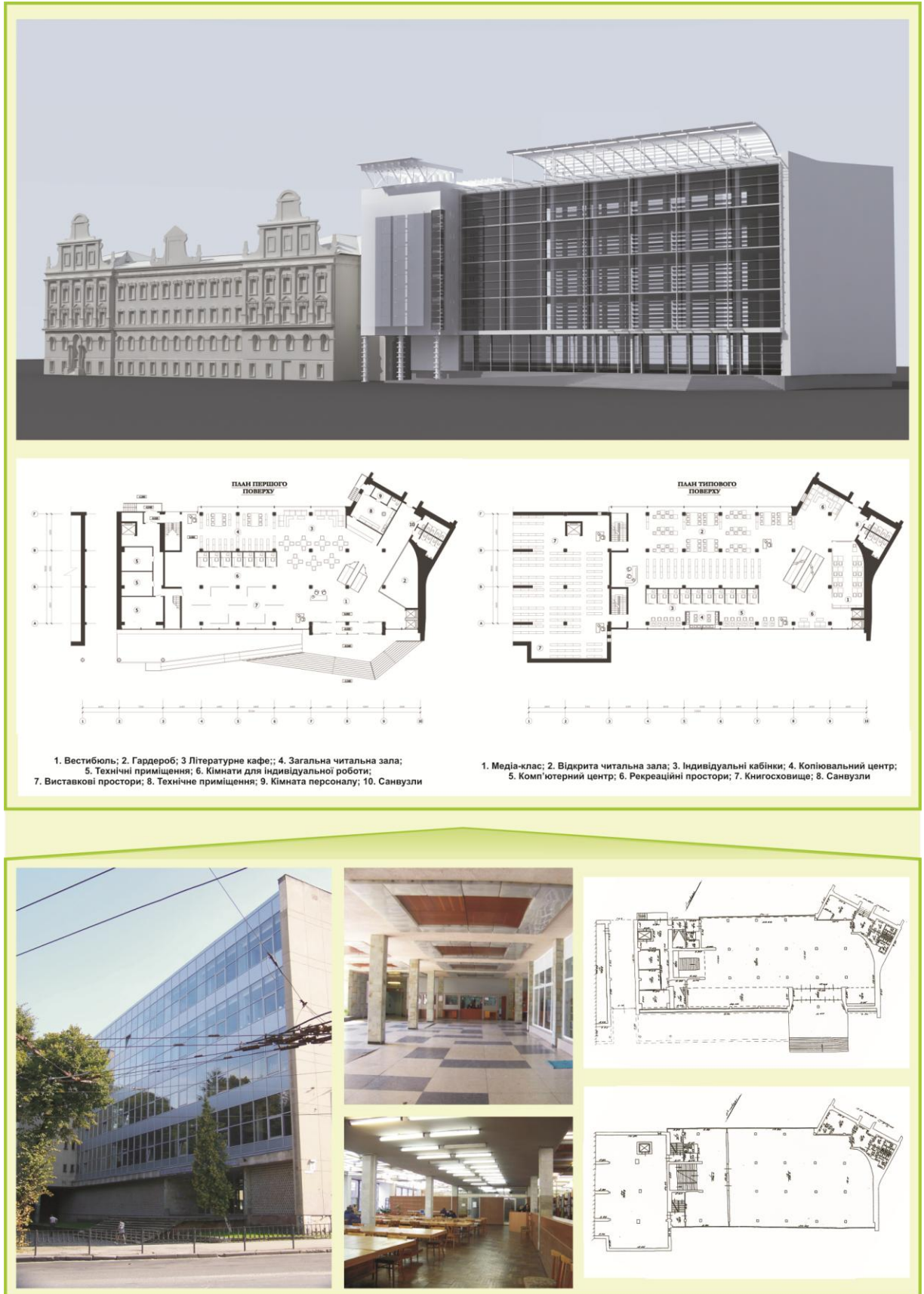

Рис. 4.7. Студентська бібліотека НУ "Львівська політехніка":
а) пропозиція реновації бібліотечного корпусу;
б) фотофіксація реального стану (фото автора)

Реновація бібліотек, які належать до моделі № 3 "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка не має історичної та/або архітектурної цінності".

Бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка, корпус книгосховища, вул. Драгоманова, 17. Будинок збудований у 1990 р. як книгосховище на 1 млн. одиниць зберігання. Сьогодні корпус книгосховища використовується ще й як бібліотека, маючи в своєму складі пристосовані приміщення для читального залу і абонементу. В архітектурному сенсі будинок не є цінним – приміщення групуються навколо темних коридорів, фасади позбавлені будь-яких елементів декору.

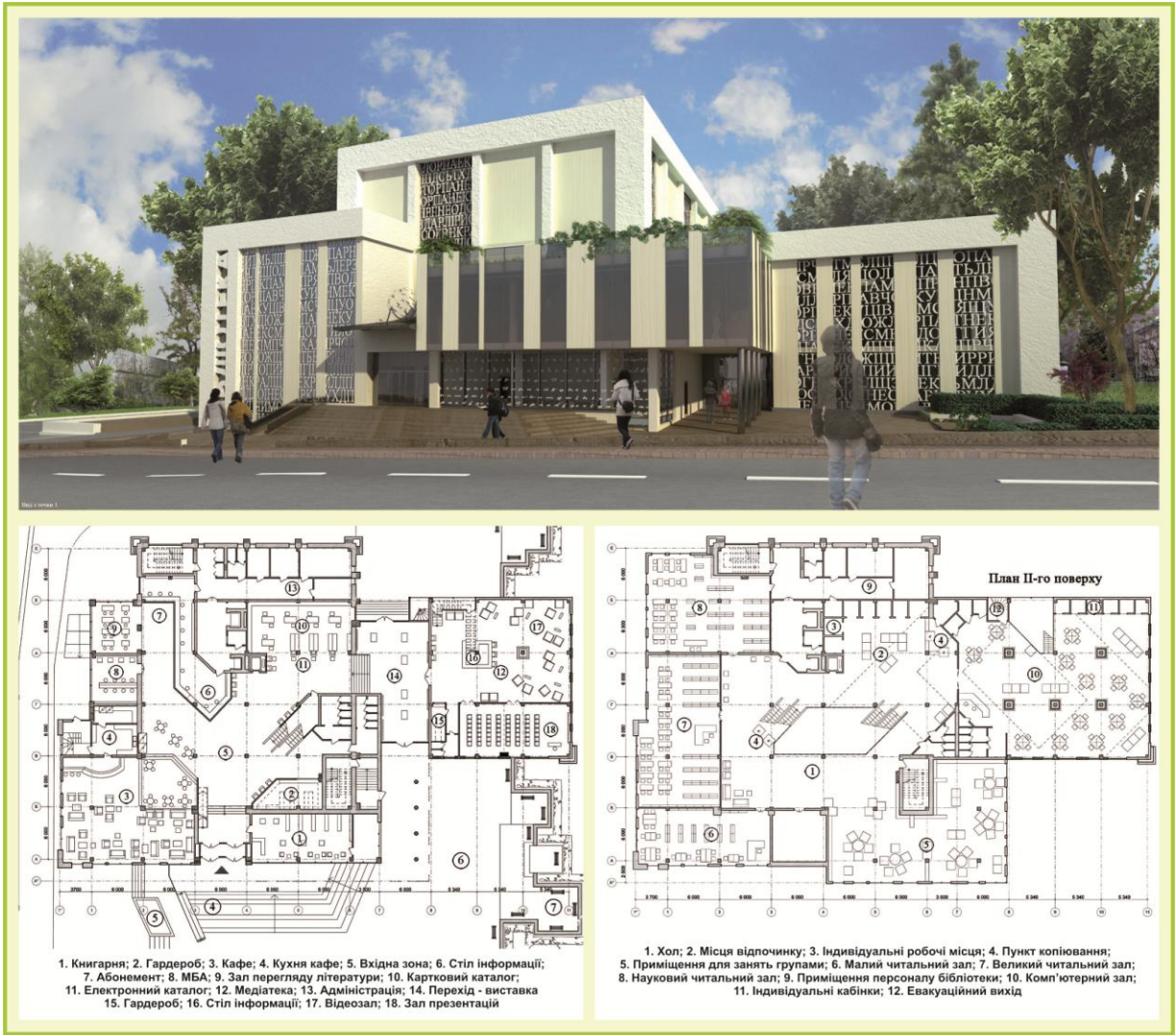
Пропозиція реновації корпусу книгосховища бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка, розроблена Х. Кухарською як ще один студентський проект, полягала у істотній зміні архітектурної форми та образу будівлі, а також у розвитку її функціонально-планувальної та об'ємно-просторової структури (рис. 4.8).

Проектним рішенням передбачалось:

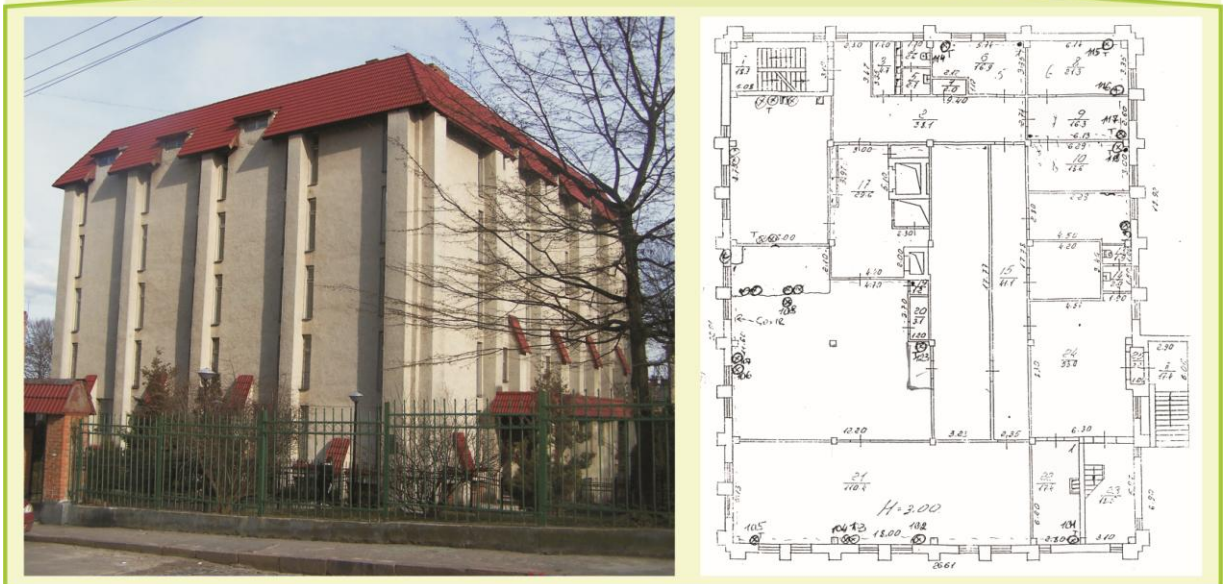
- розбудувати корпус книгосховища для розміщення додаткових функцій: з південно-західної сторони запроектовано двоповерховий "скляний" об'єм з окремим входом, в якому розміщено медіатеку; з північного боку – триповерховий "скляний" об'єм з функцією кафе та читальними залами різних типів; з боку головного фасаду будівлі у рівні другого поверху запроектовано скляну консоль, у якій розмістився зал для колективних занять;

- використати принцип гнучкого планування внутрішнього простору, розмістити у бібліотеці книгарню, гардероб, конференц-зал; влаштувати окремі зони для карткового та електронного каталогів, зал для роботи з медіафайлами, кабінки для індивідуальної роботи, місця для відпочинку тощо.

Архів Національного університету "Львівська політехніка". Будинок, в якому розміщується архів НУ "Львівська політехніка", розташований поруч з Науковою бібліотекою університету. Хоча історія його зведення бере початок з 1873 р., однак будівля не є пам'ятою архітектури. Відповідно, враховуючи потреби наукової бібліотеки в розвитку та впровадженні нових технологій, виникла ідея

а)

б)

Рис. 4.8. Бібліотека ЛНУ ім. І. Франка. Корпус книгосховища:
 а) пропозиція реновації корпусу;
 б) фотофіксація реального стану (фото автора)

розширення бібліотечних функцій та послуг завдяки архітектурній розбудові бібліотечної мережі.

Згідно проектного рішення, розробленого студенткою І. Терещук в рамках навчального проектування, розвиток функцій бібліотеки передбачав цілковиту реорганізацію та модернізацію корпусу архіву шляхом демонтажу старої будівлі і побудови нової. Окрім архіву у новому корпусі проектом передбачено влаштування інтернет-кафе, міні-готелю та низки виставкових просторів (рис. 4.9).

Бібліотечний комплекс Національного університету "Львівська політехніка". Розміщений на території кампуса, сформований з двох бібліотечних будівель – Наукової бібліотеки та Студентської бібліотеки.

Науково-проектні дослідження кафедри ДАС в галузі бібліотечної архітектури не обмежуються лише окремими приміщеннями та будівлями бібліотек. Свідченням цього є проект Міжуніверситетського студентського центру на площі св. Юри поруч зі Студентською бібліотекою НУ "Львівська політехніка", розроблений студентом М. Жигайлом (рис. 4.10).

Основними засадами при розробці проекту стали наступні чинники – збільшення кількості студентів НУ "Львівська політехніка" впродовж останніх років; запровадження нових методів освіти, які базуються на самостійному опрацюванні та вивченні матеріалів; моральне старіння архітектурних просторів бібліотеки. Відповідно, виникла ідея створити новий студентський центр на базі бібліотечного комплексу, який би став сучасним культурно-просвітницьким осередком з відповідним набором функцій і послуг.

Оскільки ділянкою для проектування стала площа з міським сквером, який активно використовуються не лише студентами політехніки, але й мешканцями міста, об'єм студентського центру з бібліотекою запропоновано опустити під землю до позначки -13,5 м. Зовні об'єм споруди виступає двома різновеликими світловими ліхтарями, вигини яких повторюють округлу форму площі.

Планувально-просторова структура центру організована за принципом єдиного відкритого гнучкого простору з мінімальним використанням

Рис. 4.9. Архів НУ "Львівська політехніка":
 а) пропозиція реновації будівлі архіву під бібліотечну функцію;
 б) фотофіксація реального стану (фото автора)

Рис. 4.10. Міжвузівський студентський центр на площі св. Юри у Львові:
 а) проектна пропозиція;
 б) фотофіксація реального стану ділянки проектування (фото автора)

перегородок. Вийняток становлять приміщення конференц-залів, кінолекторіїв, та їхні допоміжні приміщення. Центр призначений для забезпечення навчальної, відпочинкової, культурної-просвітницької, виставкової та інформаційної функцій.

Наведені приклади пошукового і прикладного проектування свідчать про те, що заходи та засоби реновації бібліотек вищих навчальних закладів України залежать від розмірів об'єкта, його цінності та степені збереженості. Відповідно, методи реновації можуть бути наступними: без застосування істотних змін в об'ємно-планувальній структурі будівлі; із застосуванням істотних змін в об'ємно-планувальній структурі будівлі; із розширенням функцій шляхом розбудови об'ємно-планувальної структури будівлі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4

1. На основі аналізу й узагальнення результатів, викладених в попередніх розділах роботи, розроблено архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України. Сформульовані принципи реновації згруповані відповідно до організаційно-методичних, функціонально-планувальних та об'ємно-просторових характеристик об'єкта дослідження.

2. Групу організаційно-методичних принципів формують принцип комплектування фонду, принцип забезпечення потреб користувача та принцип технологічного забезпечення. *Принцип комплектування фонду* полягає у створенні в бібліотеці ВНЗ України умов для здійснення нею функцій накопичення, зберігання та розповсюдження власного фонду з оптимальним використанням площ і об'ємів бібліотечних приміщень. *Принцип відповідності потребам користувачів* полягає у створенні в бібліотеці ВНЗ України оптимальних умов, які враховують запити сучасних користувачів щодо задоволення їхніх функціональних, соціальних і навчально-освітніх потреб. *Принцип технологічного забезпечення* полягає у створенні в бібліотеці оптимальних умов для впровадження новітніх технологій, здатних пришвидшити виконання усіх бібліотечних процесів та покращити якість надання послуг завдяки оцифруванню фонду, автоматизації місць праці, автоматизації систем контролю.

3. Групу функціонально-планувальних принципів формують принцип функціональності простору, принцип універсальності простору та принцип диференціації доступності простору. *Принцип функціональності простору* бібліотеки ВНЗ передбачає формування оптимального набору приміщень (мінімальний набір, типовий набір, розширений набір), який здатний забезпечити якісне функціонування бібліотеки відповідно до її призначення, об'єму фонду, кількості користувачів і штатних працівників. *Принцип універсальності простору* бібліотеки ВНЗ полягає в правильній функціонально-планувальній організації бібліотеки і забезпечується застосуванням гнучкої планувальної структури,

оптимізацією графіків руху, раціональним співвідношенням площ основних груп приміщень. *Принцип диференціації доступності простору* передбачає організацію в бібліотеці трьох типів просторів різного ступеня доступу (відкритий доступ, обмежений доступ, закритий доступ) відповідно до його використання тимчасовими відвідувачами, постійними користувачами та штатними працівниками.

4. Групу об'ємно-просторових принципів формують принцип локалізації бібліотеки, принцип індивідуалізації образу та принцип функціональної домінанти. *Принцип локалізації бібліотеки* полягає у врахуванні місця розташування бібліотеки (у навчальному корпусі, в межах навчальної зони, у міському середовищі) при виборі реноваційних заходів для покращення умов її експлуатації та залежить від величини навчального закладу, до якого вона належить, об'єму власних фондів, кількості потенційних відвідувачів, різноманіття послуг. *Принцип індивідуалізації образу* застосовується для ідентифікації бібліотеки в структурі навчальної зони. Принцип забезпечує використання таких реноваційних заходів, які враховують зв'язок архітектури бібліотеки з довкіллям, відображають функціональні особливості її діяльності, сприяють розвитку її об'ємно-просторової структури. *Принцип функціональної домінанти* враховує головне призначення і основні завдання функціонування бібліотеки (обслуговування користувачів, накопичення і зберігання фонду, обслуговування різних категорій відвідувачів) та проявляється у домінуванні в її об'ємно-планувальному рішенні одного функціонального елемента: читального залу, книгосховища чи соціокультурного простору.

5. Досліджено три типи моделей бібліотек, які є характерними для вищих навчальних закладів України: модель № 1 – "Бібліотека ВНЗ загальною площею 100–2000 м²" (до цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у пристосованих або у спеціально спроектованих приміщеннях будівлі); модель № 2 – "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка має історичну та/або архітектурну цінність" (до цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у спеціально спроектованій будівлі; в будівлі навчального корпусу, яка перейшла у власність бібліотеки; в будівлі

іншого призначення, яка перейшла у власність бібліотеки); модель № 3 – "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка не має історичної та/або архітектурної цінності" (до цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у спеціально спроектованій будівлі; у будівлі навчального корпусу, яка перейшла у власність бібліотеки; у будівлі іншого призначення, яка перейшла у власність бібліотеки).

6. Розроблені архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек ВНЗ України апробовані у авторському пошуковому і прикладному проектуванні. Заходи та засоби архітектурної реновації бібліотечних приміщень, будівель і комплексів ВНЗ України, рекомендовані в роботі, залежать від розмірів об'єкта, його цінності та степені збереженості. Відповідно, методи реновації можуть бути наступними: без застосування істотних змін в об'ємно-планувальній структурі будівлі; із застосуванням істотних змін в об'ємно-планувальній структурі будівлі; із розширенням функцій шляхом розбудови об'ємно-планувальної структури будівлі.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено наукове завдання, яке полягало у дослідженні генезису та сучасних тенденцій формування архітектури бібліотек вищих навчальних закладів, у розробці основних архітектурно-типологічних принципів реновації бібліотечних приміщень і будівель ВНЗ України та заходів для їхньої реалізації.

1. Дослідження закордонного досвіду проектування та будівництва бібліотек останніх 20-ти років виявило істотні зміни у формуванні бібліотечної архітектури та в організації бібліотечного простору. Характерною рисою бібліотеки як інституції є постійне вдосконалення її функцій і послуг відповідно до мінливих вимог суспільства. Особливістю бібліотеки в архітектурному аспекті стала трансформація її просторів відповідно до соціокультурних потреб та умов технічного розвитку. Ці ознаки окреслили коло питань, пов'язаних з якісними змінами бібліотечних приміщень і будівель, які вимагають комплексного вивчення і підходу для їхнього вирішення.

2. Аналіз основних наукових розробок в галузі бібліотечної архітектури виявив, що питання реновації, модернізації, вдосконалення та розвитку архітектурного середовища бібліотек вищих навчальних закладів в Україні є мало дослідженими. Вивчення історичного розвитку приміщень, будівель і комплексів бібліотек ВНЗ України має фрагментарний характер і не відображає історичних етапів формування архітектури бібліотек ВНЗ в загальноукраїнському контексті. Відсутній комплексний і системний аналіз об'ємно-просторових і функціонально-планувальних рішень сучасних бібліотечних приміщень і будівель загалом та типологічний аналіз архітектурних просторів бібліотек ВНЗ України. Недослідженими виявились принципи архітектурної реновації бібліотечних приміщень і будівель, що веде до помилок в їхній організації та експлуатації.

3. Для вирішення поставлених у роботі завдань розроблено комплексну методику дослідження архітектури бібліотек ВНЗ, яка ґрунтується на застосуванні традиційних загальнонаукових теоретичних та емпіричних методів і передбачає їх поетапне виконання. Вагомим у роботі стало натурне обстеження 47-ми бібліотек

різного призначення, проведене дисертантом в Україні та за кордоном з використанням методів експертного та соціологічного опитування, а також візуального спостереження.

4. Ретроспективний аналіз розвитку бібліотечних приміщень дав змогу визначити основні етапи формування архітектури бібліотек вищих навчальних закладів на території України:

I етап: 1576–1800 рр. – зародження бібліотек ВНЗ (створюються на базі церковних шкіл і колегій, розміщуються у пристосованих приміщеннях колишніх шкіл і монастирів);

II етап: 1800–1900 рр. – становлення бібліотек ВНЗ (виникають на базі ліцеїв або разом з університетами, розміщуються в корпусах власних навчальних закладів);

III етап: 1900–1990 рр. – інтенсивного будівництва бібліотек ВНЗ (з'являються спеціальні бібліотечні приміщення);

IV етап: 1990–2000 рр. – період стагнації (нові бібліотечні будівлі майже не будуються через відсутність коштів, а ті, що будуються, не відповідають сучасним критеріям функціонування бібліотек);

V етап: 2000–2016 рр. – новий вектор розвитку (з'являються нові бібліотечні приміщення і будівлі, організація яких спрямована на задоволення потреб сучасного користувача).

5. Аналіз практичного досвіду проектування, будівництва та реновації бібліотечних приміщень у зарубіжних країнах дозволив виявити сучасні тенденції формування архітектури бібліотек, які полягають у використанні сучасних будівельних матеріалів, розробці індивідуальних архітектурних рішень, створенні гнучкої планувально-просторової структури, впровадженні нових функцій і послуг. Вивчаючи досвід європейських країн, встановлено, що реновація може здійснюватися з використанням різних прийомів та засобів, залежно від значимості приміщень і їхнього технічного стану: зміною внутрішнього простору будівлі зі збереженням фасадів; зміною внутрішнього простору будівлі з

кардинальною зміною фасадів; розбудовою бібліотеки з врахуванням стилістики бібліотечного комплексу.

6. Виявлено архітектурні типи приміщень і будівель, в яких розміщуються бібліотеки вищих навчальних закладів в Україні:

1) спеціально запроєктовані для бібліотечних потреб (приміщення, розташовані у навчальному корпусі, які були передбачені ще на стадії проектування чи реконструкції корпусу, та окремі спеціально спроектовані будівлі бібліотек);

2) пристосовані до бібліотечних потреб (приміщення, розташовані у навчальному корпусі, які не були передбачені на стадії проектування чи реконструкції корпусу, приміщення у студентських гуртожитках та окремі будівлі, побудовані для інших громадських функцій);

3) переплановані під бібліотечні потреби (приміщення, розташовані у навчальному корпусі чи в окремих будівлях, які проектувались для інших вимог, проте в ході будівництва їхня функція була змінена під бібліотечні потреби).

7. У дослідженні проаналізовано основні чинники, які впливають на функціональну та архітектурно-планувальну структуру бібліотек (зокрема, й бібліотек вищих навчальних закладів): *політичні чинники* (політичний устрій, рішення керівних державних органів, обмеження прав і свобод громадян, політична стабільність); *ідеологічні чинники* (контроль громадської думки, рівень ідеологічної "дозволеності" комплектування фондів, значення бібліотеки в суспільстві, використання бібліотеки як засобу інтелектуальної та політичної влади, вільний доступ до інформації, збереження національної ідентичності); *фінансово-економічні чинники* (джерела фінансування, стан економіки, засоби виробництва, природні ресурси); *соціальні чинники* (склад і кількість населення, темп і рівень життя, розвиток освіти та технологій); *культурно-освітні чинники* (розвиток писемності, діяльність меценатів і дарувальників, секуляризація церковного майна, розвиток університетів, освітня політика, розповсюдження інформації на електронних носіях, формування толерантної свідомості суспільства).

8. Аналіз закордонного та вітчизняного досвіду проектування та будівництва бібліотечних будівель дав змогу виокремити в структурі сучасних бібліотек два основних функціональних блоки: соціоблок (*територія вільного доступу до приміщень і послуг соціокультурного спрямування*) і бібліоблок (*територія обмеженого доступу до приміщень і послуг бібліотечного призначення*). В структурі соціоблоку бібліотеки розрізняють приміщення або зони для забезпечення комерційних послуг (харчування, торгівля, банківське обслуговування) та некомерційних послуг (реєстратура, абонемент, гардероб, інформаційні бокси, електронний каталог, пункт повернення книг, виставка, музей, конференц-зал, зона рекреації, приміщення цілодобового функціонування), доступних для будь-якої категорії відвідувачів. У планувальній структурі закордонних і українських бібліотек виявлено основні функціональні елементи бібліоблоку – це книговидача, абонемент, каталог, читальний зал, книгосховище, службово-виробничі приміщення. Доступ до бібліоблоку можливий лише для користувачів бібліотеки і її працівників.

9. Проведений аналіз найпоширеніших носіїв, які використовуються в бібліотеках для передачі інформації, дав змогу розкрити їхні основні переваги над традиційними друкованими джерелами: незначний розмір, вага та площа зберігання, надійність та низька вартість виробництва. Класифіковано і проаналізовано найпоширеніші цифрові технології в сучасних європейських бібліотеках: 1) пристрої для користувачів: стійка електронного каталогу, пристрій для замовлення необхідної літератури, пристрої для самостійного повернення книг (внутрішній і зовнішній); 2) пристрої для персоналу: пристрій для інвентаризації, пристрій бібліотекаря, пристрій кодування міток RFID, протикрадіжні ворота.

10. Встановлено вплив сучасних цифрових технологій на архітектурно-просторову організацію бібліотек закордонних ВНЗ, який здійснюється завдяки автоматизації робочих процесів (пришвидшуються будь-які бібліотечні процеси та вдосконалюються наявні бібліотечні послуги), автоматизації індивідуального місця праці (з'являються нові типи робочих місць користувачів і персоналу),

використанню бездротової мережі комунікації, аудіовізуальних матеріалів та засобів, а також комп'ютерних інтерактивних терміналів з електронним каталогом (з'являються нові типи медіа-просторів: сховища медіа-файлів, простори для використання медіа-матеріалів, спеціальні медіа-простори).

11. У дослідженні розроблено три основні групи архітектурно-типологічних принципів реновації бібліотек вищих навчальних закладів в Україні: організаційно-методичні принципи (принцип комплектування фонду, принцип відповідності потребам користувачів, принцип технологічного забезпечення), функціонально-планувальні принципи (принцип функціональності простору, принцип універсальності простору, принцип диференціації доступності простору), об'ємно-просторові принципи (принцип локалізації бібліотеки, принцип індивідуалізації образу, принцип функціональної домінанти).

12. Сформовано основні об'ємно-просторові та функціонально-планувальні моделі бібліотек вищих навчальних закладів України: модель № 1 – "Бібліотека ВНЗ загальною площею 100–2000 м²" (до цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у пристосованих або у спеціально спроектованих приміщеннях будівлі); модель № 2 – "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка має історичну та/або архітектурну цінність" (до цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у спеціально спроектованій будівлі; в будівлі навчального корпусу, яка перейшла у власність бібліотеки; в будівлі іншого призначення, яка перейшла у власність бібліотеки); модель № 3 – "Бібліотека ВНЗ, розміщена в окремій будівлі, яка не має історичної та/або архітектурної цінності" (до цієї моделі належать бібліотеки, розміщені у спеціально спроектованій будівлі; у будівлі навчального корпусу, яка перейшла у власність бібліотеки; у будівлі іншого призначення, яка перейшла у власність бібліотеки).

Розроблені архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек ВНЗ України апробовані у авторському пошуковому і прикладному проектуванні. Заходи та засоби архітектурної реновації бібліотечних приміщень, будівель і комплексів ВНЗ України, рекомендовані в роботі, залежать від розмірів об'єкта, його цінності та ступені збереженості. Відповідно, методи реновації можуть бути

наступними: без застосування істотних змін в об'ємно-планувальній структурі будівлі; із застосуванням істотних змін в об'ємно-планувальній структурі будівлі; із розширенням функцій шляхом розбудови об'ємно-планувальної структури будівлі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Опубліковані джерела

1. Аалто А. Архитектура и гуманизм [Текст]: Сб. статей / Под ред. А.Гозака. – М.: Прогресс, 1978. – 219 с.
2. Абрамова Т. Эволюция формы – решающий фактор ... [Текст] / Т.Абрамова // Библиотечное дело / глав. ред. Т. Филиппова. – Санкт-Петербург: Агентство Информ-Планета, 2010. – №23 (137). – С. 36-39.
3. Адлер Д. Метрический справочник. Данные для архитектурного проектирования и расчета [Текст]: Справочное издание / Д.Адлер; Пер. с англ. – М.: "Архитектура-С", 2008. – 764 с.: ил.
4. Акилина М.И. Классификация и типология библиотек. Вопросы методологии [Текст] / М.И. Акилина // Библиотековедение. – 1996. – № 3. – С. 40-54. – (Вопросы теории).
5. Алешин Л.И. Проектирование зданий библиотек [Текст]: учебно-практ. пособие / Л.И. Алешин. – М.: Либерей-Бибинформ, 2008. – 240 с.
6. Амлинский Л.З. Композиционно-планировочные решения и техническое оснащение научных библиотек: библиотечковедческий аспект [Текст] / Л.З. Амлинский.– Киев: Наукова думка, 1988. – 296 с.
7. Андер А.Б. Строительство библиотек: обзор зарубежного опыта [Текст] / А.Б. Андер.; за ред. Н.Я. Матвеева. – М.: ЦНТИ по гражданскому строительству и архитектуре, 1971. – 112 с.: ил.
8. Балашова Е.В. Библиотечный дизайн [Текст]: учеб. пособие / Е.В. Балашова, М.Н. Тищенко, А.Н. Ванеев. – М.: Гардарики, 2004. – 288 с.
9. Барановскій Г.В. Архитектурная енциклопедія второй половины XIX вѣка. Общественные здания. Том II [Текст] / Г.В. Барановскій. – Изданіе редакції журналу "Строитель". – С.-Петербургъ. – 1908. – 732 с.
10. Березюк Н.М. Библиотека Харьковського національного університета імені В.Н. Каразіна за 200 лет (1805-2005) [Текст] / Н.М. Березюк, І.Г. Левченко, Р. П. Чигринова. – Харьков, 2006. – 390 с.

11. Белоус І.О. Науково-технічна бібліотека Національного університету "Львівська політехніка" [Текст]: [монографія] / І.О. Белоус [та ін.]; ред. А.Г. Загородній; Національний ун-т "Львівська політехніка". – Л.: Видавництво Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2009. – 195 с.: фотоіл. – Бібліогр.: с. 170-195.
12. Библиотечные здания [Текст]: основные положения библиотечного строительства / Л.З. Амлинский [и др.]; пер. с нем. А.С. Кортикова; под ред.: Е.А. Фенелона, Ю.П. Обросова; Гипротеатр. – Москва: Стройиздат, 1993. – 328 с.: ил. – б.ц.
13. Бібліотека: комплекс завдань та методичні вказівки до курсових проектів з дизайну архітектурного середовища громадських будівель і споруд для студентів Інституту архітектури III-V курсів / Укл.: В.І. Проскуряков, Б.В. Гой та інші. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. – 144 с.
14. Бібліотечна планета [Текст]: щокв. наук.-вироб. журн. / Нац. парламентська б-ка України. – К., 2009. – №3 (45).
15. Бібліотечна планета [Текст]: щокв. наук.-вироб. журн. / Нац. парламентська б-ка України. – К., 2009. – №4 (49).
16. Бібліотечна Україна [Текст]. Довідник. – К.: Абрис, 1996. – С. 247.
17. Богуш Т. Роль і місце публічних бібліотек України в соціокультурному просторі регіону: Результати дослідження [Текст] / Т.Богуш // Соціологічні дослідження в бібліотеках: інформ.-аналіт. бюл. – Вип. 34 / НПБ України. – К.: 2008. – С. 43.
18. Будівництво бібліотек в сучасних умовах: проблеми і перспективи: Матеріали наук.-практ. конф., м.Київ, 25 вересня 2008 р. [Текст] / Редкол.: Г.А. Войцехівська (відп. ред.), Д.О. Мироненко, О.П. Пацеля; ДНАББ ім. В.Г. Заболотного. – К., 2009. – 40 с.
19. Варганова Г.В. Библиотечное и информационное исследования в США [Текст] / Г.В. Варганова. – СПб.: Профессия, 2001. – 191 с.; ISBN 5-93913-034-8.

20. Визирь Ю. Рукописи не горят. Архитектура и престиж [Текст] / Ю.Визирь. – 2.2002(22). – С.49-51.

21. Войцехівська Г.А. Проблеми проектування бібліотек ХХІ століття (на прикладі ДНАББ ім. В.Г.Заболотного) [Текст] // Бібліотечні будівлі в контексті сучасної моделі інформаційно-комунікативної діяльності: матеріали Всеукр. симпозиуму до 100-річчя будівлі Одес. держ. наук. б-ка ім. М.Горького, м.Одеса, 3 верес. 2007 р. / упоряд.: Г.В. Устюжаніна, М.В. Тетенко; ред. М.Л. Десенко. – Одеса, 2008. – С. 17-24. – Бібліогр.: 5 назв.

22. Воронкова І.С. Архітектура сучасної бібліотеки. Досвід проектування в Чеській Республіці [Текст] / І.С. Воронкова // Зустріч професіоналів «Бібліотечна будівля в умовах інформаційного суспільства: погляд архітектора» / Діяльність Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного у 2012 році: інф.-аналіт. огляд / уклад.: Г.А. Войцехівська, О.В. Жидецька; редкол.: Г.А. Войцехівська (відп. ред.), Д.О. Мироненко, О.Б. Рудич. – К.: ДНАББ ім. В.Г. Заболотного, 2013. – С. 61–72.

23. Воронкова І.С. Використання інформаційно-технічних засобів в організації функціонально-просторового середовища бібліотек [Текст] / І.С. Воронкова // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". – 2012. – № 728. – С. 96-103. – Бібліогр.: 4 назв. – укр.

24. Воронкова І.С. Еволюція просторів бібліотек вищих навчальних закладів України (на прикладі найстаріших університетів) [Текст] / І.С. Воронкова // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Архітектура. – 2014. – № 793.– С. 208-217.

25. Воскобойнікова-Гузєва О. Наукова бібліотека ХХІ століття в європейському соціокультурному вимірі [Текст] / Олена Воскобойнікова-Гузєва // Вісник Львівського університету. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – Вип. 5. – С. 173–177. – ISSN 2078–4260.

26. Всеобщая история архитектуры в 12 томах. Том 12. Книга 1. Архитектура СССР [Текст] / Под редакцией Н.В. Баранова (ответственный редактор),

Н.П. Былинкина, А.В. Иконникова, Л.И. Кирилловой, Г.М. Орлова, Б.Р. Рубаненко, Ю.Ю. Савицкого, И.Е. Рожина, Ю.С. Яралова (зам. отв. редактора). – Москва: Стройиздат, 1975. – 755 с.

27. Всеобщая история архитектуры в 12 томах. Том 06. Архитектура России, Украины и Белоруссии. XIV-первая половина XIX вв. [Текст] / Под редакцией П.Н. Максимова (ответственный редактор), А.И. Власюка, А.А. Кипарисовой, Ю.А. Нельговского, М.И. Рзянина, А.Г. Чинякова. – Москва: Стройиздат, 1968. – 567 с.

28. Гаскюэль Ж. Пространство для книги [Текст]: руководство для тех, кто строит, оборудует и обновляет библиотеку / Ж.Гаскюэль; Пер. М.А. Руновой. – Москва: Рудомино, 1995. – 303 с.

29. Гозак А.П. Алвар Аалто [Текст] / А.П. Гозак. – М: Стройиздат, 1976. – 176 с.

30. Горбенко Є.В. Києво-Могилянська Академія. Архітектурний нарис [Текст] / Є.В. Горбенко. – Київ: Видавничий дім "KM Academia", 1995. – 38 с.

31. Данциг Н.М. Гигиеническое нормирование освещения жилых и общественных зданий [Текст] / Н.М. Данциг; Под ред. и с предисл. А.Н. Сысина; Акад. мед. наук СССР. Ин-т общей и коммун. гигиены. – Москва: изд-во и тип. Изд-ва Акад. мед. наук СССР, 1948. – 96 с.

32. Диль Л.В. Чтобы читателям было комфортно! [Текст] / Л.В. Диль // Библиотековедение. – 2001. – №4. – С.93-96.

33. Діяльність Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В.Г. Заболотного у 2008 році [Текст]: Інф.-аналіт. огляд / Уклад. Г.А. Войцехівська; Редкол.: Г.А. Войцехівська (відп. ред.), Д.О. Мироненко, О.П. Пацеля. – К., 2009. – 95 с.

34. Дригайло С.В. Створення комфортних умов роботи для користувачів і співробітників у бібліотеці [Текст] / Дригайло С.В. // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2009. – N 4. – С. 63-72.

35. Дубинина О.А. Свободное формообразование современных библиотек [Текст] / О.А. Дубинина // Информационный бюллетень Российской библиотечной ассоциации. – 2011. – №61. – С. 155-156. – ISSN 1991-8062.

36. Енциклопедія Сучасної України. Т.2: Б-Біо [Текст] / ред. кол. І.М. Дзюба [та ін.]. – 2003. – 872 с.: іл.

37. Жугастр-Лушина А.М. Методологическое пособие по вопросам строительства и реконструкции библиотек [Текст] / А.М. Жугастр-Лушина, И.Т. Привалов // Научные и технические библиотеки: Ежемес. сб. по вопросам теории и практики библиотечного дела. – ISSN 01309765 / ГПНТБ России. – М., 1994. – №8. – С. 57-61.

38. Зарубежные библиотеки: стратегия развития [Текст]: Библиотечное дело / глав. ред. Т. Филиппова. – Санкт-Петербург: Агентство Информ-Планета, 2011. – №03 (141). – 44 с.

39. Зверевич В.В. Типологическая модель современной университетской библиотеки и ее реализация в Европейском университете в С.-Петербурге [Текст] / В.В. Зверевич, Г.Д. Кармишенская // Научные и технические библиотеки. – 1998. – №2. – С. 36-41. – (Материалы конференции "Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества" ("Крым-97"). – Библиогр.: с. 40-41 (5 назв.).

40. Интерьер современной массовой библиотеки [Текст]: методические рекомендации / сост. А.К. Гончарова; ред. Т.И. Попова. – Минск: [б.и.], 1981. – 27 с.: ил.

41. История библиотечного дела [Текст]: Учебная программа курса и планы семинаров (специальность 05.27.00 "Библиотечно-информационная деятельность") / Сост. Н.В. Огурцова; Ред. Е.М. Смирнов. – Омск: Омск. гос. ун-т, 2003. – 43 с.

42. Карташов Н.С. Сущность и критерии типологии библиотек [Текст] / Н.С. Карташов // Научные и технические библиотеки: Ежемес. сб. по вопросам теории и практики библиотечного дела / ГПНТБ России. – М., 1996. – №3. – С. 35–46.

43. Кобченко К.А. Спорудження корпусу університетської бібліотеки: історія Київського університету, якої не склалося [Текст] / К.А. Кобченко // Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка: Сер. Українознавство. – 2011. – N15. – С. 17-21.

44. Кунанець Н.Е. Наукові бібліотеки Львова (1784-1939): особливості становлення і розвитку, формування фондів та колекцій [Текст]: Монографія / Н.Е. Кунанець. – Л.: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2010. – 244 с. – ISBN 978-966-553-911-7.

45. Кунанець Н.Е. Бібліотечна справа на західноукраїнських землях (XIII ст. – 1939 р.): консолідований інформаційний ресурс [Текст]: монографія / Н.Е. Кунанець. – Л.: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 448 с. – ISBN 978-917-607-120-4.

46. Лазарев Д. Искусственное освещение библиотечных помещений [Текст] / Д. Лазарев.– М.: "Красный библиотекарь". – 1937.

47. Лялькина А. Библиотека мира [Текст] / А.Лялькина // Зеркало недели. – 2002. – № 20 (395).

48. Матлина С. Воображение пространства – пространство воображения [Текст] / С.Матлина // Библиотечное дело / глав. ред. Т. Филиппова. – Санкт-Петербург: Агентство Информ-Планета, 2010. – №23 (137). – С. 6-9.

49. Майка С. Регіональна вузівська бібліотека у Жешуві (Ряшеві) [Текст] / Майка С., Майка А. // Архітектурний вісник. – 2003. – №3 (19). С. 37-39. – Скорочений переклад з польської мови Богдана Посацького.

50. Мотульский Р.С. Общее библиотековедение [Текст]: учебное пособие для вузов / Р.С. Мотульский. – Н: Либерия, 2004. – 224 с.

51. Науково-технічна бібліотека ім. проф. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут" [Текст]: буклет / уклад. В.Г. Дригайло. – К.: Ватра, 2000. – 18 с.: іл..

52. Пашков О. Діяльність Української бібліотечної асоціації очима бібліотекарів: результати опитування [Текст] / О.Пашков, В.Пашкова // Бібліотечний форум України. – 2013. – No 3 (41). – С. 3-6.

53. Пашенко Ф.Н. Архитектура и строительство библиотечных зданий [Текст] / Ф.Н. Пашенко. – М.: Гос. архитектурное изд-во Акад. архитектуры СССР, 1941. – 296 с.

54. Подрезова М.А. Летопись научной библиотеки Одесского национального университета имени И.И.Мечникова в событиях и фактах [Текст]: Ч.1. Первоначальные годы / М.А. Подрезова, В.В. Самодурова // Вісник Одеського національного університету. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство / Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова. – Одеса, 2010. – Т. 15, Вип. 21. – С. 5-26.

55. Подрезова М.О. Наукова бібліотека: минуле та сьогодення [Текст] / М.О. Подрезова // Наукова бібліотека в сучасному суспільстві: Історія. Проблеми. Перспективи: збірник статей / упоряд. М. О. Подрезова, та ін.; Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, Наук. біб-ка. – Одеса: Астропринт, 2003. – С. 7-21.

56. Полевщикова Е.В. От "Комнаты редких книг" до университетского Музея книги [Текст] / Е.В. Полевщикова, Е.В. Савельева // Вісник Одеського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Бібліографознавство. Книгознавство. – 2009. – Т. 14, Вип. 19. – С. 56-72.

57. Проскуряков В. Развитие типологии библиотечных зданий Львовской архитектурной школой [Текст] / В.Проскуряков, І.Воронкова // Бібліотечна орбіта Кіровоградщини: зб. ст. вип. 6 / Комунальний заклад "Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського"; упоряд.: Козлова В.А. – Кіровоград, 2014. – С. 222-231.

58. Рубанова Т.Д. История библиотечного дела: Древний мир. Средние века. Эпоха Просвещения [Текст]: учеб.пособие, спец. 052700 "Библиотечно-информационная деятельность" / Челяб.гос.акад.культуры и искусств; Фак. док. коммуникаций. – Челябинск: ЧГАКИ, 2003. – 112 с.

59. Самотий Р.С. Архітектурний простір бібліотеки вищого навчального закладу: від реального до ідеального [Текст] / Р.С. Самотий // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство. – 2010. – Вып. 2. – С. 262-271.

60. Свергунова Н.М. Фантазии на тему: "Идеальная библиотека вуза" [Текст] / Н.М. Свергунова // Библиотечное дело: Библиотечное пространство / глав. ред. Т. Филиппова. – Санкт-Петербург: Агентство Информ-Планета, 2007. – №01 (49). – С. 17-19.

61. Солоіденко Г.І. Розвиток бібліотечної термінології в Україні у другій половині ХХ століття [Текст]: дис. канд. іст. наук: спец. 07.00.08 / Г.І.Солоіденко / Нац. акад. наук України. Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського. – К.: 2006. – С. 219. – Бібліогр.: С.179-210.

62. Столяров Ю.Н. Библиотека: структурно-функциональный подход [Текст] / Ю.Н. Столяров. – М.: Книга, 1981. – 255 с.

63. Столяров Ю.Н. Опыт классифицирования библиотек по логическим и системным основаниям [Текст] // Столяров Ю.Н. / Библиотековедение. Избранное. 1960-2000 годы. М., 2001. С. 171–203; Книга: исслед. и материалы. М., 1996. Вып. 73. – С. 63-89.

64. Столяров Ю.Н. Родовидовая и типологическая классификация библиотек [Текст] / Ю.Н. Столяров // Библиотековедение. – 1996. – № 3. – С.25-39.

65. Трубецков К. Библиотека нового тысячелетия. Собираемый образ [Текст] / К.Трубецков // Библиотечное дело: Библиотечное пространство / глав. ред. Т. Филиппова. – Санкт-Петербург: Агентство Информ-Планета, 2007. – №01 (49). – С. 14-16.

66. Университетские библиотеки. История, состояние и перспективы развития [Текст] // Аналитический обзор №17. – Белорусский гос. универ. / Центр проблем развития образования БГУ. – Минск, 2012. – 60 с.

67. Филлипова Т. От классики до авангарда ... [Текст] / Т.Филлипова // Библиотечное дело / глав. ред. Т.Филиппова. – Санкт-Петербург: Агентство Информ-Планета, 2010. – №23 (137). – С. 29-35.

68. Черкес Б.С. Національний університет «Львівська політехніка» [Текст]: архітектурний атлас / Б.С. Черкес, С.М. Лінда, Ю.Л. Богданова. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 200 с. – ISBN 978-617-607-657-5.

69. Черпінська І.С. Класифікація існуючих типів бібліотек і сучасні тенденції формування архітектури бібліотечного середовища [Текст] / І.С. Черпінська // Будівництво бібліотек в сучасних умовах: проблеми і перспективи (за матеріалами науково-практичної конференції) // Інформаційний бюлетень / Мінрегіонбуд. – 2009. – №6. – С. 44-48;

70. Черпінська І.С. Навчальне архітектурне проектування бібліотек для вищих навчальних закладів на прикладі діяльності львівської архітектурної школи [Текст] / В.І. Проскураков, І.С. Черпінська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка", № 568, Архітектура. – Львів: НУ "Львівська політехніка", 2006. – С.231-235.

71. Черпінська І.С. Реалії, проблеми, перспективи розвитку архітектури університетських бібліотек в Україні [Текст] / В.І. Проскураков, І.С. Черпінська // Новини науки Придністров'я: науково-практичний журнал. – 2006. – Вип. 1. – С. 22-27.

72. Черпінська І.С. Сучасні тенденції формування та розвитку архітектури будівель і споруд, призначених для зберігання, поповнення та передачі інформації [Текст] / В.І. Проскураков, І.С. Черпінська // Региональные проблемы архитектуры и градостроительства: сб. науч. тр. – Одесса: "Астропринт", 2007. – Вып. 9-10: Теория и практика. – С. 139-149.

73. Черпінська І.С. Театр на площі св. Юра у Львові / І.С. Черпінська, О.Є. Колодій // Вісник НУ „ЛП” „Архітектура” № 656: видавництво НУ „ЛП”. Львів 2009. – С. 176-180.

74. Щипанов А.С. Освещение в архитектуре интерьера [Текст]: научное издание / А.С. Щипанов. – М.: Госстройиздат, 1960. – 115 с.

75. Ярошенко Т.О. Новітні інформаційні технології для науки та освіти: досвід роботи наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянська академія" [Текст] / Т.О. Ярошенко // Культура народів Причорномор'я. – 2003. – № 40. – С. 70-76. – укр.

76. Ястребова, Е.М. Красиво, современно, технологично: архитектура и дизайн немецких библиотек [Текст] / Е.М. Ястребова // Научные и технические

библиотеки: Ежемес. сб. по вопросам теории и практики библ. дела. – ISSN 01309765 / ГПНТБ России. – М., 1994. – №3. – С. 59-63.

Закордонні видання

77. Andrzejewski J. Wspolczesne technologie biblioteczne na przykladzie rozbudowy Biblioteki Uniwersyteckiej w Lodzi [Текст] / J.Andrzejewski. – Łódź: Biblioteka Publiczna, 2005. – 23 s.

78. Barreneche R.A. By the book [Текст] / R.A. Barreneche // Architecture: march 1997. – P. 102-119.

79. Betsky A. Through the roof. In Holland, Mecanoo builds a library for the digital age [Текст] / A.Betsky // Architecture: October, 1998. – p. 124-133

80. Biblioteka – dobre miejsce [Текст]: poradnik architektoniczny dla bibliotek / K.Langie, D.Smiechowski, M.Walczyna // Instytut książki, Fundacja Społeczeństwa informacyjnego. – Warszawa, 2012. – 150 s.

81. Biblioteka Jagiellonska [Текст]: przewodnik / I.Bar; Uniwersytet Jagiellonski. – Krakow, 1964. – 107 s.

82. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie: konkurs architektoniczny = Warsaw University Library building: architectural competition [Текст] / [red. Teresa Wysokińska-Gąsior; tł. Lech Kłosiewicz, Oskar Sumień, Artur Zapałowski]. – Warszawa: Fundacja Uniwersytetu Warszawskiego, 1995. – 77 s.[7] k. tabl., il.

83. Biblioteki [Текст] // Podręcznik projektowania architektoniczno-budowlanego / E.Neufert; kontynuacja P.Neufert, L.Neff; tł. z niem. S.Gawroński [et. al.]. – 3 wyd. pol., rozsz. i gruntownie zm. – Warszawa: Arkady, 2005. – 646 s.

84. Bieri S. Bibliotheken Bauen: Tradition und Vision = Building for Books: Traditions and Visions [Текст] / [Konzept und Red.:] S. Bieri, W. Fuchs; [Übers. vom Engl. ins Dt.: R.D. Schiewer]; Schweizerische Landesbibliothek. – Basel: Birkhäuser - Verlag für Architektur, 2001. – 527 p.: ill.

85. Bryant F. Tolles, Jr. Architecture and Academe: College Buildings in New England before 1860 [Текст] / Bryant F. Tolles, Jr. – 1st ed. – Hanover, N.H.: University Press of New England, 2011. – 260 p. – 242 illus.

86. Budownictwo biblioteczne: materiały seminarium w Kazimierzu nad Wisłą, 28-30 maja 1962 [Текст] / Stowarzyszenie bibliotekarzy polskich, Stowarzyszenie architektów polskich; [red. I. Kunińska, E. Kossuth]. – Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1964. – 156 s.

87. Campbell R. At the new Allston Library, Machado and Silvetti pleases the public with a casual, stylish building ... [Текст] / R.Campbell // Architectural Record, January 2002. – P. 86-91.

88. Clark J.W. The Care of Books [Текст] / J.W. Clark. – Cambridge: University Press, 1901. – 330 p.

89. Davey P. Learning in New Delhi [Текст] / P.Davey // The architectural review. – 2002. – №10. – P. 38-45.

90. Edwards H.M. University library building planning [Текст] / H.M. Edwards. – Metuchen, N.J., London: The Scarecrow Press, Inc., 1990. – 137 p.

91. Encyclopedia of Library History [Текст] / W.A. Wiegand, D.G. Davis, jr. – New York: Garland, 1994. – 707 p.

92. Fong S. The culture of building / The building of culture [Текст] / S.Fong // Canadian Architect. – 1999. – №2. – P. 26-29.

93. Jones W.G. Library Buildings: Renovation and Reconfiguration [Текст]: Issues and Innovations in Transforming Libraries / William G. Jones // Association of Research Libraries / Office of Leadership and Management Services. – Washington, 1999. – 31 p.

94. Hollender H., Kobierska-Maciuszko E. Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie: koncepcja funkcjonalna i estetyczna [Текст] / H.Hollender, E.Kobierska-Maciuszko // Nadbitka z Rocznika Biblioteki Narodowej. – T.XXXII. – Warszawa, 1998. – S. 195-214.

95. Glas im Gras. Bibliothek. Technische Universitat Delft [Текст] // Glasforum. – №4. – 1996. – s. 11-13.

96. Intelligent Library Buildings [Текст]: proceedings of the Tenth Seminar of the IFLA Section on Library Buildings and Equipment: The Hague, Netherlands, 24-29

August 1997 / ed. by M.-F. Bisbrouck and M. Chauveinc // IFLA publications; 88. – München: K. G. Saur, 1999. – 294 p.: ill.

97. Kapusta B. The architecture of tourism: Capital Monitor [Текст]. – Canadian Architect. January, 1997. – p. 24-27.

98. Korona: Viikki Info Centre [Текст]: portti Viikin kampusalueelle / svenska Текст & English translation Valtasana Oy. – Helsinki: Helsinki University Press, 2000. – 8 p.

99. Klabalová B. Průvodce po studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové [Текст] / B.Klabalová // Brožurka vědecká knihovna v Hradci Králové. – 2009.

100. Litt S. Lamp of learning [Текст] / S.Litt // Architecture. – 1997. – №9. – P. 108-113.

101. Lushington N. Libraries Designed for Users: A 21st Century Guide [Текст] / N.Lushington. – NY.: Neal-Schuman, 2002. – 247 p.

102. Majewski J.S. Za aulą [Текст] / Jerzy S. Majewski, Hanna Gutkiewicz-Czajkowska; zdjęcia: Wojciech Kryński // Architektura Murator. – 2000. – nr 4. – s. 16-21.

103. Magazyn budowlany: Architektura, Projektowanie, Realizacje [Текст]: Numer monograficzny poświęcony prezentacji nowej siedziby Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. – Warszawa: Bertelsmann Wydawnictwa Fachowe, 1999. – №7. – p. 80.

104. Matywiecki P. Stary gmach [Текст] / P.Matywiecki // Więż. – 2004. – №11 (553). – S. 23-29.

105. Maxwell R. James Stirling, Michael Wilford [Текст] / R.Maxwell [Ubers. aus dem Engl.: A. Simon]; Studio Paperback. – Basel: Birkhauser, 1998. – 207 p.

106. McKee B. Steven Ehrlich builds a billboard-sized library on a commercial strip in L.A. [Текст] / B.McKee // Architecture: may 1998. – P. 126-131.

107. Michael H. Harris. History of Libraries in the Western World. 4th Edition [Текст]. Metuchen, N.J.: Scarecrow Press, Inc., 1995. Pp. 306. ISBN 0-8108-2972-X.

108. Miedzynarodowe Centrum Kultury [Текст] / Текст: K.Jagodzincka. – Krakow, 2010. – S. 24.

109. Městská knihovna v Praze: Knihovna Smichov = Municipal Library of Prague: Smichov Library = Die Stadtbibliothek in Prag: Bibliothek Smichov [Текст]. – Městská knihovna v Praze ve spolupráci s Úřadem MČ Praha 5. – Praha, 2005. – 10 p.

110. Murphy T. Library Furnishings: A Planning Guide [Текст] / T.Murphy. – Jefferson, N.C.: McFarland and Co., 2007. – 205 p.

111. Leighton P.D., Weber D.C. Planning Academic and Research Library Buildings [Текст].– 3rd ed. by K.D. Metcalf: American Library Association. Chicago and London, 2000. – 887 p.

112. Library interior layout and design [Текст]: proceedings of the seminar held in Frederiksdal, Denmark, June 16-20, 1980 / edited by R.Fuhlrott and M.Dewe // IFLA publications ; 24. – Munchen: K.G. Saur, 1982. – 145 p.: ill., plans; 22 cm.

113. Lootsma B. Biblioteca universitaria, Delft, Olanda = University library, Delft, The Netherlands [Текст] / B.Lootsma // Domus. – 1999. – №812. – p. 22-29.

114. National Technical Library [Текст]. English version. – Prague: National Technical Library, 2009. – 376 p.

115. New Library Buildings in Europe [Текст]: documentation of the 16th seminar of the LIBER Architecture Group, 16-20 April 2012, Prague, Czech Republik / Association of European Research Libraries; [edited by M.Svobodová]. – Prague, 2012. – 213 p.

116. New Library Buildings in Europe [Текст]: documentation of the 17th seminar of the LIBER Architecture Group, 5-9 May 2014, Helsinki, Finland / Association of European Research Libraries; [edited by M.Svobodová]. – Prague, 2014. – 232 p.

117. Pevsner N. Libraries [Текст] / Nikolaus Pevsner // A History of Building Types / The A.W. Mellon lectures in the fine arts, 1970. – Thames and Hudson, 1976. – P. 91-110.

118. Piotrowska E. Nowoczesna architektura bibliotek [Текст] / E. Piotrowska, R.M. Zajac // Konspekt. – 2004. – №19. – S. 74-79.

119. Průvodce po Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové [Текст] / L. Malkova, odp. red. B.Klabalova; Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové. – 2009. – 16 p.

120. Raul A. Barreneche. *By the book* [Текст] / R.A. Barreneche. – New York: Architecture, 1997. – p. 102-107.
121. *Research Library in Liberec* [Текст]. Published by: Research Library in Liberec. – 2006.
122. Sannwald W.W. *Checklist of Library Building Design Considerations* [Текст] / W.W. Sannwald; American Library Association. – Chicago, 2001. – 183 p.
123. *Seattle Public Library* [Текст] // *archplus: Zeitschrift für Architektur und Stadtebau* / red.: Kuhnert N. (nk), Kraft S., Mende J., Ngo A.-L. (aln). – Berlin: ARCH+, 2005. – №174. – p. 34-47.
124. Slessor C. *Northern lights* [Текст]. – New York: Architecture, 1998. – p. 114-121.
125. Sullivan Ann C. *Media labs* [Текст]. – New York: Architecture, vol.86, no.6, 1997, p. 92-97.
126. Sullivan Ann C. *Wiredon java* [Текст]. – New York: Architecture, vol.86, no.6, 1997, p. 116-121.
127. *System informacji wizualnej dla Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie: Plany poziomow* [Plany] / Towarzystwo projektowe. – Warszawa, 1999.
128. *The eye above Prague: a library for the third millennium*. – 1st ed. – Prague: National Library of the Czech Republic, 2007. – 80 p.: ill. – ISBN 978-80-7050-524-3.
129. *The Phaidon Atlas of Contemporary World Architecture* [Текст]. – London; New York, NY: Phaidon Press, 2004 – 809 p.
130. *The renaissance of the library – adaptable library buildings* [Текст]: documentation of new library buildings in Europe, 17-19 March 2004, Bolzano, Italy / Association of European Research Libraries; [edited by E. Mittler]. – Göttingen, 2004. – 367 s.
131. Voronkova I.S. *Educational-research designing as a method of typology development of library buildings by architectural schools of Lviv and Kielce polytechnics* [Текст] / V.I. Proskuriakov, I.S. Voronkova // *Structure and environment: architecture, civil engineering, environmental engineering and energy*. – 2013. – №1, vol. 5. – P. 5-10. – PL ISSN 2081-1500.

132. Wilson R. Dante's drive-in [Текст] / R.Wilson // The architectural review. – 2003. – №2. – P. 44-50.

133. Witkowski T. Biblioteka międzyuczelniana w Lublinie [Текст] / T.Witkowski // Architektura. – Warszawa, 1965. – №10. – S. 402-405.

134. Woronkova I. "Nowoczesne kształtowanie przestrzeni w bibliotece uniwersyteckiej na przykładzie renowacji wybranych bibliotek" [Текст] / R.Samotyj, I.Woronkova // Z problemow bibliotek naukowych Wroclawia "IV Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy" / red. D.Dudziak, M.Ziolek. – Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej. – Wrocław, 2014. – 383-393 p.

Нормативні документи

135. Закон України "Про освіту". – Положення про державний вищий навчальний заклад. – Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 р. – № 1074.

136. Про бібліотеки і бібліотечну справу [Текст]: Закон України від 27 січ. 1995 р. № 32/95– ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 7. – С. 45. – Зміни внесено Законом України: Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 21 трав. 2009 р. № 1388 – VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 39. – С. 557.

137. ДБН В.2.2-9-99. Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди.

138. ДБН. В.2.2.-16-2005. Будинки і споруди. Культурно-видовищні та дозвілльєві заклади.

139. Нормали планировочных элементов жилых и общественных зданий. Вып. НП 5.4.1-74. Библиотеки. – Москва: Стройиздат, – 1976. – 53 с.

140. Инструкция по проектированию библиотек. СН 548-82 / Госгражданстрой. – М.: Стройиздат, 1983. – 32 с.

Неопубліковані джерела

141. Анисимов А.В. Библиотеки учебных заведений (типологические основы проектирования) [Текст]: дис. ... канд. арх.: 18.00.02 / Анисимов Алексей Валерьевич. – Москва, 1986. – 121 с.

142. Анисимов А.В. Архитектурно-типологические принципы формирования библиотек учебных заведений [Текст]: автореф. дис. ... канд. арх.: 18.00.02 / ЦНИИЭП жилища. – М., 1987. – 22 с.

143. Воронкова І.С. Доповідь на тему "Libraries planning for higher educational establishments. Experience of Lviv Architectural School" ("Проектування бібліотек для вищих навчальних закладів. Досвід Львівської архітектурної школи") на постер-сесії Міжнародного семінару LIBER LAG 2012, Прага (Чехія).

144. Зимоненко А.Р. Принципы организации внутреннего пространства в массовых библиотеках [Текст]: автореф. дис. ... канд. арх.: 18.0002 / МАРХИ. – М., 1987. – 22 с.

145. Іванов-Костецький С.О. Принципи архітектурно-функціональної реабілітації історичних промислових будівель та споруд [Текст]: дис. ... канд. арх.: 18.00.01 / Іванов-Костецький Сергій Олексійович. – Львів, 2011. – 324 с.

146. Кулиш Д.В. Архитектура медиа-центров: дис. ... канд. арх.: 18.00.02 / Кулиш Дмитрий Всеволодович. – Москва, 2006. – 165 с.

147. Мышковский Я.И. Основные вопросы проектирования библиотек [Текст]: автореф. дис. ... канд. арх. / Академия архитектуры СССР. – М., 1951. – 15 с.

148. Ольховська О. В. Формування архітектури університетських центрів ХІХ–першої третини ХХ століття (На прикладі України) [Текст]: автореф. дис... канд. архітект.: 18.00.01/ Нац. акад. образотворч. мистец. і архіт. – К., 2008. – 20 с.

149. Паперно А.Б. Вопросы организации и проектирования библиотек высших учебных заведений (На примере библиотек многоотраслевых вузов) [Текст]: автореф. дисс. канд. архитектуры / Ленинградский инж.-строит. ин-т – Ленинград [б.и.], 1969. – 30 с.

150. Черненко Г.Н. Архитектура университетских библиотек [Текст]: Автореф. дисс. ... маг. арх.: 521703 / ФГАОУ ВПО «Южный федеральный университет». – Ростов-на-Дону, 2012. – 16 с.

Електронні ресурси

151. Алвар Гуго Аалто [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Алвар_Гуго_Аалто. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

152. Американская библиотечная ассоциация [Електронний ресурс] // Википедия – свободная энциклопедия. – 2014. – Режим доступу: URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Американская_библиотечная_ассоциация. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

153. Аполлодор Дамаський [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2014. – Режим доступу: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Аполлодор_Дамаський. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

154. Бабуров В. Раздвигая границы Медиатека – шаг в новое информационное пространство [Електронний ресурс] / В.Бабуров // Архив журналов – № 1 (49)'07 – Библиотечное пространство. – Режим доступу: URL: <http://www.bibliograf.ru/issues/2007/1/64/0/641>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.09.2015.

155. Батова Л.Л. Библиотека как образовательный портал [Електронний ресурс] / Л.Л. Батова, Т.А. Беляева // Юрий Николаевич Афанасьев: персональный сайт. – 2011. – Режим доступу: URL: <http://www.yuri-afanasiev.ru/forms/biblioportal.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

156. Бекетов Олексій Миколайович [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2014. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Бекетов_Олексій_Миколайович. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

157. Бекетов Алексей Николаевич [Електронний ресурс] // Википедия – свободная энциклопедия. – 2014. – Режим доступу: URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Бекетов,_Алексей_Николаевич. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

158. Бібліотека (тепер Національна бібліотека України ім. В. Вернадського НАН України) 1914 - 17, 1929 - 30 [Електронний ресурс] / Е.Піскова, Т.Трегубова, Л.Шевченко // Проект "Захоплюючий Київ". – 2009-2015. – Режим доступу: URL:

<http://pamyatky.kiev.ua/streets/volodimirska/biblioteka-teper-natsionalna-biblioteka-ukrayini-im-v-vernadskogo-nan-ukrayini-1914-17-1929-30>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 06.11.2015.

159. Бібліотека-депозитарій [Електронний ресурс] // Бизнес-каталог Капитализаторъ / Kapitalizator.com – 2008-2009. – Режим доступу: URL: <http://www.kapitalizator.com/biblioteka-depozytariy>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

160. Бібліотека національного університету "Києво-Могилянська академія": історія та відродження" [Електронний ресурс] // Сайт Наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянської академії". – Режим доступу: URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua/general/history.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 06.10.2005.

161. Бібліотеки депозитарії [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2014. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Бібліотеки_депозитарії. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

162. Бібліотеки [Електронний ресурс] // My Ukraine.info. – 2004-2015. – Режим доступу: URL: <http://myukraine.info/uk/culture/library/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

163. Библиотека для будущего [Електронний ресурс] // Вэб-сайт Архи.ру. – 2011.– Режим доступу: URL: <http://www.archi.ru/world/34393/biblioteka-dlya-budushego>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

164. Бібліотеки та науково-інформаційні центри України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. – 2013-2015. – Режим доступу: URL: <http://www.nbuv.gov.ua/internet/libukr.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

165. Библиотека нового корпуса [Електронний ресурс] // История в фотографиях. – Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут". – 1995-2015. – Режим доступу: URL:

<http://www.kpi.kharkov.ua/files/history/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

166. Бібліотечний фонд [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: http://ru.wikipedia.org/wiki/Бібліотечний_фонд. – Назва з екрану. – Дата звернення: 05.09.2015.

167. Библиотечное дело по Рему Колхасу: вперед в будущее [Електронний ресурс] / Архи.ру: агентство архитектурных новостей. – 1999-2009. – Режим доступу: URL: <http://archi.ru/world/88/bibliotechnoe-delo-po-remu-kolhasu-vpered-v-budushee>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 16.09.2015.

168. Бобрицкая Л.В. Университетские библиотеки: настоящее и будущее [Електронний ресурс] / Л.В. Бобрицкая, М.В. Кузнецова // Вузовские библиотеки Алтайского края: сборник. – Вып. 5. – Барнаул, 2005. – [С. 25-31]. – Режим доступу: URL: <http://astulib.secna.ru/navigation/metod/izdmo/izd/vip5.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

169. Богданова И.Ф. Библиотеки: от античных до электронных [Електронний ресурс] / И.Ф. Богданова // Культура народов Причерноморья №77. – 2007. – Режим доступу: URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/6832/04-Bogdanova2.pdf?sequence=1>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

170. Ботта Марио [Електронний ресурс] // Википедия – свободная энциклопедия. – 2015. – Режим доступу: URL: http://ru.wikipedia.org/wiki/Марио_Ботта. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

171. Вища освіта України [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/58/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

172. Виноградова Е.Б. Мемориальные библиотеки: классификационный и типологический анализ [Електронний ресурс]: Автореф. дисс. ... канд. пед. наук:

05.25.03 / ФГУ «Российская государственная библиотека». – Режим доступу: URL: http://www.rsl.ru/upload/files/folder_119/Vinogradova_avtoref.doc. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

173. Відділ інформаційних технологій [Електронний ресурс]: структура Науково-технічної бібліотеки ІФНТУНГ // Офіційний сайт. – НТБ ІФНТУНГ. – 2011. – Режим доступу: URL: <http://library.nung.edu.ua/viddil-informatsiinih-tehnologii.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

174. Відеокасета [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Відеокасета>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

175. Вітаємо працівників і читачів Наукової бібліотеки Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького із Всеукраїнським днем бібліотек [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького / Новини. – 2014. – Режим доступу: URL: http://meduniv.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2512%3An300914&catid=1%3Alatest-news&Itemid=50&lang=uk. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

176. Віртуальна бібліотека [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Віртуальна_бібліотека. – Назва з екрану. – Дата звернення: 05.09.2015.

177. Вітрувій [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Вітрувій>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

178. Волинець В.М. Впровадження нових технологій в НТБ НТУУ "КПІ": реалії та перспективи [Електронний ресурс] / В.М. Волинець, О.А. Санченко // Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут": офіційний сайт. –

Режим доступу: URL: <http://library.ntu-kpi.kiev.ua/html/arhiv/konf100/zmist.htm>. - Назва з екрану. – Дата звернення: 23.09.2005.

179. Говорова Т.В. Университетская библиотека как часть единого образовательного пространства в исторической перспективе [Электронный ресурс] / Т.В. Говорова // Белорусская библиотечная ассоциация (ББА). – Режим доступу: URL: http://www.bla.by/public/conf_2/9_2003.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

180. Головина Л.С. Царство книг и компьютеров. Университетская библиотека. Шведский вариант [Электронный ресурс] / Л.С. Головина, Л.О. Степанова // Сибирский государственный индустриальный университет, Научно-техническая библиотека: публикации сотрудников НТБ СибГИУ, 2007. – Режим доступу: URL: http://library.sibsiu.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=293&Itemid=86. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

181. Головний зал бібліотеки ун-та (де розміщено фонд ім. Бунге) [Електронний ресурс] / Фотогалерея Миколи Християновича Бунге // Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. – Режим доступу: URL: <http://www.dnpb.gov.ua/id/2285/?PHPSESSID=55079f83b43c2405fd4e474fedb6254c>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 06.11.2015.

182. Грамофонна платівка [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Грамофонна_платівка. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

183. Гусева Е.Н. Формирование типологии библиотек в отечественном и зарубежном библиотековедении (XX – начало XXI вв.) [Электронный ресурс] / Автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 05.25.03 / Московский государственный университет культуры и искусств. – Москва, 2006. – Режим доступу: URL: <dlib.rsl.ru/loader/view/01003278553?get=pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

184. Джеймс Гіббс [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2014. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Джеймс_Гіббс. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

185. Дмитрий Следюк. Аэрофотосъемка Харькова. Площадь, университет, Госпром, бывш. Академия им. Говорова [Електронний ресурс] // Panoramio. – 2009. – Режим доступу: URL: http://www.panoramio.com/photo_explorer#view=photo&position=158&with_photo_id=24519736&order=date_desc&user=842785. – Назва з екрану. – Дата звернення: 06.11.2015.

186. До історії Бібліотеки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянської академії". – 2011-2015. – Режим доступу: URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

187. Доменіко Фонтана [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2013. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Доменіко_Фонтана. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

188. Дубинина О.А. Здание библиотеки – интеллектуальный потенциал, интеллектуальная архитектура [Електронний ресурс] / О.А. Дубинина // Архитектон: известия вузов. – 2010. – № 30 (Приложение). – Режим доступу: URL: <http://archvuz.ru/node/1280>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.09.2015.

189. Дуцев М. Особенности формирования архитектуры современных медиа-пространств [Електронний ресурс] / М.Дуцев // Нижегородская региональная организация Общероссийской общественной организации Союза Архитекторов России: АрхиЛюди. – 2010. – Режим доступу: URL: <http://www.archiludi.ru/?p=573>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.09.2015.

190. Дюкський університет [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL:.

https://uk.wikipedia.org/wiki/Дюкський_університет. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

191. Езова С.А. Дискурс о библиотечном пространстве [Электронный ресурс] / С.А. Езова // Научные и технические библиотеки, №9, 2006 год. – Научная электронная библиотека ГПНТБ России. – Режим доступа: URL: <http://elib.gpntb.ru/subscribe/index.php?journal=ntb&year=2006&num=9&art=1>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

192. Електронна бібліотека [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Електронна_бібліотека. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

193. Електронна бібліотека [Електронний ресурс] // Освітній портал Дніпропетровщини. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://dnepredu.com/uk/site/elektronna--biblioteka.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

194. Електронна книга [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронна_книга. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

195. Електронна обчислювальна машина [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронна_обчислювальна_машина. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

196. Жабко Е.Д. Многофункциональная библиотека: архитектура зданий, автоматизация и обслуживание [Электронный ресурс] / Е.Д. Жабко // Научные и технические библиотеки. – 1995-1998. – Режим доступа: URL: http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb98/11/f11_13.html. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

197. Жабко Е.Д. Проблемы внедрения информационных технологий в вузовских и публичных библиотеках С.-Петербурга [Электронный ресурс] /

Е.Д. Жабко, Т.В. Соколова // Научные и технические библиотеки. – Режим доступа: URL: http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb98/2/F2_09.html. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

198. Журавлева И.К. Слово об университетской библиотеке [Электронный ресурс]: к 200-летию Центральной научной библиотеки Харьковского национального университета имени В.Н.Каразина / И.К.Журавлева, И.Г.Левченко // UNIVERSITATES. Наука и просвещение: научно-популярный ежеквартальный журнал. – 2004. – № 4. – [С. 92-105]. – Режим доступа: URL: http://alumni.univer.kharkov.ua/wp-content/univerokukrcom/2004_4.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

199. Зверевич В.В. «Разбиблиотечивание» или «обиблиотечивание»? К вопросу о миссии и функциях библиотек в начале XXI века [Электронный ресурс] / В.В. Зверевич // Круглый стол: «Организация библиотечного пространства: поиск смысла и формы». Информационный бюллетень РБА. – 2010. – №57. – [90-93 с.]. – Режим доступа: URL: <http://www.rba.ru/publ/ib57/rba57.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

200. Игра с проемами [Электронный ресурс] // Вэб-сайт Архи.ру. – 2012. – Режим доступа: URL: <http://www.archi.ru/world/43812/igra-s-proemami>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 21.03.2016.

201. Інтер'єр бібліотеки Львівської політехніки [Електронний ресурс] // Центр міської історії Центрально-Східної Європи. – 2004-2015. – Режим доступа: URL: <http://www.lvivcenter.org/uk/uid/picture/?pictureid=3056>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 06.11.2015.

202. Інформаційні технології [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступа: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційні_технології. – Назва з екрану. – Дата звернення: 05.09.2015.

203. Історична довідка [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна / Про університет. – 2015. – Режим

доступу: URL: http://www.univer.kharkov.ua/ua/general/our_university/history. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

204. Історичні відомості [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. – 2013-2015. – Режим доступу: URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/125>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

205. Історія Академії [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Львівської комерційної академії / Академія. – 2004-2015. – Режим доступу: URL: <http://www.lac.lviv.ua/akademija/history/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

206. Історія бібліотеки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – 1999-2014. – Режим доступу: URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about/01history>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

207. Історія бібліотеки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Науково-технічної бібліотеки імені Г.І.Денисенка Національного технічного університету України "Київського політехнічного інституту". – 2015. – Режим доступу: URL: <http://library.ntu-kpi.kiev.ua>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

208. Історія вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу: URL: <http://psi-help.com/lekczy-z-pedagogchno-psixolog/338-storya-vishho-osvti-v-ukran.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.04.2013.

209. Історія. Заснування бібліотеки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Наукової бібліотеки Національного університету "Острозької академії". – 2004-2015. – Режим доступу: URL: <http://lib.oa.edu.ua/about/history>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

210. Історія розвитку вищої школи [Електронний ресурс] // Режим доступу: URL: <https://nenc.gov.ua/doc/vvv/lectures/irvs.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

211. Ито Т. Образ архитектуры электронной эпохи, или Дигитальный водоворот [Електронний ресурс] / Т.Ито // Библиотечное дело. – 2010. – № 23. –

[13-14 с.]. – Режим доступу: URL: <http://www.nlr.ru/prof/publ/bibliograf/2010/bd23.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

212. Ито Тоёо [Електронний ресурс] // Википедия – свободная энциклопедия. – 2015. – Режим доступу: URL: http://ru.wikipedia.org/wiki/Тоёо_Ито. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

213. Кисловская Г.А. Зарубежный опыт строительства и реконструкции библиотечных зданий [Електронний ресурс] / Г.А. Кисловская // Круглый стол: «Библиотечные здания: архитектура, дизайн, организация пространства». Информационный бюллетень РБА. – 2009. – №53. – [С. 118-120]. – Режим доступу: URL: <http://www.rba.ru/publ/ib53/rba53.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

214. Климчук А. З історії бібліотеки Острозької Академії. Читальний зал - Освіта та наукове життя краю [Електронний ресурс] // Веб-сайт Історична Волинь. – 2012. – Режим доступу: URL: http://istvolyn.info/index.php?option=com_content&task=view&id=2589. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

215. Комаров К. Особливості архітектурного проектування будівель бібліотек для читачів з вадами зору [Електронний ресурс] // Архітектурна майстерня "Септіма". – Режим доступу: URL: <http://septima.net.ua/ukr/statii/arkhitekturnoe-proektirovanie-bibliotek>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

216. Коморовская Т.В. Библиотека вуза в условиях трансформации высшего профессионального образования [Електронний ресурс] / Дисс. ... канд. пед. наук: 05.25.03: Новосибирск, 2005 // Научная электронная библиотека «Веда», 2003-2013. – Режим доступу: URL: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/56961.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

217. Компакт-касета [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2014. – Режим доступу: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Компакт-касета>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

218. Комп'ютерний клас [Електронний ресурс]: структура Наукової бібліотеки Івано-Франківського національного медичного університету // Офіційний сайт. – Режим доступу: URL: <http://lib.ifnmu.edu.ua/struktura-biblioteky/item/28>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

219. Кочнева М.А. Проблема трансформации библиотеки в центр культуры, образования и общения (Тезисы) [Електронний ресурс] / М.А. Кочнева // «Архитектон: известия вузов» № 14 – Приложение Июль 2006. – 2004-2013. – Режим доступу: URL: http://archvuz.ru/2006_22/32. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.09.2015.

220. Крістофер Рен [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2014. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Крістофер_Рен. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

221. Кулиш О.Н. Библиотечные технологии в автоматизированной среде: вопросы безопасности [Електронний ресурс] / О.Н. Кулиш // Российская национальная библиотека, Санкт-Петербург. – Режим доступу: URL: http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb98/2/F2_17.html. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

222. Кулиш О.Н. Современные библиотечные технологии в обслуживании и новые здания библиотек [Електронний ресурс] / О.Н. Кулиш // Российская национальная библиотека, Санкт-Петербург. – Режим доступу: URL: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea98/doc1/doc27.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

223. Лаврова К.Б. Библиотечное здание в контексте культурного наследия страны [Електронний ресурс] / К.Б. Лаврова // Круглый стол: «Библиотечные здания: архитектура, дизайн, организация пространства». Информационный бюллетень РБА. – 2011. – №59. – [С. 156-160] – Режим доступу: URL: <http://www.rba.ru/publ/ib59/rba59.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

224. Лаврова К.Б. Библиотечный дизайн как фактор поддержки чтения в общедоступной библиотеке [Электронный ресурс] / К.Б. Лаврова // *Круглый стол: «Организация библиотечного пространства: поиск смысла и формы»*. Информационный бюллетень РБА. – 2010. – №57. – [С. 93-95] – Режим доступа: URL: <http://www.rba.ru/publ/ib57/rba57.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

225. Маркова Т.Б. Библиотека как феномен культуры [Электронный ресурс]: автореф. дис. на соискание акад. степени магистр арх.: спец. 09.00.13 "Философия культуры и философская антропология" / Т.Б.Маркова. – web-кафедра философской антропологии / anthropology.ru. – 2000-2015. – Режим доступа: URL: <http://anthropology.ru/ru/Тексты/markovat/abstract.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

226. Медіатека [Электронный ресурс] // Веб-сайт Бібліотеки ХСШ № 85. – 2015. – Режим доступа: URL: <http://biblschool85.klasna.com/uk/site/mediateka.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

227. Международная Ассоциация пользователей и разработчиков электронных библиотек и новых информационных технологий [Электронный ресурс] // Об Ассоциации. Устав / Ассоциация ЭБНИТ. – 2014. – Режим доступа: URL: http://www.elnit.org/index.php?option=com_content&view=article&id=7:ustav&catid=15&Itemid=372. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

228. Мир библиотек. События. Факты. Личности [Электронный ресурс] // Портал library.ru. – 2015. – Режим доступа: URL: <http://www.library.ru/3/event/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

229. Міжнародна асоціація науково-технічних бібліотек університетів [Электронный ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2013. – Режим доступа: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_асоціація_науково-технічних_бібліотек_університетів. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

230. Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ [Электронный ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2014.

– Режим доступу: URL:
http://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_федерація_бібліотечних_асоціацій_та_установ. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

231. Мікеланджело Буонарроті [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL:
http://uk.wikipedia.org/wiki/Мікеланджело_Буонарроті. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

232. Мікрокарта [Електронний ресурс] // Український тлумачний словник. – 2015. – Режим доступу: URL:
http://ukrainian_explanatory.academic.ru/85614/мікрокарта. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

233. Мікрофільмування [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/Мікрофільмування>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

234. Микрофиша [Електронний ресурс] // [Електронний ресурс] // Википедия – свободная энциклопедия. – 2015. – Режим доступу: URL:
<https://ru.wikipedia.org/wiki/Микрофиша>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

235. Молодежные библиотеки за рубежом [Електронний ресурс] // Методобъединение: виртуальное методическое объединение библиотек и организаций, работающих с молодежью. – Российская государственная библиотека для молодёжи, 2008–15. – Режим доступу: URL:
<http://vmo.rgub.ru/foreign/libraries/dresden.php>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

236. Наукова бібліотека імені М.Максимовича [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукова_бібліотека_імені_М._Максимовича. – Назва з екрану. – Дата звернення: 06.11.2015.

237. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І.Денисенка, 1980 [Електронний ресурс] // Веб-сайт Захоплюючий Київ / Звід пам'яток історії та культури. – 2009-2015. – Режим доступу: URL: <http://pamyatky.kiev.ua/streets/peremogi-prosp/politehnicniy-institut-kin-19-20-st/naukovo-tehnicna-biblioteka-im-g-denisenka-1980>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

238. Науково-технічна бібліотека НТУУ "КПІ" [Електронний ресурс] // Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут". – 1998-2015. – Режим доступу: URL: <http://kpi.ua/library>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

239. Навіщо потрібно читати книги? [Електронний ресурс] // Світ книги – цікаві факти про книжки. – 2012-2013. – Режим доступу: URL: <http://knig.org.ua/navischo-potribno-chytaty-knyhy.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

240. Национальная техническая библиотека [Електронний ресурс] // Блог Рудомилова Ильи. – 2010-2012. – Режим доступу: URL: <http://cvut.ru/2010/10/ntk-narodni-technicka-knihovna/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

241. Нефедов В.А. Библиотечное пространство – эволюция формы [Електронний ресурс] / В.Нефедов // Форма – интернет-журнал. – Режим доступу: http://www.forma.spb.ru/magazine/articles/d_009/main.shtml. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

242. Норман Фостер [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Норман_Фостер. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

243. Обмінський Тадеуш [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Обмінський_Тадеуш. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

244. Одесский университет им. Мечникова открыл новый корпус с китайским центром и 54 аудиториями [Електронний ресурс] // Думская: новости в Одессе,

скандалы, интриги, расследования. – 2008-2015. – Режим доступа: URL: <http://dumskaya.net/news/onu-razrodilsya-novym-korpusom-zdes-est-kitajski-024158/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

245. Опарина О.Д. Социокультурная динамика библиотеки классического университета [Электронный ресурс]: автореф. дис. на соискание канд. педагог. наук: спец. 05.25.03 / О. Д. Опарина; Челяб. гос. акад. культуры и искусств. – Челябинск: [б.и.], 2008. – [23 с.]. – Библиогр.: [22-23 с.] (17 назв). – Режим доступа: URL: http://www.dissercat.com/content/sotsiokulturnaya-dinamika-biblioteki-klassicheskogo-universiteta?_openstat=cmVmZXJ1bi5jb207bm9kZTthZDE7. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

246. Оптичний диск [Электронный ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступа: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Оптичний_диск. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

247. Павликова А. Невесомость подземелья. Библиотека университета искусств Тама [Электронный ресурс] / А.Павликова // Архитектурный Вестник, 28.06.2008, 2 (101) 2008. – Режим доступа: URL: <http://archvestnik.ru/ru/magazine/av-2-101-2008/nevesomost-podzemelya-biblioteka-universiteta-iskusstv-tama>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

248. Пантелеева Т.Е. Архитектура и строительство библиотечных зданий: к вопросу о сохранности библиотечных фондов [Электронный ресурс] / Т.Е. Пантелеева // Информационный бюлетень РБА. – 2009. - № 53. – [113-117 с.]. – Режим доступа: URL: <http://www.rba.ru/publ/ib53/rba53.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

249. Первый в России библиобус – это только начало [Электронный ресурс] // Портал library.ru / Мир библиотек. Крупным планом. Первый в России библиобус. – 2003-2015. – Режим доступа: URL: <http://www.library.ru/3/focus/bibliobus.php>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

250. Перро Доминик [Электронный ресурс] // Википедия – свободная энциклопедия. – 2015. – Режим доступа: URL:

http://ru.wikipedia.org/wiki/Доминик_Перро. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

251. Перфокарта [Електронний ресурс] // Словари и энциклопедии на Академике. – Академик, 2000-2014. – Режим доступу: URL: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/231950/Перфокарта>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

252. Перша публічна бібліотека на Буковині [Електронний ресурс] // Буковинські старожитності: каталог статей. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://starogit.do.am/publ/1-1-0-8680>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

253. Пішковцій С. Мозок Берліна – бібліотека від Нормана Фостера [Електронний ресурс] // Журнал Inspired. Міністерство натхнення / Архітектура. – 2011. – Режим доступу: URL: <http://inspired.com.ua/architecture/berlin-library/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

254. Погребна О.О. Відновлення діяльності бібліотек університетів УРСР в повоєнний період [Електронний ресурс] / О.О. Погребна // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 36. – [80-86 с.]. – Режим доступу: URL: <http://www.gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=52>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

255. Подрезова М.О. Науково-дослідна діяльність університетської бібліотеки: історія розвитку, традиційні напрямки та сучасні пріоритети [Електронний ресурс] / М. О. Подрезова // Вісник Одеського національного університету. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство / Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова. – Одеса, 2007. – Т. 12, Вип. 4. – [10-18 с.]. – Режим доступу: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/25646/28466>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

256. Полетаева А. Медиатека города Сендай – архитектурный памятник и монтажная студия [Електронний ресурс] // Веб-сайт T&P/ Theory and Practice /

Теории и практики. – 2009-2014. – Режим доступа: URL: <http://theoryandpractice.ru/posts/831-mediateka-goroda-senday--arkhitekturnyy-ramyatnik-i-montazhnaya-studiya>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

257. Притцкеровскую премию получил японский архитектор Тойо Ито [Електронний ресурс] // Новости NEWSru.com / Культура. – 2013. – Режим доступа: URL: <http://m.newsru.com/cinema/18mar2013/pritsker.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення 17.06.2015.

258. Преображенская, 24. 1954 год [Електронний ресурс] // Одесская фотогалерея. – Режим доступа: URL: http://odessastory.info/gallery/displayimage.php?album=117&pid=22402#top_display_media. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

259. Про бібліотеку [Електронний ресурс] // Науково-технічна бібліотека Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – Режим доступа: URL: http://www.lp.edu.ua/newcontent/scientific_library_ukr.htm. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

260. Про бібліотеку. Історія. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2015. – Режим доступа: URL: http://library.lnu.edu.ua/bibl/index.php?option=com_content&view=article&id=253&Itemid=109. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

261. Проект Тойо Ито "Медиатека в Сендай" [Електронний ресурс] // Форма – интернет-журнал. – Режим доступа: URL: http://www.forma.spb.ru/magazine/articles/d_009/main.shtml. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

262. Про університет. Історія Університету [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2015. – Режим доступа: URL: <http://www.franko.lviv.ua/index.php?q=university/history>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

263. Про університет [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя / Про університет. – 2008-2015. –

Режим доступу: URL: <http://www.ndu.edu.ua/index.php/yniversutet/about-univer>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

264. Прянишников Н.Е. Новые технологии в пространстве библиотеки: библиотека нового поколения [Электронный ресурс] / Н.Е.Прянишников // Круглый стол: «Библиотечные здания: архитектура, дизайн, организация пространства». Информационный бюллетень РБА.– 2011. – №61. – [150-155 с.]. – Режим доступу: URL: <http://www.rba.ru/publ/ib61/rba61.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

265. Пучков М.В. Медиаинформационные центры в современных университетских кампусах [Электронный ресурс] / М.В. Пучков // Архитектон: известия вузов. – 2010.– №32. – Режим доступу: URL: http://archvuz.ru/2010_4/4. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

266. Рем Колгас [Электронный ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – 2015. – Режим доступу: URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Рем_Колгас. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

267. Реставрація чи реновація? Принципове питання на шляху до відновлення Кадетського корпусу [Электронный ресурс] // Citylab. Полтавська урбан-платформа.– 2014. – Режим доступу: URL: <http://citylab.org.ua/25-kk-restavraciya-chu-renovaciya.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

268. Ропперт Ж.В. Роль библиотек в современном обществе [Электронный ресурс] // Научная библиотека им. А.Н. Игнатова: рефераты. – 2012. – Режим доступу: URL: http://www.f-mx.ru/kultura_i_iskusstvo/rol_bibliotek_v_sovremennom_obshhestve.html. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

269. Самотий Р. Формування індивідуальності архітектурного бібліотечного простору – як стратегія створення іміджу бібліотеки [Электронный ресурс] / Р.Самотий // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – 2013-2015. – Режим доступу: URL:

<http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/1111samo.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

270. Словник української мови [Електронний ресурс] // Академічний тлумачний словник (1970-1980). – 2014. – Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

271. Стрелкова И. Отчёт об образовательном визите по маршруту Вроцлав – Йена – Лилль – Париж – Геттинген – Веймар – Варшава (25.06.06 – 3.07.06) [Електронний ресурс] / И. Стрелкова // Белорусская библиотечная ассоциация: официальный сайт. – 2010. – Режим доступу: URL: <http://www.bla.by/public/25060630706.doc>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

272. Струкевич О.К. Особливості розвитку української культури. Освіта. Вищі навчальні заклади [Електронний ресурс] / Струкевич О. К. // Гіпермаркет Знань. – 2008-2015. – Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

273. Тарханов А. Интервью с Домиником Перро [Електронний ресурс] // Журнал AD / Architectural Digest. Самые красивые дома мира / Архитектура. – 2015. – Режим доступу: URL: http://www.admagazine.ru/arch/25852_interview-with-dominique-perrault.php#article. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

274. Трубецков К.Е. Пространство библиотеки как глобального информационного центра [Електронний ресурс] / К.Е. Трубецков // Архитектон: известия вузов. – № 10. – 2005. – Режим доступу: URL: http://archvuz.ru/2005_2/31. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.09.2015.

275. Трубецков К.В. Типология библиотек [Електронний ресурс] / К.В.Трубецков. //Архитектон: известия вузов. – №2(14). – 2006. – Режим доступу: URL: http://archvuz.ru/2006_2/2. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

276. Українська бібліотечна асоціація [Електронний ресурс] // Веб-сайт. – 2014. – Режим доступу: URL: <http://ula.org.ua/ua/?id=10>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

277. Університет національний ім.Шевченка, Головний корпус, 1837-43 [Електронний ресурс] // Веб-сайт Захоплюючий Київ / Звід пам'яток історії та культури. – 2009-2015. – Режим доступу: URL: <http://pamyatky.kiev.ua/streets/volodimirska/universitet-natsionalniy-im-shevchenka-golovniy-korpus-183743>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

278. Хадид Заха [Електронний ресурс] // Вікіпедія – свободная енциклопедія. – 2015. – Режим доступу: URL: http://ru.wikipedia.org/wiki/Заха_Хадид. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

279. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Історична довідка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://sociology.kh.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=46:history&catid=34:history&Itemid=55. – Назва з екрану. – Дата звернення: 06.11.2015.

280. Храм знань в стилі хай-тек [Електронний ресурс] // My Seattle: очерки і заметки. – 2012. – Режим доступу: URL: https://seattletales.wordpress.com/2012/12/04/seattle_public_library/. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

281. Хроніка РБА [Електронний ресурс] // Об асоціації. Історія / Российская библиотечная ассоциация. – 2005-2015. Режим доступу: URL: <http://www.rba.ru/content/about/history/index.php>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

282. Цифрові бібліотеки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянська академія" / Пошук інформації. – 2011-2015. – Режим доступу: URL: <http://www.library.ukma.edu.ua/index.php?id=411>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 05.09.2015.

283. Черненко Г.Н. Особенности архитектурно-планировочной организации библиотек современных университетов [Електронний ресурс] / Г.Н. Черненко // Архитектон: известия вузов. – 2010. – №32. – Режим доступу: URL: http://archvuz.ru/2010_4/3. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

284. Черненко Г.Н. Принципы формирования архитектуры университетских библиотек [Электронный ресурс]: Автореф. дисс. ... канд. арх.: 05.23.21 / ФГАОУ ВПО «Южный федеральный университет». – Нижний Новгород, 2012. – Режим доступа: URL: http://www.nngasu.ru/science/dissertation_advice/avtoref_chernenko%20.doc. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

285. Черненко Г.Н. Формирование системы общественных пространств в объемно-планировочной структуре зданий современных университетских библиотек [Электронный ресурс] / Г.Н. Черненко // Архитектура и современные информационные технологии: международный электронный научно-образовательный журнал по научно-техническим и учебно-методическим аспектам современного архитектурного образования и проектирования с использованием видео и компьютерных технологий. – МАРХИ, 2006. – Режим доступа: URL: <http://www.marhi.ru/AMIT/2011/4kvart11/chernenko/abstract.php>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

286. Читальный зал фундаментальной библиотеки [Электронный ресурс] // История в фотографиях. – Национальный технический университет "Харківський політехнічний інститут". – 1995-2015. – Режим доступа: URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/files/history/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

287. lib_2.jpg [Электронный ресурс]: Index of /res//chnu.edu.ua/scilib. – Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича: офіційний сайт. – 1999-2015. – Режим доступа: URL: <http://www.chnu.edu.ua/res//chnu.edu.ua/scilib/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

288. senmax - м.Львів. Львівська духовна семінарія УГКЦ [Электронный ресурс] // Panoramio. – 2009. – Режим доступа: URL: http://www.panoramio.com/photo_explorer#view=photo&position=1014&with_photo_id=58856788&order=date_desc&user=3935325. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

289. Shutyuk A. (Шитюк А.) Маріо Ботта. Враження від лекції [Електронний ресурс] // Журнал ЖЖ / LiveJournal. – 2013. – Режим доступу: URL: <http://alex-shutyuk.livejournal.com/113397.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

290. Snohetta Architects. Александрийская библиотека Александрия (Египет) [Електронний ресурс] / проект недели // Проект Россия: журналы по архитектуре, дизайну и строительным технологиям. – Режим доступу: URL: http://www.prorus.ru/week_pr/week_pr_6.htm. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

291. Ярошенко Т.А. Университетська бібліотека: нова роль в зв'язку з впровадженням комп'ютерних технологій [Електронний ресурс] / Т.А. Ярошенко // ГПНТБ России. – 1995-1998. – Режим доступу: URL: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea98/doc2/doc5.html> – Назва з екрану. – Дата звернення: 11.10.2004.

292. 15 самых красивых библиотек мира [Електронний ресурс] // Fresher. – Режим доступу: URL: <http://www.fresher.ru/2012/02/08/15-samyx-krasivyx-bibliotek-mira/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

Закордонні електронні ресурси

293. Architect's plans and impressions [Електронний ресурс] // Weston Library. Bodleian Libraries. University of Oxford / Image galleries. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://www.bodleian.ox.ac.uk/weston/renovation/images/weston>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 24.09.2015.

294. Architectural project [Електронний ресурс] // Bibliothèque nationale et universitaire de Strasbourg. – Режим доступу: URL: <http://www.bnu.fr/en/institution/architectural-project>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

295. BA Complex [Електронний ресурс] // Bibliotheka Alexandrina / Photo Gallery. – Режим доступу: URL: <http://www.bibalex.org/en/MediaGallery/Default/bacomplex>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 14.09.2015.

296. Biblioteka Jagiellońska [Електронний ресурс] // Wirtualny Turysta. – 2015. – Режим доступу: URL: http://www.krakowlife.pl/353-Biblioteka_Jagiellonska-Edukacja. – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2015.

297. Biblioteka jest trendy [Електронний ресурс] // Agencja Wydawniczo-Reklamowa "Wprost". – 1998-2015. – Режим доступу: URL: <http://www.wprost.pl/ar/166419/Biblioteka-jest-trendy/?from=rankingi>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

298. Biblioteka techniczna politechniki poznańskiej – konkurs [Електронний ресурс] // Studio Fikus. – Режим доступу: URL: <http://www.studiofikus.pl/projekty/biblioteka-techniczna-politechniki-poznanskiej-konkurs/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

299. Chicago Humanities Festival joint lecture on ‘Mansueto Library: The Best of Both Worlds’ [Електронний ресурс] // The University of Chicago Library. – 2011. – Режим доступу: URL: <http://news.lib.uchicago.edu/blog/2011/10/21/chicago-humanities-festival-joint-lecture-on-mansueto-library-the-best-of-both-worlds/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

300. Conference Center [Електронний ресурс] // Bibliotheka Alexandrina / Photo Gallery. – Режим доступу: URL: <http://www.bibalex.org/en/MediaGallery/Default/conferencecenter>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 14.09.2015.

301. Cultura sobre ruedas [Електронний ресурс] // Citius Junior Empresa. Facultad de Educación, Universidad de Murcia / Archivo de la etiqueta: excursions. – Режим доступу: URL: <https://citiusje.wordpress.com/tag/excursiones/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

302. Designing a Fine Library. Tools from the KLA Standards Committee, the Regional Systems and the Kansas State Library [Електронний ресурс] // Kansas State Library / Kansas Government Information (KGI) Online Library. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://cdm16884.contentdm.oclc.org/cdm/ref/collection/p16884coll1/id/23>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

303. Didier Ch. Refurbishment of the National University Library of Strasbourg [Електронний ресурс] / Ch.Didier // Reshape, refurbish, reorganise: designing the sustainable library; Presentations, videos; The 16th Seminar of the LIBER Architecture Group Prague, Czech Republic, 18-20 April 2012. – 2006-2015. – Режим доступу: URL: http://web.zhbluzern.ch/liber-lag/PP_LAG_12/Thursday/Prague%202012_Didier_vorbereitet.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

304. Domenico Fontana [Електронний ресурс] // Emiliano's Archaeological Tours / pompeiin.com. – Режим доступу: URL: http://www.pompeiin.com/en/Domenico_Fontana.html. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

305. Drukarki przemysłowe [Електронний ресурс] // Tomex. – 2013. – Режим доступу: URL: <http://www.etykiety-tomex.pl/drukarki-przemyslowne.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 08.11.2015.

306. Duke University Libraries's photos [Електронний ресурс] // Duke University Libraries. – Facebook, 2015. – Режим доступу: URL: <https://www.facebook.com/dukelibraries/photos/pb.7603685107.-2207520000.1363550999./10150583755895108/?type=3&permPage=1>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 14.09.2015.

307. Impressions of Alexandria [Електронний ресурс] // Bibliotheca Alexandrina / Photo Gallery. – Режим доступу: URL: <http://www.bibalex.org/en/MediaGallery/Default/impressionsofalexandria>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 14.09.2015.

308. Inscriptions: New Bodleian Library [Електронний ресурс] // Stephanie Jenkins, 2013. – Режим доступу: URL: http://www.oxfordhistory.org.uk/streets/inscriptions/central/new_bodleian.html. – Назва з екрану. – Дата звернення: 24.09.2015.

309. Joe and Rika Mansueto Library [Електронний ресурс] // Facilities Services at The University of Chicago / Campus construction. – 2015. – Режим доступу: URL:

http://facilities.uchicago.edu/construction/mansueto_library/. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

310. Joe and Rika Mansueto Library [Електронний ресурс] / Katie Gerfen // Architect: The journal of the American Institute of Architects. – Hanley Wood Media. – 2015. – Режим доступу: URL: http://www.architectmagazine.com/design/buildings/joe-and-rika-mansueto-library_o. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

311. Joe and Rika Mansueto Library. Renderings and Floor Plan [Електронний ресурс] // The University of Chicago Library. – Режим доступу: URL: <http://mansueto.lib.uchicago.edu/drawings.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

312. Joe and Rika Mansueto Library. Giving Opportunities [Електронний ресурс] // The University of Chicago Library. – Режим доступу: URL: <http://mansueto.lib.uchicago.edu/give.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

313. Felix Loechner. Philologische bibliothek by norman foster leaves its mark in Berlin [Електронний ресурс] // Designboom / Architecture. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://www.designboom.com/architecture/philologische-bibliothek-by-norman-foster-leaves-its-mark-in-berlin-10-13-2013/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

314. Giles Gilbert Scott [Електронний ресурс] // Wikipedia, the free encyclopedia. – 2015. – Режим доступу: URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Giles_Gilbert_Scott. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

315. Gmach Biblioteki Jagiellońskiej [Електронний ресурс] // Biblioteka Jagiellońska / O Bibliotece. – 2007-2012. – Режим доступу: URL: http://pka.bj.uj.edu.pl/o_bib/gmachbj1_pl.php. – Назва з екрану. – Дата звернення: 5.05.2013.

316. History [Електронний ресурс] // Liberec Research Library / About the Library. – 2006. – Режим доступу: URL: <http://www.kvkli.cz/en/about-the-library/history.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

317. Kellersohn A. Reshaping Freiburg University Library Learning and Research in the Heart of the City [Электронный ресурс] / A.Kellersohn // Reshape, refurbish, reorganise: designing the sustainable library; Presentations, videos; The 16th Seminar of the LIBER Architecture Group Prague, Czech Republic, 18-20 April 2012. – 2006-2015. – Режим доступа: URL: http://invenio.nusl.cz/record/112763/files/nusl-112763_1.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

318. Langdon D. AD Classics: Bibliotheca Alexandrina / Snøhetta [Электронный ресурс] / David Langdon // ArchDaily. – Режим доступа: URL: <http://www.archdaily.com/592824/ad-classics-bibliotheca-alexandrina-snohetta/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

319. Libraries [Электронный ресурс] // Answers. – 2015. – Режим доступа: URL: <http://www.answers.com/LIBRARIES>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

320. Library Delft University of Technology. Delft, Netherlands [Электронный ресурс] // Mecanno. – 2015. – Режим доступа: URL: <http://www.mecanoo.nl/Projects/project/27/Library-Delft-University-of-Technology?t=0>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

321. LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries) is the main network for research libraries in Europe [Электронный ресурс] // About LIBER / Association of European Research Libraries. – Режим доступа: URL: <http://libereurope.eu/about-liber/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

322. Library of Alexandria [Электронный ресурс] // WikiArquitectura. – 2013. – Режим доступа: URL: http://en.wikiarquitectura.com/index.php/Library_of_Alexandria. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

323. Lombardi M.M., Wall T.B. Perkins Library [Электронный ресурс] // Learning Spaces. D.G. Oblinger, Editor / EDUCAUSE. – 2006. – Режим доступа: URL: <https://net.educause.edu/ir/library/pdf/P7102cs4.pdf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

324. Lynch P. James Stirling: early and unpublished writings on architecture [Електронний ресурс] // Building Design / bdonline.co.uk. – 2010. – Режим доступу: URL: <http://www.bdonline.co.uk/james-stirling-early-and-unpublished-writings-on-architecture/3161967.article>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

325. McDonald A. The ten commandments revisited: the qualities of good library space [Електронний ресурс] // LIBER QUARTERLY: the journal of the Association of European Research Libraries. – Vol 16, No 2 (2006). – Режим доступу: URL: <http://liber.library.uu.nl/index.php/lq/article/view/7840/8010>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 12.09.2015.

326. Mediateka w Sendai [Електронний ресурс] // Polska i Świat / Architektura.info. – 2005-2007. – Режим доступу: URL: http://www.architektura.info/index.php/architektura/polska_i_swiat/mediateka_w_sendai. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

327. Microforms [Електронний ресурс] // Format ID Guide / Preservation Self-Assessment Program / University of Illinois at Urbana-Champaign. – Режим доступу: URL: <https://psap.library.illinois.edu/format-id-guide/microform>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.08.2015.

328. Microform Collections and Locations [Електронний ресурс] // The University of Chicago Library. – Режим доступу: URL: <http://guides.lib.uchicago.edu/microforms/collections>. – Назва з екрану – Дата звернення: 08.11.2015.

329. Mobilne stanowisko do skontrum i kontroli księgozbioru.JPG [Електронний ресурс] // Wikimedia Commons. – 2014. – Режим доступу: URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mobilne_stanowisko_do_skontrum_i_kontrol_i_ksi%C4%99gozbioru.JPG. – Назва з екрану. – Дата звернення: 08.11.2015.

330. Moser W. The U of C's Mansueto Library as Social Space [Електронний ресурс] // Chicago magazine / A Chicago Tribune Media Group website. – 2015. Режим доступу: URL: <http://www.chicagomag.com/Chicago-Magazine/The-312/June-2011/The-U-of-Cs-Mansueto-Library-as-Social-Space/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 22.09.2015.

331. Multimedia Library [Электронный ресурс] // Bibliotheca Alexandrina. – Режим доступа: URL: <http://www.bibalex.org/en/search/index?keywords=multimedia+library&searchingallery=1>. – Дата звернення: 07-November-2015. – Назва з екрану.

332. National Technical Library in Prague / Projektil Architekti [Электронный ресурс] // ArchDaily. Selected Projects. – 2009-2015. – Режим доступа: URL: <http://www.archdaily.com/29600/national-technical-library-in-prague-projektil-architekti/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

333. New Bodleian Library Refurbishment, University of Oxford [Электронный ресурс] // Bodleian Libraries. – 2015. – Режим доступа: URL: https://www.bodleian.ox.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0010/65881/Wilkinson-Eyre-Architects-New-Bodleian-boards.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 24.09.2015.

334. Oblinger D.G. Learning Spaces [Электронный ресурс] / Diana G. Oblinger, Editor. – EDUCAUSE, 2006. – Режим доступа: URL: www.educause.edu/learningspaces. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

335. Perkins Library Complex at Duke University, Durham, North Carolina (renovation) [Электронный ресурс] // Celsus: A Library Architecture Resource. – Tangient LLC, 2015. – Режим доступа: URL: <http://libraryarchitecture.wikispaces.com/Perkins+Library+Complex+at+Duke+University,+Durham,+North+Carolina+%28renovation%29>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 24.09.2015.

336. Philologische bibliothek by norman foster leaves its mark in berlin [Электронный ресурс] // designboom. – 2015. – Режим доступа: URL: <http://www.designboom.com/architecture/philologische-bibliothek-by-norman-foster-leaves-its-mark-in-berlin-10-13-2013/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 14.09.2015.

337. Pikieta Solidarnych 2012 w BUW-ie przed wykładem Mitta Romneya [Электронный ресурс] // Wiadomosci / Gazeta.pl. – Режим доступа: URL:

<http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/55,114944,12227617.html>. – Назва з екрану.
– Дата звернення: 13.09.2015.

338. Please Don't Say This to a Librarian [Електронний ресурс] // The Magpie Librarian: A Librarian's Guide to Modern Life and Etiquette. – Режим доступу: URL: <https://magpielibrarian.wordpress.com/2012/07/09/please-dont-say-this-to-a-librarian/>.
– Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

339. Pokój Pracy Zespołowej [Електронний ресурс]: Galeria "Biblioteka". – Biblioteka Politechniki Poznańskiej. – 2014. – Режим доступу: URL: http://library.put.poznan.pl/pl/4_13_02. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

340. Presentation [Електронний ресурс] // Bibliothèque nationale et universitaire de Strasbourg / Architectural project. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://www.bnu.fr/en/institution/architectural-project/presentation>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 5.05.2013.

341. Rehabilitation of the National University Library Strasbourg [Електронний ресурс] // ANMA Agence Nicolas Michelin & Associés / Projects. – 2009. – Режим доступу: URL: <http://www.anma.fr/EN/projet/BibliothequeNational>. – Назва з екрану.
– Дата звернення: 5.05.2013.

342. Reading rooms [Електронний ресурс] // Bibliotheka Alexandrina / Photo Gallery. – Режим доступу: URL: <http://www.bibalex.org/en/MediaGallery/Default/readingrooms>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 14.09.2015.

343. Royal Library of Alexandria [Електронний ресурс] // Executive Travel Egypt. – 2009. – Режим доступу: URL: <http://www.executivetravelegypt.com/sitedetails.asp?id=27>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 14.09.2015.

344. Rozbudowa Biblioteki Jagiellońskiej [Електронний ресурс] // ARCHIMAP.pl. – Режим доступу: URL: <http://archimap.pl/obiekty/rozbudowa-biblioteki-jagiellonskiej>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2015.

345. Sanierung der Universitätsbibliothek Freiburg [Электронный ресурс] // idw Informationsdienst Wissenschaft / Pressemitteilung: Sanierung der Universitätsbibliothek. – 2011. – Режим доступа: URL: <https://idw-online.de/de/news404042>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 5.05.2013.

346. Seattle Central Library Interior [Электронный ресурс] // Wikipedia, the free encyclopedia. – 2009. – Режим доступа: URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Seattle_Central_Library#/media/File:Seattle_Public_Library1.jpg. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

347. Seattle Central Library / OMA + LMN [Электронный ресурс] // ArchDaily. Selected Projects. – 2009-2015. – Режим доступа: URL: <http://www.archdaily.com/11651/seattle-central-library-oma-lmn/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

348. Seattle Central Library, Seattle, Washington, USA [Электронный ресурс] // Wikipedia, the free encyclopedia. – 2009. – Режим доступа: URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Seattle_Public_Library#/media/File:2009-0604-19-SeattleCentralLibrary.jpg. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

349. Seattle public library by OMA [Электронный ресурс] // Drawing ARCHITECTURE. – Режим доступа: URL: <http://drawingarchitecture.tumblr.com/post/467477267/seattle-public-library-by-oma>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 18.09.2015.

350. Serageldin I. A landmark building: reflections on the architecture of the Bibliotheca Alexandrina [Электронный ресурс] // Alexandria: Bibliotheca Alexandrina, 2007. – Режим доступа: URL: http://www.bibalex.org/attachments_en/Publications/Files/landmark_english.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

351. Słynne biblioteki [Электронный ресурс] // [Od kamiennej tablicy do płyty CD](http://www.ela_astra.republika.pl/biblioteki.htm). – Режим доступа: URL: http://www.ela_astra.republika.pl/biblioteki.htm. – Назва з екрану. – Дата звернення: 26.09.2015.

352. Stanowisko bibliotekarza [Электронный ресурс]: projekt MRPO // Biblioteka Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. . –

Режим доступа: URL: <http://biblioteka.wzks.uj.edu.pl/system-rfid>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 08.11.2015.

353. Tama Art University Library / Toyo Ito by Iwan Baan [Електронний ресурс] / Nico Saieh // ArchDaily. – 2009. – Режим доступа: URL: http://www.archdaily.com/22711/tama-art-university-library-toyo-ito-by-iwan-baan?ad_medium=widget&ad_name=navigation-next. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

354. The most spectacular libraries around the world [Електронний ресурс] // CCD Engineering Ltd / Archives: March 2014. – Режим доступа: URL: <https://ciprianicharlesdesigns.wordpress.com/2014/03/01/the-most-spectacular-libraries-around-the-world/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

355. The New Bodleian Library Conservation Plan [Електронний ресурс] // Building. – No. 130, April 2012. – Режим доступа: URL: https://www.admin.ox.ac.uk/media/global/wwwadminoxacuk/localsites/estateservices/documents/conservation/New_Bodleian_Library.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 24.09.2015.

356. Toyo Ito: Tama Art University Library [Електронний ресурс] // My Architectural Moleskine: notes on a journey through landscape and architecture. – 2011. – Режим доступа: URL: <http://architecturalmoleskine.blogspot.com/2011/11/toyo-ito-tama-art-university-library.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 07.11.2015.

357. TU Delft Library [Електронний ресурс] // Flickr / Galleries. – Режим доступа: URL: <https://www.flickr.com/photos/tudelftlibrary/galleries/72157625380118791/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

358. TU Delft Library, The Netherlands [Електронний ресурс] // 10 Totally Beautiful Modern Libraries / Archive for June 10th, 2015. – Homes & Hues. – Режим доступа: URL: <http://www.homesandhues.com/2015/06/10/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.09.2015.

359. Visualisierung des Neubaus (Besitz bzw. Urheber Universitätsbauamt / Arch. Degelo Basel) [Електронний ресурс] // Die Modernisierung der UB. –

Universitätsbibliothek Freiburg. Albert-Ludwigs-Universität Freiburg. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://w3ng.ub.uni-freiburg.de/index.php?id=3678>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

360. Von der Heyden Closed for Floor Refinishing, Aug. 11-16 [Електронний ресурс] // News, events & exhibits / Duke University Libraries Blogs. – Режим доступу: URL: <http://blogs.library.duke.edu/blog/2013/08/09/von-der-heyden-closed-for-floor-refinishing-aug-11-16/#sthash.QMd2py9t.dpuf>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 24.09.2015.

361. Voronkova I. Wpływ technologii informacyjno-komunikacyjnych na organizację przestrzeni architektonicznej biblioteki [Електронний ресурс] / I.Voronkova, R..Samotyj // Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w XXI wieku. W dziesięciolecie śmierci prof. dra hab. Wiesława Bienkowskiego / Seria III: ePublikacje Instytutu INiB UJ, № 7, red. Maria Kosójowa. – Kraków, 2010. – (CD-ROM). – ISSN 1896-3846; ISBN 978-8-3921599-34-6.

362. Walczak A. Promocja bibliotek poprzez architekturę, czyli, o czym pisze się na łamach czasopisma «Architektura Murator» [Електронний ресурс] // EBiB / Architektura i wystrój wnętrz w bibliotekach. – Nr 3/2009 (103). – Режим доступу: URL: <http://www.ebib.pl/2009/103/a.php?walczak>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

363. Wren Sir Christopher [Електронний ресурс] // Encyclopedia Britannica Kids / kids.eb.com. – 2015. – Режим доступу: URL: <http://kids.britannica.com/comptons/art-15285/Sir-Christopher-Wren-detail-of-an-oil-painting-by-Sir>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.06.2015.

ДОДАТКИ

Додаток А

Акти впровадженнь

ВИДАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

корп. 23 а вул. Ф. Колесси, 4, м. Львів, 79013, Україна
тел. (+38 032) 2582022, 2582242, факс (+38 032) 2582136
ел. пошта: vpr@vp.com.ua

14.04.16 № 101-05

На № _____

АКТ

про використання результатів дисертації
Воронкової Іванни Святославівни,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель і споруд

Видавництво Львівської політехніки підтверджує, що результати дисертаційного дослідження старшого викладача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету "Львівська політехніка" Воронкової І.С. на тему "Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України" впроваджені у проєкті нової академічної книгарні видавництва, розміщеної в холі студентської бібліотеки Національного університету "Львівська політехніка".

У проєкті книгарні враховано:

- рекомендації щодо зміни функціонально-планувальної організації 1-го поверху студентської бібліотеки для зручного розміщення приміщень книгарні та якісного функціонування самої бібліотеки;
- рекомендації щодо планувальної організації приміщень книгарні, забезпечення в них оптимальних функціональних зв'язків, розробки дизайну інтер'єрів і предметного середовища.

Проєкт книгарні видавництва Національного університету "Львівська політехніка" реалізовано у 2012 р.

Директор

І. П. Паров'як

MINISTRY OF EDUCATION AND
SCIENCE OF UKRAINE
National University
"LVIVSKA POLYTECHNIKA"
RESEARCH LIBRARY
1 Profesorska St. Lviv 79000 Ukraine
tel.: (032) 258-21-28

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
Національний університет
„Львівська політехніка“
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА
79000 Львів,
вул. Професорська, 1
тел.: (032) 258-21-28

№ 4 *by* 04.04.2016

АКТ

про використання результатів дисертації
Воронкової Іванни Святославівни,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.02 – архітектура будівель і споруд

Науково-технічна бібліотека Національного університету "Львівська політехніка" підтверджує, що результати дисертаційного дослідження старшого викладача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету "Львівська політехніка" Воронкової І.С. на тему "Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України" впроваджені у реалізованому проєкті нової академічної книгарні Видавництва Львівської політехніки в холі Науково-технічної бібліотеки Львівської політехніки.

У проєкті академічної книгарні враховано:

- рекомендації щодо функціонального розвитку та зміни планувальної структури першого поверху будівлі бібліотеки;
- рекомендації щодо функціонально-планувальної організації книгарні, забезпечення в її приміщеннях оптимальних функціональних зв'язків, розробки дизайну інтер'єрів і предметного середовища.

Основні результати дисертаційного дослідження Воронкової І.С. також були використані у проєктах реновації корпусів бібліотеки, дизайні інтер'єрів її приміщень, розбудові бібліотечної мережі Національного університету "Львівська політехніка".

Директор
Науково-технічної бібліотеки
Національного університету
«Львівська політехніка»

А. І. Андрухів

Львівський національний університет імені Івана Франка

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Ivan Franko Lviv National University
LIBRARY

вул. Драгоманова, 5
79601 Львів, МСП-601
Україна

5 Drahomanov Str.
79601 Lviv
Ukraine

тел./факс (032)275-60-01, 239-47-54

E-mail: info@nb.lviv.ua

№ 11 від 12 лютого 2014 року

Довідка про впровадження

Видана Науковою бібліотекою Львівського національного університету імені Івана Франка асистенту кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури НУ "Львівська політехніка", Воронковій Іванні Святославівні, яка проводить дисертаційне дослідження на тему "Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек історичних вищих навчальних закладів України", як підтвердження того, що результати дослідження будуть використані в проекті реновації існуючих корпусів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка.

Директор

доц. В. Ф. Кметь

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

04655, м. Київ-70, вул. Г.Сковороди, 2, тел.: (044)425-6059, факс: (044)463-6783

21.01.2014 № 018/07

на № _____

Довідка про впровадження

Видана Науковою бібліотекою Національного університету "Києво-Могилянська академія" асистенту кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури НУ "Львівська політехніка", яка проводить дисертаційне дослідження на тему "Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек історичних вищих навчальних закладів України", як підтвердження того, що результати дослідження будуть використані в проєкті реновації Староакадемічного корпусу Наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянська академія" для потреб Дослідницької бібліотеки.

Директор
 наукової бібліотеки

Т.О.Ярошенко

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ

79011, Україна, м. Львів, вул. Кубійовича, 38, тел./факс: (0322) 76-14-82, e-mail: artacademy@mail.lviv.ua

№ 4 від 12.03. 2014 р.

АКТ

про використання результатів дисертації
Воронкової Івонни Святославівни,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.02 – архітектура будівель і споруд

Наукова бібліотека Львівської академії мистецтв підтверджує, що результати дисертаційного дослідження асистента кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету "Львівська політехніка" Воронкової І.С. на тему "Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України" використані у проектному рішенні з модернізації та розвитку бібліотеки.

У проекті враховано:

- пропозиції щодо зміни та розвитку функціонально-планувальної організації бібліотеки із залученням коридору навчального корпусу;
- рекомендації щодо забезпечення оптимальних графіків руху та функціональних зв'язків бібліотеки;
- рекомендації щодо розробки дизайну інтер'єрів і предметного середовища приміщень бібліотеки.

Львівська національна
академія мистецтв
Наукова бібліотека

Директор бібліотеки
Л. Н. А. М.

[Handwritten signature] / Салевич Т.І.

Міністерство регіонального розвитку та будівництва України
Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г.Заболотного
(ДНАББ ім. В.Г. Заболотного)

04070 м.Київ-70, Контрактова пл. 4 (Гостиний двір)

тел./факс. (044) 417-63-87

Від 25.09.2008 р. № 383

На № _____

Довідка про впровадження

Видана Державною науковою архітектурно-будівельною бібліотекою імені В.Г. Заболотного аспірантці кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури НУ «Львівська політехніка» Черпінській Іванні Святославівні, яка робить дисертаційне дослідження на тему «Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек історичних вищих навчальних закладів України», в підтвердження того, що результати дисертаційного дослідження були використані в проекті реконструкції будівлі Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В.Г. Заболотного.

Директор

Г.А. Войцехівська

Міністерство освіти і науки України
Український Католицький Університет

Довідка про впровадження

Видана бібліотекою Українського Католицького університету аспірантці кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури НУ «Львівська політехніка» Воронковій Іванні Святославівні, яка робить дисертаційне дослідження на тему «Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек історичних вищих навчальних закладів України» в підтвердження того, що результати дисертаційного дослідження будуть частково використані в проекті реновації будівлі університету.

Директор

Т.Тимо

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА

Додаток Б

Апробація результатів дослідження

<p>21 березня ЧЕТВЕРТЕ ЗАСІДАННЯ 14.00-16.00</p> <p>Головуючий: Олег РИВЧИНСЬКИЙ Секретар: Леся ЧЕНЬ</p> <p>Ульяна ІВАНОЧКО Просторовий розвиток Львова періоду автономії (1860-1914 роки)</p> <p>Івана ЧЕРПНІСЬКА Віктор ПРОСКУРЯКОВ Проблеми сучасного розвитку архітектури бібліотек при історично сформованих вищих навчальних закладах Львова</p> <p>Софія ЯЦІВ Мирон ЯЦІВ Принципи архітектурного освітлення історичних площ Львова</p> <p>Юрій ДЖИГІЛЬ Стадоскільки Львівської архітектурної школи у повсякденній діяльності "Містопроєкту"</p> <p>Олексій ПРОСКУРЯКОВ Будівлі Ф. Фельнера і Г. Гельмера у Львові в контексті європейської архітектури</p> <p>Ірина РУСАНОВА Ольга СУХА Архітектурно-планувальні засоби удосконалення міського середовища за оцінкою його якості (на прикладі Львова)</p> <p>Євгенія КОРОЛЬ Самодіяльні трансформації масового індустріального житла</p> <p>Юрій ДЖИГІЛЬ Віталій ПУЛЯР З п'ятидесятирічної історії Львівської Спілки архітекторів</p>	<p>НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА КОМІСІЯ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ</p> <p style="text-align: center;">СІМНАДЦЯТА НАУКОВА СЕСІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА</p> <p style="text-align: center;">АРХІТЕКТУРНІ ЛЬВОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ</p> <p style="text-align: center;">Львів 20-21 березня 2006 р.</p> <p style="text-align: center;">ЗАПРОШЕННЯ</p> <p style="text-align: right;">Місце проведення: Наукове товариство ім. Шевченка вул. Винниченка, 24, Конференційна зала</p>	 <p style="text-align: center;">Організаційний комітет:</p> <p style="text-align: center;">Юрій Діба Голова Комісії архітектури та містобудування НТШ</p> <p style="text-align: center;">Світлана Лінда Секретар Комісії архітектури та містобудування НТШ</p>
--	--	---

Рис. Б.1. Участь у Сімнадцятій науковій сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів), 2006 р.

<p>21 березня ЧЕТВЕРТЕ ЗАСІДАННЯ 14.00–16.00</p> <p>Головуючий: Олег РИБЧИНСЬКИЙ</p> <p>Уляна ІВАНОЧКО Морфологічні типи забудови Львова 2 пол. XIX – поч. XX ст.</p> <p>Володимир ДІДИК Культура ботанічного саду у Львові</p> <p>Олена ГУПАЛО Архітектура млинів м. Винники біля Львова</p> <p>Христина БОЙКО Юрій ГАЙДА Леві нашого міста (До створення музею в підземеллі костелу Єзуїтів). Дослідження архітектурних деталей в композиції Львівських фасадів та їх впровадження в учебний процес</p> <p>Андрій КУЧЕР Сучасні тенденції розвитку громадських просторів в українських церквах</p> <p>Юлія ІДАК Композиційні аспекти формування фронту забудови історичного ареалу Львова</p> <p>Христина КОВАЛЬЧУК Трансформація пам'ятки архітектури в сучасному середовищі м. Львова</p> <p>Юлія БОГДАНОВА Стилі та стилістичні спрямування в європейській та Львівській архітектурі початку XX ст.</p> <p>Іванна ЧЕРПІНСЬКА Аналіз сучасних типів просторів для зберігання і передачі інформації в Україні і світі</p>	 <p>Організаційний комітет:</p> <p>Юрій Диба Голова комісії архітектури та містобудування НТШ</p> <p>Світлана Лінда Секретар комісії архітектури та містобудування НТШ</p>	<p>НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА КОМІСІЯ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ</p> <p>ВІСІМНАДЦЯТА НАУКОВА СЕСІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА</p> <p><i>Львів</i> 20-21 березня 2007 р.</p> <p>ЗАПРОШЕННЯ</p> <p>Місце проведення: Наукове товариство ім. Шевченка вул. Винниченка, 24, Конференційна зала</p>
---	--	--

Рис. Б.2. Участь у Вісімнадцятій науковій сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів), 2007 р.

26 березня
ЧЕТВЕРТЕ ЗАСІДАННЯ
14:00–17:00

Головуючий: **Олег РИВЧИНСЬКИЙ**

Ольга КРИВОРУЧКО
Місце деконструктивізму у розвитку сучасної архітектури

Андрій ВАЧКО
Актуальні завдання та методологічні проблеми дослідження акустичних параметрів глядацьких залів

Івана ЧЕРПІНСЬКА
Проблеми і перспективи розвитку архітектурного середовища бібліотек в історично-сформованому середовищі

Андрій КУЧЕР
Духовно-моральні і архітектурні принципи формування реабілітаційних центрів для uzалежених від алкоголю, тютюну та наркотиків в Україні

Олексій ПРОСКУРЯКОВ
Подібності і відмінності автентики і запланованості в архітектурі українського театру в проєктах І. Левинського і бюро Ф. Фельнера та Г. Гельмера

Дмитро ЯРЕМА
Формування української сценографії як складової театральної архітектури в контексті мистецтва світового театру

Ігор КОПИЛЯК
Історичні тенденції формування архітектурних типів мережі культурно-просвітницьких будівель і споруд в Україні

Сергій ІВАНОВ-КОСТЕЦЬКИЙ
Промислова архітектура в історичних українських містах як потенціал їх просторового і дійового розвитку (на прикладі Львова)

Юлія БОГДАНОВА
Порівняльний аналіз урбаністичного розвитку міст Європи і світу з Львовом на початку ХХ ст.

Олександр КОРДУНЯН
Гармонійне пропорціонування, як метод в прикладному проєктуванні українського архітектора

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
КОМІСІЯ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ

ДЕВ'ЯТНАДЦЯТА НАУКОВА СЕСІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

Львів
25-26 березня 2008 р.

ЗАПРОШЕННЯ

Місце проведення:
Наукове товариство ім. Шевченка
вул. Винниченка, 24
Конференційна зала

Рис. Б.3. Участь у Дев'ятнадцятій науковій сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів), 2008 р.

КОМІСІЯ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ НТШ

25, 26 березня 2009 р

(Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів
вул. Винниченка, 24. Конференційна зала)

25 березня

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ

10.00–13.00

Головуючий: **Юрій Дибя**

1. **Андрій РУДНИЦЬКИЙ** Проблеми і методи навчання архітекторів у сучасних умовах
2. **Богдан ЧЕРКЕС** Криза, як рубіж в архітектурно-територіальній трансформації міста
3. **Богдан ПОСАЦЬКИЙ** Розвиток загальноміського центру Львова
4. **Віктор ВЕЧЕРСЬКИЙ** Архітектура гетьманських столиць України
5. **Микола БЕВЗ** Архітектура фортифікацій XVIII–XIX ст. в Галичині
6. **Мирон ДЕМКІВ** Простір і архітектура
7. **Ореста РЕМЕШИЛО-РИБЧИНСЬКА** Специфіка ревалоризації архітектурних ансамблів українських кладовищ на Закарпатті (феномен Бруснівської школи на Любачівщині)
8. **Ірина ДИДА** Кольорова композиція в традиційній українській архітектурі
9. **Віктор ПРОСКУРЯКОВ, Богдан ГОЙ** Генеза та розвиток просторів, приміщень, будівель і комплексів для теледіяльності в умовах сучасної України

25 березня

ДРУГЕ ЗАСІДАННЯ

14.00–17.00

Головуючий: **Світлана ЛІНДА**

1. **Юрій ДИБА** Булгарський слід майстра Бакуна
2. **Василь СЛЮБОДІЯН** Сакральна архітектура Сергія Тимошенко з 1922 р. по 1950 р.
3. **Оксана БОЙКО** Жовківська синагога. Будівельні етапи.
4. **Юрій ЛУКОМСЬКИЙ** Архітектурно-археологічні дослідження сакральних осередків у Лаврові та Спасі. Результати і перспективи.
5. **Василь ПЕТРИК** Трансформації містобудівного укладу міст Галицької землі з X до XV ст. (європейський контекст)
6. **Ростислав ГНІДЕЦЬ** Взаємозв'язок структурних компонентів сакрального простору у храмобудуванні
7. **Олег РИБЧИНСЬКИЙ** Бойківське містечко Сможє
8. **Юрій ДУБНИК, Андрій САЛЮК** Проблеми відбудови кам'яниць на розі вулиць Вірменської та Краківської у Львові
9. **Тетяна КЛИМЕНЮК** Педагогічний аспект образотворчої діяльності

26 березня

ТРЕТЄ ЗАСІДАННЯ

10.00–13.00

Головуючий: **Василь ПЕТРИК**

1. **Мирон ЯЦІВ** Світловий дизайн архітектурних ансамблів історичної частини Львова
2. **Кость ПРИСЯЖНИЙ** Автограф Івана Лиса в Клевані
3. **Уляна ІВАНОЧКО** Напрями розвитку містобудування в Австрійській імперії у контексті правових основ
4. **Ігор БОКАЛО** Гіпотетичні реконструкції іконостаїв втрачених львівських церков
5. **Володимир ДІДИК** Спорткомплекс на вулиці Мазепи у Львові
6. **Леся ЧЕНЬ** Взаємозв'язки українських та європейських традицій у формуванні архітектури василівських монастирів
7. **Світлана ЛІНДА** Теоретичні передумови розвитку історизму в архітектурі України
8. **Володимир ДІДИК, Тетяна МАКСИМЮК, Степан ТУШІСЬ** Архітектурно-ландшафтна організація паркових територій Львова
9. **Олеся НОВАКІВСЬКА, Тетяна МАКСИМЮК** Творчість Ярослава та Андрія Новаківських

26 березня

ЧЕТВЕРТЕ ЗАСІДАННЯ

14.00–17.00

Головуючий: **Олег РИБЧИНСЬКИЙ**

1. **Ірина РУСАНОВА, Надія СОСНОВА** Формування мережі парків у Львові
2. **Валентина ФЕДІК** До реконструкції історичного середовища передмість Львова. Клепарів.
3. **Володимир ГРИВНАК** Етапи еволюції розпланування міста Яворова
4. **Олена БОКАЛО** Методика опрацювання історичних планів та карт при вивченні млинів та їх гідротехнічних споруд
5. **Іванна ЧЕРПНІСЬКА** Особливості сучасного проектування університетських бібліотек в історично сформованих просторах. На прикладі Львова.
6. **Дмитро ЯРЕМА** Сценаріюграфія, як головна складова архітектури українського театру ІАРХ НУ «Львівська політехніка»
7. **Ігор КОПЦІЯК** Розвиток архітектурних типів українських культурно-просвітницьких будівель в навчальному і пошуковому проектуванні кафедри ДАС ІАРХ НУ «Львівська політехніка»
8. **Тарас ГАРАЩАК** Проблеми, реалії, перспективи розвитку просторів, приміщень і будівель для розваг у м. Львові
9. **Юлія БОГДАНОВА, Христина КОВАЛЬЧУК** Дизайн архітектурного середовища міста Львова за допомогою малих архітектурних форм у скверах та парках Львова

Рис. Б.4. Участь у Двадцятій науковій сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів), 2009 р.

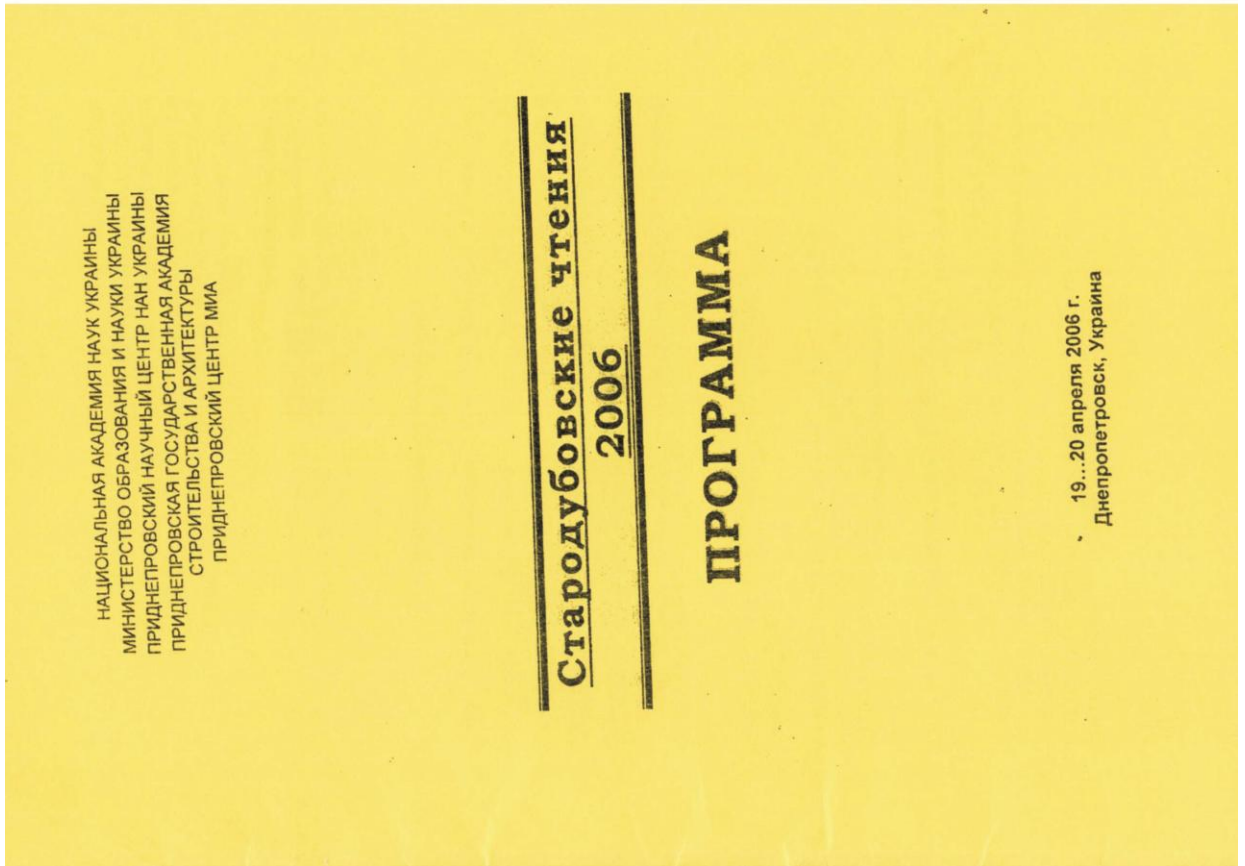

Рис. Б.5. Участь у Міжнародній науковій конференції "Стародубовские чтения – 2006" (Дніпропетровськ), 2006 р.

**Порядок проведения секции
«Архитектура»**

19 апреля 2006 года
ПГАСА (ауд. 359)
9⁰⁰ – регистрация
10⁰⁰ – начало

Руководители секции:

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СЕКЦИИ – Лаврик Г.И., доктор архитектуры, проф.,
действит. член Украинской академии архитектуры УАА;
ПОЧЕТНЫЙ СОПРЕДСЕДАТЕЛЬ – Булгаков С.Н., академик РААСН;
СОПРЕДСЕДАТЕЛЬ СЕКЦИИ – Челюков А.В., к.т.н., проф., декан
архитектурного факультета ПГАСА;

**Темы
докладов и выступлений**

К ВОПРОСУ О СТРУКТУРНОЙ ВЗАИМОСВЯЗИ
ПРЕДМЕТА И МЕТОДА АРХИТЕКТУРНОГО
ИССЛЕДОВАНИЯ
Лаврик Г.И.

РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АРХІТЕКТУРИ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕК В
УКРАЇНІ
Проскурняков В.І., Черніньська І.С.

АРХИТЕКТУРНИ ДЕТАЛІ, ОЗДОБИ І ПРИКРАСИ
БУДІВЕЛЬ ЯК ЗАСІБ ЕНЕРГОЗАЩАДЖЕННЯ
Шудан Л.О.

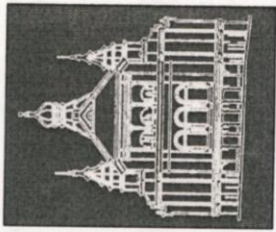
НАВЧАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК МЕТОД
ФОРМУВАННЯ ПРОГРЕСИВНИХ ПРИНЦИПІВ
АРХИТЕКТУРНОЇ ТИПОЛОГІЇ ПРОСТОРІВ ДЛЯ
ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКИХ
ЦЕРКВАХ
Проскурняков В.І., Яцив М., Стоцько Р., Кучер А.

кафедра дизайну архітектурного середовища
ІАРХ НУ "Львівська політехніка"
НСАУ
УАА

Обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Д. Чижівського (м. Кіровоград)
Національний театр російської драми
ім. Лесі Українки (м. Київ)

Перший
трансатлантичний Семінар з
Театрального Мистецтва
First Trans-Atlantic Ukrainian-American
Seminar on Theatre Arts

ПРОГРАМА

8-10 червня, Львів,
2009р.
Місце проведення:
Львівське відділення НСАУ
вул. Підваляна, 4

Головні лекції:

проф. **Віктор ПРОСКУРЯКОВ** "Архітектура Львівських і Віденських театрів: подібності, відмінності, синтез"
проф. **Керро НОКС**, керівник театрального відділення Оуклендського університету (Мічиган, США)
"Театр-трансформер: світло для театральних заплів із гнучкою організацією простору"

Повідомлення:

Кейті НЕЙБОРС, випускниця Оуклендського університету (Мічиган, США) "Особливості режисури та акторської гри у виставах для дитячої аудиторії"
доц. **Тамара ТОВСТИК**, **Юлія АІВАЗАШВІЛІ** (Дніпропетровськ) "Театральні будівлі Дніпропетровська"
асист. **Ігор КОПІЛЯК** "Театральні приміщення в історичних українських культурно-просвітницьких будівлях"
асист. **Дмитро ЯРЕМА** "Сценографія як складова театральної архітектури"
асист. **Юлія БОГДАНОВА**, **Тетяна КУШНІР** "Театр ландшафту - ландшафт театру"

13.00-14.00
Обід

14.00-18.00
Вільний час

18.00
Вистава «Аїсберг», театр "Маленький Глобус", м. Кіровоград, режисер Барбара Дамашек - професор театрального мистецтва університету Сан - Франциско Стейт, США (будівля Спілки архітекторів - Порохова Вежа, вул. Підваляна, 4)

19.00
Обговорення вистави

9 червня

8.30-9.30
Сніданок

10.00-13.00
Семінар-доповіді та повідомлення учасників (будівля Спілки архітекторів -Порохова Вежа, вул. Підваляна,4)

Головні лекції:

Павло БОСІЙ, професор сценографії Оуклендського університету (Мічиган,США)
"Особливості сценографії США"
доц. **Богдан ГОЙ** "Феномен єврейського театру в Україні"

Повідомлення:

доц. **Мирослав ЯЦІВ** "Вечірнє освітлення площ центральної частини Львова для видовищних потреб"
Бред РАДКЕ, студент 4 курсу Оуклендського університету (Мічиган,США) "Естетика театрально-го простору в творчості Антонена Арто"
асист. **Олексій ПРОСКУРЯКОВ** "Архітектура театрів Ф. Фельєра і Г.Гельмера в Україні і Світі"
асист. **Іванна ЧЕРПІНСЬКА**, **Ольга КОЛОДІ**
"Театр на площі Св.Юра у Львові"
асист. **Сергій ІВАНОВ-КОСТЕЦЬКИЙ** "Відродження історичних ремесел як елементів театрального видовища"

13.00-14.00
Обід

14.00-18.00
Вільний час

18.00
Вистава "Медя", театр "Маленький Глобус", м.Кіровоград, режисер Павло Босій - професор сценографії Оуклендського університету, США (будівля Спілки архітекторів - Порохова Вежа, вул. Підваляна, 4)

10 червня

8.30-9.30
Сніданок

10.00-17.00
Екскурсія по місту "Театри Львова"

18.00-22.00
Вібуття зі Львова основного складу учасників

Рис. Б.6. Участь у Міжнародному семінарі "Перший Трансатлантичний семінар з театрального мистецтва" (Львів), 2009 р.

XVI Międzynarodowa Konferencja Edukacyjna
 INSTYTUTU INFORMACJI NAUKOWEJ I BIBLIOTEKOWNAWSTWA
 WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ, UNIwersytetu Jagiellońskiego

Komitet organizacyjny:
 Prof. UJ dr hab. MARIA KOCJOJOWA
 oraz prof. UJ dr hab. Wanda Pindłowa, dr hab. Anna Graca, dr Remigiusz Sapa
 Sekretarz: dr Agnieszka Korywińska-Huras
 Współpracownicy:
 Konsulat Generalny USA w Krakowie, Polska Akademia Umiejętności, Archiwum Nauki PAN i PAU,
 Polskie Towarzystwo Bibliologiczne, Oddział w Krakowie

**BIBLIOTEKI, INFORMACJA, KSIĄŻKA:
 INTERDYSCYPLINARNE BADANIA
 I PRAKTYKA W XXI WIEKU**
 (W dziesięciolecie śmierci prof. dr hab. Wiesława Bienkowskiego)*

Kraków, Kampus Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ
 ul. Prof. Stanisława Łojasiewicza 4
 7 – 8 czerwca 2010 r.

DZIEŃ PIERWSZY: 7 czerwca 2010 r. (poniedziałek)
 (obrazy w języku angielskim)

8.00 – 8.30 hol, parter
 Rejestracja uczestników
POKAZ: „The Electronic Journals Library (EZB)” / dr Evelinde Hutzler; University Library Regensburg,
 Niemcy

8.30 – 9.10 parter, aula 0.105
POWITANIE UCZESTNIKÓW
 Prof. UJ dr hab. Maria Kocjojowa
 Dr hab. Maria Próchnicka
 Prof. dr hab. Krzysztof Plesniarowicz

OTWARCIE KONFERENCJI
 Prof. dr hab. Szezezan Biliński
 Mr. Benjamin R. Ousley Naiseman
 Prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski
 Prof. dr hab. Janusz Kozłowski

9.10 – 13.40 SESJA PLENARNA
 Moderator – prof. UJ dr hab. Wanda Pindłowa, IINIB UJ

9.10 – 11.10 CZĘŚĆ I (referaty do 20 min.) [aula 0.105]

- *The End of All Niches: The Future Position of the Academic Librarian in a Modern Service Industry*
 [Znikają wszelkie nisze: przyszła pozycja bibliotekarza akademickiego w nowoczesnej organizacji
 usługowej] / **Rafael Ball**; Regensburg University Library, Niemcy
- *Interdisciplinary Research Carried out in Danish Academic Libraries: Organization, Challenges and
 Outcome* [Badania interdyscyplinarne prowadzone w duńskich bibliotekach akademickich: organizacja,
 wyzwania i rezultaty] / **Helge Clausen**; Dana
- *Can Learning from Comparison within a Single Case Study Identify Critical Success Factors?* [Czy
 wyniki analizy porównawczej w ramach pojedynczego studium przypadku umożliwią określenie

7. Kultura organizacyjna w kontekście działalności informacyjnej Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego
 / Aleksandra E. Adamczyk; Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

11.00 – 13.00 SEKCJA C, część II (komunikaty do 15 min.) [sala 0.313 B]
 Moderator: prof. UJ dr hab. Maria Kocjojowa, IINIB UJ

1. *Interdyscyplinarność badań w zakresie bibliotekoznawstwa w wystąpieniach Konferencji Generalnych
 IFLA. Wybrane zagadnienia* / Danuta Koniczna; Biblioteka Uniwersytecka, Uniwersytet Warmiński-
 Mazurski w Olsztynie
2. *Wpływ technologii informacyjno-komunikacyjnych na organizację przestrzeni architektonicznej bibliote-
 ki* / Renata Samotyja; Ivanna Voronkova; Biblioteka Uniwersytetu Narodowego „Politechnika Lwow-
 ska”, Ukraina
3. *Interdyscyplinarne badania nad czynnikami warunkującymi zachowania czytelników* / Magdalena Seta;
 Biblioteka Główna, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
4. *Inicjatywy na rynku antykwarycznym jako nowe narzędzie wspomagające badania księgoznawcze*
 / Paweł Podnieński; Stowarzyszenie Księgarzy Polskich; PORTOLAN
5. *Biblioteka akademicka w procesie otwartej komunikacji naukowej: Zintegrowany System Wymiany Wied-
 zy i Udostępniania Akademickich Publikacji z Zakresu Nauk Technicznych (SUW)* / Krystyna Kacz-
 marczyk; Biblioteka Politechniki Krakowskiej
6. *Socjologiczna teoria ruchów komputeryzacyjnych w działalności biblioteczeń* / Marek Nahotko; Insty-
 tut Informatyki i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Jagielloński

13.00 – 14.00 SESJA PLENARNA: dyskusja, podsumowanie i zamknięcie obrad [sala 0.310]
 Moderatorzy: prof. UJ dr hab. Maria Kocjojowa, dr hab. Maria Próchnicka, prof. UJ dr hab. Wanda Pindłowa

14.00 Pożegnalna „uczta pierogowa”

* Wszystkie teksty poświęcone Profesorowi Wiesławowi Bienkowskiemu i dokumentacja multimedialna zostały opublikowane
 w książce elektronicznej pt. *Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w 21 wieku* [W dziesięciolecie
 śmierci prof. dra hab. Wiesława Bienkowskiego], Część I – *Profesor Wiesław Bienkowski. Pro Memoria*, red. M. Kocjojowa, Kra-
 ków: Instytut IINIB UJ 2010.

Рис. Б.7. Учасць у Шіснадцятій Міжнародній Науково-практичній конференції "Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w 21 wieku" (Kraków, Польща), 2010 р.

Рис. Б.8. Участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції "Дизайн архітектурного середовища. Проблеми і перспективи розвитку" (Полтава), 2011 р.

Громадська організація
«Форум видавців»
Українська бібліотечна асоціація
Львівська обласна бібліотека для дітей
Посольство США в Україні
Програма «Бібліоміст»
Управління культури Львівської
облдержадміністрації
Управління культури Львівської
міської ради

**ЛЬВІВСЬКИЙ
БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОРУМ**

**II Львівський бібліотечний
форум**

ПАРТНЕРСТВО ДЛЯ РОЗВИТКУ

14-17 вересня 2011 року

Програма

Львів – 2011

Гайдукевич Т.І., заступник голови м. Стрия Львівської обл.

5. Міжнародні партнерства
Ярошенко Т.О., канд. іст. наук, член Президії УБА, директор Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія»
Соляник А.А., доктор пед. наук, професор, декан факультету бібліотекознавства та інформатики Харківської державної академії культури
Цвіркун І.О., заступник директора Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім.І.Франка

6. Партнерства з бізнесом і видавцями
Будний БС., головний редактор видавництва «Навчальна книга – Богдан»
Левицька О.В., директор з маркетингу книготорговельної організації «Джерела М»
Березна Т.І., генеральний директор ПП «АДІС «Матрікс Прес»

13.00 – 14.00
Обідня перерва
(ресторан-кафе «Академічне», пр. Шевченка, 25)

14.00 – 15.30
Сесія 2. «Досвід партнерства в регіональному контексті»
(читальна зала Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім.І.Франка, вул. Драгоманова,5)

Ведучі:
Ковальчук Л.І., віце-президент Української бібліотечної асоціації, директор Публічної бібліотеки ім.Лесі Українки м.Києва
Лугова Л.А., член Президії Української бібліотечної асоціації, директор Львівської обласної бібліотеки для дітей
Цяпало Л.В., голова Львівського обласного відділення «Галичина» УБА, директор ЦБС для дорослих м.Львів

7. Львівський бібліотечний стиль: панельна презентація
Лугова Л.А., член Президії Української бібліотечної асоціації, директор Львівської обласної бібліотеки для дітей
Галушко В.Ф., член Президії Львівського обласного відділення «Галичина» УБА, директор ЦБС для дітей м.Львів
Шматько О.В., член Президії Львівського обласного відділення «Галичина» УБА, зав. відділом Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки

8. Від партнерства до нових ініціатив
Масленнікова С.Л., головний бібліотекар Луганської ОУНБ ім.О.М.Горького

9. «Бібліотека на вустах громади»: волонтерство та реклама бібліотечних послуг
Гук Л.С., директор Тернопільської обласної бібліотеки для молоді

10. Бібліотека і громадські організації: партнерство як запорука успішного розвитку
Слотюк Г.М., заступник директора Вінницької ОУНБ ім.К.А.Тімірязєва

11. Проектування бібліотек як результат співпраці бібліотекаря та архітектора
Воронкова І.С., магістр архітектури, асистент кафедри Національного університету «Львівська політехніка»
Самотий Р.С., канд. наук з соціальних комунікацій, зав. відділу Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Львівська політехніка»

Рис. Б.9. Участь у Львівському бібліотечному форумі "Партнерство для розвитку" (Львів), 2011 р.

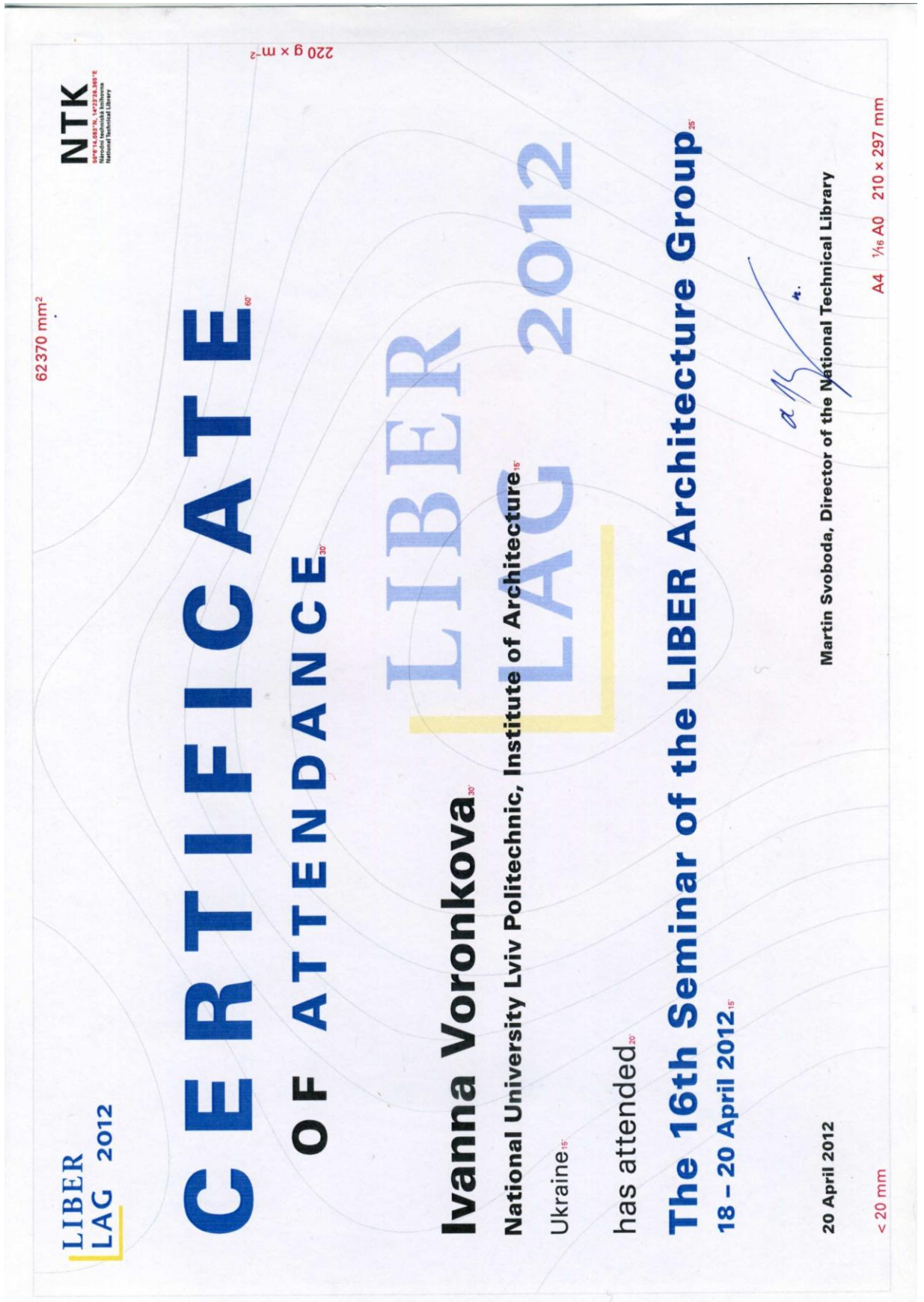

Рис. Б.10. Участь у Шістнадцятому Міжнародному семінарі LIBER LAG 2012 "Reshape, refurbish, reorganise: designing the sustainable library" (Прага, Чехія), 2012 р.

Мінрегіон України
Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека
імені В. Г. Заболотного

**Всеукраїнська акція
«Кожній бібліотеці – сучасну
будівлю»**

ДНАББ
ім. В. Г. Заболотного

ЗАПРОШЕННЯ – ПРОГРАМА

Тема засідання:
**«Бібліотечна будівля в умовах
інформаційного суспільства:
погляд архітектора»**

м. Київ,
ДНАББ ім. В. Г. Заболотного
25 вересня 2012 року, 11 год. 00 хв.

Порядок денний:

11.00 – 11.05
Вступне слово, ведення засідання
О. В. Жидецька,
зав. науково-методичного відділу
ДНАББ ім. В. Г. Заболотного

11.05 – 11.10
«Роль ДНАББ ім. В. Г. Заболотного у створенні інформаційної бази для проектування бібліотечних будівель»
Г. А. Войцехівська,
директор
ДНАББ ім. В. Г. Заболотного

11.10 – 11.25
«Архітектура сучасної бібліотеки. Досвід проектування бібліотечних споруд у Чеській Республіці»
І. С. Воронкова,
асистент кафедри дизайну
архітектурного середовища
Інституту архітектури
НУ «Львівська політехніка»

11.25 – 11.40
«Сучасний багатофункціональний комплекс на базі основних функцій бібліотеки (на прикладі дипломного проекту архітектурної бібліотеки та конкурсного проекту бібліотеки ім. Є. Кушнарева в Харкові)»
Н. І. Жила,
архітектор-дизайнер ТОВ «Люкс-Груп»,
Ю.Є. Кузьмін,
архітектор ПП «МайстерняК»

Рис. Б.11. Участь у Зустрічі професіоналів "Бібліотечна будівля в умовах інформаційного суспільства: погляд архітектора" в рамках Всеукраїнської акції "Кожній бібліотеці – сучасну будівлю" (Київ), 2012 р.

Рис. Б.12. Участь у Міжнародній науково-практичній конференції "Сучасна бібліотека: філософія, інновації, якість роботи" (Харків-Полтава), 2013 р.

IV WROCLAWSKIE SPOTKANIA BIBLIOTEKARZY Wrocław, 19-21 czerwca 2013	
<p>Prezentacja Sponsora Konferencji: Ibuk w ofercie dla instytucji. 5 lat doświadczeń. Aleksandra Wołoszczuk, Anna Radoszevska – Wydawnictwo Naukowe PWN</p> <p>Prezentacja Sponsora Konferencji: ProQuest</p>	
10:30 – 10:45	Przerwa na kawę
<p>SESJA VI. ŹRÓDŁA ELEKTRONICZNE W BIBLIOTECE I NA RYNKU</p>	
10:45 – 12:15	<p>Prowadzenie: Blażej Feret – Biblioteka Politechniki Łódzkiej</p> <p>Zarządzenie licencjonowanymi zasobami elektronicznymi w skali kraju – przykłady zagraniczne Lidia Derfert-Wolf, Biblioteka Główna Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszy</p> <p>Doswiadczenia i postulatory Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie przy zakupie IBUK-a Joanna Kildicka, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie</p> <p>Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej – perspektywy, bezpieczna archiwizacja zbiorów Regina Rohleder, Agnieszka Wójcik – Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej</p> <p>Kształtowanie kolekcji e-zasobów – standardy i dobre praktyki Dominika Paleczna, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW</p> <p>Prezentacja Sponsora Konferencji: EBSCO</p>
12:15 – 13:15	<p>Prezentacja Sponsora Konferencji: EBSCO</p> <p>Obiad w budynku C-13 (Zintegrowane Centrum Studenckie), Wybrzeże Wyspiańskiego 23 – 25</p>
<p>SESJA VII. „JAK CIĘ WIDZĄ TAK CIĘ PISZĄ”</p>	
13:15 – 14:45	<p>Prowadzenie: Ewa Jabłońska-Stefanowicz – Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego</p> <p>Rola i znaczenie biblioteki w tworzeniu rankingów akademickich oraz jej wpływ na jakość kształcenia i ocenę uczelni w kraju i na świecie Marta Kaczmarek-Popawska, Biblioteka i Ośrodek Informacji Instytutu Telekomunikacji, Teleinformatyki i Akustyki Politechniki Wrocławskiej</p> <p>Marta M. Kordas, Biblioteka Wydziału Chemicznego Politechniki Wrocławskiej</p> <p>Analiza stron WWW polskich bibliotek pedagogicznych Magdalena Jóźefak, Olga Konatowska-Ciszek – Kolo Naukowe Bibliotekoznawców Uniwersytetu Wrocławskiego</p> <p>Kształtowanie wspólczesnej przestrzeni w bibliotece akademickiej Renata Samoty, Biblioteka Naukowo-Techniczna, Uniwersytet Narodowy <Politechnika Lwowska></p> <p>Ioanna Woronkova, Katedra Wzornictwa Środowiska Architektonicznego, Uniwersytet Narodowy <Politechnika Lwowska></p> <p>„Jak cię widzą tak cię piszą” – rola faady w budownictwie bibliotecznym Agnieszka Wołarska, Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej</p> <p>Przestrzeń wirtualna Biblioteki Uniwersyteckiej w Olsztynie w ocenie studentów Katarzyna Mackiewicz, Biblioteka Uniwersytetu Warmińskiego-Mazurskiego</p> <p>Prezentacja Sponsora Konferencji: Kraina Książek</p>
14:45 – 16:15	<p>Prowadzenie: Piotr Karwasinski – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Biblioteka Uniwersytecka Jagrzej Lesniewski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu</p> <p>Znak towarowy jako narzędzie tworzenia wizerunku wybranych wydawnictw i bibliotek Jędrzej Lesniewski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu</p> <p>Kreowanie wizerunku biblioteki w środowisku akademickim – zanim pójdziemy dalej Iwona Sójkowska, Biblioteka Politechniki Łódzkiej</p> <p>Barbara Barańska-Malinowska, Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej</p> <p>Przyjazna strona biblioteki, czyli jaka? – Krzysztof Utyński, Biblioteka</p>
<p>SESJA VIII. SKUTECZNE BUDOWANIE WIZERUNKU BIBLIOTEKI</p>	
14:45 – 16:15	<p>Prowadzenie: Piotr Karwasinski – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Biblioteka Uniwersytecka Jagrzej Lesniewski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu</p> <p>Znak towarowy jako narzędzie tworzenia wizerunku wybranych wydawnictw i bibliotek Jędrzej Lesniewski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu</p> <p>Kreowanie wizerunku biblioteki w środowisku akademickim – zanim pójdziemy dalej Iwona Sójkowska, Biblioteka Politechniki Łódzkiej</p> <p>Barbara Barańska-Malinowska, Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej</p> <p>Przyjazna strona biblioteki, czyli jaka? – Krzysztof Utyński, Biblioteka</p>

IV WROCLAWSKIE SPOTKANIA BIBLIOTEKARZY Wrocław, 19-21 czerwca 2013	
<p>Rejestracja uczestników, kawa powitalna</p> <p>OTWARCIE KONFERENCJI: Jego Magnificencja Rektor Politechniki Wrocławskiej, prof. dr hab. inż. Tadeusz Więckowski Prorektor ds. Badań Naukowych i Współpracy z Gospodarką, prof. dr hab. inż. Eugeniusz Rusiński</p>	
8:00 – 9:00	Rejestracja uczestników, kawa powitalna
9:00 – 9:15	<p>OTWARCIE KONFERENCJI: Jego Magnificencja Rektor Politechniki Wrocławskiej, prof. dr hab. inż. Tadeusz Więckowski Prorektor ds. Badań Naukowych i Współpracy z Gospodarką, prof. dr hab. inż. Eugeniusz Rusiński</p>
<p>SESJA I. BIBLIOTEKA NAUKOWA – PYTANIA I WYZWANIA</p>	
9:15 – 10:45	<p>Prowadzenie: Mirosław Ziółek – Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej</p> <p>Czy potencjał informacyjny biblioteki akademickiej może służyć współpracy nauki z innowacyjną gospodarką? – Mirosław Ziółek, Anna Komperda, Barbara Urbańczyk, Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej</p> <p>Czy „wiedza z końca stłoniowej” mogą mieć też swoich fanów? Na drodze zmodyfikowanej własnej definicji biblioteki Instytutu Herdera w Marburgu Warmbrunn Juergen, Herder-Institut, Marburg, Niemcy</p> <p>Czy chmury w bibliotekach są rozpoznana i przyswojona technologią? Aleksander Radwański, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu</p> <p>LIBSMART ASSISTANT – nowy standard komunikacji bibliotecznej w przestrzeni wirtualnej – Piotr Karwasinski, Biblioteka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu</p> <p>Otwarte zasoby edukacyjne (OZE) w Polsce – polityki i programy Bożena Bednarek-Michańska, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu</p> <p>10:45 – 11:15 Przerwa na kawę</p>
<p>SESJA II. BIBLIOTEKA NAUKOWA JAKO AKTYWNY UCZESTNIK PROJEKTÓW BADAWCZYCH, DYDAKTYCZNYCH, WYDAWNICZYCH, DOKUMENTACYJNYCH</p>	
11:15 – 12:30	<p>Prowadzenie: Bożena Bednarek-Michańska – Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu</p> <p>Rola i zadania biblioteki w dokumentowaniu dorobku naukowego pracowników uczelni na przykładzie udziału Biblioteki Głównej PW w tworzeniu repozytorium uczelnianego Olga Gwerc, Weronika Kubrak, Maria Miller-Jankowska – Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej</p> <p>Działalność wydawnicza Politechniki Lubelskiej. Trzy lata istnienia Ośrodka do spraw Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej – Jarosław Gajda, Biblioteka Politechniki Lubelskiej</p> <p>University knowledge base as new library project (referat w języku angielskim) Andriy Andriukhiv, Roman Korzh, Andriy Peleshchyn Biblioteka Naukowo-Techniczna, Uniwersytet Narodowy <Politechnika Lwowska></p> <p>Prezentacja Sponsora Konferencji: Median Polska S.A.</p> <p>Prezentacja Sponsora Konferencji: Aleph Polska</p>
12:30 – 13:30	<p>Obiad w budynku C-13 (Zintegrowane Centrum Studenckie), Wybrzeże Wyspiańskiego 23 – 25</p>

Рис. Б.13 Учась у Міжнародній конференції "IV Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy" (Вроцлав, Польща), 2013 р.

Програма науково-практичної конференції
«Трансформація бібліотечного простору – шлях до „Відкритої бібліотеки“»
 у Кіровоградській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Д. І. Чижевського
29-30 жовтня 2013 року
1-й день, 29 жовтня

9:00 Зїзд, реєстрація учасників конференції (обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського, Ранкова кави (інформаційно-консультативний тендерний центр, I поверх)	Оргкомітет
11:00 Урочисте відкриття науково-практичної конференції (зал гуманітарних наук, III поверх) Вітальні промови	Привітання від Кіровоградської ОДА, Кіровоградської обласної ради, директора бібліотеки, Програми „Бібліоміст“, Української бібліотечної асоціації (УБА), Національної Парламентської бібліотеки України (НПБУ), зарубіжних партнерів

Пленарне засідання
 (зал гуманітарних наук, III поверх)
11.30 – 17.00
 Доповіді з дискусійним обговоренням:

Головуюча – ГАРАЩЕНКО Олена Миколаївна, директор комунального закладу «Обласна універсальна наукова бібліотека ім.Д.І.Чижевського»
 Робочі мови конференції – українська, російська, польська

Регламент доповідей – до 15 хв.
Регламент реплік під час обговорення – до 3 хв.

ГАРАЩЕНКО Олена Миколаївна , директор комунального закладу „ОУНБ ім.Д.І.Чижевського“	Кіровоградська ОУНБ ім.Д.І.Чижевського на шляху до „Відкритої бібліотеки“
БАРМА Олег Анатолійович , викладач кафедри соціокультурної діяльності факультету культурології та соціокультурної діяльності Білоруського державного університету культури і мистецтв, м. Мінськ, Білорусь	Архитектура бібліотечного простору в контексті культури постмодерну
ПРОСКУРЯКОВ Віктор Іванович , доктор архітектури, професор, декан повної освіти Інституту архітектури, завідувач кафедри дизайну архітектурного середовища НУ „Львівська політехніка“, дійсний член Української Академії Архітектури, м. Львів ВОРОНKOVA Іванна Святославівна , асистент кафедри ДАС НУ „Львівська політехніка“, м. Львів	Вивчення досвіду навчального, пошукового, реального проектування бібліотечних будівель на кафедрі ДАС НУ „Львівська політехніка“ на початку XXI століття
ТІВІЗ Ашлей , директор Дольношольської публічної бібліотеки ім.Т.Мікульського, архітектор, автор архітектурних бібліотечних проєктів у Польщі та Чехії, м. Вроцлав, Польща Перекладач – МХЕДЕ Аліна Миколаївна , кандидат педагогічних наук, завідувачка відділу виховної роботи Кіровоградського інституту розвитку людини	Сучасні тенденції у дизайні інтер'єрів бібліотек
МОРОЗОВА Наталя Іванівна , директор Вінницької ОУНБ ім.К.А.Тимирязєва	Результати проєкту Навчально – Інноваційної Бібліотеки „Створюємо гармонію та успіх“
Обідня перерва Кафе „Смачні традиції“ (вул. Шевченка, 15) 14.00 – 15.00	

Рис. Б.14. Участь у Науково-практичній конференції „Трансформація бібліотечного простору – шлях до „Відкритої бібліотеки“” (Кіровоград), 2013 р.

**МІЖНАРОДНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

ПРИСВЯЧЕНИХ
125 РІЧНИЦІ
З ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ
Ф. КІЗЛЕРА

**ЧЕРНІВЦІ
06-07 ЖОВТНЯ
2015**

ІНСТИТУТ АРХІТЕКТУРИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
«ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. Ю. ФЕДЬКОВИЧА

ЧАСИ ЖИТТЯ

**СВІТ
Європе**

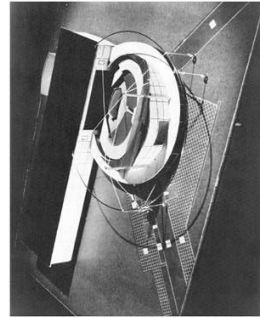
Райсрсонівська театральна школа
м.Торонто
Павло Босий
Шолем Долгой
Адам Евенден

Технічний університет
м.Дрезден
Борис Гарбаум

Університет прикладних наук
міста Любек
Зільке Жюлер

Політехніка Свєнтокшиська
м.Нєльци
Луціан Наміонка

Політехніка Краківська
Вацлав Серуга

Театр для фестивалю
"Вудсток"
арх. Ф.Кізлер
1928 п.

**УКРАЇНА
Ukraine**

Київський Національний університет
будівництва і архітектури
Олександр Нащенко
Валерій Товбич

Східноєвропейський Національний
університет ім.Л.Українки
Олександр Лєсик

Луцький Національний технічний
університет
Інна Абрамюк
Оксана Пасічник

НУ "Львівська політехніка"
Віктор Проскураков
Богдан Черкєс
Богдан Гой

Ростислав Стоцько
Юля Богданова
Олексій Проскураков
Зоряна Клишко
Катерина Янчук
Іванна Воронкова
Ольга Дмитраш
Інна Гуменник
Андрій Босяк

Чернівецький національний
університет ім. Ю.Федьковича
Олексій Каспрук
Ігор Фодчук
Олена Пушкова
Ірина Коротун
Руслан Юрійчук
Марія Нікірса

БЕСІДА**Про творчий феномен Є.М.Лисика**

Художники Т.Риндак, М.Риндак, О.Зінченко

Третій трансатлантичний семінар з театрального мистецтва і майстерності, присвячений 85 річчю з дня народження Є.Лисика

ПРОГРАМА**наукових розвідок творчості Є.М.Лисика**

проф. в.Проскураков (кафедра ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка»)
Дім Лисика: мрії і реалії

доцент Б.Гой (кафедра ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка») Національне і загальнолодське в сценографічно-архітектурній творчості Є.М.Лисика

доцент С. Іванов-Костецький (кафедра ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка») Презентація історичних ремесел як складової театралізованих видовищ

ст. викл. Ю.Богданова (кафедра ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка») Театр ландшафту і ландшафт театру

доцент Р.Стоцько (кафедра ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка») Сакрум в сценографічно-архітектурній творчості Є.М.Лисика

асистент І.Воронкова (кафедра ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка»)

Вплив сценографічно-архітектурних ідей Є.Лисика на творення нових типів гронадських будівель в Україні

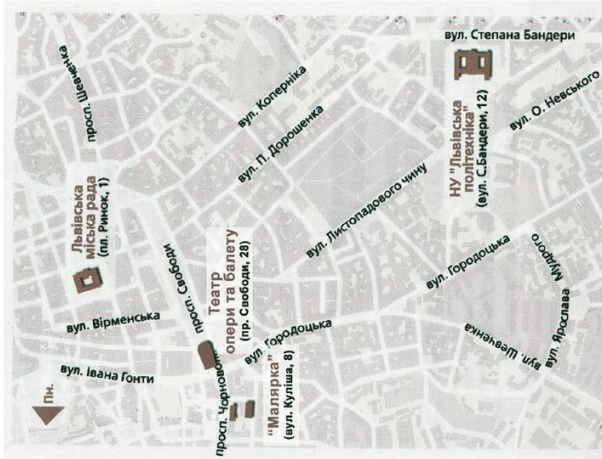
аспіранти К.Янчук, З.Климо (кафедра ДАС, ІАРХ, НУ «Львівська політехніка») Подібності і відмінності в сценографічно-архітектурній творчості художника Є.Лисика і архітектора Ф.Кізілера

Адам Евенден (випускник Райерсонівської театральної школи, Канада) Використання тримірного друку при розробці сценографічно-архітектурних макетів

проф. Павло Босий (Райерсонівська театральна школа, Канада) Празьке Квадрінале - провідний форум мистецтва сценографії сучасності

проф. Шолем Долгой (Райерсонівська театральна школа, Канада) Приспонування існуючих споруд до потреб виконавчих мистецтва: проблеми архітектурних рішень і сучасні театральні технології

Сергій Проскура
Лисик з Вивихом, або Як за ніч створити шедевр?

Основні адреси:

Національний університет
"Львівська політехніка"
вул. **С.Бандери, 12**

Львівський театр опери та балету
ім. С.Крушельницької
пр. **Свободи, 28**

"Малярка" -
художньо-виробничі майстерні
Львівського театру опери та балету
вул. **П.Куліша, 8**

"ЗУСТРІЧІ З ЛИСИКОМ"

ПРОГРАМА
заходів святкування 85-річчя
з дня народження
Євгена Микитовича
Лисика

ЛьВІВ
9-14 жовтня
2015 р.

Рис. Б.16. Участь у Міжнародному семінарі зі сценографічної майстерності (Львів), 2015 р.

Додаток В

Анкету соціологічного опитування

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Назва закладу..... *Львівський державний університет фізичної культури*

Адреса закладу..... *м. м. Львів, вул. Костюшки*

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік

Щотижня Раз на півроку Майже не відвідую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом Скористатись Інтернетом

Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять

Скористатись копіювальною технікою Скористатись з електронних баз даних

У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант.....

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою ?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки

Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію

Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцерозташування

Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку

Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення

Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант.....

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних

Абонемент Наявність електронного каталогу

Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування

Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)

Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал

Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня

Виставка / музей / Місця для відпочинку

Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи

Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал

Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

Інтернетом

Власними друкованими джерелами

Електронними джерелами з фонду бібліотеки

Друкованими джерелами з фонду бібліотеки

Інформацією на інших носіях (мікрофільми, відео, аудіокниги...)

Свій варіант.....

Рис. В.1. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки ЛДУ фізичної культури

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? персонал бібліотеки завжди привітний, ввічливий

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому? в останній час був проведений ремонт і сучасний меблевий інвентар

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? привести підлогу в порядок (помити та полакувати), пофарбувати стелю в місці підтікання

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому? мало місця в даній бібліотеці

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? бракує вазажків з квітами, в спортивному вузді хотілось би мати спортивну бібліотеку, в малій розпису стін спортивного тематикою

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? бракує тиші та спокою, важко сконцентруватись

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

більш комп'ютеризована, всі книжки щоб були в електронному вигляді, але при цьому щоб книжки також лишались в наявності

14. Чи зустрічалося Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Ні

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

Науковий працівник Викладач

Студент Аспірант

Свій варіант... вишуканий закладу

Рис. В.1 (продовження)

Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки ЛДУ фізичної культури

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Назва закладу..... *Львівська Національна Академія мистецтв*

Адреса закладу..... *м. Львів вул. Кубецького, 39*

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік

Щотижня Раз на півроку Майже не відвідую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом Скористатись Інтернетом

Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять

Скористатись копіювальною технікою Скористатись з електронних баз даних

У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант.....

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки

Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію

Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцезрештування

Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку

Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення

Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант.....

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних

Абонемент Наявність електронного каталогу

Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування

Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)

Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал

Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня

Виставка / музей Місця для відпочинку

Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи

Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал

Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

Інтернетом

Власними друкованими джерелами

Електронними джерелами з фонду бібліотеки

Друкованими джерелами з фонду бібліотеки

Інформацією на інших носіях (мікрофільми, відео, аудіокниги...)

Свій варіант.....

Рис. В.2. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки Львівської академії мистецтв

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? Деколи складається враження, що в бібліотеці сидять усі накріплені члени дні того, щоб відбити всілякі батюшки працювати.

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

- Сучасний Цікавий Історичний
 Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому?.....

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

- Сучасний / цікавий Функціональний Затишний
 Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому? Тому, що внутрішній простір не прилаштує для перебування довгий час у бібліотеці.

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки

(1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? Досить посередній.

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? Надзвичайно незручний для роботи з дс-бібліотека працює лише з дс пар; відсутній ксерокс; супер незручний каталог пошуку книг.

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

Я вважаю, що інвестиції у бібліотеки - це взагалі потреба для майбутнього. Бібліотеки повинні бути сучасними, оснащеними сучасною технікою, працювати з 8:00 до 21:00.

14. Чи зустрічалося Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Бібліотека УКУ - присутність електронного каталогу, привітний персонал, година роботи з 8:00 до 21:00; наявність копіювальної техніки. Все це можна запровадити у ЛНАМ.

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

- Науковий працівник Викладач
 Студент Аспірант

Свій варіант..... випускник (магістр)

Рис. В.2 (продовження)

Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки Львівської академії мистецтв

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Обслуговування працівниками бібліотеки добре, проте не завжди можна отримати необхідну інформацію*

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому? *Дана будівля має історичну цінність*

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *зовнішній вигляд даної бібліотеки є досить привабливим*

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому? *Внутрішнє середовище бібліотеки потребує оснащення комп'ютерною технікою заміни вікон і ремонту*

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *необхідно обладнати місця для відпочинку*

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Працівники бібліотеки швидко можуть знайти необхідну інформацію, а також самим дружно її шукати*

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

Повинна бути з великими і дружескими мікрокліматами (добре освітлена і тепла), зі зручними місцями для роботи і відпочинку, а також з швидким доступом до необхідної інформації

14. Чи зустрічались Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Важко відповісти.

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

Науковий працівник Викладач

Студент Аспірант

Свій варіант.....

Рис. В.3 (продовження)
Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки
Національного лісотехнічного університету

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Назва закладу..... *Український католицький університет*

Адреса закладу..... *Трусівська 29*

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік

Щотижня Раз на півроку Майже не відвіую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом Скористатись Інтернетом

Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять

Скористатись копіювальною технікою Скористатись з електронних баз даних

У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант.....

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки

Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію

Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцерозташування

Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку

Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення

Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант.....

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних

Абонемент Наявність електронного каталогу

Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування

Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)

Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал

Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня

Виставка / музей Місця для відпочинку

Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи

Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал

Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

Інтернетом

Власними друкованими джерелами

Електронними джерелами з фонду бібліотеки

Друкованими джерелами з фонду бібліотеки

Інформацією на інших носіях (мікрофільми, відео, аудіокниги...)

Свій варіант.....

Рис. В.4. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки
Українського католицького університету

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому?.....

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому?..... Тому що тут добре візуальні записи, тобто одразу атмосфера в якій можна працювати із зручностями і затишком

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?..... В електронній каталог книг, які можна замовити зі своєї мережі

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

із сучасним устаткуванням, зручного та європейським зразком

14. Чи зустрічалося Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Ні не зустрічалося

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

Науковий працівник Викладач

Студент Аспірант

Свій варіант.....

Рис. В.4 (продовження)

Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки Українського католицького університету

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Назва закладу ЛНУ ім. Василя Франка

Адреса закладу Вул. ген. Чупринки, 49

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік

Щотижня Раз на півроку Майже не відвідую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом Скористатись Інтернетом

Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять

Скористатись копіювальною технікою Скористатись з електронних баз даних

У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант працюю над дисертацією

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки

Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію

Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцерозташування

Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку

Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення

Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант не те щоб неохоче, та деякі незручності виникають із-за відсутності тих хіба в ліквідаційному процесі харчування на сайті бібліотеки.

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних

Абонемент Наявність електронного каталогу

Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування

Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)

Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал

Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня

Виставка / музей Місця для відпочинку

Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи

Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал

Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

Інтернетом

Власними друкованими джерелами

Електронними джерелами з фонду бібліотеки

Друкованими джерелами з фонду бібліотеки

Інформацією на інших носіях (мікрофільми, відео, аудіокниги...)

Свій варіант.....

Рис. В.5. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки ЛНУ ім. І.Франка

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Власно видають книжки, дисертації, надають необхідну консультацію, працюють ввічливо і уважно до потреб читачів*

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому? *Цікаве задоволення про бібліотечне приміщення, що на вул. Драгоманова 5. Воно, як на мене, в стилі класичного любовного архітектурного стилю*

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Також, бібліотека потребує деякого ремонту, особливо нащеду за зовнішнім виглядом*

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому? *працювати можна, однак урештома і зручність не вистаргає всіх? - Дів'ячий записання*

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Знаю все нагледіть задоволення, та от виліку в читальному залі набагато холодніше (Драгоманова, 5)!*

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Література, яку потрібно для дисертації, тут набагато. А ще для мене - газети :-)*

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

Українську бібліотеку як і державу, слід зробити європейською. Критерій бібліотеки майбутнього - бібліотека, яку хотіли б відвідувати навіть на максимум і в кожного, гаді.

14. Чи зустрічались Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Бібліотека Української Катанського університету, в якій є окремі відділи і книги у вільному доступі (в бібліотеці Купарень)

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

Науковий працівник Викладач

Студент Аспірант

Свій варіант.....

Рис. В.5 (продовження)

Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки ЛНУ ім. І.Франка

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Назва закладу..... АНУ "Львівська політехніка".....

Адреса закладу..... Львів, вул. Мейстерів, 12.....

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік

Щотижня Раз на півроку Майже не відвідую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом Скористатись Інтернетом

Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять

Скористатись копіювальною технікою Скористатись з електронних баз даних

У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант.....

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки

Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію

Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцерозташування

Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку

Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення

Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант.....

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних

Абонемент Наявність електронного каталогу

Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування

Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)

Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал

Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня

Виставка / музей Місця для відпочинку

Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи

Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал

Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

Інтернетом

Власними друкованими джерелами

Електронними джерелами з фонду бібліотеки

Друкованими джерелами з фонду бібліотеки

Інформацією на інших носіях (мікрофільми, відео, аудіокниги...)

Свій варіант.....

Рис. В.6. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки НУ "Львівська політехніка"

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *зробила максимальна сервіс тільки в разі*

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому?.....

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *давись куче*

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому?.....

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

з кшталом

14. Чи зустрічалось Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

в 8-ці краєзнавчого педагогічного університету

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

Науковий працівник Викладач

Студент Аспірант

Свій варіант.....

Рис. В.6 (продовження)
Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки НУ "Львівська політехніка"

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Назва закладу..... *Бібліотека НТУ ХПІ 4/3 №1*

Адреса закладу.....

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік

Щотижня Раз на півроку Майже не відвідую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом Скористатись Інтернетом

Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять

Скористатись копіювальною технікою Скористатись з електронних баз даних

У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант.....

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки

Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію

Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцерозташування

Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку

Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення

Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант..... *Я завжди охоче користуюсь Бібліотекою*

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних

Абонемент Наявність електронного каталогу

Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування

Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)

Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал

Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня

Виставка / музей Місця для відпочинку

Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи

Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал

Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

Інтернетом

Власними друкованими джерелами

Електронними джерелами з фонду бібліотеки

Друкованими джерелами з фонду бібліотеки

Інформацією на інших носіях (мікрофільми, відео, аудіокниги...)

Свій варіант.....

Рис. В.7. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки НТУ "Харківський політехнічний інститут"

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 (10)

Чому? *Очень внимательное обслуживание, сильно помогли мне с решением моего вопроса*

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому? *Мебель не очень новая, но мне нравится, что в обстановке все хорошо*

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 (8) 9 10

Чому?.....

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому?.....

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 (10)

Чому?.....

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 (10)

Чому?.....

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

Я бы хотела, чтобы в этой читальном зале было все и остальное, чтобы только сейчас работало.

14. Чи зустрічались Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Нет

.....

.....

.....

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

Науковий працівник Викладач

Студент Аспірант

Свій варіант.....

Рис. В.7 (продовження)
Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки НТУ
"Харківський політехнічний інститут"

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА БІБЛІОТЕКИ ВНЗ

Назва закладу... Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Адреса закладу... м. Харків, пл. Свободи 4

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік

Щотижня Раз на півроку Майже не відвідую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом Скористатись Інтернетом

Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять

Скористатись копіювальною технікою Скористатись електронними базами даних

У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант.....

3. Якщо Ви мало користуєтесь бібліотекою, то з яких причин?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки

Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію

Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцерозташування

Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку

Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення

Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант.....

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних

Абонемент Наявність електронного каталогу

Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування

Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)

Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал

Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня

Виставка / музей Місця для відпочинку

Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи

Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал

Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

Рис. В.8. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки Харківського НУ ім. В.Каразіна

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА

Назва закладу: Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Адреса закладу: вул.Сковороди, 2, 04070, м.Київ

1. Як часто впродовж року Ви відвідуєте бібліотеку?

Щодня Раз на місяць Кілька разів на рік
 Щотижня Раз на півроку Майже не відвідую

2. З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?

Скористатись абонементом (взяти додому) Скористатись Інтернетом
 Скористатись наявною літературою Підготуватись до занять
 Скористатись копіювальною технікою даних Скористатись з електронних баз даних
 У мене там заняття Відпочити (напр., між заняттями)

Свій варіант..... *писати реферати, курсів*

3. З яких причин Ви неохоче користуєтесь бібліотекою?

Відсутність необхідної літератури Непривітний персонал бібліотеки
 Повільний Інтернет / відсутність Інтернету Складно шукати інформацію
 Користуюсь власними джерелами інформації Незручне місцерозташування
 Незручні умови для праці Незручні умови для відпочинку
 Брак необхідного технічного обладнання чи відповідного програмного забезпечення
 Невідповідні години роботи бібліотеки

Свій варіант..... *якощо був би певний інтернет*

4. Які послуги, на Вашу думку, обов'язково повинні бути присутні у бібліотеці?

Вільний доступ до фондів Доступ до Інтернету та баз даних
 Абонемент Наявність електронного каталогу
 Можливість проведення мистецьких заходів Цілодобове функціонування
 Можливість працювати індивідуально чи групою Кафетерій (можливість поїсти)
 Зручні місця для відпочинку Проекційна / кінозал
 Можливість влаштування телеконференцій Оснащення копіювальною технікою

Свій варіант.....

5. Наявність яких приміщень зробило б Вас частим користувачем бібліотеки?

Кафетерій / ресторан Книгарня
 Виставка / музей Місця для відпочинку
 Приміщення для індивідуальної роботи Приміщення для групової роботи
 Приміщення для перегляду аудіовізуальних матеріалів Комп'ютерний зал
 Кімната для дітей Паркінг

Свій варіант.....

6. Якими джерелами інформації Ви б хотіли користуватись в бібліотеці?

Інтернетом
 Власними друкованими джерелами
 Електронними джерелами з фонду бібліотеки

Рис. В.9. Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки
 НУ "Києво-Могилянська академія"

Друкованими джерелами з фонду бібліотеки

Інформацією на інших носіях (мікрофільми, відео, аудіокниги...)

Свій варіант.....

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Дуже привітний персонал (в привітній формі)*

8а Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд бібліотеки Антоновичів?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому? *Бо це Моштенко*

8б Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд Дослідницької бібліотеки (Староакадемічний корпус)?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому? *тільки реставрація, але залишилася старіша*

8в Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд Філологічної бібліотеки (1 корпус) ?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому?.....

9. Оцініть зовнішній вигляд бібліотеки Антоновичів (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Все добре.*

10а. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір Бібліотеки Антоновичів?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому? *Все тут добре.*

10б. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір Дослідницької Бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому?.....

10в. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір Філологічної Бібліотеки?

Рис. В.9 (продовження)

Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки НУ "Києво-Могилянська академія"

- Сучасний / цікавий
- Функціональний
- Затишний
- Застарілий
- Потребує ремонту
- Незручний

Чому?.....

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору Бібліотеки Антоновичів

(1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

12а Оцініть зручність користування Бібліотекою Антоновичів (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому?.....

12б. Оцініть зручність користування Дослідницькою Бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *мало робота, краще*

12в Оцініть зручність користування Філологічною Бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *мало книг (малі ам. мовою)*

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

кращий інтернет, швидше доставляють кни.

14. Чи зустрічались Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в нашій бібліотеці? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Ні

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

- Науковий працівник
- Викладач
- Студент
- Аспірант
- Співробітник

Свій варіант.....

Рис. В.9 (продовження)
 Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки НУ "Києво-Могилянська академія"

7. Оцініть якість обслуговування в даній бібліотеці (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Вітальвісее персонал, завжди допомагають і надають потрібну літературу*

8. Як би Ви охарактеризували зовнішній вигляд даної бібліотеки?

Сучасний Цікавий Історичний

Застарілий Непривабливий Не має історичної цінності

Чому?.....

9. Оцініть зовнішній вигляд даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Вигляд привабливий, чистий, але хотілося б кращої сучасності*

10. Як би Ви охарактеризували внутрішній простір даної бібліотеки?

Сучасний / цікавий Функціональний Затишний

Застарілий Потребує ремонту Незручний

Чому? *Привабливий, цікавий, все тільки працює на гідно*

11. Оцініть якість оформлення внутрішнього простору даної бібліотеки (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Цікавий, творчий, але деяко не сучасний*

12. Оцініть зручність користування даною бібліотекою (1 – оцінка негативна, 10 – позитивна):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Чому? *Зручність в певній зоні, деякі зони не дуже зручні, гарний персонал*

13. Якою, на Вашу думку, повинна бути бібліотека майбутнього?

Можливо, багато комп'ютеризованою, з відео і аудіо колекціями

14. Чи зустрічалось Вам в іншій бібліотеці щось таке, що можна було б запровадити в бібліотеці Вашого навчального закладу? Якщо так, вкажіть в якій бібліотеці і що це було?

Навчальна копію певного жанру

15. Вкажіть, будь ласка, хто заповнював анкету:

Науковий працівник Викладач

Студент Аспірант

Свій варіант.....

Рис. В.10 (продовження).

Зразок заповненої анкети користувача бібліотеки Полтавського НТУ ім. Ю.Кондратюка